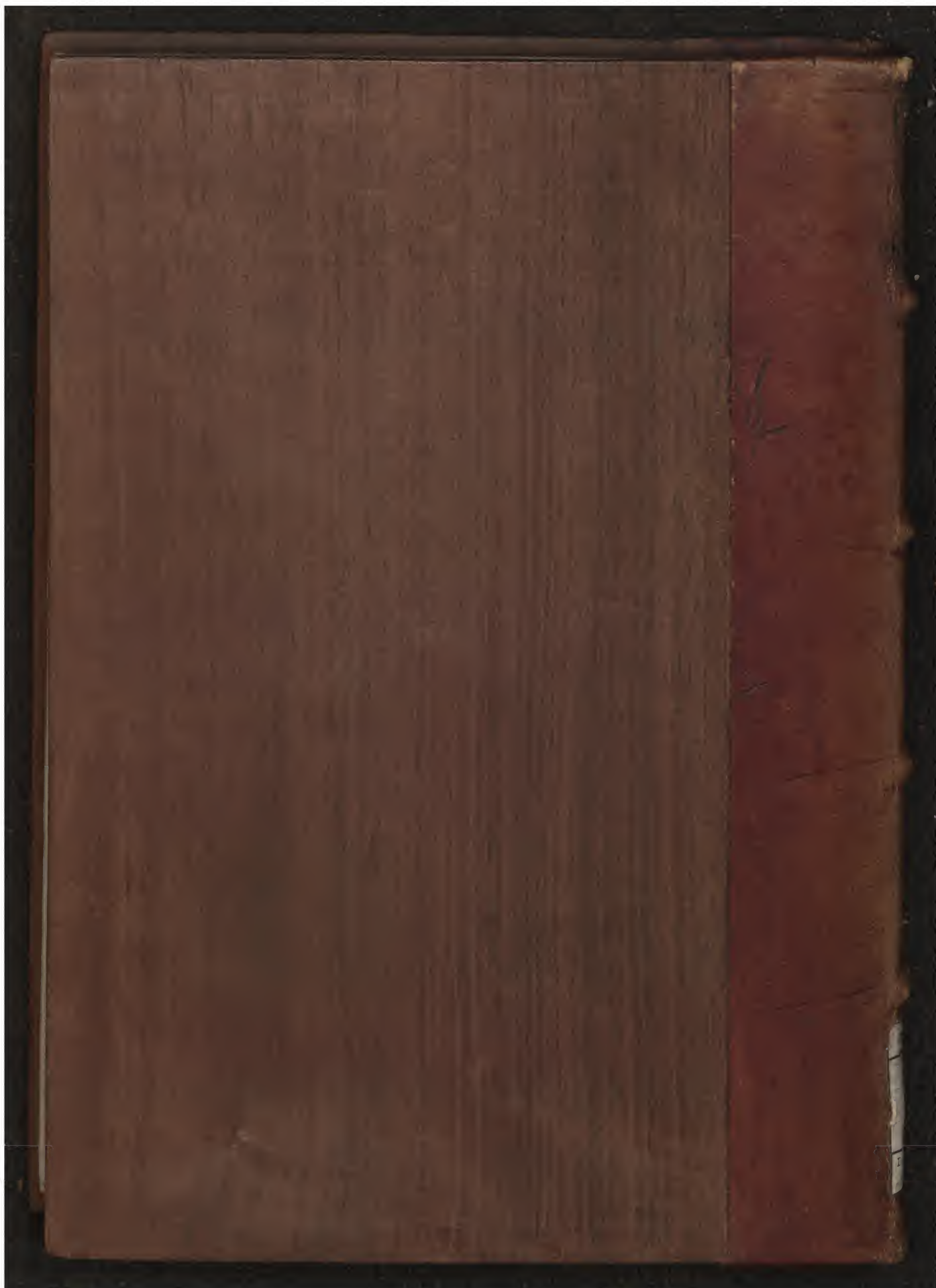

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.6.9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.6.9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.6.9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.6.9

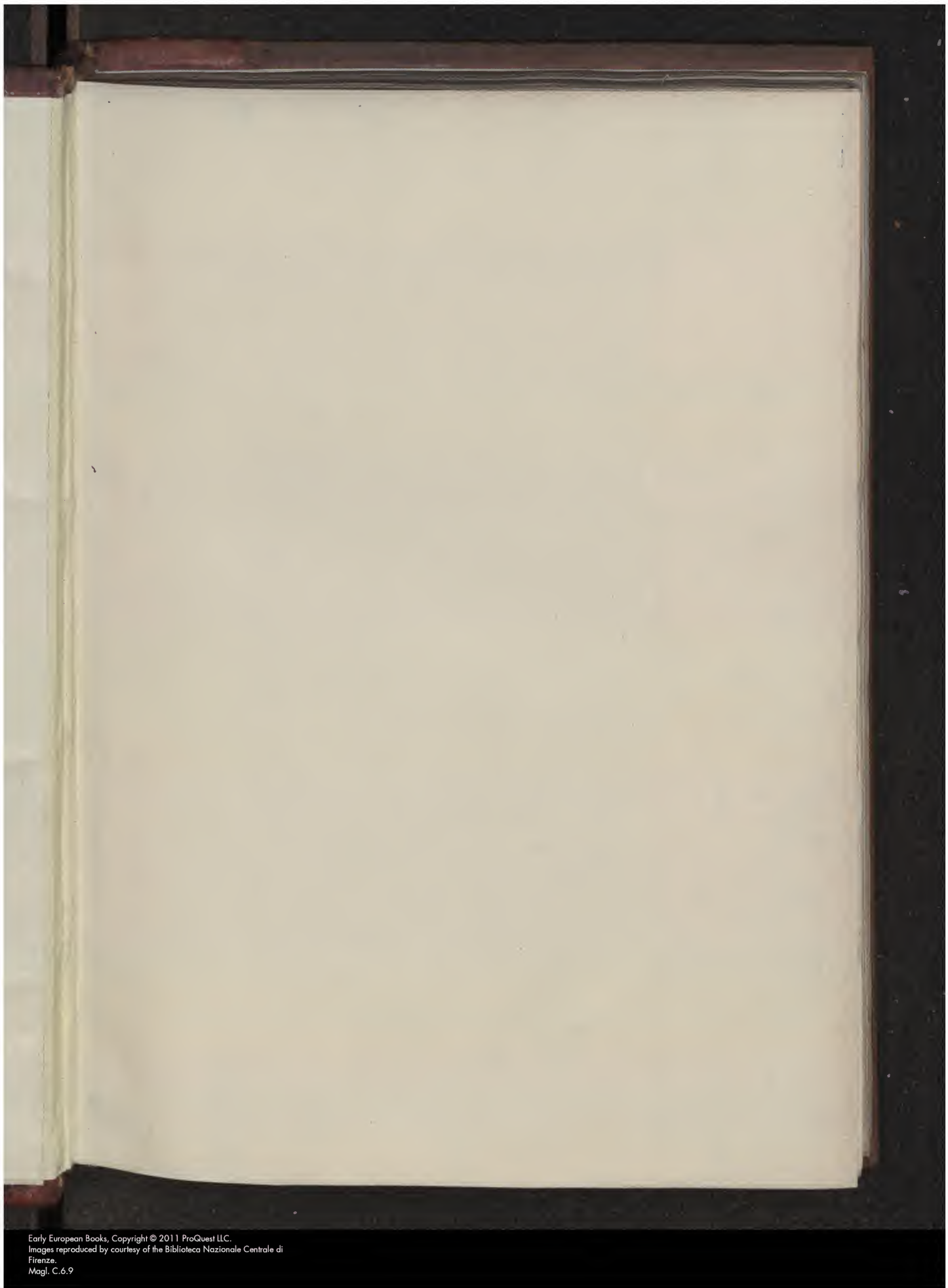
INCUNABULI

C

6

9

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

INCUNABULA

C

6

9

Biblioteca Nazionale
Centrale -

INCUNABULA

C

6

9

Biblioteca Nazionale
Centrale -

ANGELI POLITIANI MISCELLANEORVM CENTVARIÆ PRIMÆ AD LAURENTIUM MEDICEM

PRAEFATIO

CVM tibi superioribus diebus Laurenti medicus nostra hæc Miscellanea inter equitandum recitarem / delectatus arbitror nouitate ipsarum: & uarietate non illepida lectionis / horari coepisti nos / ut unam saltem ex eis centuriam (nā centenarius libri singuli capitibus explicant) publicarem. Quod nūc utiq; simul auctoritate tua: quā maior nobis quidem nulla in terris est / simul ratione adducti facimus: quoniam nostra ista iam nō nulli / uel cum puluisculo cōueniūt: sic ut aliis pridem / sibiq; nostrorū titulo laborum / nimis placeant. Quāq; scimus / inuidia magna fore hos libros / & multum sermonis subituros: ut qui de magni nominis auctoribus libere pronuntient! Sed nō id nostrum exemplum. Nam scriptores ferme omnes / sic suas tuentur partis: ut alienas oppugnent / ac laudis occasionem / plerunq; de aliorum erratis petant. Tum saepe a renuitoriis & gregariis: uelutiq; postrema nota: qualis ego uel Cluuienus: etiam pceres illi (ut ita dixerim) & antesignari quidam litterarum sugillantur. Vetus est autem dictum: Conscientia mille testes. Sciri illa / prorsus nihil hic odio datum / nihil stomacho: candide omnia / & simpliciter: nihil aut insectāter / aut maleuole: nihil oblatrandi studio: nihil ostentandi uoto / protulimus: animoq; semper ad probandum (si liceret) q̄ ad improbandum propensiore fuimus: Neq; uidelicet strophis / aut cuniculis! sed libero examine: libera ueritatis fronte / rem gessimus. Ac non id quæsiuimus / ut aliquam doctis hominibus / ueluti labeculā aspergeremus! sed id cauimus potius: ne sub illorū auctoritate / studiosorum fides periclitaretur. Deniq; i eos potissimū cuneus hic ex professo directus / in eos hic aries ex destinato réperatus:

*falsu' & illu' p'ne
Romanu' p'ne p'ne
fuit. n. clemen
tine. n. n. n. n.
n. n. n. n. n. n.
n. n. n. n. n. n.*

qui contra ueri faciē pro uernaculo quidem sibi / sed imaginatio
tamen sensu / frontem durat: eos acie stili maxime cōpungimus:
qui stilū uertere / hoc est qui suā errata dispungere / nō didicerunt.
At inordinatam istam / & cōfusaneam / quasi siluā aut farraginem
perhiberi / quia nō triactim & cōtinenter / sed saltuatim scribimus
& uellicarim: tantū abest uti doleamus / ut etiam titulum non sa
ne alium q̄ Miscellaneorum exquisiuerimus / in quis græcum ta
men Heliānum: latinum sequimur Cellium: quorum utriusq; li
bri / uarietate sunt q̄ ordine blandiores. Quāq; ne Clementis q̄
dem romani pontificis / apostolicq; uiri commentaria: quę stro
mata / quasi stragula picta dixeris / inscribebantur / aliū profecto
nobis ritulum / nisi uarietatis istius insinuabant. Et enim de Ari
stoxeni taceo cōmentariis: quos pari ferme titulo citat / eo uolu
mine Porphyrius / quod in harmonica Prolemei composuit. De
niq; si uarietas ipsa / fastidii expultrix / & lectionis irritatrix i Mi
scellaneis culpabitur: una opera / reprehendi rerum quoq; natura
poterit: cuius me quidē profiteor / rali dispanlitate discipulum.
Quod si ad omnē se minutiē demittunt: hoc uero apud latinos
exēplo etiam Celsanis / Varronis / Messalę / Ciceronis / Plini / Quin
tiliani / aliorūq; similium facere licet: quos emulantibus / & errare
honestū. Quare quod istos uelut patricios decuit: etiā me / qua
si minorū gentiū non dedecet. Par adeo celebritas nominū: uel
græca inserit / uel ex cōmodo interpretat: idq; nūc ad sensum: nūc
ad uerbū: quod hic utrunq; iam si cui parū quāpiā enucleata: for
tasse etiā nimis dura / obscuraq; uidebuntur: certe is nec ingenio
satis uegero: nec eruditione solida / fideiq; fuerit. Sicubi barbara
quędam & obsoleta deprehendunt: ea uero de industria dispersi
mus: etiā ut barbaris & ineruditis placeremus: & fieret liber cor
rasa undiq; gratiola / uendibilior. Siqui remotiora dicēt hic inue
niri uocabula / q̄ ut sumpra credant de medio: ne isti arbitror sen
tentiam suā mutabūt: cum ad usq; mediū litteraturę pmouerint.
Nec enim desunt q̄bus etiā (ut ait M. Tullius) alabastris unguētū

plena putere uideatur: Tū in hoc genus scriptionibus: quę nō se
populo uenditant: sed paucis modo parant: usus istiusmodi re
conditæ suppellectilis / præsertim uerecundus / minime improbatū
a bonis. Nec enim renouare sit probū: quæ iā pene exoleuerunt:
si modo hæc ipsa non uerustescere adhuc: sed uerescere de inte
gro possint. Siquem nō nulla interim offendēt eloquendi diuer
cula / minus fortasse homini nota: qui decē tantū / Ciceronis pagi
nas / nihil præterea lectitauerit: utiq; ab hoc ego ad eruditos puo
co: præcipue credo laudaturos: quæ ab ipso improbabūtur. Nihil
autē forsan intolerabilius: q̃ ut de te sententiā ferat indoctus: qui
ramen sibi ipse doctissimus uideatur. Siquis / ubi quid refellitur /
multarū uel auctoritatū uel rationū moles desiderat: at uictoriā
sciat illic a nobis / nō uictoriæ quærī satieratē. Si longiuscula capi
ta alia: breuiuscula rursus alia putabūtur: credamus hanc quoq;
esse legē noui operis / ut equale habeat nihil: nusquā sibi sit par:
semper dissimilitudine claudicat: unamq; istā regulam tucat: ne
quid ad regulam: nequid ad perpēdiculum / libellamq; reuocet.
Si liberior stilus insolētis extimabitur nature: forsan benignior
interpretes simplicitati potius tribuet: quę nec ingenuos dedecet.
Sicubi porro consuetudo refragabitur: at ueritas / quæ nugas nō
facit: aut ueritatis uicaria cōsuetudo melior: patrocina bitur. Nā
& sumptum consuetudine dicitur: quod aduersus auctoritatem
sit receptū: & error sæpe cōsuetudinis / obiectatur a doctis. Tum
pulchre sic ait quidam. Consuetudo sine ueritate / uetustas eito
ris est. Deniq; si paucula respeximus iterim / scrupulosa & anxia:
quodq; uerius / subacida: uel ex philosophia / cuius iam pridem
sumus cādidati: uel ex orbe illo disciplinarum: quę studio sapiē
tiæ famulantur! At ea stomachū ramē lectoris prædulcibus mar
centem / recreabunt fortassis / & exacuēt. Nam quo hæc omnia gra
ra sui uice conspirent: & quodam uelut antitheto fēderentur: pē
ne de calcaria (quod dicitur) ī carbonariam decucrimus / & id
operam dedimus / ut alternatim deinceps inter se cōtraria quoq;

subsequerentur: quæ nos querelæ istiusmodi eximeret. Nec enim defieri apud nos etiã patimur: quæ sint amena magis / & oblectatoria: ne dixerim illecebrosa: quæ uel utilia / uel necessaria: siquidem est (ut ait Varro) aliud homini / aliud humanitati satis: etiamque citra emolumentum / speciosa interim peruntur / non hercle minus / quæ sine specie compedium. Ergo ut agrestes illos & hircosos: quædam ex his impolita & rudia delectabunt: exalceataque magis / quæ dedolata: nec modo limam / sed nec runcinas experta / nec scobinas: ita e diuerso uermiculata interim dictio: & ressellis pluricolibus uariegate / delicatiores hos capiet / uollosos / & pumicatos: ne conflatis utrinque uocibus / & æquabili / uel plausu / uel sibilo / aut ad celum efferat / aut ad humum deiciat. Mediis autem inter hos / & neutro notandis: quasi quidam diuersorum Cinnus (ut ait Cicero) satisfaciat: non uno aliquo excellens: & omnium tamen particeps. Nec enim gustus idem omnibus: Sed suum palatum cuique: Tum credo & expuent in cõuiuio quidam / pro fastidioso & uesco / quod mox in culina pro suaui liguriant / & opimo. Nos ista certe / non foro & curiæ / sed cubiculo: & scholæ parauimus: eoque studuimus / nescio an & præstiterimus: ut siquæ hic essent: omnino faciles essent: & simplices munditiæ: non operosa: & pigmetarra lenocinia: color / nitorque uerus / & ingenuus: non ascitus / & ex arcula: congruës habitus & expeditus / non onerosus / & laciniatus. Postremo cuiusmodi exeant: quoquo modo hæc accipiant: minime perfectio recusamus! (Sed nec opinor euademus) communem illam scribentium sortem / male audiendi: sit modo ita cordi lectoribus. Quinimmo isti alex caput obiectamus: neque patrocinium respicimus: quod ultro nobis ademimus censura. Decernaturque potius in nos: traducamur: uexemur: quæ non litterarum publica fraus / quarum nobis est honor / propriis utilitatibus antiquior: etiam nostro aliquo / uel famæ: uel orti dispedio redimatur. Nam quo ista questio studiorum communium professio / si iam uentum ad hæc usque est / ut quod officium studiis uniuersi debemus / cessare

omneramen/suspitione degeneri pariamur? Quo pacto uel dura
re ultra/ uel esse iam poterit honestarum litterarum sinceritas/ so
luta penitus censura/ dum sic æque omnes inuidiam perhorresci
mus? Quanq̃ (quod ad me attinet) utinam labori meo non con
rempnus potius/ q̃ inuidia debeat: illud enim ppe i uoris est/ si
modo quod ait Liuius: Inuidia/ uelut ignis alta petit. Quin agi
redum studiorum cultores optimi/ pro se quisq; alacres/ gramen
hoc inexpugnabile/ quo bonæ fruges humanitatis præfocantur/
auellere: subnascensq; sacris stirpibus/ quasi perniciosissimas he
deras/ & omnem earum sucum lapsibus erraticis exsorbentes/ ab
rumpite penitus/ & derruncate: Non desunt interpolatores ueri
tatis/ ne desint quoq; redintegratores: existat uindex aliquis ro
go: & patronus periclitantium disciplinarum: Nam ego ut unus
e medio/ quid mihi liberum sit/ utiq; experiar. Faciã nec ne opere
pretium/ post uidero. Quorsum tamen fluxerit: aut quocũq; res
cecidit/ equi boni faciam/ planeq; malignitarum omnium & ob
recreationum uenena/ nõ deuorabo modo/ sed (quo sum stoma
cho) etiam concoquam: certus ueritatis hunc esse quasi genium/
simul atq; in publicum appareat/ ut odiosa inimicaq; sit uulgo.
Connueant igitur alii licet/ & dicere uerum mullent/ ego unus
profecto (quidquid erit) non dissimulabo iudicium: non suppri
mam quæ sensero: non indulgebo iam talibus patientiam! Sed
uel huic libello meo/ saltem semilibere/ sic ifusurrabo. Vidi: uidi:
ipse libelle/ cotidieq; uideo/ multa in litteris fieri capitalia/ compi
lari subdole aliena: confingi ad libidinem/ quæ cui cõmodum:
ascribi etiã idoneis/ quæ nec agnoscant: allegari/ qui non extent
auctores: citari quin etiam pro uetustis/ nullibi comparentis co
dices: compleri libros omnes operosissimis uanitatibus: falsa p
ueris: ascita pro natiuis: nouicia p uernaculis/ supponi: pollui:
adulterari: oblini: incrustari: distorqueri: confundi: præcipitari:
iteruerri omnia: nulla fide: nullo nec pudore/ nec iudicio: quodq;
his omnibus pestilentius: occasione quoq; recentis artificii/ quã

libet stolidissimas opiniones in mille uoluminum traduces / mo-
mento propagari: Postremo (ut semel dicam) etiam nūc multos /
auriculas habere asini. Dicat hic aliquis / Quid tu autem? Fateor
equidem / possum falli / ut humanus! Sed neminē profecto sciens
fallo: & ut mendacium fortasse dico: sic certe non mentior. Tum
egomet mi ignosco Mēuius inquit: Immo aurem (extra iocum)
nec egomet mi ignosco: & si quid indoctius / incautiusq; pro rula
ro / refutari a quouis cupio: refutaturus ipse me / si fuero admoni-
tus. Non enim sic me peruerse amo: ut errare alios malim / q̄ ino-
tescere quod errē! Sed ex eorū sum numero & ipse / qui proficien-
do scribunt: & scribendo proficiunt: ac de isto quidem fors uide-
rit. Illud uerissimum: si domi commentarios istos diutius / atq; in
manibus habuissē / & regustare iterim ex interuallo licuisset / lō-
ge instructiores / fuisse eos / locupletiores adminiculatiores pro-
dituros. Videlicet / hoc illud est: praeipue studiorū genus / quod
uigiliis augetur: ut cui subinde ceu fluminibus ex decursu / sic
accedit ex lectione minutatim quo fiat uberius. Tum incōdita
nunc quoq; pleraq; ineliquata / indiscussa: non rotunda: non tor-
nata adhuc! Sed quae autē prorsus praefererint: utpote restrictim
cogitata: & extempore potius q̄ a cura: quāq; ex abundanti pene
stili negotium / currat: & elocutionem cōcinnat / quem cana & ue-
ritas & fides praeipue sollicitat. Enimuero ne purent homines
maleferati / nos ista / quae quae sunt / de fēce hausisse / neq; gramina
ricorum trāsiliuisse lineas! Pliniano statim exemplo nomina pre-
rexuimus auctorum / sed honestorū / ueterumq; dumtaxat / unde
ius ista sumunt: & a quibus uersuram fecimus / nec autem / quos
alii tantum citauerint / ipsorum opera temporibus interciderint!
Sed quorum nosmetipsi thesauros tractauimus: quorum sumus
per litteras peregrinati: quanq̄ & uerustas codicum: & nomisma-
rum fides: & in es / aut ī marmore incisa antiquitates: quae tu no-
bis Laurenti suppeditasti / plurimum etiam / praeter librorum ua-
rietatem / nostris commentationibus suffragantur. Ut autem uel

exéplo doceremus/ circularorū prestigias/ & imposturas omnis
esse tollendas/ refrenādāmq; adeo/ quorumpiam lasciuia/ quæ
iam/ sicuti cancer late serpit/ inaniter de prescripto/ & licenter egre
diendi: nusquā aliquando ueteris scripturæ testimonium citauī
mus: nequid adscripticium/ neue quid usq; superducticium præ
ualeret/ quin sua quodq; facie representauerimus: & eas apposue
rimus notas/ unde exq̄ri penitus/ usq; a stirpe possit auctoritas.
Atq; ut muneris huius nostri/ nullæ proflus appendices deside
rentur/ etiam capita ipsa rerum/ titulis inclusa breuissimis! Sed in
quis maior/ q̄ pro numero utilitas/ concenturauimus: & ceu bre
uibz cæcis ingentes summas/ calculatorum more collegimus:
quo negligētiæ delicati lectoris/ ipsi potissimū subscriberemus.
Proinde sicuti sub Aiæis clipeo/ Teucer homericus: ita nos utiq;
sub umbra tui nominis latitantes/ centuriatim dabimus in bar
baros impressionem. Ita editio subinde aliqua/ uel æquis uel
iniquis mos geretur. Et quadam pensante uice/ sicut illis quod
osculentur/ ita his abunde supparabimus/ quod mordeant. Mor
debunt autem puto nostra/ uel rabiofuli quidam/ quos elegāter
Cato uiriligatorum appellat/ isto potissimum litigandi uirio/ ue
luti morbo laborātes: cerebrosa gens & iritabilis: Qui sine cau
sa/ sine discrimine/ clausisq; (quod aiunt) oculis/ quodcunq; no
men adlatrāt. Vel qui rursus/ aduocatione mercennaria/ uenaliq;
sententiā/ cuicunq; semel auctorari/ atq; addicti/ quasiq; dediti mā
cipio sint: eundē rueri/ pugnaciter/ pertinaciterq; quo iure: quaq;
iniuria obstinauerunt. Vel iactantiaculi illi & nugiuēdi: pleni ru
mida/ sed & fatua cōiectura: qui seq; & sua dumtaxat etiam sine
riualibus adamant: sibi fauent: alios obtrectāt. Vel postremo lu
cifugi quidam ueritatis & (ut planius dixerim) blattarii/ littera
tores: qui defluentibus oculis/ uereq; nocturnis/ non diem tan
tum sereniorē! sed nec umbrā sublustrem satis ferunt. Nam de
illis dubitat nemo quos liuoris tinea comest: quos rubigo sub
rodit inuidiæ/ qui gloriam alterius/ suam penam/ felicitatem alte

a iiii

rius suam carnificinam faciunt: qui profectu contabescunt alie-
no: quos agrefcens prosperis maleuolētia/ ceu tortor intestinus
iugiter excruciat! Sed & censores item pulpitarii (nec autem de
doctis/ bonisq; nūc agimus) solent plerunq; fodicare nos/ & stu-
diis obstrepere istis. Etenim pleni ieiunitatis/ litteras humanio-
ris/ apud insciam plebeculam/ pene dixerim sollenniter/ buccis
concrepantibus infamant: & crassa rusticitate feroculi: quam so-
lam (quod & Hieronymus ait) pro sanctitate habent/ sic in eas/
& earum studiosos/ ampullosis proclamationibus/ infrendētes/
inspumantesq; defecunt: ut facile se declarent etiā grācos illos/
improbare & pene odisse/ uere sanctas animas/ Basilium/ Chryso-
stomum/ Gregorios/ etiam latinos/ Cyprianū/ Ambrosium/ Au-
gustinum/ Hieronymūq; ipsum/ & alios id genus nostrae religio-
nis antistites/ gentium linguarumq; omnium disciplinis/ uelut
opibus aegyptiorum suffarctatos. Quo mihi etiam uideretur ad
mirabilior deliciae tuae Marianus hic Genazanensis/ nec in theo-
logia cuiquam secundus: & omnium quos in ecclesia cōtionan-
tes audiuius/ nō prudentissimus modo/ sed & facundissimus/
cuius neq; suspecta populis/ ad bonam frugem tendentibus elo-
quentia: quoniam uitae incredibili seueritate commēdatur: nec
e diuerso tristis/ aut reformidabilis austeritas: quoniam poe-
tica delenimēta/ pulchramq; istam litterarum uarietatem/ nitorem/
delicias/ non aspematur. Ut igitur lana/ purpuram bona fide po-
rura/ certis prius inficiē medicamētis/ ita litteris arbitror/ doctri-
nisq; talibus/ excoli animos (quod ait in Hortensio Cicero) &
ad sapientiam excipiendam imbui praeprariq; decet. Atqui non
ramen ob istos pigebit/ aut exigere stilo: quidquid hoc nostratū
lucubrationū est: aut experiri/ quid concedatur in illos/ qui fraus
des in litterarum negotio/ concipiunt capirales. Nam & ego Phi-
loxoeno ignosco/ sicuti Cicero idem/ ad Atticum scribens/ redire
in carcerem/ q̄ mancipare iudicium praoptanti/ maxime si non

præsenti seculo ! Sed quasi æternitati (prout etiam dictum a
Thucydide) seruire scriptores cōuenit: Eoq; libri puto ipsi / mo
numenta uocātur: quod ad memoriam magis posteritatis / incor
ruptius iudicatur: q̄ ad ineptam præsentis tēporis gratiolam /
spectare debent. Ergo ut q̄ maxime (si licebit) hæc nō exstingua
tur solū: sed etiam opprimatur improbitas / effuse omnia deprau
antium / nec abeat in exemplum / rita & prostritura frons / atq;
oris tanta duritia / iam nunc centurias sequētis / pro suscepto (ar
bitror) saluari conatu / ne utiq; ad huius primæ gustū repromitti
mus. Quos enī molli nunc articulo tractamus: quos leui & lēro
braccio rāgimus: fortius dein puto prememus / atq; urgebimus:
& cōrenti paulisper intem / prælusoria / uelitariq; pugna / mox ui
ribus collectis / toto exercitus robore depreliabimur. Quin etiā
(quoniam tunica propior pallio) uindicabimus / audacter / & gna
uiter a plagianis: ac funiculis interdum nostra: & asseremus libe
rali causa manum. Nostra uero nūc accipi tantum uolumus / que
labore / industriaq; ipsi magna principes extudimus: nec expal
pari unq;: nec extorqueri nobis ea passuri: q̄ diu licebit: nostra inq;
nō electamenta / sed pignora. Nā ut hæc in mediū uice missiliū / di
reptui cōculcatuiq; relinqmus / ita illa nobis recipimus / & defen
dimus: hæc exponimus: illa et agnoscimus: & tollimus / sed ita
tamē / ut imitari simias nolumus / quæ suos dicuntur ferus q̄libet
deformes / p̄ formosissimis admirari. Nec erūt opinor hæc quoq;
nostra / quanquā leuioris operæ studia / seu ludicra uerius / dede
cori tibi / Laurenti Medices / cui nunc adscribuntur. Adscribum
rur autem / non magis adeo / ut me gratum beneficiis tuis appro
bent / aut reponant gratiam: quod auxilium te / quodq; cō
siliarium habuerunt: q̄ ut auspicato procedant: & ut in iis tui me
moriam frequenter / ex quo liber auctoritatem capiens / magni
celebritate nominis commendetur. Tum cui summa studiorum
meorum debetur omnis: ab eo quoq; portio ipsa iure incipiet.

Et hercule ueluti bellaria/sint ista/secundis accepta mensis: Quo
 niam rectae cenae/speciem/uicemq; grauiora illa occupant/ qualia
 tibi multa/ uel Marfilius Ficinus Platonis: uel Anstorelis inter
 pres Argyropylus Byzantius e philosophiae penu congefferunt.
 De isto enim precunctis admirando/non Pico iam! sed (ut ipse
 appellare soleo) phoenice potius: qui nunc i tua lauri nidificat:
 tanta mea quidem expectatio est: ut ausim Propertio succinere:
 Cedite romani scriptores/cedite grai. Tu uale patrone iucundis
 siue:& (quod facis) perge fauere doctis/ perge litteras excitare:
 perge a situ recipere rem latinam: ab interitu graecam/quo tui me
 moria nominis/ab iniuria prorsus obliuionis asseratur.

LATINI GRAM MATICI

Seruius

Priscianus

Donatus

Acro

Porphyrio

Marcellus

Sex. Pompeius Festus

Iunius philargyrius

Probus

Gellius

Fulgentius

Pedianus

Perf. uaris innominatus

interpres

POETAE

Vergilius

Ovidius
 Lucanus
 Lucretius
 Valerius Flaccus
 Silius
 Claudianus
 Silius italicus
 Seneca tragicus
 Plautus
 Terentius
 Horatius
 Persius
 Iuuenalis
 Propertius
 Tibullus
 Catullus
 Martialis
 Aufonius
 Prudentius
 Marcianus
 Germanicus Cæsar
 Licentius

HISTORICI

T. Livius
 Cornelius nepos
 Cornelius tacitus
 Valerius maximus
 Suetonius
 Capitolinus
 Eutropius
 Ammianus

ORATORES

Cicero
 Quintilianus
 Plinius iunior
 Symmachus

ASTROLOGI

Iulius firmicus
 Hyginus

PHILOSOPHI

Seneca
 Censorinus
 Boetius
 Apuleius

AVCTORES

AMBIGVI

TITVLI

Plinius // Petronius
 Solinus Faustus
 Caro
 Vibius sequester
 Vitruvius
 Frontinus
 Varro
 Macrobius
 Columella
 M. Iunius Nypsius

AVCTORES
SACRI

Tertullianus
Cyprianus
Lactantius
Hilarus
Ambrosius
Hieronimus
Gaudentius
Augustinus
Rufinus
Sidonius

Irem ex iure ciuili pontificioq;
delibata quapiam

GRAECI AVCTO
RES GRAM
MATICI

Eustathius
Pollux
Hephestion
Nica
Suida
Maximus
Apollodorus
Doxapater
Lucilius tartheus
Sophocleus
Theon

Apolloni
interpetres

Platonius

POETAE

Homerus
Hesiodus
Apollonius
Nonnus
Dionysius
Aeschylus
Sophocles
Euripides
Aristophanes
Pindarus
Callimachus
Theocritus
Triphiodorus
Lucilius
Euenus
Posidippus
Gauradas

HISTORICI

Herodorus
Thucydides
Plutarchus
Herodianus
Iosepus
Strabo
Pausanias
Dion

Zosimus
Xenophon ephesius
Diodorus siculus
Dionysius halicarnassensis
Laertius
Appianus
Helianus
Heliödorus
Sozoménus

RHETORES

Aristides
Lucianus
Libanius
Aphthonius
Syngsius
Nicerus
Nicephorus

MATHEMATICI

Theon
Achilles
Heron
Cleomedes
Aristides Quintilianus

PHILOSOPHI

Plato
Aristoteles

Xenophon
Theophrastus
Heracitus
Porphyrius
Proclus
Abammon
Iamblichus

Articus
Dexippus
Philo
Maximus tyrius

Alexander
Themistius
Sextus
Philoponus
Simplicius
Amianus

MEDICI

Galenus
Paulus aegynita
Dioscorides

AVCTORES AM

BIGVI TITVLI

Artemidorus

Iustinianus

Diogenianus

Callistratus

Apostolius

// Africanus

AVCTORES SACRI

Paulus

Eusebius

Seuerianus

Basilus

Theodorus

Sunt & alii citati ueteres prudētes / auctoritatis incognitę / sicuti
 Poemenicon scripor: & Aristophanis: Xenophōtis: Aristide: Eu
 ripidi: Callimachi: Synesiq; enarratores: Sed nec barbari deniq;
 hebrei: chaldeiq; auctores / in suis quoq; originibus asymboli.

CAPITA PRIMAE CENTVRIAE

Caput i.

Defensus a calumnia Cicero: super enarrata ui noui apud Aristo
 relen uocabuli: quod sit Endeuchia.

Caput ii.

Quae sint crepidae apud Catullum Carpatinae: quod pbe scriptu
 uocabulum: perperam mutatur.

Caput iii.

Quibus uerbis Horatius chamelopardalin significauerit: quęq;
 sit eius animantis facies: quibusq; etiam nominibus censeatur:
 & quo primum tempore uisa in italia.

Caput iiii.

Quā multa poetarum interpretibus legenda: quodq; satyrā Per
 sius de Alabiade Platonis effinxit.

Caput v.

Qui sit apud Lucretium Durateus equus: quodq; legendū apud

Valerium Flaccum non quidē Nox dorica! sed durica uel duria
porius: in libro argonauticon secundo.

Caput vi.

Quo intellectu Carullianus passer accipiendus: locusq; etiā apud
Martialem indicatus.

Caput vii.

Parthicos homines Iuuenalē innuere: qui digito scalpant uno ca
put: idq; de Calui poeta uersiculis.

Caput viii.

Cur errantiū siderū uocabula: diebus tributa: rationesq; inibi or
dinis eorū: scitu/relatuq; iucunde.

Caput ix.

Quid in litteris Domitio: & quatenus credendū: deq; illius eui
denri pudendoq; errore super uoce Atregias.

Caput x.

De Bāptis/ & Corytto: deq; Corytthis: tū apud Iuuenalem/ & Ho
rarium recta indicata lectio/ enarratioq;.

Caput xi.

Sententiā de Claudiano exposita: relatu preq; lepidę fabellę: Tū
fabella altera/ nō insuauior e gręco iridē uersa/ sup Venere & rosa.

Caput xii.

Quōmodo inuēta purpura: Simul explicatus Nonni locus: grę
ci poeta.

Caput xiii.

Salutis augurium quod sit/ apud Suetonium.

Caput xiiii.

Naulia quę sint in Ouidi artibus: atq; inibi de barbaris organo
rum appellationibus: quibus gręci nostriq; utantur: quodq; etiā
Chaldei gręca interrim nostraq; id genus uocabula/ nō aspemāt.

Caput xv.

Qui fuerit auctor Sybaritidos de quo Ouidius: deq; sybariticis
libellis apud Martialem: luxuq; item cerero Sybaritarum.

Caput xvi.
De Aristide milesiaci de quo sit apud Ouidium: deq; milesiaci
deliciis.

Caput xvii.
Correctus in tragedia Senecæ locus: atq; ex græca remoriote fabu
la declaratus super nemigo leone.

Caput xviii.
Qui sit apud Iuvenalem Fraterculus gigantis: quiq; apud alios
Teræ filius: ibidemq; de Mani uocabulo.

Caput xix.
Super aspiratione citata quepiam: simul enarratum Catulli nobi
le epigrāma.

Caput xx.
Emendata apud Sueronium/ & enarrata uox hæc Ascopera.

Caput xxi.
Quid sit aut minerval/ aut minervale munus: ex eoq; sententiæ Iu
uenalis/ & Varronis expositæ.

Caput xxii.
Cuiusmodi sint uersiculi: in quibus ut ait Martialis? Echo græ
cula recanter.

Caput xxiii.
Legendum apud Martiale Cum cōpare mulo/ quod pleriq; Cū cō
pare Gibbo: simul explicata ratio in eo/ sensusq; uerior.

Caput xxiiii.
Quedā super hecale anu ī memoriā data: deq; poesi Callimachi:
tū ex epigrāmatīs priapeis expositus locus: & itē alter apud Stra
nium: quodq; uitiose legitur de eo/ in Apuleianis codicibus.

Caput xxv.
Quā multa in epistolis familiaribus quæ nunc habentur Cicero
nis prepostera: Tū quem in ordinem restituendę.

Caput xxvi.
Versiculi in fastis e græco super uite/ & capro: tū parodia quepiā

obscurior apud Sueronium.

Caput xxvii.

Verba in Ciceronis epistola ex Enni Medea/de græca Eunipidi.

Caput xxviii.

Panici terrores qui uocentur: eoq; locupletissimi citati testes.

Caput xxviii.

Vnde sint apud Ouidiū Teuthrātia turba Thespi uocata filie.

Caput xxx.

Vocabula inuentu rara nec tamē singularia Cucuma: Proseucha: Scruta.

Caput xxxi.

Quid significet illud apud Iuuenalem/ Tanq̃ habeas tria nomina: quodq; manu emissi/ patronorum sibi nomina imponebant: deq; in nomen adoprando ex testamento.

Caput xxxii.

Restituta Plinianis codicibus abolita pndē uox: quidq; poppyf mos aut poppyfina significet: quodq; mos poppyfimis/ adorandi fulgetras.

Caput xxxiii.

Crambe quæ sit apud Iuuenalem: superq; ea græcum prouerbiū.

Caput xxxiiii.

Viriose quæpiam in epistola Ciceronis: deq; uocabulo quod est Sciamachia.

Caput xxxv.

Locus in. M. Varronis: & item alteri columellæ libris rei rusticæ/ defensus a uirio: quædamq; super Euhemero inibi: & Iouis sepulchro: & ceterensibus addita: & locus apud Sratum/ declaratus.

Caput xxxvi.

Solutum hic & enodatum/ quod ænigma de Varronis libro citat Gellius.

Caput xxxvii.

Lapsus feda Seruium/ super Oaxe fluuio & creta.

b i

Caput xxxviii.

Expositū Iuuenalis carmen/ contra omnium hacenus sentētiās
super Laconico/ & ptylismare.

Caput xxxviiii.

Scirpus exsolurus Aufoni uatis: de Cadmi filiabus: Melone: Se
pia: & Cnidiis nodis.

Caput xxxx.

Scirpi simile uatis eiusdem epigramma/ emaculatum/ atq; enar
ratum.

Caput xxxxi.

Quod in digestis Iustiniani principis/ diem diffusum male pro
eo quod est diffusum legitur: ut & apud Gellium/ diffundi & de
finitiones/ p illis diffindi/ & diffinitiones: Atq; inibi de pandectis
florentinis non nihil.

Caput xxxxii.

Pollices in fauendo premi/ sicut in denegando fauorem/ uerti so
litos: ex eoq; sententię Horati Iuuenalis & Prudenti declarare.

Caput xxxxiii.

Quāmultas habuerint antiqui diphthongos.

Caput xxxxiiii.

Pegaseium nectar legi oportere apud Persium/ nō melos.

Caput xxxxv.

Parrolo iuniorem Achillem: cōtra q̄ aut Aeschylus prodiderit:
aut uulgo existimetur.

Caput xxxxvi.

Cacœrthes apud Iuuenalē tetrasyllabon/ nō cacerthos. Et cōdita
pyxide lyde/ non incōdita legendū: Simul enarratus apud Mar
cianum locus haud arbitror indiligenter.

Caput xxxxvii.

Quę Plinius super titulis ueterum artificum pēdentibus prodi
derit/ ea de monimētis etiam ueteribus agnita romę: sicutq; spe
ciem uergilianę egidos

Caput xxxviii.

De Megabyzo scripsisse alios: quod Plinius de Alexandro: uen-
tate in Apellis officinam solito.

Caput xxxviii.

Contentio epigrammatum graeci Posidippi: & latini Aufoni sup-
occasionis imagine: tum pulcherrima ecphrasis: graeci Callistrati.

Caput l.

Locus in Plinianis exemplaribus emendatus super nomine Proeti
dum: atq; inibi de ipsarum furore relata historia.

Caput li.

Cur in Ephesiae Dianae templo molles appellati honores a Mar-
tiale.

Caput lii.

Quae sit apud Martialem Cornibus ara frequens.

Caput liii.

Quod positum nomen Agamemnonis in M. Tulli diuinationi-
bus: pro Vlyxis est: tum in transcurso locus in epistolis ad Arri-
cum non inelegans super iniuriarum cetera: correctus & enarratus.

Caput liiii.

Ceratinæ qui sint apud Quintilianum.

Caput lv.

Qui sint Crocodilire apud eundem.

Caput lvi.

Cur gemino cornu Martialis dixerit in spectaculis: ubi de Rhi-
nocerore: deq; tauris arhiopiciis.

Caput lvii.

Quae sint apud Sueronium Terraones: correctumq; erratum Pl-
nianis exemplaribus.

Caput lviii.

Origo & ritus ludorum secularium: pretereaq; ad id alia: citatq;
eo Sibyllæ oraculum: mox & obiter explicata quaedam: rursusq;
alia refutata non inutiliter.

Caput lxxxix.

Non Vergilium: sed Ovidiū uideri priapei carminis auctore. Tū uersiculum illum/ qui sit apud Martialem: Ridesi sapis o puella inde: Nasonis esse proculdubio: sed ex epigrammatis potius/ q̄ aut ex artibus/ aut ex tragoedia Medea/ uideri citatum: moxq̄ nouum q̄ppiam & mirum de Medea Nasonis adscriptum.

Caput lxx.

Agon uerbum: quo Victimarius uti solitus: de quo etiam in falsis Ouidius.

Caput lxxi.

Erratum in codicibus plinianis/ super cicuta/ uinoq̄: quodq̄ mēdose apud Macrobiū Aconitum pro conio.

Caput lxxii.

Qui sint arietini testiculi: qui digirus medius/ apud Tullium.

Caput lxxiii.

Aliter citari a Varrone Terēti uerba: q̄ aut ī exemplaribus habentur/ aut Dōnatus agnouerit.

Caput lxxiiii.

Declarati uersus Aufoni: sed & Ouidi sup Choliabo aut Scazōte.

Caput lxxv.

Qui sit habitus ī statuis pacificator: de q̄ eo sentire Statium ī prima silua.

Caput lxxvi.

Locus ī Plauti mustellaria/ & itē aliter ī milite/ uindicati a uitio.

Caput lxxvii.

Cornicem uideri apud ueterēs cōcordiæ symbolū: nō ut omnes apud Iuenalement existimant ciconiam.

Caput lxxviii.

Versus ex Callimacho super crinibus reginæ Berenices: atq̄ in demum ex Catulli exemptum uersiculo.

Caput lxxix.

Oarion sinceriter esse apud Catullum: quod Aorion isti legunt:

qui bonos uiolant libros.

Caput lxx.
Cuius i Bruti nomismate symbolum sint pileus & pugiones.

Caput lxxi.
Quæpiam uulgo legi adhuc apud Maronem contra regulam cō
traq; rationem metri.

Caput lxxii.
De philyra & lemniscatis coronis.

Caput lxxiii.
Vocabulum quod est expemata/ Catullianis uideri exemplari
bus reponendum.

Caput lxxiiii.
Historia non illepida/ super Zeusi pignore & helena.

Caput lxxv.
Emendata uox in Ibide: simul explicata sententia neuriq; nora
hactenus.

Caput lxxvi.
Non Antilochum ab Hectore/ sed aliter uideri legendum in pri
ma heroidum.

Caput lxxvii.
Quo argumento dicendum Vergilius non Virgilius.

Caput lxxviii.
Additam falso negationē primo digestorū uolumine: quo capi
te/ de officio proconsulis agitur & legati.

Caput lxxix.
Cur Seleuci regis facies i nomismatis cornigera.

Caput lxxx.
Fabula ignotior de Tiresia & Pallade: qua sensus aperitur Pro
pertianus.

Caput lxxxii.
De Omo & Asello: quodq; apud Propertium mendose legitur
Omo.

Caput lxxxii.
Quod i digestis titulo de ededo legatur ad alium/ legi ad albu
conuenire.

Caput lxxxiii.
De Harpocrate.

Caput lxxxiiii.
De libertinis/ qui uocentur dediticii.

Caput lxxxv.
Cuiusmodi apud Iuuenalem Cereris ludi accipiantur: de q ceria
lium auctore Memio.

Caput lxxxvi.
De fluctu decimo seu decumano: cuius permulti poetæ memine
runt.

Caput lxxxvii.
Quod erat in Ciceronis epistola uocabulum Philotheoron/ cor
ruptum dein improbe i nomē quod est Philocteren.

Caput lxxxviii.
Vnde illud tractum Fuimus troēs: quæq; extent i litteris/ super
lacedæmoniorum choro/ & cantico.

Caput lxxxix.
Quod Seruius grāmaticus bucolicos Maronis uersus/ tam men
dose legit: q̄ falso enarrat. Notataq; ibi & relata quædam sup ini
riandis pueris: superq; dis aliquot ueterum/ maximeq; genus &
Iunonibus.

Caput lxxxx.
Qui uir Theodorus Gaza: quantūq; tamē lapsus in Aristorelis
problemare uerso.

Caput lxxxxi.
Quo pacto uir idem græce transtulerit: quod est apud Ciceronē/
Suadēmedulla/ positiq; Eupolidos uersus de Pericle: tum in
dicarum: quibus deniq; dea Pirho/ latinis appellationibus cen
seatur.

Caput lxxxii.

Qui sint apud Liuium Causani.

Caput lxxxiii.

Vindicata Iustiniani principis prefatio quæpiã a uitis/médicis
aliquor.

Caput lxxxiiii.

Lepidum Seueriani cõmentum/de lunæ factura & solis: deq; mē
struis diebus/& annuis.

Caput lxxxv.

Græcum elegãs adagium super xeniis digestonũ exemplaribus
restitutum.

Caput lxxxvi.

Quãta in muribus salacitas: & Heliani uerborum interpretamē
rum: atq; inibi locus apud Martialem correctus & enarratus.

Caput lxxxvii.

Automaton legendũ i Sueronio/quod nũc uulgo aut ornatum:
quidq; ea uoce significetur.

Caput lxxxviii.

Perfi locus:& item Senecę declarati: deq; manu mittendis festuca
seruis:& circumactu.

Caput lxxxviiii.

Cur muri partem disicere quod ait Sueronius/hieronice soliti.

Caput .C.

Quæ sint apud Maronem siléria lunæ: quę ue racira uirgo apud
Horatium: superq; iis Seruiana & Acroniana refutata sententiæ.

b iiii

Caput Primum.

Defensus a calumnia Cicero: super enarrata ui/ noui apud Ari
stotelen uocabuli: quod est Entelechia.

a Rgyropylus ille byzantius/ olim præceptor in philoso
phia noster/ cum litterarum latinarū minime icuriosus:
rum sapientię decretorū/ disciplinarūq; adeo cūctarū/
quæ cyclicæ a Marciano dicunt/ eruditissimus est habi
tus. Hic & apud Medicē Cosmū/ decreto publico patrē patrię &
dein apud Cosmī filiū Petrū/ nepotēq; adeo Laurētiū hūc/ decus
ubiq; nostrū/ patriæ simul auitęq; uirtutis heredē suæq; R. p. co
lumen/ insigni fuit & auctoritate & gratia: quibus etiā libros di
cauit Aristotelis a se uersos i latinū/ sed & ipsum uix adhuc qdē
puberē Laurētiū/ dialecticis ibuit/ eaq; philosophię parte/ qua de
monibus præcipiē. Ceterū (ut homo græcus) p̄ferebar iniquo
aio/ nobilē illā nec (ut Theodorus gaza putat) ipotunā. M. Tul
li Ciceronis exclamationē/ qua grēcā uerborū interdū inopē/ q
bus se putat abūdare: nō eloquētius fortasse q̄ uerius p̄nuntia
uit. Ob id igiē subiratus latinæ copię/ genitori & principi/ græcus
magister/ etiā dictitare ausus ē: (quod nūc quoq; uix aures patiū
tur) ignarū fuisse/ non philosophiæ modo Ciceronē/ sed etiam (si
dis plācer) græcatū litterarū. Vix. n. dici potest q̄ nos aliquando
ideſt latinos homines/ in participatū suæ linguæ/ doctrineq; nō
libēter admittat ista natio. Nōs. n. q̄ſq; lias tenerē litterarū/ se fru
gem/ nos prælegmina/ se corpus/ nos puramina/ se nucleū credit!
Sed ut ad Argyropylū reuertar/ oculos ad hūc modū nostri parē
ris uiuētis/ uicturūq; sigillātem/ utebā hoc ille uel maxime argu
mento: quod i primo tusculanarū quæſtionū scribat Cicero/ cenſe
re Aristotelen quintā eſſe/ quandā præter elemēta naturā: de qua
fir mēs: uerbaq; deniq; ipsius ita legant. Quintū genus adhibet
uacans nomine/ & ſic ipſum animum entelechian appellat nouo
nomine: quaſi quandā cōtinuatā motionem & pennem/ ſed. n.

nemo est aiebat/in Aristotelis lectione paulo frequētor: qñ sciar
endelechian esse porius Aristoteleū uerbum: ne utiq̃ significans
quod Cicero putat/continuatā motionē & pēnnem/sed pfectio
nem porius/aut cōsumationē quāpiā. Nā cū uellet Aristoteles/
quasi nomenclaturā facere intellectu suoru: uerba ipse quāpiam
noua cōcepit animo/ uelutiq; dein pepent: in quis hoc quoq; p
quod indicat formā/speciesq; cui pfectionem res quāq; suam de
beat. Quod. n. quidq; est: ab hac est entelechia potissimum. Cice
ro autē non qdem hāc Aristoteleā uocem/sed aliā prorsus ei con
tiguam/ finitimamq; similitudinis prastigio falsus enarrauit. En
delechos. n. cōtinuatim mobiliter: cōtinuatāq; mobilitas! Ende
lechismos: unde hāc Aristotelis entelechiam/ deduci putauit ille:
quā nō. d. litterā tamē/sed. r. potius habeat in syllaba secūda: Iā
auctores cōtra Ciceronē stare q̃libet magnos p̃pareticos/ adicie
bat. Et ut homo erat/ omniū (ut tūm qdē uidebat) acerrimus in
disputādo/ atq; autē (quod ait Persius) mordaci lotus aceto: prē
terea uerborū quoq; nostroru/ funditor maximus: facile id uel
nobis/ uel ceteris rū quidem suis sectatoribus persuaserat: ita ut
(quod pene dictu quoq; nefas) pro cōcessio irer nos habere/ nec
philosophiā scisse. M. Tulliū/ nec litteras grācas. Enī uero re dein
tora diligētius p̃uestigata/ meas esse partis: & itē cuiuscūq; latini
professoris/ existimauit/ Ciceronis gloriā/ qua uel maxime contra
grācos stamus: etiā uice capitis omni contentione defensare: q̃q̃
illā sua non antiquitas modo/ sed quēdā prope diuinitas extra
ictū/ supraq; iniuriā posuit. Iā primū igit̃ Argyropyli huius apud
me quoq; nō exigui pōderis auctoritas/ aliis auctoritatibus/ mul
toq; arbitror ualētoribus refellēda ē: nū ostēdēdum/ ex eo quod
obicit̃/ augeri Ciceronis prēconiū: nedū decrescat. Erp̃dibūt ī me
diū satis (arbitror) quod ad philosophiā modo prinet/ idonei Ci
ceronis laudatores (ut simus irer q̃ paucissimis cōrēti) Boetius/
Macrobius/ & Augustinus. Nam q̃s Boetio/ uel ī dialecticis acu
rior: uel subtilior ī mathematicis/ uel ī philosophia locupletior?

uel in theologia sublimior? Quem tanti iuniores etiam philoso-
phi/longe (arbitror) omnium p̄spicacissimi fecerunt: ut aquinatē
Thommā diuum hominē: magnumq; illum Thommę p̄cepto-
rem (Deus bone) quos uiros! habere meruerit enarratores: & ab
ipsius sententia/ne sit ulla quidē pene iā puocatio. Porro de Ma-
crobio! cui rogo magis credendum: q̄ laudāti p̄cipue Boerio!
Deniq; ipsius Augustini tam alte nisi i omnibus ferme discipli-
nis est auctoritas: ut extra omnē sit aleā posita: sic ut ab ea iam/
ne trāsuersum qdē (quod dici) unguē recedi/ fas habeat. Ereni
tanta ingenii cōstat eū celeritate uiguisse: ut quidquid de arte lo-
quēdi/ & differēdi: quidqd de dimēsionibus figurarum/ de musi-
cis/ de numeris p̄cipi: etiam sine magna difficultate/ nullo ho-
minū tradere/ perceperit: tanto dein acumine p̄stitisse dispu-
tandi/ ut iure i uno isto potissimū/ rotius ueritatis niti patrociniū/
uideat. Consideremus igit quid hi singuli salte de Cicerone sen-
serint: quātūq; ei tribuerint i philosophia: nū credamus audacter:
nō cuiusuis esse/ calūniā cōflare homini: q̄ fuerit a laudatissimis
hominibus/ tā singulariter laudatus. Boetius itaq; nō modo sic
utitur identidē. M. Tulli testimoniis: ut ea pro firmissimis/ & in-
uolabilibus obiciat argumētis! sed & ipsius topiconū (qui maxi-
mus est honor) suscipere it̄p̄tationē nō erubescit. Macrobius
autē sic i unius eiusdem libri/ uel exigua particula uersat: ut nec
Platonī cōparem facere/ nec omnibus insignire eū/ disciplinarum
omniū titulis/ dubitauerit. Deniq; Augustinus cum in academi-
cis quanq̄ sub alterius p̄sona/ nūc suū Ciceronē/ nūc sapientē ap-
pellās: tandē ab ipso inq̄t i latina lingua philosophiā/ & inchoa-
tam esse & p̄fectam: nū in cōfessionibus ubi neutiq; personatus:
eos exp̄fesso damnat: q̄ linguā Ciceronis mirant̄/ pectus nō ita:
qn̄ imo quod affectū mutauerit ipse/ quod ad deū preces & uo-
ra cōuerterit/ quod desideria nō eadē/ quæ prius habuerit/ quod
omnis ei uana spes euiluerit/ quod immortalitatē sapientię quēsie-
rit/ estu cordis incredibili/ postremo quod surgere iam ceperit/ ut

ad deum reuenteretur: cuncta hæc esse Ciceronis munus: fateretur
uniqui prorsus illius libro: qui uocaretur horrensus: omnē suā sa-
lutis occasionē rettulit acceptam. Non. n. ad acūdam linguam
liber inquit ille offerebatur: nec locutionem mihi: sed quod loque-
batur persuaserat. Quod isti utinā legissent: qui somniū agroti no-
bis Hieronymi uapulantis ad tribunal obiectant: nec illud saltē
cogitantes: illum ipsum Hieronymū: cū post repetitā dein statim
Ciceronis lectionē: perturus a Rufino argueretur: etiā grauissime
cōquens: quod sibi ab illo suamet sōnia obicerent. Ceterū (ut ad
propositum reuertar) uicent sane uel Argyropylus: uel quis alius
Ciceromastix: Sed rogo istas prius transcendere audeat auctorita-
tū moles: quas opposuimus. Enī uero de græcis litteris facilior/
proniorque sententia. Quis. n. tam hispida aure: quā tam inimicus
ueritati: qui si pauca modo: penes etiam tumultuaria græca uer-
ba: sparsim adhuc uel in epistolis ipsius olfaciat: quicquā se dicat
unquē magis aut elegans: aut atticū: tota quoque græcia repperisse:
sic ut iure Posidoniū: doctissimū illum hominē: deterruerit a scri-
bendo: iure græcam nationē: græco de rebus suis cōmentario: cō-
turbauerit: in quo se ait libro totū Isocratis myrthorhecion: atque
omnis eius discipulorū arculas: tum nō nihil etiam Aristotelea
pigmenta consumpsisse. Qua mihi uidetur fiducia: non minus ali-
quādo græcæ quā latinæ linguæ ueluti pomeriū protulisse. Si argu-
mēto uel illud (ut uno iterim contēti exēplo simus) quod in ocē-
tiæ uocabulū: negat habere apud græcos usitatū nomē: sed habe-
re ait posse tamen: Eulabian. Tum castigat iterdum quoque: ceu se
gnitiam quorundam apud illos uocabulorum: sicuti cum uelle
eos ait quidem distinguere: sed parum ualere uerbo: quod uel in
illis probant: quæ sunt: melancholia: & furor: uel item in eo quod
wónon pro labore confusus illi: & dolore panter: accipiunt: tum
melius aliquid nos dicere indicat: quā illos: ut conuiuium: ut alia:
multoque melius quēdā notata esse uerbis latinis: quā græcis: quod
& significat multis locis reperiri: sed & carere hos ipsos nomine

rei cuiuspiā quā maxime habeant familiarē/non dissimulat. Nec
ullus eorū tamen quālibet īquirēdo se corserit: inepti reperire ad
huc/ aut excogitare uocabulum potuit. Iam uero nō ne Apollo
nius quoq; ille Molo/Rhetorū omniū sui tēporis celeberrimus:
audita semel grēca. M. Tulli/ sed & extrēporali oratione; defixus
diu steterisse: ac deniq; ita mirabundus pnuntiasse diciť: Ego uero
re qđē Cicero/cū laudo/tū admiror/ sed me grēcorū fortunā mise
ret/ rēderq; quod humanitatis & eloquētiā decora: quā sola no
bis reliqua feceramus: ea quoq; p re: (quātū itelligo) romanis ar
roganť. Eni uero hoc illius iudiciū nō latinus: nō ineptus aliq;!
sed Plutarchus ipse/grēco uir ingenio: romana grauitate in litte
ris rettulit. Ergo ad hunc sane modū/de sciētia ipsius/deq; grāce
linguę peritia: testatū nobis ueteres reliquerunt. Age uero nunc
Endelechian quoq; istā pensitemus: seram Ciceronis calumniatti
cem. Vtrū ne istic igit̃ reprehēditur/quod Aristotelem dixerit ad
hibuisse Cicero quintā quandam prater elementa naturam:& sic
ipsum animum nouo nomine appellauisse: Quod & Alexander
Aphrodisieus peripareticorum omniū etiā ab Auerroelaudatissi
mus/inegrege subtilibus illis naturalīū quēstionum libris ostē
dit: quos a se lectos diuus Hieronymus gloriať:& Porphyrius ī
cōmentario quod in Aristotelis decē genera per interrogationes
edidit:& respōsiones:& Themistius sup hos/ī paraphrasi de ani
ma secūda:& Simplicius/ubi Aristoteleū paris argumēti uolumē
īterpratať: & Quintilianus Aristides/ī tertio de musica:& postre
mo ī epistola quadā sua diuus Ambrosius (ut alios interim prae
tereamus) unanimiter prope significarūt. Quāq; de hoc utiq; ne
in uerbis qđē Aristotelis ipsis/ulla dubitatio ē. An illud potius
culpať/ quod endelechiā uocabulū / nec suis litteris notauerit:
& aliū qđ Aristoteles ītellectū (sicuti supra diximus) accōmodaue
rit: Principio igit̃ quero ego ab istis: quo nā maxime argumēto
entelechian potius qđ endelechian scriptū collegerint ab Aristote
le? Tam.n. uerbū nouū hoc: qđ illud: nec minus aliter significati.

animus/ q̄ altero potest: nec Aristoteles ipse p̄fectionem potius/
q̄ motionem illam indicari continuam noua uoce p̄nuntiat. Cre-
diderint ita sane/ Porphyrius/ Themistius/ Simplicius/ aut si qui
compares. Quæ autē eadem inuidia est/ etiā Ciceronem/ aliter q̄
posteriores opinatum: si stare ipse sic quoq; tueriq; gradum bene
& fortiter potest? Nam sit utra lectio uerior/ ea quā Cicero agno-
scit: an quæ apud posteros obtinuit? i incerto adhuc est. Erenim
libri omnes Aristotelei: qui tam grādi nunc quidem auctoritate
pollent/ interpolati/ pleni q; multis erroribus olim sunt editi: si fi-
dem Straboni accommodamus/ auctori non malo. Si quidē Neleus
ille scepsius/ Corisci filius/ & Aristotelis/ Theophrasti q; nō solū
auditor/ sed & bibliothecæ successor/ & heres/ libros utriusq; phi-
losophi scepsim/ hoc est i suam patriam cōportasse uniuerfos p̄hi-
berur. Hi q; dein/ a posteris ipsius/ metuentibus uidelicet attali-
cos reges/ librorū istiusmodi studiosissimos/ infossi terra/ neglī-
gēterq; habiti diu/ tandē aliquādo ab Apellicone Teio/ magna
empti mercede dicunt/ sed carie/ situ q; (quod necesse fuit) multis
exesi/ & labefacti/ locis: quos tamē icōsultius supplere Apellicon
ipse/ librorū q̄ philosophiæ studiosior/ & pro arbitrio (quēadmo-
dū qdē putabat) emēdare ausus/ plurimis temerauit erroribus.
Hi tamen ad usq; Sullæ rēpora (sicuti Plutarchus memorat) athe-
nis delitescēbāt. Nā pipaterici ueteres/ ordinariis istis/ q̄bus ois
instruit philosophia carētes/ paucos modo: quos uocat exore-
ricos habuerunt: eo q; posteriores exquisitius philosophari: quod
Aristotelis uolūtiā/ q̄q; alicubi/ cōraminata/ puolurabāt. Quip-
pe. L. Sulla bibliothecā Apelliconis istā reptā athenis/ rōmam
primus trāstulit: tū grāmaticus Tyrānion & ei pene Suppar An-
dronicus rhodius: is q; libros etiā p̄hermenias negat esse Ansto-
relis/ magna copia libros eius philosophi: tabulis etiā nescio q̄-
bus editis iūlgarūt. Quo circa nihil est/ quod iā dubitemus/ qn-
de sinceritate primæua lectionis istius/ p̄sertim tātillo discrimi-
ne/ uel libera sit i utraq; partē suspitio: uel (si alterutri accedēdū)

tutius Ciceronem sic præferri/longe priorem q̄ Alexander est: pri-
mus ex illa cohorte quā diximus/ Aristotelis enarrator: quem Se-
ueri floruisse tēporibus/ uel ipsius de fato significat opus: æqua-
lenq; p̄p̄modū/ seu paulo credo maiusculum/ summis illis aca-
demicis Origene & Porino. Quid autem prohibet: quominus
Cicero ipse uidere matricem quoq; librorum Aristotelis: qui fue-
runt ipsius arare publicati: si nō icorruptā/ certe (sicuti diximus)
cōscribellatū/ potuerit? Tum & cōsulto factū ab homine doctissi-
mo crediderim: ut libero pectoris muro seprus/ eam nouo huic
Aristotelis uocabulo interpretationē iure accōmodare sit ausus:
quæ cum Platonis i Phædro sententia/ super animæ motu sempi-
terno/ atq; (ut Varro inquit) Dīo: consentiret: de qua ipse quoq;
uel i tusculanis quæstionibus/ uel in sexto Reip. uolumine/ com-
meminerit. Quādo & Philoponus in Aristotelis uita: & Simpli-
cius in cōmentariis de anima: & in extremo perihermienias libro
Boetius ipse/ germanas esse/ & compares utriusq; philosophi sen-
tentias asseuerant: etiāq; libros septem composuisse Porphyrius
traditur: quibus hoc maxime argumentū colligeretur/ eandem
Platonis esse prorsus: & Aristotelis h̄eresin: quod & Picus hic
Mirādula meus: in quadam suarum disputationum præfatione
tractauit: & uero uerius esse/ copiosissimo opere (credo) pulchet-
rimoq; peruincet (nisi me tamen gustus fefellit) quod de Plato-
nis hac ipsa/ quam dicimus/ & Aristotelis concordia/ noctes atq;
dies molitur/ & cudit. Ita non modo/ nō errasse in uocabulo isto
noster Cicero/ sed uel eruditius aliquanto q̄ ceteri: uel ad suam
sectam scripsisse accōmodarius itelligetur: ut quod de clarissimi
uiri doctrina/ tā idonei/ q̄ superius ostēdimus auctores spon-
derunt/ etiā ipsemet/ in quo præcipue diuerticulo calūniā patit̄/
largissime/ cumulatissimeq; præstiterit. Nec autē nouū Ciceroni/
aut inusitatū/ calūniā patī a gr̄ecis: quādo etiā Didymus sex li-
bros aduersus eū dē cōposuit: Sillographos imitatus maledicos
scriptores: q̄ tamē libri iudicio doctarū aurū sunt improbari. Sic

aduersus generosissimū leonem/procul/despectis uocibus/eniam
quidam saepe lucernarii canes bābantur.

Caput ii. in quo quaeritur numquid crepidae

Quae sint crepidae apud Carullū carpatinae: quod probe scriptum
uocabulum: perperam mutatur.

u Alerius Catullus in epigrammate quodam sic ait

Ista ramen lingua/ si usus ueniat tibi/ possis

Culos: & crepidas lingere carpatinas.

Quaeritum uero a multis: explicatum adhuc a nemine: quae sint
carpatinae: seu carbatinae crepidae: nam urrunq; recte! Sed & itē car
batinae dicitur. Quidā autē plani: & renebriones i litteris: uerere
expūcto uocabulo: nescio quas supponūt/ aut cercopythas/ aut
coprotrinas ex hara pductas/ nō schola: uocabula nuda: nomina
cassa: & nihili uoces. Nos de grēco istrumēto: quasi de cella pma!
non despicabilis: nec abrogāda fidei! proferentius auctoritates:
quibus & lectio praestruatur incolumis! & interpretamenti nubi
lum discutiatur. Iam primum igitur/ Iulius ipse Pollux/ libro no
no ad Commodum Cēsarem/ carbatinas esse ait rusticū calciamē
tum/ sic a Canbus appellatum. Aristoteles uero in secūdo de ani
malium historia/ chamelos calceari carbatinis scribit: ne scilicet i
exercitu/ longiore itinere fatiscāt. Sed & quattuor extāt grēce nī
mis q̄ libelli elegātes poemēnicōn titulo: quorum in secundo/ se
nex quidam cum pera & calceis carbatinis iroducit: & Lucia
nus in dialogo: q̄ uel Alexander: uel Pseudomāris inscribit/ ora
tores quospiam e paphlagonia carbatinis calceatos ait. Deniq;
etiam Xenophon Socraticus anabaseos tertio/ Cum defecissent
inq; uereres calcei carbatinas habebant ex recentibus coriis bu
bulis confectas: quē etiā locū/ dissimulato tamen auctore/ Suidas
adducit. Quin interpres quispiam Xenophontis eiusdem/ carba
tinas esse addit/ barbaricum calciamentum.

Caput **iii.**
Quibus uerbis Horatius chameopardalin significauerit: quæque
sit eius animantis facies: quibusque etiam nominibus censeatur:
& quo primum tempore uisa in italia.

h Oratius in epistola ad Augustum: Diuersum inquit consula ge-
nus panthera/ chameo. Nos olim iam publica prelectione
dictauimus uideri eum de chameopardali: quæ uulgo Ci-
rafa dicitur sentire. Quam uocamus pantheram/ graeci pardalin. Et
hanc a rege dein ipso aegypti qui sultanus uocatur: inter munera alia
dono missam Lauratio Medici uidimus: non tam in eo: quam ingenium
omnium uirtutumque patrono. Tatum mirati sumus habere ipsam
cornicula: quam mas erat: quoniam de his nihil hacenus in ue-
teribus memoriis legebamus. Ceterum graecus Heliodorus non
dilectus scriptor auctoritatis/ libro ethiopicon decimo: in hanc fer-
me sententiam de ea inuenit: cum scilicet Hydaspæ regi ethiopum
dono datam ab Auxomitarum legatis fabulatur. Postremo inquit
accessere etiam Auxomitarum legati/ non uecigales illi quidem:
sed amici/ & federe iuncti: qui beniuolentiam rebus prospere ge-
stis indicantes/ cum alia & ipsi munera obtulerunt: tum imprimis
animam quampiam inusitata specie/ naturaque: cuius ad magni
rudinem chameli proceritas. Color/ pellisque pantheræ/ maculis ue-
luti florentibus uariegate. Postremæ infra aluum partes/ humi
subsistebant/ sicuti in leonibus uidemus. Humeri/ pedesque priores/
atque item pectus/ præter ceterorum membrorum rationem pro-
tera. Tenuis ceruix: & quæ de reliqua corporis mole/ in olorum
collum se tenderet. Chameo caput simile. Maior ipsa pene duplo/
quam libysæ struthi: subsciprosque uelut oculos/ torue morans con-
uebar. Incessus autem/ longe animantium ceterarum terrestrium:
uel aquatiliū dissimilis: neque enim uicissatim crura simul/ Sed
dextra pariter: dein sinistra utraq; agitabar. Cumque iis suspensa pro-
ferebat latera: tractu/ motuque tam facili/ ut eam quo uellet/ tenui

capistro uertici deuincto/ueluti fortissimo uinculo/magister per
duceret. Hec ut est cōspecta animans/omne continuo multitudine
obstupefecit: speciesq; nomē inuenit: ex iis quę præcipua ī cor
pore: sic ut extēpore eam populus/chamelopardalim appellaret.
Hactenus Heliodorus. Dion uero/grecus & ipse auctor/ī tertio
quadagesimoq; romanę historię libro/ de Cēsare narrās/ ita fer
me scribit. Chamelopardalim uero primus ipse romā adduxit: &
populo ostēdit. Id animal cetera chamelus: crura autē inæqualia
habet/ postenora prioribus magis breuia: ut a clunibus artolli
sensim/quasi ascēdēti simile īcipiat: corpusq; reliquū/ sublime ad
modum cruribus prioribus sustētatur/ sed ceruix ī altitudinē pe
ne peculiarem se tollit. Colore ipsa maculoso/ceu panthera: quo
fit ut amborum p̄misuo uocabulo censeat̄. Plinius uero de cha
melis tractās/ hoc quoq; addit. Harum aliqua similitudo ī duo
transfert̄ animalia. Nabun æthiopes uocāt: collo similē equo: pe
dibus/ & cruribus/ boui: chamelo/ capite: maculis albis/ rutilum
colorē distinguētibz. Vnde appellata Chamelopardalis: Dicta
tonis Cēsaris circēsis ludis/ primum uisa romę. Ex eo subinde
cernit̄ aspectu/ magis q̄ feritate cōspicua: quare etiā ouis ferę no
men inuenit. Confimilia ferme huic etiā Solinus p̄didit: quo lo
co de æthiopibus. Sed & M. Varro in libro de lingua latīna ad
Ciceronē/ Chamelus inquit suo nomine syriaco ī latinū uenit: ut
alexandrea/ Chamelopardalis/ nuper adducta: quod erat figura
ut chamelus/ maculis ut p̄athera. Risi etiā nuper/ quia uerbū ex
Varrone dimidiatū/ pardalis tantum/ nescio q̄s grammaticus in
lexicon rettulerat suum: quod per ordinem litterarum composi
tum circumfertur: Ceterum autem Gordiani principis ludis exhi
bitas: autore Capitolino feras oues accepimus.

Caput .iiii.
Quam multā poetarum interpretibus legenda: quodq; satyrā
Perfius de Alcibiade Platonis effinxit.

c i

q Vi poetarum interpretationem suscipit: eum non solum
(quod diciť) ad Aristophanis lucernā: sed etiā ad Clean-
this oportet lucubrasse. Nec pspiciēda aurē philosopho-
rū modo familię: sed & iurecōsultorū & medicorū itē & dialecti-
corum: & q̄cunq; doctrinā illum orbē faciūt: quā uocamus ency-
clia: sed & philologorū quoq; omniū. Nec prospiciēda tantū: ue-
rūm itrospiciēda magis: neq; (quod diciť) ab limine/ac uestibu-
lo salutāda: sed arcessēda potius ī penerralia: & ī intimam fami-
liaritātē: si rē iuuare latinā studemus: & insciā cotidie iualescē-
tem pfligare: alioqui semidocta sedulitas: cū magna sui psuasio-
ne: detrimēto: nō usui. Plurima ramē in philosophorū maxime
opibus inuenias: quę sint ī poetarū nostrorū libros ascita: quale
uidelicet: quod etiā annos abhinc aliquot Persiū publice poetā
enarrātes indicabamus. Satyrā ipsius q̄ntā: cuius est initiū Rem
populi tractas: ad Platonici dialogi qui primus Alcibiades uo-
catur exēplar: ueluti deliniatā: sic ut nō ea solū: quę de iusto atq;
iniusto: deq; sui cuiq; notitia: Socrates inibi cū Alcibiade agit:
delibasse ex eo pudenter: sed locos etiā quospiam: si non magni
momēti: certe Veneris ramē plenissimos: & leporis duxisse indi-
dem Persius inrelligat. Quod genus & illa: Dic hoc magni pu-
pille Pericli: quoniā Socrates quoq; ostendit: omniū maximū ui-
sū Alcibiadi: quod ipsi relictus a patre tutor Xarhippi filius Peri-
cles. Sic item. Dinomaches ego sum. Ductum ex eo: quod apud
Platonē sic est. ὃ φίλε παῖ κλεινὸν καὶ δεινομάχῃσ. Cōsimiliter
quod ait ibidē. Tecum habita: nō ne dialogi eiusdē puidisse ui-
detur uoluntatem: Siquidem (quod Proclus enarrator affirmat)
nihil hic aliud Plato: q̄ litteram delphicam respexit: monētem:
se q̄sq; ut norit. Quod & Picus Mirandula: noster amor: ī hepta-
plo sua: quam mox editurus: de septriformi sex diēū geneleos
enarratione: pulcherrime tetigit. Hęc igitē iuenisse aliquādo: uel
inuicem etiā cōtulisse: nō emolumētum modo studiosis: sed &
uoluptatem pepererit: minime uulgarem.

Caput v.

Qui sit apud Lucretiū Durateus equus: quodq; legendū apud Valerium Flaccum: non quidem: Nox dorica/ sed durica/ uel duria potius: in libro argonauticon secundo.

I Vtcrius ī primo de rerum natura: Neccū durateus troia nis pergama partu Inflāmasset equus nocturno graiuge narum. Durateū uocauit equū illum troianum ab Epeo fabricatum/ perire simul/ & eleganter: quæ græca uox/ & poerica ligneum significat: & sane Durateon uocat hunc etiam Homerus equū/ libro octauo Odissæ sic inq;ens. ἀλλ' ἄγε δὴ μεταβῆθι καὶ ἵππων κόσμον αἶψον Δουράτεον. τὸν ἐπειὸς ἐπώοισεν σὺν ἀθήνῃ. Et item paulo post. Δουράτεον μέγαν ἵππων ὁρῶντα πάντες ἄριστοι. uulgoq; eundem nō Durateon/ sed durion/ cōmuniore lingua/ sicuti etiam poeta Aristophanes. Atenim opici homines/ dictionē sibi incognitā expungere/ proq; illo/ quod est Durateus/ reponere nugamenta quæpiā/ uel duratuens: uel dira tenens/ occeperūt. Id ne attentare amplius audeant/ uisus mihi sum facturus operę pretiū: si de isto quoq; nō nihil/ miscellaneis inferuissē. Sed & codicem pxime nobis argonauticon Valeri Flacci peruererē! Taddæus Vgolerus parmēsis Marthiæ Pannoniō sapiētissimi & inuictissimi regis aulicus/ homo litteratissim mus ostēdit: e quo fluxisse opinor & ceteros: q; sunt ī manibus/ cuius ī secundo sic est. Mañet ī motis nox durica fatis: nō ut uulgo legiſ dorica. Quæ certo aut uera & emēdara lectio: aut (quod suspicor magis) ueræ pxima: ut/ quod & usus: & uocalitas psua der: nox duria sit apud illū: qua scilicet/ Inklusos utero danaos/ equus ille Durius/ hoc est idē q; Durateus/ patefactis ad auras reddiderit. Neq; autem diphthōgus impediāt. Quā. n. Δούρειος græce/ tam & Δούριος

Caput vi.

Quo intellectu Catullianus passer accipiendus: locusq; etiam apud Martialem indicatus.

p Affer ille Catullianus/allegoricos ut arbitror/osceniorem quēpiam celat intellectum/quē salua uerecundia/neq;mus enuntiare. Quod ut credam Martialis epigrammate illo persuader:cuius hi sunt extremi uersiculi

Da mi basia/sed Catulliana

Quæ si tot fuerint:quot ille dixit!

Donabo tibi passerem Catulli.

Nimis.n. foret insubidus poeta/(quod nefas credere)si Catulli passerē deniq; ac non aliud quippiam: quod suspicor magis/donaturū se puero post oscula diceret. Hoc qd sit/eq; dē pro stili pudore/suę cuiusq; cōiecturę/de passeris natua salacitate relinquo.

Caput vii.

Pathicos homines Iuvenalem innuere:qui digito scalpant uno caput: idq; de Calui poerę uersiculis.

q Vi digito scalpūt uno caput: Sane mollē uirū ex eo signi ficari apud Iuuenalē i satyra nona nemini dubium/sed & Pōpetū/sica Clodio notatū! Plutarchus idicat: i Pōpei uir: ut illud iterim omittā/quod i libello quoq; eo/notā hāc Pompei attigit: cui titulus ē! Quo pacto fiat: ut inimici quoq; p̄sint. Quin & Ammianus Marcellinus historiæ libro .xvii. Pōpei obrectatores ait etiā hoc i eo ludibriosū & irritū obseruasse: quod genuino quodā more/caput digito uno scalpebat. Cerenū nō rā mollis ex his uerbis: q̄ planē pathicus: & draucus aliquis designat. Quod gēnus homines i satyrā uniuerſa Iuuenalis isectat. Alioqui lāguidus oppugnator & lenuncidus/uel potius (ut ita dixerim) Ficulneus poeta sit iste: si iā quasi in molles fera: hactenus in pathicos inuectus. Alludit.n. sicuti mihi uideet ad Calui

poeta uersiculos i Pompeium: de quis ita est apud Senecam/ in
 libris oratoru/ & rhetoru. Carmina quoq; iquit eius/ q̄uis iocosa
 sint/ plena sunt ingentis animi: dicit de Pompeio: Digito caput
 uno/ scalpit: quo credas hūc sibi uelle uirum. Hucusq; Seneca de
 Caluo. Quare cum poeta Iuuenalis/ indicare conaretur: conflue
 re romam parthicos omnis: hoc est eos: qui sibi uirum uellēt/ fe
 stiue id inuit ex particula Calui uersiculorum: tum quidem (ut
 est uerisimile) notissimorum/ per quam consequentia noscitur
 tur. Deq; his item supradictis Calui uersiculis/ sentire Porciū la
 tronem declamatione quadā apud eūdē Senecā/ arbitror: qui ita
 dicat: In Cn. Pompeiū/ terra/ mariq; uictorē/ fuit q̄ carnē compo
 neret/ uno (ut ait) digito caput scalpentem: fuit aliq; qui licen
 tia carminis/ tres auratos currus cōtemneret. Hæc Porcius latro.
 Quoniā autē liber hic Senecæ/ quē adducimus/ rarissimus adhuc
 inuentu: p̄pterea quasi nouū dignati sumus hūc locū nostris cō
 mentationibus: ne quis exposita nimis forsitan/ & p̄culcata/ ue
 lutiq; in medio iacentia putet retrulisse.

Caput viii.

Cur errantium siderū uocabula: diebus tributa: rationesq; inibi
 ordinis eorum/ scitu/ relatuq; iucundæ.

n Omina ista dierum/ de stellarū errantiū uocabulis appel
 lata: quā habeāt/ aut originē/ aut rationē: nusq; sane alibi
 me legere/ q̄ apud historicū Dionē memini. Cuius ex li
 bro septimo/ atq; trigesimo sic uerba possumus iterpretari. Nam
 quod his septē stellis/ q̄ planetes uocant: dies assignari/ receptū
 est/ iuentū qdē putat̄ egyptiorum. Sed i omnes tamē homines/
 haud ita pridē: (ut sic dixerim) uulgari coeptū. Ceterū gr̄eci uere
 res: (q̄tū eqdē sciā) nullo p̄fuso eā rem pacto cognitā habuerunt.
 Quoniā uero/ cū nationibus aliis/ tum romanis uel maxime/ sic
 imos puulgatus hic est: ut quasi iā patrius uideat̄ pauca sup̄iis/

edisseram! & quo pacto/qua ue causa sic ordinentur: exponam.
Duplex igitur audita mihi ratio est/ utraq; sane haud intellectu
difficilis! sed ut ambæ tamen inspectionem contineant. Nā siq;
harmonia/ quæ diatessaron appellat: qua una uis uniuersa musi
cæ rotius contineri creditur: ad stellas has/ quibus omnis celi oma
rus distinguitur: eodem quo ferunt ordine/ rettulerit! Atq; ab or
be illo supremo/ quæ Saturno tribuitur/ incipiens/ omittis duobus se
quentibus/ quarti deniq; dominum nūcupauerit! ac dein duos
item alios transiliens/ septimū adiecerit! eodēq; modo p̄grediens/
p̄sides illorū deos subinde in orbē recensuerit! atq; ita dies ad
numerauerit! deprehēder omnes ratione quadā musica/ cū celesti
illa distinctione/ ornatuq; cōgruere. Ceterū hæc una est/ quæ ferē
ratio. Altera uero eiusmodi. Si diei/ noctisq; horas a prima statim
ceperis numerare! Sic ut eam Saturno: dein sequētem Ioui: tertiā
Marti: quartam Soli: quintam Veneri: sextam Mercurio: septimam
Lunæ tribuas! per eam scilicet orbium seriem: quæ ab ægyptiis tra
ditur! atq; item denuo facias/ donec horas quatuor/ & uiginti
pertransas! inuenies primā sequētis diei horā/ soli coherentē. Tū
hoc idem i quattuor illis/ & uiginti horis/ eadem qua prius ratio
nes/ si facias/ Lunæ primā tertiū diei horā/ cōciliabis. Quod si sub
inde hoc ipsum i ceteris obseruabis! congruentē plane deum/ si
bi dies quolibet ascriuerit. Hæc Dion: festiua nimis/ & arguta: (nū
fallor). Sed quoniā uulgo nūc sabbatū/ diesq; dominicus/ uetus
amiserit nomē: cū ceteri etiā nūc retineant: scire studiosos cōuenit:
& hūc Saturni/ & illū Solis appellatū. Nā de solis die (quātū equi
dē nūc recordor) etiā Sozomenus græcus historicus/ etiāq; diuus
Hieronymus: de Saturni/ aut/ uel hic ipse Diō libro eodē/ uel Frō
tinus i strategematis: uel itē poeta elegiarū Tibullus/ uel postre
mo etiā Tertullianus i apologetico/ & Gaudētiū i sermonibus
cōmeminerit. Sed & Faustus mileuitanus Manichæorū p̄pugna
tor ille maximus/ ita iqr. Placet suscipere sabbatonū oriū: & satur
niacis manus iserrare carenis. Nec illud omiserim: mutata dienū

istorū nomina / i que nūc a christianis usurpanē: auctore Constāti
no p̄cipe: sicut i illius gr̄ca laudatione meminit / Nicephorus.

Caput viii.

Quid in litteris Domitio: & quatenus credendū: deq; illius eui
dēti pudendoq; errore super uoce Arregias.

d Irue maurorū arregias. Hoc Iuuenalis hemistichion desary
ra quattadecima: q̄ aut erudite / aut fideliter / aut etiā p̄spica
citer enarrat Domitius / age iā (si uacat) inspiciamus. Sed pauca de
homine prius / siq; hęc etiā fortasse. Domitius igit̄ caldennus ue
ronēsis / q̄ decē abhincānos uita fūctus / uir fuit actis īgeni / mul
teq; i litteris idustriæ: latinæ linguæ diligētissimus: gr̄ca nō īcu
nosus: Nō p̄sā cōdere absurdus: nō carnē. Nimiū sui tamē (quod
opa ipsius testant̄) admirator: ac p̄ sentētia cui semel adhēserat /
etiā cōtra uerū cōtumax & refractarius. Tū ob id i scribēdo quoq;
iactātor: atq; oīum p̄se cōrēptor: oīum q̄ minima occasiuncula
cauillator: & sine discrimine uellicator. Itaq; etiā simultates eum
doctissimorū hominum nimio plures exercuerunt: odioq; apud
eos: neutiq; obscuro laborauit: auctoritatis uulgo tā magnē fuit:
ut romē iter p̄fessores / iuuenis adhuc / primā sibi celebritatē uin
dicauerit. Cuius ruēdē / ac rerinēdē gratia / factū cōpluries puta
mus: ut i suis opib; frōrē p̄ficuerit: & p̄ æqua / p̄ iniqua famam
captā: parū ex fide quepiā rettulerit: nōnulla etiā male sollers: &
p̄stigiōsus / speciē q̄dē primorē ueri habētia: magno credētū di
spēdio: sentētis ignorabilibus īplicuerit: & puluerē (quod aiūt)
oculis offuderit: aut sicubi maior difficultas / nec ab̄sistens / nec
cōgrediēs / spēm lectoris eluserit. Ita dū nescire se nihil p̄bare cōrē
dit: etiā parthis aliquoties & cretēsibus mēdacior iueniē. Cuius
exēplū securis / aliis quoq; i oēs iā litteratū articulos (ut uerbis
utar Varronis) hęc mali gāgrēna sāguinolēra p̄meauit: p̄cidēda
deletili stili parre certatim a doctis oibus / ne ad uitalia usq; de
serpat. Sūt aut̄ editi ab eo gr̄matici cōmētarii aliquor ut i Martia

lem/ Iuuenalemq; poetas: quos & Medicibus meis/ Laurentio/
Iulianoq; fratribus dedicauit/ a quibus etiam/ muneribus est am-
plissimis honestatus. Sed & in Stati siluulas: & in epistolam Sap-
phus: in Ibin quoq; Nafonis/ edidit quæpiam/ plena nimirum
bonæ frugis/ ubi non fucum facit/ & lectoris credulitatem ludi-
ficatur. Ceterum Georgius Metula/ uir plane doctus/ ac diligēs:
longeq; q̄ Domitius in scribendo cautior/ & nunc primi fere no-
minis/ non remulo (quod aiūt)/ sed uelificatione plena iuectus:
cōmentationū illius i Martiale/ per multis editis/ licentiam
primus hominis/ magno ueluti passu gradientem/ profususq; iam
ferocienrē compescuit. Nos quoq; dein primæ sub flore iuuentē/
non quidē ut ipsius libros plane de manibus excuteremus/ sed
ut somniculosam iuuentutem/ uelut in aurem utraq; dormien-
tem/ expergefaceremus: in ipso iam tum/ nostrę professionis tiro-
cinio: sic/ eundem/ leniter quandoq; quasiq; parcente manu ferie-
bamus: & nunc idem facturos præfamur/ ut cunq; res feret: quo si-
des nobis/ libertasq; cōstet. Neq; enim patiemur quatenus uires
supperent/ impune illud credulę iuuentuti/ & simplicia ingenia
supplantari. Quoniam autem (ut est apud Plautum) feliciter sa-
pit is: qui periculo alieno sapit: cauebimus ipsi quidem pro uiri-
li/ nequid in hos libros: quod nō defendi queat auctoritatibus/
referamus. Quid autem ad summam de ipso sentiamus/ si uitia
uirtutibus pensemus: & qua parte ingenii maxime sterit estime-
mus/ uel epigramma testetur nostrum/ quod i ripa Benaci lacus/
ipso Domiti natali solo/ Baccius ugolinus florentinus/ atq; An-
gelus Maffeus ueronensis/ illius memorię studiosi/ nouennium
ferme abhinc/ incidendum saxo/ curauerunt: quod & hic adscribā.
Asta uiaror: puluerem uides sacrum/
Quem uorticosi uexat unda Benaci:
Hoc mutat ipsum sepe musa libethron
Fontemq; Sisyphi/ ac uirecta permessi:
Quippe hoc Domitius uagiit solo primum:

Ille ille doctus ille quem probe nosti
Dictera dantem Romule iuuentuti
Mira eruentem sena de penu uatum.
Abi uiator sat tuis oculis debes.

Sed nimis multa forlasse de homine: pauca præferim polliciti:
quod eo tamē consilio fecimus: ut offam ueluti quāpiam grāma
tis istis diobolaribus / omnia quasi p̄ nebulā uidētibz / obice
remus: qui nihil omnino rectum putabūt / nisi quod ipsi deniq;
tritū diu / proculcatūq; de suis illis p̄fitentium cōmentariolis ex
cerpserūt. Ad atregias autē quod attinet / ipsius hæc Domiti uer
ba sunt. Alii inq; accipiūt lingua maurorum atregias mapalia si
gnificare. Ego potius itelligo / hoc significare mauritaniā ad ex
tremam partem libyæ. Dionysius.

Ad summam libyen habitant atregias undas /

Alcide qua sunt statua; maurusia plebes.

Hæc ille: uidēs utiq; meliora / deteriora sequens: uolebamq; sane
ista credere / sed rumor uera negat esse. Dionysiū uero citat aucto
rem: Domitius: q; si unq; uocabuli istius mētionē fecisse ullā repe
riē / cedā: tollāq; manū iam tū: meq; omniū haberi uanissimū nō
recusabo. Sed ut omni remota uestigia: rē puremus ipsam / nō sunt
Dionysi uersus hi / nō sunt. Verum Prisciani potius / quo libello /
Dionysiū poetā de græco interpretatur. Conūpit eos autē Domi
tius / atq; deprauat. Nā quod apud Priscianum fuit / ad terhyos
undas / priore inducta / interpolataq; scriptura / p̄ eo supposuit atre
gias undas / neutiq; ut arbitrator facturū / si rationē carminis / aut
si spatia morasq; syllabarū cōsulisset / cū uocabulū / quod est atre
gias / antepēnultima porrecta syllaba / cōtra ipsius quē interpreta
tur testimoniū: Tū postrema breui / cōtra omniū posuerit auctori
ratem. Bene quod extat Dionysius: cuius esse græcos illius argu
menti / hos puto uersus.

ἀλλήτοι πυνάτην μὲν ἐπὶ γλωχίνα νέμονται

ἀγχοῦ στήλαδων μαυροσύδος ἔθνη γαίης.

Licer autē euoluas iam totū: uidebis ne minimā qdē suspiciōē
 subesse artegiarum! apud Dionysium: uidebis aliū citari p̄ alio:
 expūgi uerā scripturam: supponi falsam: rationē syllabarum/ uel
 carminis/ haberi nullā. Et dubitabit aliq̄s ab ipso iam liberrime
 dissentire/ & refutare has nugas: uel si prēiudicata pridem de ho
 minis īgenio/ doctrinaq; opinio: causam faciat inuidiosiore/ &
 Ceterū Artegias ipsi uel tabernacula/ uel umbracula/ uel (si hoc
 magis placet) mapalia ītelligimus: qualia Mauri colunt: qui nu
 midē a romanis: ut historiā scriptor Herodianus/ est auctor. Vo
 cabulū id Rufinus usurpat ī libro Iosepi/ de bello iudaico septi
 mo. Cū ad festū inqt diē uenisset: quo Artegias ī honorē dei/ cō
 poni ab hominibus mos ē. Nā quod latine Rufinus cōponi arte
 gias ait/ id ipse auctor Iosepus σκηνοποιῆσθαι dixerat gr̄ce.

Caput x.

De Baptis/ & coryrto: deq; corytitiis: nū apud Iuuenalem/ & Ho
 ratium recta indicata lectio/ enarratioq;.

c Ecropiam soliti Bapra lassare cocyton. Hunc Iuuenalis
 uersum Domitius expositurus! erraticis (ut ita dixe
 rim) suspiciōibus/ fibulam laxans: ineptias hallucī
 natū/ & nugas meras/ Bapras esse inquit Cereris sa
 terdores: Cocyton Cererem: nec arbitror hoc unquam dixisset: si
 quod ī homine non pudoris dixerim/ sed sensus omnino uesti
 gum fuisse: Nos enim tunc demum credituri: cum quispiā pro
 feretur/ quo satis certo auctore stetur. Sed est hoc familiare huic
 (agam enim iam liberius) ut cum nihil explicare possit: implicet:
 & quidquid obuium sit arripiat/ eoq; feratur diffidente conscien
 tia/ quo denique ipsum imperus errabundæ opinionis impellit.
 Nos antiquam comoediam poetę Eupolidis/ inui suspicamur
 quod ueterum excellens auctoritas persuasit: Etenim de ea/ sic
 Platonius gr̄cus auctor: ubi de comoediarum differētiis agit.

Ἰσμεν γοῦν τὸν εὐπολιν ἐπὶ τῷ διδάξει τοὺς βάπτας ἀποπνεῖ
 γέντα εἰς τὴν θαλάτταν ὑπεκείνων εἰς οὓς καθήκε τοὺς βάπτας
 Scimus inquit Eupolin quoniam Bapras fabulam docuerit: ab iis
 ipsis in mare sumerum: contra quos Bapras emiserat. Lucianus
 quoque in ea oratione: quæ inscribitur ad ineruditum multos empti
 tantum libris: in hanc ferme sententiam: Dic mihi inquit etiam ne Aesch
 nis orationem aduersus Timarchum legis: an uero illa omnia scis:
 & nosti singula: Aristophanem uero & Eupolin subisti: Bapras in
 regram fabulam pellegisti: Tu nihil ex his pertinere ad te putasti:
 neque ea cum agnosceres erubisti: Sed & Hephestion in enchiridio
 de acatalectis agens: duo citat uersiculos ex Eupolidis Baptis.
 Et Suidas: unum ex eisdem in uocabulo: quod est Attypheros. Iam
 primum igitur constare opinor: Bapras comediâ fuisse: ueterem & mor
 dacem: poetæ Eupolidis. Quod autem comoediæ argumētum: quæ
 materia: pipsa: quæ nunc extant uestigia: sagaciter indagabitur.
 Athenienses igitur ea tempestate: sacra quædam religionesque peregr
 nas: nouosque deos asciuerant: quibus nocturnæ puigilationes
 essent institutæ: magnorum deinde flagitiorum causa: sicuti romæ baccha
 nalia. Sed inter sacra cetera: fuere etiam quæ dicerentur: coryttria.
 Contra hæc nocturna coryttria scripsisse Eupolin Bapras putamus:
 sed & alios comicos: interque eos Aristophanem quoque uidemus
 totum hoc genus peruigiliorum & peregrinitatis exagitalle. Sic
 ut Iuuenalis: quæ romæ fierent contra ritum cerimoniarum: non
 dissimilia dicat iis: quæ Bapræ athenis in nocturnis coryttris pa
 trarent. Cicero in legibus sic ait. Quid autem mihi displiceat in
 nocturnis: poetæ indicant comici: qua licentia romæ data: quod nã
 egisset ille: qui in sacrificium cogitaram libidinem intrulit: quo
 neque impudentiam quidem oculorum adici fas fuit: Et mox
 idem. Atque omnia nocturna: (ne nos duriores forte uideamur)
 in media græcia Diagondas Thebanus lege perpetua sustulit:
 Nouos uero deos & in his colendis: nocturnas peruigilationes
 Sic Aristophanes facitissimus poeta ueteris comœdiæ: uexat: ut

apud eum Sabadius: & quidā alii di peregrini/ iudicati e ciuita
 te eicianē. Apparet utiq; de Ciceronis testimonio/ cū Aristopha
 nem/ tū comicos alios ueteres/ cōtra nouos deos/ cōtraq; noctur
 nas puigationes/ aciem stili destrinxisse. Cum uero ex superio
 ribus liqueat/ Baptas fuisse comediam/ qua turpia & obscena car
 perent/ atq; hic de Baptis/ deq; nocturnis atheniēsiū sacris mē
 rio: quæ nos Coryttia fuisse appellata declarabimus/ qs nō intel
 ligat iam/ Baptas fuisse deniq; qua potissimū fabula/ talia uexa
 renē? Strabo autē i libro de geographia decimo: Coryttia bendi
 diaq; sacra fuisse apud Thracas narrat: ex qbus orphica sumpt
 rint originē: deāq; nominat Coryn: cuius faciat Aeschylus men
 tionem: tum idē paulo post arhenienses ait/ multa ex peregrinis
 sacris accepisse ὧς τε καὶ ἐκωμῶδηθησαν inquit. Sed & inter ce
 tera/ quæ peregrina ab iis recepta sacra cōmemorat: prima enume
 rat thracensia: quæ supra ostēdimus: coryttia bendidiaq; appella
 ri. Liquer igit coryttia/ ab atheniēsiū sacra externa coli solita:
 liquet etiā uexata a comicis: cōiectura autē ducimur/ ut cum de
 Baptis/ hic mērio/ quā scimus fuisse Eupolidis comedīā: deq; sa
 cris atheniēsiū nocturnis! i ea potissimū id genus sacra exagi
 tarenē. Ceterū deam/ quæ talibus præesset ritibus/ puigiliisq; Co
 rytto uocatā putamus: a qua etiā recta ratione coryttiorum est i
 clinata appellatio: quæ quoniā dea/ comedīis ueteribus defama
 tissima: ideo Synesius in epistola quadam/ cuius principium est
 ὁ καὶ τοῦνομα Δουλος καὶ τὴν προαίρεσιν adhūc plane modū
 narrat ἐρμῇ μὲν καὶ Ἡρακλεῖ τοῖς παλαίστρας ἐφόροις ὀνδέ
 κατὰ μικρόν ὀρέσκει κοτυττοῖ δέ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀττικοῖς
 κονιστάλοις νεωκορεῖ Quibus uerbis significat/ eū de quo in epi
 stola agat: non Mercurio congruere/ non herculi palestræ præsi
 di bus! Sed esse coryttus edirinū: ceterorūq; apud atticos despica
 tissimorum. Quare corytto legēdū nō cocyton: præsertim cū syl
 labę repugnet quātitas: quæ ne tum qdem breuis/ cū.c. alterum
 subtraheris: ut Domitius præscribit/ inscite ille qdem nimis (sit

uero uenia) nimis inq̄ inſcite/negligenterq; qui non cogitaueſſet
 primā nominis ſyllabam: nō poſitu modo/cui dūtaxat occurrit/
 ſed natura quoq; productā. Quidam tamē hanc deā/ Coryn ma
 luere/q̄ Corytto: ſicuti Strabo ſupra: ſicuti alibi Syneſius idē his
 uerbis. θαρρῶν ἀποφαινοῦ τὸν ἄνδρα ἡμῖν ὅτι οὐκ αὐτόχρημα
 θιασώτην τῆς κόρυς. Audacter inq; pronuntia uirū eum ſemi
 marem ſtatim/ſodalēq; Corys: quem exponēs locum Suidas Co
 ryn deā coli ait turpium prēſidem. Vnde inq; ſunt Clifthenes &
 Timarchi/ & quicunq; luci gratia formā colunt/ad infandam libi
 dinem/ſicut effeminati/ & capillū fingentes uniuerſi. Sed & alibi
 credo iuenient: quibus hæc adiuuenē uiri docti: ſi doctrinā ſtu
 dium adhibuerint: Quin apud Horatiū quoq; i epodis/ ita legē
 dum exiſtimamus:

Inultus ut tu riſeris Coryttria:
 nō ut pleriq; codices Cocytia: Et i uetuiſſimo libro: q̄ ſiſt Geor
 gi Antoni ueſpuccii florentini/ græce latineq; docti hominis/uo
 cabulū id ante penultima ſyllaba. r. retinet/ nō. c. ueſtigium/ arbi
 tror unum adhuc integrum/ uerū/ integraq; lectionis.

Caput xi.

Sententia de Claudiano expoſita: relatu præq̄ lepidē fabellę: Tū
 fabella altera/ nō iſuauior e græco itidē uerſa/ ſup Venere & roſa.

Laudianus i libro de raptu Proſerpinæ ſecundo/ de Vene
 re dea/ roſas purpureas colligēte loquēs/ ita inq;.

Sic ſara cruoris Carpit ſigna ſui.

Locus ſane uideri obſcurus poterat/ niſi apud Aphthoniū/ i pro
 gymnaſmatis rhetoricis/ expoſita fabella/ ſic ppemodū. Qui ro
 ſæ pulchritudinē demiratur/ plagam Veneris cōſideret. Amabat
 Adonin dea: Mars ipſam. Quodq; dea foret Adonidi: Veneri
 Mars erat. Deus deā adamabat: deaq; hominē ſequēbā. Par cu
 pido: tam et ſi genus diſpar. Perimere Adonin Mars zelotypus

d i

rendebar: finem putans amoris Adonidis necem. Ferit Adonin
Mars. Accurrit auxilio Venus: festinās in rosas incidit: ac se spi-
nis implicuit. Ita pedē perforat: qui uulnere manarat cruor: de se
rosam colorauit. Sic rosa/quæ prius candida: quod nūc cernitur/
facta. Attingimus ipsi quoq; fabellam hanc in Rustico nostra uer-
siculo illo.

Idalio pudibunda sinum/rosa sanguine tinguit.

Sed & uniuerfam pulcherrime numeris uernaculis cōplexus/Me-
cenas hic æui nostri Laurentius Medices: ut in omni uirtute: sic
etiā ī poetica eminētissimus. Nōnus autē poeta mirificus libro pri-
mo & quadragesimo Dionysiacō Marrē ipsū/cū ab eo fuerit Ado-
nis occisus ī aprū semet uertisse fabulatur ira de Venere scribēs.

μούνην δέ σιών ουκ ήθελε λέναιεν τερωλην άτεμαίντισ. έπει
σνός είκόνι μορφής άρησ καρχαρόδων θανάτηφόρον ίόν ίαλλων
ζηλομανήσ ήμελλεν άδώνιδι πώτμον ύφάινειν. Negat his uer-
sibus Nōnus delectatā fuisse apns Venerē: quoniā fore cognoue-
rat/ut apri figurā indueret/aliquādo Mars: ac pre zelotypia nece-
ret Adonin. Rosam uero esse alioqui gratam Veneri/nec ille tacet
lepidissimus/epigramatū uates

I felix rosa (ingens) mollibusq; fertis.

Nostri cinge comas Apollinaris/

Quas ru nectere candidas/Sed olim

Sic re semper amet Venus memento.

Sed & Vergilius ī elegidio quodā suo (cur autē nō suū credamus
quod omniū sit elegātissimū?) sic ait.

Sideris & floris est domina una Venus.

Ceterū Libanius ille quoq; sophista græcus: nec ulli atticistarum
secūdus/ita quodā uelut angulo/sup argumēto isto/ de rosa Ve-
neris lusitat. Quo inq; rēpore/ iudicē deabus pastorē/fabula de-
dit/male habebat Iunonē: male Mineruā quoq; cestus ille Vene-
ris/ī quo amabilitas/ī quo etiā Cupido ē. Ita uēuras prius ī cer-
tamen negabāt/ q̄ ubi a se Venus medicamētū forer amolita. Sic

Herculeus / ineptantem scopulis / purpuram conspicatus / peresa
 canicula / sua sibi labra / cruore puniceo infecit. Cū igit̃ ad puellā.
 Hercules adisset / delectata illa insueta tinctura: quā ceu florentē
 i eius canis labris aspexisset: affirmavit / sibi cū illo posthac nihil
 fore: nisi ad se uestē afferret / etiā Canis illius labris splendidiorē.
 Quo circa inuēta Hercules animāte / collectoq; sanguine: munus
 puellę detulit: primus (ut Tyrii dicunt̃) auctor puniceę infectu
 rē. Nos igit̃ in Rustico nostra / propter hoc ipsum deniq; cōcham
 diximus Herculeā / cū purpurā significaremus. Porro aut̃ Nonni
 poetę uersiculi super hac ipsa fabula / sic in libro quadragesimo
 Dionysiacon inueniuntur.

καὶ τυρίησ σκοπίαζε δεδευμένα φάρεα κόχλω
 πορφύρεουσ σπινθηράσ ἀκοντίζοντα θαλάσῃσ
 ἤχι κύων ἀλιεργός ἐπαίγιαλοισιν ἐρέων
 ἐν δόμυχον χαροποῖσι γενεασίθεσκελον ἰχθυὸν
 χιονέας πόρφυρε παρήλας ἐνδοι κόχλου
 χείλεα φοινίξας διερῶ τυρί / τῶ ποτε μούνω
 φαιδρὸς ἀλιχλαίνων ἐρυθρίνετο φάρσος ἀνάκτων.

Caput xiiii

Salutis augurium quod sit / apud Sueronium.

Veronius Trāquillus i / Augusto sic ait. Nōnulla etiā ex an
 tiq; cerimoniis paulatim abolita restituit / ut salutis / augu
 riū & cetera. Quod aut̃ foret salutis auguriū / uideo etiā a doctis
 aliquor ignorari. Nos eā rem libro septimo / trigesimoq; Dionis
 historiā / ad hāc sententiam repperimus: Tū uero etiā salutis
 auguriū / quod appellāt / lōgo intervallo fecerūt. Est aut̃ modus
 auguriū q̃spīa: ut si deus p̃mittat / salutē populo poscāt: quasi ne
 salutē qdē a dis perere fas / nī prius hoc ipsū di cōcesserint. Obser
 uabat̃ aut̃ dies una / quor̃ ānis / in qua nullus ad bellū proficisce
 retur exercitus: nemo se cōtra pararet: nemo pugnaret. Quo circa

in assiduis periculis: maximeq; ciuilibus/neutiq; fiebat. Nā & ar
duum īprimis/purā rebus his omnibus/diem seruare:& perq; ab
surdū uideri poterat/ultro seditionibus detrimēta sibi ipsos īcre
dibilia conciliare:cū & uictis/ea res futura esset:& itē uictoribus
pernitiosa. Mox autē salutē a dis īmortalibus petere. Ceterum/
tum fieri qdē auguriū eiusmodi potuit: Sed ne id qdē pūnī pro
cessit: quoniā aduersā quāpiā aues deuolarunt/ unde augurium
captū/aliaq; item signa inauspicata apparuerūt. Idēq; etiam libro
quingagesimo scribit/ ab Augusto/pace/terra/ mariq; parata Ianū
clufum: neq; non Salutis augurium factū: quod ante/multis cau
sis/fuerat omīssum.

Caput xiiii.

Naulia quę sint in Ouidi artibus: atq; inibi de barbaris organo
rum appellationibus: quibus gręci nostriq; utantur: quodq; etiā
Chaldei gręca iterim nostraq; id genus uocabula nō aspernā.

Disce etiam duplici genialia naulia palmā
Vertere: conueniunt dulcibus illa modis.

Naulia diminutiūū putō/ si uenabilia ab illis/ quę uel nau
pla/ uel nabilia dicimur. Etenī. b. litteras & u. ferme p eisdē
positas inuicē sepē ueteribus monimētis adnotauimus. Suidas
etiā nabilia organi species ait: & idē alio loco Psalteriū iquit or
ganum est musicū: quod naula etiā uocat: Quin & Sophoclis/
uersum Plutarchus adducit.

ὅν ναυλακόν τοῖσιν ὅν λύρα φίλα
libro eo quē super. ei. delphico fecit/ Sed & Theodorus in psal
mos de eo meminit/ & Plutarchus i libris Sympotiacis: Ex quo
nos in Nutrice.

Non quę duplici geniale resultant
Naula citata manu.

Sūt aut multa organorum barbarā nomina: sicuti Strabo narrat

libro decimo: iter quæ Nabla quoque enumerant: hoc est psalteria.
 Sed & illud obseruavi nup̄/apud Danielē pphetā: ducere me scilicet
 i recessus illos & sacra studiorū suorū penetrantia Ioanne Pico
 Mirādula: græca etiā quæ uideantur/latinaque adeo istiusmodi orga-
 norū nomina: quāq̄ paulo corruptius a Chaldeis quoque auctoribus
 usurpari: ut carna pro cornu: cathros p cithara: sabecca pro
 sambuca: psalterin p psalterio: samphonia p symphonia. Quin
 Gallus Salomō/ordinarius apud hebræos enarrator sacrarū litte-
 rarum: Neuel ait esse hebraice: quod ibi psalterin idest psalteriū
 legat. Cōstat aut litteris id nomē tribus מנצח ex quo etiā Naulon
 in Esaia legi: & Amos: & græca dein figura Naulon: a quo dimi-
 nutū sit Naulion hoc Ouidianū. Siq̄dē nouiciæ istæ sunt notæ:
 quibus hebræi nūc p uocalibus utuntur: ut idem & cōperit: & ostē-
 dit Ioannes Picus Mirādula meus: unus omnium p̄sus ab omni
 parte beatissimus i opere singulari: atq; admirādo: quo psalmos
 a septuaginta uersos: isto notarum præcipue argumēto: docet he-
 braice ueritati respōdere: Ne iam insultare iudeus aut obicere pos-
 sit: ea nos i templo singulis canere horis: quæ ne ipsi quidem sa-
 tis uerfa fideliter existimemus. Deniq; genalia cur dixerit Oui-
 dius: facile notis uerba ipsa legens: de Scipionis Africani Aemi-
 liani oratione: contra legē iudiciariā Corneli Gracii: quæ posita
 sunt i Macrobi saturnalibus: eorūq; principiū sic est. Docent præ-
 stigas inhonestas: cū cinedulis & sambuca psalterioque: eunt i lu-
 dum histrionū: discunt cantare quæ maiores nostri i genuis pbro-
 ducier uoluerūt. Eunt inq̄ in ludū saltaronū inter cinedos uirgi-
 nes: pueriq; i genui. Sic Scipio. Tū Ambrosius quoque libro ipso
 de utilitate ieiunii tertio: psalteria docet adhiberi cōuiuiis: ut li-
 bidines incitent. Sed. n. in cōmoediis quoque crebra psalteriarū mē-
 tio. Porro uocabulū ipsum hebraicū est: nā græce psalteriū dicitur:
 latine laudatorium. Sicuti diuus Hieronymus ait in epistola ad
 Dardanum: docens i clypei modū quadrati esse formatum: chōr-
 datum decem: quāq̄ romanus Emanuel hebraico commentariō

in psalmos urticulariam putet esse fistulam/Neuel: uidelicet Ery
mon sequurus/ quod ab urte deduci uocabulum illud apud he
breos uideatur.

Caput xv.

Qui fuerit auctor Sybaritidos de quo Ouidius: deq; Sybariticis
libellis apud Martialem: luxuq; item cerero Sybaritarum.

Ouidius in epistola ad Augustum libro tristium secundo:
sic inquit.

Nec qui composuit nuper Sybaritida fugit.
Quam inter litterarum studiosos: quod nunc sit is/ qui Sybaritida compo
suerit: quod uel ipsius operis fuerit argumentum. Nos utrumque apud
Lucianum deprehendisse uidemur/ in oratione: quae est ad ineru
ditum/ qui multos empiraret libros. In ea scriptum est/ ad hanc fere
sententiam. Dic mihi hoc quoque inquit. Si Bassus ille sophista ue
ster/ aut tribicen Battalus/ aut cingendus Hemitheon Sybarita: qui
uobis minificas conscripsit leges: quo pacto insanire oporteat: &
uellit/ & pari ac facere illa/ si horum quispiam nunc/ leonis pellem
circumdatus/ clauamque tenens/ incedat/ quid eum ne putes Her
culem spectantibus uisum iri? Sed & Philo hebreus in uita ipsa
Mose/ Comoedias inquit/ & sybariticas nequitias componentes.
Martialis quoque in libro duodecimo epigrammaton de sybariti
cis libellis ita.

Qui certant sybariticis libellis/
Mussenti pathicissimos libellos/
Et rinceris sale pruriere chartas
Instanti lege Rufe/ sed puella
Sit tecum tua: ne Talassionem
Indicas manibus libidinosis.
Et fias sine femina maritus.
Hemitheon igitur fuisse uidetur/ non ut Domitius ariolatur Sybaris.

a quo uel Sybaritis uel libelli Sybaritici oscenissimo sint argumē
 to cōpositi. Notabiles aut sunt i primis luxu/ & delicijs Sybaritę:
 sic ut præcipuos oīum colerēt Ionas/ atq; Tyrhenos: quoniā al
 teri gręcorū/ alteri barbarorū luxuriosissimi. Ab his etiā fabulę Sy
 baritę/ quales ferme apud Aelopū: Et puerbium deductū Syba
 ritę p̄plareā/ contra fastosius ingrediētes. Atq; hæc qdē de Syba
 ritis/ aliaq; nō dissimilia/ Suidas. Plutarchus aut in cōuiuio seprē
 sapientū/ morē fuisse scribit Sybaritis mulieres/ ab usq; āno priore
 ad cōuiuia uocādī/ ut ueste/ auroq; moliri/ exornareq; potiū sepos
 sent. Sed/ & Maximus Tyrius i dissertatione tertia de uoluptate/
 primos enumerat Sybaritas/ iter eos populos/ quos uult mollis
 simos/ deliciosissimosq; uideri: neq; non Sybariticas etiā saltatio
 nes cōmemorat. Quin idē i dissertatione alia: cui titulus. Quę fi
 nis sit philosophiæ: fere i hāc sentētiā. Crotoniātes inqt oleastrū
 adamar. Spartiātes/ armaturā: uenationes Cretensis/ luxū Sybari
 res. Ion choros. Hinc ergo Iuuenalis.
 Nullum crimen abest/ facinusq; libidinis: ex quo
 Pāupertas romana perit: hinc fluxit ad Istros/
 Et Sybaris colles.
 Astipulatur & Strabo: qui Sybaritas/ omni sua felicitate/ propter
 delicias/ luxumq; septuaginta solis diebus/ fuisse narrat a Croto
 niaribus extrubatos/ quin dictū quoq; Plutarchus Sybaritę po
 nit in Pelopide/ negantis mirum facere Spartiātes/ qui se i bellis
 morti obicerēt: ut tantos labores/ uictumq; illum/ quo utebantē
 effugerent. Aristoteles autem moralium Eudemiorum primo:
 Smyndiriden quoq; Sybaritam/ comparem Sardanapallo: inter
 uoluptuarios nominauit. Illud urbanum sane/ quod Africanus
 tradit in Cestis: sic enim græce liber ipsius de re militari iscribit.
 Etenī Sybaritas eo deliciarū uenisse narrat/ ut equos i cōuiuia in
 troducerēt: ita institutos/ ut audito tibię cātū/ statim se tollerent
 arrectos: & pedibus ipsis prioribus uice manū gestus quosdam
 chironomias: motusq; ederēt ad numerū saltatorios. At. n. tibicen

inquit ibi quispiā contumelia affectus / trāsfugit ad Crononiaras
hostes: paulo ante prēlio superatos a Sybaritis: & quod e Rep-
foret illorū / pollicet (si fidē modo habeāt) sua opera Sybaritarū
cūctos eqtes in ipsorū uenturos potestātē. Credita res: & belli
dux creatus a Crononiaribus tibicen / cōuocat omnis quorquor
eiusdē forent ī urbe artificii: modulamētumq; iis indicat / atq; ut
uisum tēpus / pcedere ī hostē iubet. Sedenī Sybaritae fastu prētur
gidi / quod egratu superabāt / eunt cōtra: prēliumq; cōserunt. Hic
autē repēre dato signo tibicines uniuersi cōspirant. Ecce tibi igrē
confestim modulamine agnito: cātūq; illo uernaculo: rollunt: eni
guntq; semet ī pedes equi Sybaritae: sessoribus excussis: & quod
tripudiū domi didicerant / etiā in acie exhibent. Ita capti omnes
equites / sed humi iacētes: omnes equi / sed tripudia repraesentan
tes. Tantum de Sybaritis Africanus.

Caput xvi.

De Aristide milesiacis de quo sit apud Ouidium: deq; milesiacis
deliciis.

o Vidius idem / in eadem ad Augustum / epistola sic ait.

Vertit Aristiden Gifena / nec obfuit illi

Historiae turpes inseruisse iocos.

Qui sic hic Aristides: qua uē libros materia fecerit / magna hesita
tio: nos autem studiosam iuuentutem / ad auctorem Plutarchum
delegamus: cuius in. M. Crassi uita / sub hoc pmodū intellectu
uerba sunt. Collecto igrē Seleucēsiū senatui / libros Aristide mi
lesiacos perq; impudicos ostentauit: nihil in eo mentitus: liqui
dem re uera fuerant inter Rusti sarcinas. reperti. Quod & Suren
præbuit / occasionem / probri / cauilliq; aduersus romanos: cum ne
inter bella quidem cōtinere semet a rebus / litterisq; huiusmodi
ualerent. Ita Plutarchus: Est autē Surenās apud persas magistra
tus nomen / quasi prētozem dixeris: quod & Zosimus ostendit.

Atq; hunc quidem Plutarchi locū transcriptum plane sicuti alia pleraq; i Appiani quoq; historia deprehēdes. Lucianus item in amonibus: sub hoc pene sensu de Aristide. Magnope inquit me narrariuncularū tuarū/perq; impudicarū lepida/& dulcis suadela lactauit/ut pmodū te esse Aristiden: meq; sermonibus credere milesiacis demulceri. Quo circa etiam Apuleius epigrāma ipsum statim/quod i fronte asini sui collocauit/ita exordit. Atego tibi sermone isto milefio/uarias fabellas cōserā/ auresq; tuas beniuolas/lepidio susurro pmulceam. Ex quo Marcianus: Nā certe inq; mythos: poetice etiam diuersitatis delicias milefias: & reliqua. Fuere autē Milefii quoq; deliciis/luxuq; notabiles: ex eoq; pro uerbiū grēce fertur. οἱ κοῖτα μιλῆσια μὴ γὰρ ἐνθάδε. Hoc est: domi:nō hic/milefia: uidelicet i eos q domesticū luxum celebrant: ubi minus pbat. Nā sic lacedemone Milefius hospes/audiuit: cū delicias patrias extolleret:sicuti etiā scriptū in Apostoli Byzāti prouerbiorū collectaneis. Sed & maximus Tyrius idē significat: qui Milefios/ a uestitu molliore uocat ἐν εἰμονοῖα τοῦτο. Ex quo apud Vergilium in Georgicis

Milefia uellera nymphæ Carpebant.

Ex quo illud item Horatianum.

Alter mileri rextam cane peius: & angui

Virabit chlamydem.

Sunt aut omnino Iones quoq; ceteri/preq; deliciis habiti defluēres:quod i ueteribus memoriis passim. Ceterum ne hoc quidem racitū preteribimus: Vererro solitas uti Milefiacas feminas/ e corio/ sicuti scriptum etiam apud auctore Suidam. Quin itē apud eundem legimus a milefio Cadmo libros compositos/quattuor de soluendis amonibus.

Caput xvii.

Correctus in tragoedia Senecę locus: atq; ex grāca remotiore fabula declaratus super nemico leone:

i N tragoedia Senecę: quę Hercules furens inscribitur: hic Senariolus legitur.

Sublimis alias luna concipiat feras.

Alias enim codex habet uetus / ex publica Medicę familię bibliorheca / nō altas / ut i uulgaris exemplaribus. Cuius intellectū loci / nō remere aliunde / q̄ ex Achille desuperis: quę auctorē Iulius quoq; fumicus i Marheleon libris / & citat: & laudat. Is igit in commentariis Arateis / cū de luna uerba facit / ita scribit ad uerbum. εἰνὰ Δε ἐπ' αὐτῆς οἰκῆσιν ἁλλήνων τὰ μόνος τε καὶ ὅσα ἐπὶ γῆς καὶ τὸν λέοντα τὸν νημιάϊον ἐκείθεν πρὸς εἰν μυθολογοῦσιν. idest In ea etiā habitari / fluuiosq; esse / & cerera / sicut i terra. Quin nemięū quoq; illinc cecidisse leonē fabulanē. Ex quo nos i Nutrice. Νημίαν Nemigęq; res quę Lunigenam mentitam feram.

Caput xviii.

Quid sit apud Iuuenalē fraterculus gigantis: quidq; apud alios Terrę filius: ibidemq; de Mani uocabulo.

Vnde fit ut malim fraterculus esse gigantis

u Ersūm pōetę Iuuenalis hunc: ex satura quarta / quęq; hactenus interpretati sunt: herent in salebra: quantum uideo: nec enarrare illi quidem mihi: sed risum captare anilibus fabulamentis / uel densum potius uidentur. Quippe alii gigantes / in simias conuersos: alii post gigantes a Terra simiam productam / in deorum contemptum / comminiscuntur: frigidiora his alia / quę sicut ille Martialis rhetor / Neronianas thermas refrigerarent. Etenim nullo quātū intelligam sensū / nullo (quod sciā) dicunt tradere has nugas auctore. Mihi fraterculus gigantis: si gnificare hominem uideretur / nullis maioribus ortum: ignoto genere / obscuroq;. Quoniam cuius ignorabantur parentes: eū uulgo appellare ueteres / terrę filiū cōsueuissent. Ex quo Persius.

præsto est mihi Manius heres
Progenies terræ: quare ex me qs mihi quartus
Sit pater: haud prompre dicam. tamē adde etiā unum
Unum etiam: terræ est iam filius.
Vides igit̃ uel unius auctoritate Persi/terræ filiū dici cuius nesci
rentur parentes: nec adeo pures oriose: Maniū illic a Persio no
minatū. Vt. n. qmittam quæ de Manio scribit Aricino Pedianus:
etiā Mani nomē ipsum græcus auctor: Sozimus: Romanæ histo
riæ libro tertio: nō quia natus mane: sicuti ceteri: sed a manibus
ait appellatum. Quin. M. Varronis liber cōpluries a Marcello ci
tatur Mani titulo/etiā nescio qd alicubi defunere attingēs: ut fa
uere hūc quoq; augurer nobis. Cicero irē in primo epistolārū uo
lumine ad Atticū: Sed hæc ad rescribā alias subtilius: nā neq; ad
huc mihi satis nota sunt/ & huic terræ filio/ nescio cui cōmitterē
epistolā tantis de rebus non audeo. Sed idem quoq; in epistola
ad Trebatium sic ait. Cn. Octavius. an. Cn. Cornelius qdē tuus fa
miliaris: summo genere natus: terræ filius: quod in qbusdā codi
cibus deprauatum/ proq; eo suppositū. Zeræ filius: cum uerior
scriptura maneat adhuc i libro peruetere/ quondā doctissimi uiri
Philelphi/ nūc Laurēti medicis: patroni litterarii: simulq; in libro
altero de uerere (ut apparet) exscripto: q nūc i bibliorheca publi
ca Medice familie. Vides a Cicerone quoq; nihilo serius/ ignotū
prius hominē terræ appellari filiū. Lactārius etiā diuinatū istitu
tionū/ libro primo/ his unī uerbis. Minutius felix i eo libro qui
Octavius iscribit/ sic argumētatus est. Saturnū cū fugatus esset
a filio: in italiāq; uenisset celi filiū dictum/ quod soleamus eos/
quorū uirtutem miremur/ ad quos repētine aduenerint de cēlo
cecidisse dicere. Terræ autē quod ignotis parētribus natos terræ
filios nominemus: hactenus Lactārius. Sed & Tertullianus in
apologerico de eodē Saturno sic scribit. Dictus autē terræ & celi
filius/ qā ignoti/ uel ex inopinato apparētes de cēlo supuenisse
dicunt/ ut terræ filios uulgus uocat: quorū genus incertum est.

Quare cum hoc præopreret: homo esse obscurus: q̄ nobilis Vm
bricius: quod olim prodigio par erat i nobilitate senectus: utpo
re sequenti bus i eam romanis p̄cipibus: malle se: ait fraterculum
gigantis: hoc est terre filium: quod (ut ostēdimus) obscurū signi
ficat: q̄ nobilē patriciūq. Gigantes. n. terra editi. Suauius autem
fraterculum q̄ fratrem ne uidereē: uastitatē illam: molēq. giganei
corporis: sed generis dūraxat ignobilitatem concupiscere.

Caput xviii.

Super aspiratione citata quæpiam: simul enarratum Catulli nobi
le epigramma.

q Vintilianus libro oratorianū institutionū primo: de aspira
tione agens: ita inq. Parcissime ea ueteres usi etiā in uoca
libus: cū edos: ircosq. dicebant: diu deinde seruati: ne cōsonanti
bus aspiraret: ut i Gracis & i triumphis: Erupit breui tempore ni
mius usus: ut choronē: chenturiones: p̄chones adhuc q̄busdā
inscriptionibus maneāt: Qua de re Catulli nobile epigramma est.
Hæc ille. Putamus autē epigramma citari hoc potissimum.
Chommoda dicebat: si quando commoda ueller

Dicere: & hinfidias Arrius infidias
Et tum minifice sperabat: se esse loquutum:
Cum quantum poterat dixerat hinfidias:
Credo sic marer: sic liber auunculus eius
Sic maremus auus dixerat: atq. auia.
Hoc misso in syriam requierant omnibus aures
Audibant eadem hæc: leniter: & leuiter.
Nec sibi post illa meruebant talia uerba.
Cum subito affertur nuntius horribilis
Ionios fluctus postq̄ illuc Arrius isset
Iam non ionios esse: sed hionios.
Est uero obseruandum: ut etiā in pronūtiando: quēadmodum in

scribendo/uocibus aspires. Quod nūc grēci/tantum in cōsonan-
tibus:latini/ne in cōsonantibus qdē retinuerūt. Contra ueteres
latini/etiā in loquendo uocalibus aspirabant. Ex quo Cicero in
oratore ad Brutū ira scribit. Quin ego ipse cū scirem/ita maiores
locutos esse: ut nusq̄ nisi i uocali aspiratione uterent! loquebar
sic/ut pulcros: cetegos: triumphos: carthaginē dicerē. Aliquādo/
idq; sero cōuicio auriū/cū extorta mihi ueritas esset: uisum loquē-
di populo cōcessi:scientiā mihi reseruauī. Sic Cicero. Sed & aureo
lum uidi eqdē nup apud Laurētiū Medicē nomisma/cum titulo
TRIVMPVS. Et item argenteum alterum/cum uulgatiore hōc.
TRIVMPHVS. Quin. A. quoq; Gellius in secūdo noctū actica-
rum: testat ueteres. h. litterā/seu spiritū/plerisq; uocibus uerborū
firmādis (ut ipse inq̄t) roborādīsq; inseruisse/ut sonus eorū esset
uindior/uregiorq;. Sed & Priscianus ait: Aspirationē uocalibus
extrinsecus ascribi: ut minimū sonet: cōsonantibus autē intrinse-
cus/ut plurimum. Quare si constare tibi Catulliani epigramatis
leporem uoles/aspirationem ipsam suo loco/quantū poteris pro-
nuntiabis. Sed ista uideo iam sic innotuisse/ut aliena fortasse cui-
piam uideri possint: Atqui ramen pene adhuc equidē adulescēs/
coram litteratis aliquot/quos & meminisse arbitror: de hoc ipso
loco ad Domitiū florētīā rettuli: qui sic ei statim applausit: ut in-
genue fateret/ se plus eo die/ab uno scholastico didicisse/ q̄ mul-
tis ante annis a quōpiā professorum. Scit Aurelius ariminenfis:
(ut alios omitram) qui nunc patauī degit/præstātī iuuenis/& in-
genio/& litteratura: q̄ multos ab hinc annos/istā de nobis enar-
rationem florentiē rum quidem agitans acceperit/q̄ sit (ut idē
postea patauī narrabat) noua prorsus/ignotaq; iā tum uisa omni-
bus: ad quos de ea. Carullum aut plane uniuersum/uerone (Scit
hoc uir liberrimi ingenii Baccius Vgolinus) intra officinam quā
piā/ quo nos pluuia coegerat/uiris aliquot litteratis: pene cogē-
tibus/enarrauimus: cū quidem illic adesset: etiā Guarini propin-
quus: Iōannes Baptista (ni fallor nomine) simulq; Dātes qdam

Aligherius: quintus ut aiebat/ a Dante florētino poeta: neq; nō
duo/ qui tum uerone/ non indocti homines profitebantur. Ma
gnaq; itidem scholasticorum manus: ita pronis auribus/ nostra
illa qualiacunq; accipientes: ut identidem: clamarent demissum
celitus Angelum sibi (sic enim aiebant) qui poetam contreraneū
interpretaretur. Neq; ob id istorum tamē commemini/ quo intue
ra mea mihi deniq; uni/ nullo in participatum recepro tribui po
stulem/ (non enim sic mihi arrogo) sed ne quis forsan alienis la
boribus me: quasi coruum/ aut uulturem/ relictis ab aquila cada
ueribus puret uesci.

Capitulum xx.

Emendata apud Suetonium/ & enarrata uox hac Ascopera.

u Itiari deprehēdunē/ Suetoniani codices in Nerone. Nā sic
utiq; ī omnibus. Alterius collo: & scopa deligata: simulq;
titulus. Ego quod potui: sed tu culleum meruisti. Nam neq; sco
pa: latine dicitur numero singulari: & si maxime dicatur: nihil ra
men cōmerci scopis & culleo: Sed. n. ī uetustis exemplaribus/ ue
stigium ut arbitror extrat incolumis: uereq; lectionis: hoc modo.
Alterius collo Ascopa deligata. Quare si litteram penultimam
perscripseris Ascopera fiet: quod & esse rectissimū puto: siqdem
est Ascopera sacculus pelliceus: compositumq; nomen: grēce est
ex titre & sacco: de quo uocabulo ita scribit Suidas. ἀσκόπηρα
τὸ ἀρσίωσιον ἢ τοῦτο σάκκοπαθιον. Marssippium significare
Suidas Ascoperam docet: Hæc ergo fuit Ascopera Nerōnianę sta
tue collo deligata: cullei symbolum: quoniam mactricida. Quod
enim culleo parricidę insuuntur: qui fit e corio bōis/ eius cullei
ucluti instar quoddam/ representauit: qui deligauit Ascoperam.
Iuuenalis de parricida & culleo sic. *Et deducendum corio bōis in mare: cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fati.*

Caput xxi.

Quid sit aut Minerual/aut Mineruale munus: ex eoq; sententia
Iuuenalis/& Varronis exposita.

Quisq; adhuc uno parta colit axe Minerua:

h. Oc ex decima Iuuenalis poetæ satyra/Domitius ita expo
nit: ut eius ne utiq; uideatur peruidisse intellectū. Mineruā
partam idest cuius ludis qnquatibus/ut posset certare adeptus
est. Quo qd est absurdius aut incōcinnius? an/queso uno asse qf
piam assequatur/ut certare de eloquētia publice possit? Ceterum
mineruale munus: quod & minerual dici/innuisse Iuuenalis ui
deri potest: mercedulam magisterii scilicet a scholasticis dari soli
rā/porissimūq; arbitror/ante qnquatia: p quos dies pueri uaca
bāt: unde Horatius in extrema epistola.

Ac porius puer ut festis qnquatibus olim:

Exiguo/gratoq; fruaris tempore raptim.

Sicuti saturnalibus & kalendis: item mos habuit. Quare de qn
quatibus agens Ovidius in fastis ita inq.

Nec uos turba feri censu fraudata magistri.

Spernere discipulos attrahet illa nouos.

De Minerali hoc munere/etiā diuus Hieronymus ita meminit:
in epistolā scribens Pauli ad Ephesios: Quod etiam i canonicis
decretis inuenias: Legant inq; episcopi/arq; presbyteri: q filios
suos secularibus erudiunt litteris:& faciūt illos comoedias lege
re:& mimorū turpia scripra cantare: de ecclesiarū sumptibus for
san eruditos/& quod i carbonam pro peccato/uirgo: uel uidua:
uel substantiā suam/toram effundens/qlibet pauper obrulerat:
hoc i kalendarū strenam/ & saturnaliū sportulā/& Mineruale mu
nus grāmaticus/& rhetor/ aut i sumptus domesticos/ aut i repli
stipes/aut sordidū cōuertit i lucrū. Quas autē saturnaliū sportu
las/uocat Hieronymus: has nomine absoluto/ saturnalia Ter
tullianus. Varro quoq; in tercio libro rerū rusticarū/sic de Miner

uali. Axius. Merula mi inqt/recipe me discipulū uillaticæ pastio
nis. Ille. Qui simul ac p̄miseris Minerual icipiā (inqt) idest cenā:
Ludit. n. Merula hic apud Varronē: quoniāq; Axius discipulū se
uelle recipi dixerat/ ipse sibi Minerual p̄mitti postulat: quasi ma
gistro. Cenam autē iocose Minerual appellauit. Quia magisterii
merces. Ne forte igit̄ poetæ sensus hic erit/ eū quoq; q̄ semel præ
ceptorū Minerual portexerit: quod p̄ assem designat: idest q̄ pau
cis diebus rhetori/ aut grāmatico operā dederit: optare totis q̄n
quatribus: quæ festa erāt Mineruæ ingeniorū præsidis/ non modi
cū quippiā/ sed eloquū & famā Demosthenis: aut Cicerōnis.

Caput xxii.

Cuiusmodi sint uersiculi: in quibus (ut ait Martialis) Echo grę
cula recanter.

m Artialis ī secūdo epigrāmaton/ de supinis/ q̄busdam sup
uacuisq; carminibus agēs: in quis multus labor: minima
laus faciēdis: hoc quoq; inter cerera scribit.

Nusq̄ gręcula quod recātat Echo.

Domitius aut̄ gręculā accipit Echo/ uocē gręcā insertam: quasi se
neger Martialis gręcis uspiā uerbis uti: ī suis epigrāmatibus: quod
cōtra deprehēdit̄. Aut nos igitur cōiectura fallit: aut innuuntur
uersiculi q̄dā: sic facti: ut ī extremis/ respōsitiones ex p̄sona po
nantur Echus: sentētiā explēres: & morē tuentes illius ultima re
gerēdi. Quales etiā uernaculos ipsi quospiā fecimus/ q̄ nūc a mu
sicis celebrant̄: Henrici modulaminibus cōmendati/ quosq; etiā
ab hinc annos ferme decē Petro Contareno Venero patricio nō
inelegātis ingenii uiro/ mire rū desiderāti/ nōnullisq; aliis littera
rū studiosis dedimus. Sed & exant gręci quoq; Gauradē cuius
dam antiqui poetæ: quos & apponam.

ἀχὼ φίλαμοι. συγκατάινεσόντι.

τί.

ἐρῶ κορίσкас. ἀΔεῖμόνφιλει.

φιλει.

e iiii

πράξει Δοκίμῳ καὶ χρόνῳ οὐ φέρει.
τὸ τοίνυν αὐτὰ λέξον ὥς ἔρω.
καὶ πιστὴν αὐτὰ κερμάτων τὴν Δοσ.
ἀχῶ. τί λοιπὸν ἢ πόθεν Τυχῆιν.

φέρει
ἔρω
τὴν Δοσ.
Τυχῆιν.

Caput xxiii.

Legendum apud Martialem Cum compare mulo / quod pleriq;
Cum compare Gibbo: simul explicata ratio i eo / sensusq; uerior.

m Artialis epigrammaton sexto

Non aliter ridetur Atlas cum compare Gibbo.

Sic. n. & uulgo legūt oēs / & p̄ rectissimo exponūt / q̄cūq; sūt / i cul
tu litterarū celebriores. Nos cōtra i codicibus plenisq; ueteribus:
minusq; uacillantis auctoritatis: & fidei sic inuenimus.

Non aliter ridetur Atlas / cum compare mulo.

Mulo inq̄ nō Gibbo. ne ue surdis (quod aiūt) agat̄ testimoniis:
i hac ipsa gētis Medice bibliorheca publica: codex habetur ueru
stissimus lāgobardis litteris: quē & Domitius / olim florētis pelle
git: Sed & uerone mibi pagellas qualpiā / antiq̄ssimi itē uolumē
nis: Bernardinus qdā adulescēs / ut tū uisus est / haud illi liberalis /
Domiti p̄pinquus / cōmodauit: cū qdē una esset mecum / Baccius
Vgolinus: absolutissimi uir ingenii: cādidissimiq; neq; nō romē
quoq; uolumē itē Martialis / lāgobardis caracteribus ostēdit: le
gēdūq; nobis idulxit Bernardinus Valla: uir & carminū studio:
& iuris scientia: & generis nobilitate: atq; opibus: prætereaq; hu
manitate / quapiā nō uulgari celebrādus. Quin florētis itē præt̄
hos / aliū codicē / primē nobilitatis ciuis Pādulfus nobis oncella
rius semiueterē / dedit utendū: in q̄s utiq; singulis / hanc quā dici
mus scripturā reperiās. Neq; aut diffirear etiā illā supiorē in uno /
alreroq; nō plane nouo exēplari / uidisse me: sicuti in eo / quod ro
mā i Palatina bibliotheca: medice antiq̄tatis: & itē in alrero tū q
dē cū legebamus Frācisxi Saxetti florētini negotiatoris: nūc autē

Taddei Vgoleti parmensis: humani doctique uiri: q regi pannoni
Matthie regii prorsus animi principi/ libros/ ornamenta; alia flore
tiæ nobis ista prodentibus: procurabat. Nam i eo quē mihi nuper
doctus utraq; lingua uir Bernardus Michelortius ab nescio quo
sibi pusino comodatū/ dedit inspiciendū/ Gippo scriptū corruptius
adnotauit. Quare cū supiorē illā/ ueluti cōstanrē/ solidāq; reperia
mus i melioribus scripturā/ querēdū uideat: qd sibi Atlas postu
let/ cū cōpare mulo: qua ue causa pinde rideat: uti maurus elephā
ro uehēs. Porro Atlārē/ de Iuuenalis uerbis/ nanū quēdam/ pumi
lū ue fuisse rēponibus illis haud ignoratū colligimus. Sic. n. iqr.
Nanum cuiusdam Atlanta uocamus.

Ut ex contrario per deridiculū: sit Atlas appellatus: qui foret pu
mila statura: sicuti.

Canibus pigns: scabieq; uerusta

Turpibus: & siccæ lambentibus ora lucernæ:

Nomen erit tygris/ pardus/ leo/ siquid adhuc est

Quod fremat in terris uiolentius.

Sed & muli pumili/ uel mulæ/ tum in prerio sunt/ inq; deliciis ha
bitæ. De quib; in distichis idem Martialis.

His tibi de mulis/ non est metuenda ruina

Altius in terra/ pene sedere soles.

Si quādo igit nanus hic Atlas/ mulo cōsimiliter nano/ & cōpare
sibi utebat: uenimile est/ rideri solitū publicitus: sicuti etiā mau
rus niger derisui uulgo/ quoties cōcolorē sibi elephātum inscen
derat. Vnde inquit idem in primo.

Et molles dare iussa quod choreas

Nigro bellua nil negat magistro

Cōuenit aut pposito: argumentoq; poetę i eum q iuuenis & uali
dus/ & paup: lectica identidē ramē a sex/ & ipsis iuuenibus/ uali
dis/ pauperibusq; gestabat: Atq; ut illi superiores/ nihilo ipse se
rius/ cunctis deridendi sui dabat occasionē.

Caput xxiiii.

Quædam super Hecale anu in memoriâ data: deq; poesi Calli-
machi: tum ex epigrâmatîs priapeis expositus locus: & itē alter
apud Stratiū: quodq; uitiōse legi de eo i Apuleianis codicibus:

Aequalis tibi/ quam domum reuerrens
Theseus repperit in rogo iacentem:

u Erſiculi ſunt hi de priapeis epigrâmatîs/ per quos aut ego
fallor/ aut Hecale anicula demōſtraſſa qua Theſeus olim
aduleſcēs hoſpitio comiter acceptus eſt. Vnde ſactū quoq; heca-
leſion p pagos celebre fuit hecalo Ioui: nō ſine ipſius Hecales ho-
nonibus. Quam etiā Hecalenem diminutiua forma uocabant:
quoniā ipſa quoq; aduleſcentē adhuc Theſea ſalutare aniliter: &
huiuſcemodi excipere/ diminuti uorū blāditiis cōſueuiſſet. Quo-
niā aut pſciſcente ad pugnā Theſeo/ ſactū Ioui pro illius reditu
uouerat: ac priuſq; reuerrere/ ipſa obiit diē/ uicē hāc Theſei iuſſu
pro hoſpitalitate recepit: ſicuti Philochorus memorię prodidit.
Qua de re Plutarchus in Theſei uita cōmeminit. Ceterū de ea iu-
ſtum poema Callimachus fecit: Hecalem nomine. Sicuti innuit
item uerſiculus ex notiffimo epigrammate.

μέλω δ' εἰ γὰρ οὐ τῆς φιλοφρονίας τρόπων
Multiq; paſſim repiuntur auctores: Hecalen/ citātes Callimachi.
Nam & herbas edules/ enumerat aliquādo Plinius: quas ruſtica
illa Hecale apud Callimachum apponar: ſicuti Crethmon i libro
xxvi. ſicuti etiam Sonchon in. xxii. q̄uis in nouis codicibus He-
cale ſit ibi non hecale: ueſtigium autem ueræ lectionis manet ad
huc in antiquis eis: qui ſunt in publica gentis medicę bibliothe-
ca: Quin ubi Callimachus in Apollinis air hymno.

ὀφθόνος ἀπὸ λῶνος ἐπ' οὐατὰ λάθριος εἴπεν
ὅν κ' ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν ὅς ὀνδ' ὁσ' ἀπὸντος ἀείδει.

In eum locū ſic interpres p̄p̄modū: per hæc inq; illos accuſat: q̄
ſic i eum cauillaren: quaſi magnū facere poema nō poſſet. Vnde
coactus eſt Hecalē facere: Verba interpretis ita ſunt. ἐγκαλεῖ διὰ

ΤΟΥΤΩΝΤΟΥΣ ΣΚΩΠΟΥΝΤΑΣ ΑΥΤΟΝ ΜΗΔΥΝΑΣΘΑΙ ΠΟΙΗΣΑΙ ΜΕΓΑ
ΠΟΙΗΜΑ ΟΘΕΝ ΗΝΑΓΚΑΣΘΗ ΠΟΙΗΣΑΙ ΤΗΝ ΕΚΑΛΗΝ. Hic nos i nutrice.
Barriades hecalen sonar:& mararthonia gesta/
Celsior assuero!

Sed & Sratius in extremo thebaidos de hac ipfa.
Nec fudit uanos anus hospita fletus.
Et Suidas Hecalē ait heroida quāpiam esse apud Callimachum.
Deniq; Apuleius i primo metamorphoseos de eadē puto/Si cōrē
rus inq; lare paruulo Thesei illius cognominis patris sui uirtu
res amulaueris: q nō est aspernatus Hecales anus hospitium re
nue. Neq; aut ignoro deprauatā fere ubiq; esse scripturā: siq; dē nō
Hecales anus! sed Ales anus praeceptis aliquot litteris/ scriptū
plerūq; inuenies: ut i transcurso etiā Apuleianos codices emacu
lemus:& lectorē ueluti superpondio dimittamus honustum.

Caput xxv.

Quā multa in epistolis familiaribus quae nunc habentur Cicero
nis praepostera: tum quem in ordinem restituenda.

n Actus sum Ciceronis epistolarum familiarium uolumē anti
quissimū: de quo etiā supra dixi/ tū ex eo ipso/ alterum de
scriptū/ sicuti qdā putāt Frācis Petrarchē manu: Descriptū autē
ex ipso liquet multis argumētis/ quae nunc omiserim: Sed hic po
sterior/ quē dixi codex: ita est ab idiligēte bibliopola/ cōglutina
tus: uti una trāspōsita paginarū decuria: cōtra quā notata sit nu
meris deprehēda. Est aut liber i publica gēris Medicē bibliote
ca. De hoc itaq; uno quātū cōiciam cūcti plane quorquor extāt
adhuc epistolarum earundem codices: ceu de fonte/ capireq; ma
narunt: inq; omnibus praeposterus/ & peruersus/ lectionis ordo:
qui mihi nunc loco restituendus: quasiq; instaurandus. Quare
adhibe quāso animū: quicūq; liberalis has litteras amplecteris.
Igitur in libro octauo: Cēli epistola ad Ciceronē: sic incipit. Cer

re inq̃ absolutus est me representare: pronuntiatum est: & quidem
 omnibus ordinibus: sed & singulis i unoquoq; genere sententis.
 Vide modo iquis hucusq; ordo nō dū interpellatus. Quæ aut̃ sta-
 rim sequunt̃ uerba: Litteris ostēderis: & cetera: diuersa prorsus a
 superioribus: atq; alterius epistolæ inuenias. Perge porro: ab ea
 ipsa epistola: deinceps numerare sequētis: ad eā: quæ sit quarta &
 uigesima: cuius ita p̃cipiū. Nō me hercules. Nihil unq̃ enī: quæ
 cum superiore cōtinuatur: Vt legas ita. Certe inq̃ absolutus est: me
 repræsentare p̃nuntiatū est: & quidē omnibus ordinibus: sed &
 singulis i uno quoq; genere sententis. Vide modo inquis. Nō me
 hercules. Nihil unq̃ enim: atq; ita reliqua subrexe: donec ab hac
 ipsa: quā diximus alterius esse epistolæ: puenieris ad sequentem de
 cimā: cuius hoc initiū. Sic tu inquis Hircium: quā eousq; lege: dū
 in uerba hæc incidas: Si ullam spem: quæ simul offenderis! Totū
 hoc delebis: Aut in recto uitii: cetera mihi probabuntur: Totum
 hoc inq̃ delebis: aut induces: quoniam aliena plane huic loco.
 Mox denuo recures: ad ea quæ posita perperam sunt: i illa Cēli
 de qua primis dictum: atq; ita cōtinuabis lectionē: Si ullā sp̃e
 litteris ostenderis. Ita tractim legēs ad epistolā puenies tertiam:
 ab hac & uigesimalē: sic uidelicet incipientem. Duabus eius episto-
 lis respondebo: clausamq; hac fini. Si. n. nihil est i parietibus: aut
 in recto uitii: cetera mihi probabunt̃: Post eamq; statim cōseq̃ de-
 bet epistola: que nūcab illa undecima: sic ordiens. Delectauerūt
 me tuæ litteræ. Cōprobat hunc ordinē: quem posuimus: nō solū:
 codex uterq; uel ille antiquus: uel hic ex eo statim natus: a quo
 ceteros quoq; omnis bibliopolę uitio deprauatos liquet. Sed in
 relectus etiam: sensusq; ipse luce clarior: sic ut acutius inspiciet̃:
 qdqd usq; prorsus obscuri est: ambiguiq; rollatur.

Caput xxvi. Verficuli in fastis e greco super uite: & Capro: tum parodia quæ
 piam obscurior apud Suetonium.

o Vidius in primo fastorum.

Sus dederat poenas: exemplo territus horum

Palmitē debueras abstinuisse caper.

Quem spectans aliquis dentes in uite prementem

Talia non racito dicta dolore dedit.

Rode caper uitē: tamē hinc cum stabis ad aras

In tua quod spargi cornua possit erit.

Nimirū hi duo uersiculi: de grēci poetæ disticho: perq̃ indycto festiuoq; facti: quod ī primis celebre fert: & uolitat docta p̃ ora uirum. Nam cū dixisse quēpiā illa memorat: ipsum nimirū auctore carminis Euenū digito designauit. Loquitur autem ī grēcis uersiculis: uitis ipsa: sic scilicet.

κῆν με φάγησ' ἐπὶ ρίζαν ὅμως ἐτί καρποφορήσω

ὅσον ἐπισπείσαι σοὶ τράγε θυμένω.

Vertit hos nimirū q̃ potuit ad unguē poeta ingeniosissimus: & sunt tamē in grēco nōnulla: quæ noster parū enarrare. Quin si ueris cōcedēdum: trāsmarinā illā: nescio quā Venerē: ne attigit qdē noster. Quod uinū linguæ potius minus lasciuiētis q̃ parum copiosæ. Sed quoniā in grēci huius distichi mentionē incurrimus: afferamus etiā: quod apud Suetoniū in Domitiano est: ut obiter illi quoq; nō in obscuro loco: lucē interpretationis inferamus: uelutiq; auctariū demus merce ipsa: ne utiq; uilius. Verba igitur ita sunt. Ut edicti de excidēdis uineis propositi: gratiam faceret: nō alia magis recōpulsus creditur: q̃ quod sparsi libelli cum his uersibus erant.

κῆν με φάγησ' ἐπὶ ρίζαν ὅμως ἐτί καρποφορήσω

ὅσον ἐπισπείσαι καίσαρι θυμένω

Quod. n. supra uitis capro minitabāt: hoc eadē nunc Cēsari: pulcherrima hercules parodia. Vel si me ingens ad radicem comedetis: tantū tamē uini pducā: quantū īmolādo Cēsari possit infundi. Mos. n. ueteribus uti capitibus stātiū: sub ictu: cultroq; uicti marum uinū infundere: Sic apud Maronem uidelicet.

Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido
Candentis uaccę media/inter cornua fundit.
Igitur neci Domitianum Cęsarem/per hos uersiculos/ libelli de
stinabāt: quoniā ut Suetonius idem scribit: Ad summā quōdam
ubertatem uini: frumēti uero inopiā: existimās nimio uinearum
studio negligi arua: edixit ne qs in italia nouellarer: utq; in pro
uinciis uineta succiderent: relicta ubi plurimū dimidia parte: nec
exsequi rem pseuerauit. Meminerint aut studiosi/ nos i hoc in uē
ro/nō uno dumtaxat nomine/in cōmune cōsuluisse: quoniam in
plerisq; adhuc Suetoni codicibus/ etiāq; nōnullis ueteribus/nō
modo gręcos hos uersiculos nō inuenias/ sed ne uestigiū qdem
ac ne locū etiam/quo se recipiāt. Sed eos nos quoniā tenebamus
iam pridem: utpote lepidissimos: facile mox de obsoletis/ mēdo
fisq; exēplaribus/ singulas pensitādo/ paulatimq; nūc agnoscen
do/nunc restituendo litteras peruestigauimus.

Caput xxvii.

Verba in Ciceronis epistola ex Enni Medea/de gręca Euripidi.

Cicero in epistola ad Trebatium: Hoc tibi tam ignoscemus
nos amici: q̄ ignouerūt Medę/quę corinthum arcem altam
habebāt/matronę opulētę optimates: qbus illa manibus gypsa
rissimis psuasit: ne sibi uitio illę uerterēt/quod abesset a patria.
Nā multi suā rem bene gessere/ & publicā/patria procul.
Multi qui domi atātę agerent: ppter ea sunt improbari.
Nemo ex his quorum edita sit sentētia/suspicatus est adhuc/nō
esse ista plane Ciceronis uerba/ sed potę alicuius magis: cui lice
rer uti uocibus illiusmodi figurisq;: ceu sunt illa quę corinthum
arcem altam habebāt: & matronę opulētę optimates/ neq; saltem
hoc uiderūt: lambos adhuc i his uersibus extrare íregros duos:
aliorūq; quasi discerpra mēbra uelut i noscitarī. Nos hac ex Enni
Medea uerba esse collegimus: nō quidē suo prorsus ordine/ Sed

quo commodissimum Ciceroni fuit allegata. Nam cum de græca Euripidi uersam ab Ennio Medeā in latinū cognouissemus! sententiam prius horum uerborum! de ipsa nimirum Euripidi tragoedia (quādo illius Enniana iacturā fecimus) libuit aucupari. Sic igitur in ea fabula! cū matronis corinthiis loquēs inducitur Medea: uti persuadeat nō sibi uerri uitio oportere! quod absit a patria. Quādo multi inquit honesti! etiā pcul a patria: multi contra! domi fuerūt inglorii. Nā male audiebāt peregrinæ femine: unde illud comicum. Adeon est demens! ex peregrina! Similiter raceri posse ait Parmeno: familiā fuisse Thaidis matrē: tūc athenis uicti tantis. Versiculos autē Euripidis ipsos! ex Medeæ psona! nequis forasle desideret hic adscribemus.

κορίνθιαί γυναῖκες ἐήλθον δόμων
μή μοι τί μ' ἐμψέθοι δα γὰρ πολλοὺς βροτῶν
σεμνοῦς γεγῶτας. τοὺς μὲν ὁμιμάτων ἀπο
τοὺς δὲ θυραίους. οἱ δ' ἀφ' οὐσύχου πολλοὺς
δύσκληϊαν ἐκτίσαντο καὶ ραθυμίαν.

Quod autē diximus poetā Ennium! de græco uertisse tragoediā! Euripidi Medeā partim de uerbis Ciceronis cōiectamus: qui sic ait: i primo de bonorū malorūq; finibus. Quis. n. tam inimicus pene nomini romano est: q Enni Medeā! aut Antiozam Pacuui spernat! aut reiciat! Qui se iisdē Euripidi fabulis delectari dicat! latinas litteras oderit! partim etiā: quod Enniana tragoediā pīcipium! multis locis: ut a Quintiliano uolumine qnto: ut a Cicerone i libro de fato: ut itē ab aliis auctoribus identidē cita: sed nūq; tamē longiore tractu! q in rhetorico secundo! eiusdē Ciceronis ad Herennium. Quod hic ex codicibus uariis emēdatū sub scribimus: ut illustretur obscuritas! locis aliquot i lingua latina oboriens! quoties unus aut alter de eius tragoediā pīcipio uersus allegat: suppresso auctoris nomine! simulq; intellectu suspenso. Locus ipse apud Ciceronem sic est: Ne Enniū inquit! & ceteros poetas imitemur: quibus hoc modo loqui! concessum est.

f i

Vtinam ne in nemore pelio securibus
 Cēsa accidisset abiegna ad terram trabes
 Ne ue inde nauis inchoandæ exordium
 Coepisset: quæ nunc nominatur nomine
 Argo: qua argiui uecti delecti uiri
 Petebant illam pellem inauratam/arietis
 Colchis imperio regis peliæ per dolum
 Nam nunq̃ era errans mea domo efferret pedem
 Medea animo egro: amore sēuo saucia:
 Est aurē trabes in uersiculo secūdo: singularis numeri: quæ admo-
 dum & Priscianus legit libro septimo. Verustissimi enim (ut ipse
 inq̃t) etiā trabes pro trabs proferebant: Eutipidi uero tragoediæ
 p̃icipiū/si cum Ennianæ cōferas! feceris arbitror operæ pretium:
 quod & subnecram.

εἰδὼφελ' ἀργούσ' μὴ διατᾶσθαι σκάφος
 κόλχων ἐς αἶαν κυανέας συμπληγάδας
 μὴ δ' ἐν νῆασι πηλίου πεσεῖν ποτε
 Πυθελῖσα πένκη. μὴ δ' ἐρεμῶσαι χέρας
 ἀνδρῶν ἀρίστων οἱ τὸ πᾶγχρυσον λέρουσιν
 πελῖα μετῆλθον οὐ γὰρ ἂν λείποινε μὴ
 μῆδεα πύργους γῆς ἐπ' αὐσὶ κολκίας
 ἔρωτι θυμὸν ἐκπλαγείσας ὀνοοῖ

Caput xxviii

Pānici terrores qui uocentur: eoq; locupletissimi citati restes.

In Ciceronis epistola ad Tironem: quæ posita ī extremo fa-
 miliarium uolumine: sic scriptū est. Et si Atticus noster/qui
 quōdam me cōmoueri πανικοῖς intellexit: idem semper putat:
 nec uidet qbus p̃sidiis philosophiæ sepius sim. Hercle quod
 timidus ipse est. φορβοποιεῖ. Panica uocant̃ (ut arbitror) a gr̃c̃
 cis rep̃tini qdā terrores: & cōsternationes: quales utiq; lymphæ

rici metus usq; adeo irreuocabiles: ut nō ratione modo: sed mē
 te etiā careāt. Quo itē uerbo Cicero idem utitur in epistola ad
 Atticum libro quinto: Scis. n. inq; quadam *πανικά* dici. Facit itē
 Hyginus de panico terrore mentionē/quo loco de Capricornio
 his uerbis. Hic. n. dicit cū Iuppiter tiranas oppugnaret: primis
 obieciſſe hoſtibus terrōre: qui Panicos dicit: ut ait Eratoſthenes:
 Quā fabulā & Germanicus inſiuit in Arateo cōmentario. Euri
 pides i Medea ſic ait: *πανικός* οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ
 καὶ τίς γεραὶὰ προσπόλων λῶσάσων (πανικός) οὐδὲν
 ἢ πανὸς ὄργας ἢ τινὸς θεῶν ὀλεῖν ἀπολόλυσθαι.

Panos autē uocat iſas Euripides: ſicuti ē apud antiſſimū ipſius
 interpres *τὰ πανικά δειμάτα*. idēſt panicos terrores ὅτι
 τὴν τῶν ἀφ᾽ ἡμῶν φόβων καὶ ταραχῶν αἰτίαν τῶ πανὶ ἀνατι
 θέασιν. Quoniā inquit reſentiuorum terrorū: & conſternationū
 cauſā: deo pani tribuit. Et apud Synefiū i libro de puidētia/ ſic
 inuenio ferme. καὶ πανικοὶ ὁρῶντες μεθ᾽ ἡμέραν τὸ στρατεύμα
 κατελάμβανον. Et panici tumultus interdū exercitum occupa
 bant: Quo loco ampliter etiam/ cuiusmodi eſſent hi deniq; terro
 res explicatur. Quin interpres etiā nescio q; ita uerba hac ipſa
 Synefi enarrat: ut panicos appellari terrores dicat/ cum repēte in
 exercitu/ uiri/ equiq; perturbantur: nulla cōparenre cauſa. Solent
 enim inq; feminæ ui numinis iſtinctæ/ panos orgia clamoribus
 cōcelebrare: quib; utpote reſentinis/ metu audiētes afficiant
 rūr. Sed & Nicetes Choniates/ nō aſpernabilis omnino inter gre
 cos auctor/ panicoū meminit phantaſmatū/ i oratione quapiam
 ſua. Theon quoq; Arati poeta interpres: Militaſſe ait pana deum
 aduerſus Titanas: primūq; eū uideri/ conchā illā tortile & turbi
 natā quā pro tuba utunt inueniſſe/ quē grēce Cochlos appellaſſe:
 factūq; ipſius opa: uti ſe armadi locis interim fieret copia: dū ſo
 nitu quocūq; illo q panicos uocaſſe/ i fugā Titanes agebant. Sed
 & Nōnus poeta Dionyſiacō decimo: furētē deſcribēs Arhamātas

nunc infano panos flagello furiatū air. Nunc intra ipsius aures
 bombū illum insonuisse panici Saturni flagelli uerba ita sunt.
 διστρηθείς ἀσμάσ μανιώδει πανός. ἰμάσθη.
 Et item
 αἰὲ δέ οἱ ἔνδον ἀκούῃς
 πανιάδος κρονίης ἑπεβόμβει Δούπος ἰμάσθη.
 Quo aut nunc piaculo Valeri Flacci/pulcherrimos poetę uersus
 raceā sup hoc ipso positos in libro argonauticon tertio?
 Dant (inquit) ethere longe
 Signa tubæ: uox & mediis emissā renebris.
 Hostis habet portus: soliti rediere pelasgi
 Rupra quies: deus ancipitem lymphauerat urbem
 Migdoniæ Pan iussā ferens squisima marris
 Pan nemorum/belliq; potēs: quem lucis ab oris
 Antra tenēt: pater ad medias per deuia noctes
 Serigerum latus: & toruæ coma sibila frontis.
 Vox omnes super una tubas/qua conus/& enses
 Qua trepidis aunga rotis/nocturna; muris
 Claustra cadunt: talisq; metus nō martia cassis
 Eumenidumq; comę/nō tristis ab ethere Gorgo
 Sparserit/aur rantis aciem raprauerit umbris
 Ludus & ille deo pavidum præsēpibus aufert/
 Cum pecus/& profugi stemūt dumerā iuuēci:
 Quin libro etiā sexto apud eūdē barbarus q̄spiā ad terrorem in
 cutiendum simulacra panos prętulit.
 Hispidus inq; dei latuit terrore lycei.
 Sed & Sozimus historiæ gręcus auctor in libro tertio/ Mōstroso
 aspectu quēpiā apparuisse/pellitum dicit: Albanis romanisq; pre
 lium cōmissuns. Etenī deū Pana belligerū fuisse/ uel ex argumen
 to Nonni cognoscimus/ uel ex Theocriti fistula: nam in ea sunt
 ista quoq; uerba dā Pane deo
 ὄναίθε. πάρος φρένας τέρμα σάκουσ.

Eundēq; fuisse atheniēſibus auxilio contra Perſas cum alibi legi-
mus: tum in ea ipſa quam diximus fiſtula: his uerbis
οσ σβέσεν ἀνορέαν ἰσαυδέα
ἠαῶνοφόνου Τυρίησ' ἀφείλετο.

Caput xxviii.

Vndeſint apud Ouidiū Teuthrantia turba Theſpi uocatę filię:

o. Vidiuſ in epiſtola Deianirę ad Herculem

Nec tibi crimen erunt teuthrantia turba ſororeſ.

Quarum de populo nulla relicta tibi eſt.

Notiſſima qđ fabula: etiāq; a Diodoro pdita: ſup Theſpi nara-
bus ab Hercule cōpreſſis. Cur autē teuthrātia turba uocenē: hoc
tam plenſq; incōpertū/ atq; ignotū eſt/ ut audeāt litteratores pro
illo teuthrātia: theſpeia reponere: nimis q̄ improbe: iſcireq;. Nos
de eo iuenimus apud Euſtathium Homeri iſterpretem: ubi maxi-
me Catalogum enarrat φησὶ δὲ ὁ Πῶν ἑθνικῶν συγγραφεὺς ὅτι
κτίσμα ἔστιν ἡ θεσπεία θεσπιάδου. κατὰ δέ τινα σθεσσίον ἡ
Πευθραντὸς τοῦ Πανδίωνος. Ex auctoritate ſcilicet cuiuſpiā/ q̄
de gētib; conſcripſerit/ theſpiā tradita Theſpiade fuiſſe condi-
tam: ſicut aut nōnulli ſcribāt a Theſpio Teuthrātis filio/ Pādio
niſq; nepore. Quare teuthrātia turba Theſpi uocatę filię ab aūo
Teuthrāte. Deniq; & Aeſchylus i tragoedia Agamemnone: the-
ſpīam urbem Teuthrantis appellauit.

Caput xxx.

Vocabula inuentu rara nec tamē ſingularia Cucuma: Proſeucha:
ſcirta:

u. Ocabula quępiā ſunt/ ita rara iuentu: ut ſi iterū i ea incida-
mus/ ob id feciſſe opę pretium uideamur: quoniā ſingula-
ria credebanē. Sicuti ē Cucuma apud Martialē i hoc hemiſtichio.

f iii

Cucumam fecit Oracilius: Nā sici satyrico legimus Petroni Arbitri: Tū illa carnis etiā paulū delibat: & dū coæquale nataliū suonū sinciput ī carnariū furca reponit: fracta est putris sella: quæ staturæ altitudinem adiecerat: anūq; pondere suo deiectā super focū mittit. Frangiū ergo ceruix Cucumæ: ignēq; cōualefcētē restinguit: atq; totā faciē excitato cinere pfudit. Ex eoq; inclinatū diminutiū cucumion inuenio apud Amianū in libris de epictero: Quo maxime capite περικυλισµον. hoc ē de Cynica pfessione loq̃: atq; adeo uerba Arriani ponā. Διδόντων κουκούμιον ἔχειν ὅπου θερµὸν ποιήσῃ τῷ πατρίδι ἢ αὐτὸ λούσῃ. Habere inquit eum Cucumion oportet: ubi calfactet puero/quo ipsum lauet. Cucumion dixit græca consuetudine/quod nos Cucumulā/nō incōcinne. Sed & proseucha tantum apud Iuuenalē inueniri uocabulum pro loco medicabulorum putatur: Cum tamen Cleomedes: in secundo circularis inspectionis libro/ aduersus Epicurum differēs: ita propemodum loquatur: Ex iis nonnulla/ e lupanaribus ascita: quædam simillima his: quæ in Cerialibus a feminis dictitantur: Alia uero ex media proseucha/ atq; ab iis ipsis/ qui illic mendicant desumpta: Iudaica plane/ & reueta/ longeq; etiā reptilibus humiliora. Sed & Scruta dixit Horatius quidē semel in hoc uersiculo. Vilia uendentem tunicato scruta popello Dixit iterum quantum uideam Sidonius Apollinaris libro epistolarum septimo per hæc uerba. Nunc quædam friuola/ nunc ludæ apta uirgineo scruta donabat.

Caput xxxi.

Quid sit illud apud Iuuenalem/ Tanquā habeas tria nomina: quodq; manu emissi parronorum sibi nomina imponebāt: deq; in nomen adoptando ex testamento.

¶ Tponere foris: si quid tentaueris unquam

Miscere: tanq̃ habeas tria nomina. *Id est si quis in uero*
Sane Domitius idem (nam ceteros omitto interpretes / cum ipso
ut praefractiore congregior) Domitius igitur sic hunc ex quinta
Iuuenalis satyra locum enarrauit. Si uelles inquit loqui / quasi tu
quoq; unus esses ex nobilibus: quasi inuat: quod tantu his / qui
nobiles sunt loqui liceat: Nobilitas enī cognomine / agnomine /
& nomine designabatur. C. Iulius Cēsar. Hacenus ad uerbum
Domitius. Ceterum tria nomina / nec soli habebant nobiles / nec
uniuersi! Sed hi potius arbitror q̃ e seruicio manumittebantur.
Quo circa sensus quoq; uel ob id acutior / atq; cōcinnior: ut cōui
uator / ne liberu qdē putet / ne ue pro libero factu acqui cēseat: quē
sibi cōuiuā uocauerit. Hoc si non auctores / haud lubricę fidei cō
probāt: uincor / nihil esse Domitio pensitatus. Artemidorus igi
Ephesus / siue is Daldianus dici mauult / in libro de somniorum
cōiecturis primo: grece ille quidē / sed ad hāc sententiā. Noui aut
quendam inquit seruū hominem / qui sibi habere tria uitalia ui
sus. Dein uero liber factus / eo pacto tria p uno habuit nomina /
duobus assumptis patroni nominibus. Hęc Artemidorus. Septi
mius quoq; Florens Tertullianus i libro de resurrectione sic ad
uerbum. Oro te inquit si famulū tuū libertate mutaueris / quia
eadem caro / atque anima permanebunt / quæ flagellis & compe
dibus / & stigmatibus obnoxia: retro fuerant / idcirco ne illas ea
dem pari oportebit? Non opinor. Atqui & uestis albæ nitore / &
anuli aurei honore / & patroni nomine / ac tribu mensaq; honora
tur. Hinc illud opinor Persianū: Exit Marcus Dama. Probat mo
rem Cicero quoq; epistolarum ad Atticum uolumine quarto: sic
scribens / de Eurychide gratum: qui uerere pronomine / nouo no
mine. T. erit Cęlius: ut est ex me & re iunctus Dionysius. M.
Pomponius. Sed ut obiter hunc quoq; Ciceronis / non inobscu
rum locum inrerpretemur / nosse oportet: etiam morem fuisse: ut
heredes testamento in nomen / familiamq; adoptarentur. Sicuti
est a Cęlare. C. Octauius: quēadmodum scribit / & Suetonius in

Iulio: Quo circa post eam diē semper est ille Cēsār/ ut in epistolīs
 quoq; Bruti ad Ciceronē appellatus. Quēadmodū & Q. Scipio
 collega in cōsularu Pompei: qui cum filius Nasica foret ex testa
 mento in Merelli pii genus adoptatus/ eius etiā nomīne uocaba
 tur. Sicuti libro historiā. xxx. scribit Dion. Quare etiā. T. Pō
 ponius Atticus heres relictus a. Q. Cēcilio ex dodrāte: sicuti scri
 bit Cornelius Nepos ī ipsius Attici uita: postea ut est apud Var
 ronem ī secundo de re rustica ex. T. Pōponio Attico. Q. Cēcilius
 Atticus est appellatus. Quare Eurychidem manumissū. T. Cēci
 liū Eurychidē uocauit: uetere prænominē suo. Nā. T. Pōponius/
 olim dicebat: nouo nomīne/ quod haud pridē. Q. Cēcilius uoca
 ri coeperat. Sic seruus Dionysius. M. Pōponius Dionysius uoca
 tus est/ ascito Ciceronis prænominē/ Attici nomīne: Sed & Mile
 sius Alexāder/ cui Polyhistori cognomentum fuit: Cornelius est
 etiā a Cornelio Lēculo/ appellatus: a quo uidelicet fuerat manu
 missus: sicuti quæ Suidę dicuntur/ collectanea/ testantur.

Caput xxxii.
 Restituta Plinianis codicibus abolita pridem uox: quidq; pop
 pylmos aut poppysma significet: quodq; mos/ poppymis/ ado
 randi fulgetras.

c. Origēdus apud Plinium locus: ex libro octauo/ & uigesi
 mo/ naturalis historie: capite secundo quo tractat/ an sit in
 medendo aliqua uis uerborum: subducta enim uox una/ qua ue
 rius indicatur consuetudo: uetustiore quoq; testimonio compro
 bata. Sic autem pleriq; codices habent: Fulgetras adorare consen
 sus gentium est: Sed in uetustis duobus exemplaribus: ex ipsa
 Medicę gentis/ nobili bibliotheca: sic scriptū. Fulgetras adorare
 poppymis consensus gentium est: Quam lectionem uel Aristoteli
 phanes facetissimus poeta confirmat in comoedia cui σφηκεσ in
 scriptio. Nam apud eū Philocleo quidam senex ira loquitur: ut

se dicat poppyssantibus (liceat aut sic uerbo uti) fulguraturum.
 Tū interpres antiquissimus: morē hunc esse ait: uti ad fulgetras
 poppyssetur. Verba Aristophanis hæc sunt. κἀναστράψω ποῦ
 πύουσι. Tū interpres hæc. ἔθωο τὰς ἀστραπαῖς ποππύειν.
 Quēadmodū ergo apud Iuuenalem: Martialēq; poetas poppyf
 ma legitur: & poppyssmata: sic apud Plinium poppyssmis a casu
 recto: qui sit poppyssmus. Est aut facticia de sono uox: id signifi
 cans: quo maxime nōdum pdomitis equis adulamur: uti Maxi
 mus in lexico: & Nicas: itē & Suidas. Vti uerbo etiā Sophocles.
 ποππύεται ζευγλάτρις sicut & Pollux meminit in septimo
 Onomasticon. Quin idē quoq; i primo Sisti equū poppyssmo do
 cet: hoc ipsum usurpās uocabulū: quod & Plinius: q tamē etiam
 libro eiusdē naturalis historiē qnto: trigesimoq; sic ait: Similis: &
 Nealcem successus i spuma equi: similiter spongia impacta sequu
 rus dicit: cum pingeret poppyzonta: retinentē equū. Dexippus
 etiam Platonius philosophus: in dialogo: quem edidit i Aristo
 telis Categorias ita scribit. ἡ ἐίτις ἀναρθροσ ψόφος ὡς ἐπὶ
 ποππύσματος.

Caput . xxxiii.

Crambe quæ sit apud Iuuenalē: superq; ea grēcum prouerbium.

Occidit miseros Cambre repetita magistros.

h Vnc Iuuenalis uersū Domitius idē Calderinus his uerbis
 enarrat: Cornelius de declamationibus ita scribit. Declama
 tiones: aut ex historiis trahebāt: sicuti sane nōnullę usq; adhuc
 aut ex ueritate ac re: si qua forte recēs: accidisset. Itaq; locorū etiā
 appellationibus additis pponi solebant: & sic certe collectæ: edi
 tæq; se habēt. Cābre igit iscriptio ē declamationis a loco. Nā Cābre
 oppidū ē i reuthrania troadis ut scribit Plinius: & e pxima regio
 ne est lesbos: i qua Mirylenen occupauerūt tyranni: ut auctor est
 Strabo: Nigessilus: & Megarogilus: Alcęus poeta eos carmine est

infectatus: unde aureum plectrū habuisse dicitur: auctore Fabio.
 De tyrannis eiectionis Cābre declamatio semper erat reperēda a mī-
 gistris. Hāc placet sententia: ut cōueniat cū eo quod dixit. q̄q̄q̄
 Cum perimit suos classis numerosa tyrannos.
 Quod alii a Cambro scytharum rege: cuius meminit Diodorus
 Cambren declamationē deducit: nulla ex parte accōmodatum
 est. Hacrenus igit̃ Domitius: Tortuosa proflus & reperiueranti
 oratione: cuius ex uerbis hac deniq; colligit̃: confusa necessitate
 sentētia: Cambren declamationē ab oppido Teuthranie appella-
 ri. Quod & a locis nomina declamationibus imponātur: & Mi-
 tylenen tyranni occupauerint: oppidū in lesbo: ut id poeta uersū
 culo illo significet.
 Cum perimit suos classis numerosa tyrannos.
 Nos igit̃ proponerētur nec ne a ueteribus cōtrouersig: locorū ap-
 pellationibus additis: nō laboramus: quis hoc non Cornelius
 (ut ipse dicit): sed Suetonius Trāqllus scripserit: i libello: quē de
 clatis grāmaticis: rhetoribusq; cōposuit: eumq; libellū nō ut Cor-
 nelii: sed ut Suetoni Domitius quoq; ipse supius agnoscit: & suo
 se laqueo (quod dicitur) implicat: exponens (ut q̄dem sibi uide-
 tur) uersiculum eiusdem satyræ:
 Parte alia solum rus sati pone laceret
 Iam uero Cambren (ut quod nūc instat agamus) esse inscriptio-
 nem: id nos plane pernegamus: Quin audacter pronuntiamus
 neq; tale quippiā apud idoneos modo scriptores: inueniri: neq;
 si maxime iueniā: idcirco tamē ad tyrannos eos: q̄ Mitylenen
 occupauerint: referendum: cum oppidum Cambre nō modo nō
 in lesbo: sed ne in insula quidem: sit ulla. Quare (quod pace sua
 dixerim) nihil hac Domiti cōmenticia opinione (siq; modo eā
 diligenter excutiat) dici: fingiq; potest: aut absonū magis: aut in-
 cōcinnū: & ridiculū: sic ut sese ipsa nullo ipellēte subuertat. Neq;
 autē causa fuit: cur Mitylenen ad Alceū confugeret: ut classis
 numerosa tyrannos perimeret: quādo inter primas cōtrouersianū

materias: tyrannicidarum premia numerat Cornelius in eo dia
 logo: quē de clavis edidit oratoribus. Ita sibi omnia tenebratū/
 & caliginis ingenia Domitius offundit: quōties uelut e massa pi
 sciculus nequit exlinuari: quodq; Aristotelem facere docet Atti
 cus philosophus nō inelegās Platonis ppugnator: ut quēadmo
 dum sepia sparso sub oculos ipsos: manūq; piscatoris: suo sibi su
 co/elabiē: ita ille deprehēdi meruens: sentētiās de industria ob
 scuritatibus infuscet: hoc i hūc hominē potius cōueniat: nunq̃
 magis: q̃ cū pene teneē inuoluērem semet/obnubilātemq; amba
 gibus: & quoddā sicut atramentum pplexitatis interuomētem.
 Quod aut qdam uir alioq̃ui doctus: & idustria sua bene de litte
 ris meritis: in cōmentario nup edito: de Gābra Anarhoq; affert
 ex Probo (ut ipse inqt) Iuuenalis interprete: Fateor eq̃dem: nec
 scire me: qui nā sit hic Probus: nec putare eū esse: cuius Gellius/
 aliiq; ex ueteribus meminerint. Fides ergo de eo apud auctorem
 sit. Mihi tamē quod uiderur: exponam breuiter: nam (ut ait illē
 nescio qui tragicus:) Veritatis simplex oratio est. Grēcū igit hoc
 (arbitror) prouerbiū Iuuenalis expressit. Διὸ κράμβη θάνατος
 quo significatur: bis posita Crambe mors esse. Crambe aut brassi
 cæ genus: ut fastidium uidelicet repetitæ sapius controuersia de
 noraret: cum uulgo quoq; recal facta brassica iam in prouerbiū
 fastidii cōcesserit. Maluit autē græcum usurpare q̃ latinū uocabū
 lum pœra: uel quia tritus id græcis: q̃ latinis pruerbiū: uel sa
 nē: quia species etiā quædam brassicæ proprie appellata Crābe:
 tenuioribus (ut est apud Plinium) foliis: & simplicibus: densissi
 misq;: amarior: sed efficacissima. Ipsiū uero græci prouerbiū men
 tionem Suida facit: poniq; etiā in cōuiuuiis Crāben docet: quod
 sit ebrietati cōrraria: quēadmodū i libro de re rustica restat Caro.

Caput xxxiiii.
 Viriose quæpiam in epistola Ciceronis: deq; uocabulo quod est
 Sciamachia.

r. Vsticum nimis / & illepidum / sordidumq; adeo plane uoca-
 bulum Ciceronis epistolā occupauit: eā quę est ad Brutū /
 isto p̄cipio / Mirabiliter mī Brute legor: sic. n. i ea legimus. Meq; /
 illę uehemēres contētionēs tanq̄ scientia adnihilatę esse uidean-
 tur. Quod qdam tamē hactenus corrigūt: ut dicant / tanq̄ si iam
 adnihilatę esse uideātur. Consulāt quęso eruditi / penitiq; idoneo-
 rum uerborū / ueterūq; lectionum / cōsulāt suū quisq; iudiciū / sen-
 sumq; ac tum demum credere audeāt / adnihilatas cōrentiones:
 scriptū fuisse a Cicerone. Nos i codicibus duobus / Medicę fami-
 lię / quorū supra quoq; fidem allegamus (mendose id etiā / sed ta-
 men / ut erroris adhuc uestigiū / non sit abolitū) sic repperimus.
 tanq̄ sciamachalę: esse uideantur. Quare suspicamur legēdum /
 Sciamachie. Sūt. n. Sciamachie / nihil sane aliud / q̄ umbratiles pu-
 gnę. Sentit. n. Cicero hoc utiq; frigere iam se plane in senatu / nō
 succedēribus Bruto rebus: suasq; illas uehementis cōrentiones:
 sciamachias uideri. Vocabulū ipsum / perq̄ est elegans apud grę-
 cos / & magnopē usitatū. Quin Galenus quoq; medicus i libro
 secundo υγιεινῶν sic ait μεταβαίνειν δὲ καί ποσ' ἐπὶ τὰ ταχέα
 χάρις ἐν τῶν ἰατρῶν καὶ βίᾳ σφόδρ' αἰσθάνεται τὰ ταχέα καὶ σκιᾶ μαχίαι
 Inter celeres exercitationes / quę tamē attēte uiolētēq; nō sūt: etiā
 cursus adnumerat: & sciamachias. Deniq; uel Eustarchius i Odyss.
 sec cōmētario Rhapsodię tertię: de uerbo eo sic meminit. οὐδὲν
 δὲ καὶ τὸ μὲν ὑπὸ σκιά μαχομένα φαῦλον· δηλοῖ δὲ οὐδὲν
 οὐ μέντοι καὶ τὸ σύνθετον· σκιά μαχίαι. Et. M. Varro satyrā iupāe
 suis illis Menippeis Sciamachiā inscripsit. Hęc. n. ē apud Gellii
 uerā ex atrijs exēplaribus lectiō: nō ut qdā etiā scribūt Crioma-
 chia / Quin paulo etiā supra i epistola eadē Cicerōnis / uocabulū
 alterū quod est ὄργανον de gręca scriptura deprauatū migrauit
 in latinā. Nam pro eo quod erat ὄργανον factum iam optanon.
 Neq; autē hoc quoq; ab ullo hactenus animaduerti: Quare sic
 legeris. Plane iam Brute frigeo. Organon enī erat meū senatus /
 ut quo pro organo Cicero proq; instrumento urebatur.

Caput xxxv.
Locus in .M. Varronis: & itē alter i Columellę libris rei rusticę de
fensus a uitro: quędāq; sup Euhemero inibi: & Iouis sepulchro:
& ceterislibus addita: & locus apud Statiū declaratus.

i .N. M. Varronis libro primo rerū rusticarū mēdose legi illud
Arista & granū oibus fere norū: gluma paucis. Itaq; id apud
Enniū solū scriptū scio esse i Ephemeridis uersibus. Nā quod ha
bēt: etiā q; putant ē emēdatissimū codices: i Ephemeridis uersibus:
hoc ego i uenerādę uerustatis exēplari e publica gētis medicę bi
bliotheca sic iuenio: In Euhemeri libris uersis. Neq; aut dubiū ē
Enni sacra hystoriā significari a Varrone de Euhemero i latinū uer
sa: quā uidelicet & Lactātius idētidē & Eusebius citat & Augusti
nus. Verba Lactāti de libro diuinarū institutionū primo sic habēt.
Antiquus auctor Euhemerus: q; fuit e ciuitate Messana res gestas
Iouis: & ceterorū q; dī putatē collegit/ hystoriāq; cōtexuit ex titu
lis/ & inscriptionibus sacris/ quę i atiq;ssimis rēplis habebāt: maxi
meq; in fano Iouis Triphyl: ubi aureā colūnā positā esse ab ipso
Ioue titulus idicabat. In qua colūna gesta pscriptis/ ut monimēta
essēt posteris rerū suarū. Hāc hystoriā interpretatus ē Ennius: & secu
tus: cuius hęc sūt uerba. Vbi Iuppiter iperū Nepruno dat manū:
ut isulū oibus: & quę loca sūt secūdū mare oibus regnaret. Dein
Lactātius idē/ locos Enni nōnullos/ de hac ipsa hystoria/ iterū
atq; iterū adducit: quos eq; dē breuitati studens preteribo. Quin
ipsius quoq; Euhemeri uerba Sextus itē allegat Empiricus/ pyr
rhonionū maxime uolumine quarto/ uocatūq; ait Artheon/ sicuti
Melū Diagoran/ Prodicū Ceu/ Theodonū Cyrenaicū: cōplurēsq;
alios: ac de eo quoq; Timon Phliasius: ut arbitror. sic ait.
ἐν ἡμεροσγέρον ἀλαζων ἀδικα βιβλία ψυχῶν
Sed his omīssis illud utiq; acius īspiciēdū est apud Columellam
quoq; libro. x. capite autē tertio: ubi de apibus agi/ bīl Homerū
citari p Euhemero i puulgaris codicibus: quod & uerustissimū
idicāt liber/ de priuata familię Medicę bibliotheca: lictens lāgo

bardis exaratus: & itē altere publica eiufdē gentis: quē de uerū
sto exemplari/Nicolaus nicolus/uir doctus & diligēs/ ſua manu
pſcripſit: tū & ratio aſtipulaſ/ cui nulla reſiſtunt clauſtra/ ſiquidem
apud Homerū fabula nulla iſtiusmodi de apibus repiſ: ac uerſi
mile eſt/ ſcriptā fuiſſe ab Euhemero potius: q̄ Iouis hīſtoriā cōpo
ſuerit: cuius apes illę fuiſſe nutrices p̄dicant. Quod autē apud
hūc ipſū (ut arbitror) Euhemerum de quo ſupra diximus: ſcriptū
repperat: poeta Callimachus i ſacra eadē hīſtoria Iouē i creta uirā
cōſūmaſſe: atq; inibi ſepulchrū eius eſſe i oppido Cnoſo: i quo ſe
pulchro eius iſcriptū fuerit antiq; litteris gręcis *Ζεύς Κρόνου* id
eſt latine Iuppiter Saturni: Quod hoc inq; poeta doctiſſimus &
ſcriptū ab illo cognouerat/ & p̄confeſſo a cretēſibus habitū: reſta
tūq; ob id opinor i hymno ipſo ad Iouē: Cretēſes inq; ſemp mē
daces: qui ſint Iouis ſepulchrū fabricati: cū nunq; ille obient: per
petuoq; ſit. Verſus autē hi ſunt.

κρήτες δὲ ψεύσται καὶ γὰρ τάφον δ' ἄνα σείο.

κρήτες ἐτεκνήναντο σὺ δ' ὄν θάνεσ' ἐαυτὰρ αἰεὶ.

Propterq; hoc ipſum deniq; Statius quoq; opinor in primo the
baidos inq; Mēritaq; manis Creta tuos. Cyptianus etiā martyr/
homo diſertiſſimus in libro de origine & generibus idolorū. An
tū Iouis ait i creta muniē: & ſepulchrū eius oſtēdiſ: q̄q; panī emē
dare ſcripta uerba hęc i nouis codicibus repiunē. Porro cretēſes
adeo mēdaces habin ſēp: ut gręco puerbio/ quod eſt *πρὸς κρήτα*
κρητίζειν/ nihil aliud ſignificeſ/ niſi mēdacio uti aduerſus menda
cē/ Sed & cretēſis illius Epimenidis uerſiculus hīc a Paulo etiam
apoſtolo citatus: atq; ob id etiā ſanctificatus eſt.

κρήτες δὲ ψεύσται κακὰ θηρία γαστέρες ἀργοὶ

Id ſignificat. Cretēſes ſēp mēdaces: malę beſtię: uentres pigri: Nā
uerſiculi prioris hemiſtichiō: de Epimenide ſūpſit Callimachus.

Quocirca eleganter etiam hoc Ouidius in amonibus.

Cretes erūt teſtes: nec fingunt oīa cretes.

Et alibi.

Nora loquor: nō hoc quę centum ſuſtinet urbes:

Quāuis ſit mendax creta negare ſolet.

Caput xxxvi.

Solutum hic & enodatum quod enigma de Varronis libro citat Gellius.

Enigma illud ex Varrone: quod Gellius pponit: & inenarratū relinqr: ut legētiū coniecturas acuat: eqdē solutū me meo quoq; piculo pfiteor. Est autē tale ī tribus senariis.
Semel minus ne an bis minus sit non fat scio
An utrunq; horum ut quondam audiui dicier
Ioui ipsi regi noluit concedere.
Terminū significare uideē: q deus concedere Ioui noluit: cū capi
toliū exaugurabaē. Ouidius fastorum secundo.
Quid noua cum fierent capitolia: nempe deorum
Cūcta Ioui cessit turba: locumq; dedit.
Terminus ut uereres memorat inuētus in ede
Restitit: & magno cum Ioue templa tenet.
Dubitat ergo hic scirpi auctor: semel minus an bis minus fuerit
an utrūq; horū: ex utroq; autē hoc est: ex semel & bis resultat rer:
Quare nō semel minus nō bis minus sed terminus fuit: q Ioui
ipsi regi noluit cōcedere.

Caput xxxvii.

Lapsum fede Seruium super oaxe fluuio & creta.

Trapidum cretæ ueniemus oaxem.
Hoc ex prima bucolico ecloga sic enarrat ad uerbū Seruius
Rapidū cretæ inq; lutulētū quod rapit cretā. Creta alba terra dī
ciē. Nā oaxis fluuius est mesopotamie: q uelocitate sua rapiēs al
bā terrā turbulentus efficiē. Hactenus ille. Sed n. ego Oaxē cretę
insulę fluuiū itelligi crediderim potius. Nā Vibius quoq; Seque
ster oaxem cretę fluuiū dicit esse a quo & ciuitas Oaxia. Quare
Apollonius cretā quoq; insulā tellurē oaxida uocauit in primo

argonauticon his uerbis.

δάκτυλοι ἰδαῖοι κρηταῖες οὐσώτε νύμφη
ἀγχιάλῃ Δικταῖον ἀνὰ σῶος ἀμροτέρησι
Δραξαμένη γαῖῃσ' οἰαΐδος ἐβλάσθησε

Hoc aut postremū ita Varro transtulit: ille arbitror Atacinus alie
ni operis interpres.

Et geminis capiens tellurem oaxida palmis.

Neq; uero nō cōuenit rationi/ ut q̄ dispersum iri toto orbe/ suos
populares/ uelit ostendere/ de isula quoq; in medio/ ueluti medi
terraneo mari sita/ tum aut/ & de altera toto penitus orbe diuisa
meminerit

Caput xxxviii.

Expositum Iuuenalis carmen/ contra omnium hactenus senten
tias super laconico/ & ptylismate.

q̄ Vi lacedemoniū ptylismate lubricat orbem.
Versus hic ex undecima satyra Iuuenalis/ uarie prius ex
positus est hactenus/ atq; ut arbitror indiligenter. Nā Domitius
Ptyisma dicit esse irrationē eleui spuro/ de uerbo ptyo. Lacede
moniū uero orbē/ pro anulo accipit: quoniam iquit/ a lacedemo
nis anulorū usus manauit: ut senatores/ & eq̄tes/ p̄ anuli mērio
nē significenē. Porro alter eruditissimus homo: quē tamē nomi
nare parcimus: honoris gratia: qua parte ab eo differtimus: salta
tionē putat esse lacedemoniā. Sed igenue tamē fatei/ nihil adhuc
de eo se legisse/ nisi tantū apud Pollucē/ mētionē factā/ lacedemo
niē saltationis. Tertius deniq; uir ipse quoq; doctissimus: trochū
intelligit/ de arbore pinu fabricatum: quod ptyus dicatur pinus:
unde sit ptyisma. Nos e tribus his opinionibus honorem præfa
ti auctorum nullam plane pbamus: pricipioq; negamus orbē la
cedemoinum significare anulū posse: quoniā nusq; legatur anuli
originem manasse a lacedemoniis. Plinius aut̄ quem Domitius

adducit/ tantum ferro etiam cum anulo lacedemone uti refert.
 Quod si tollitur nō posse lacedemonium orbem/ pro anulo acci-
 pi/ sicuti certe tollitur/ nihil pfecto cōmenticia illa irroratio uale-
 bit: Neq; tamē a pityo quod nunq̄ uerbū inuenias/ Sed a pityzo
 magis pitysma deducē: quod apud Nicā grāmaticum declarā.
 Qui uero saltationē putat esse lacedemoniā pitysma: cum de eo
 nihil inueniat: facile (ut esse ingenuus cōsueuit) potiori sentēti-
 cesserit. Quod itē facturū credo: qui trochum putat e pinu factū/
 pitysma esse. Cū nec usq̄ lectū/ nec ad rē faciat: & syllabæ ratio pu-
 gnet: quoniā pitys habeat priorē correptā syllabam/ ut ex primo
 liquet etiā Theocriti uersiculo. Nos igit̃ pitylisma legēdū credi-
 mus: ut isciua libratorū syllabā de medio dēpserit. Quod haud
 mirum est/ in tantis tenebris. Pitylisma uero itelligimus exercita-
 tionem/ de qua Galenus excellēs medicus i secundo υγεινών li-
 bro. Quāuis apud eū sit uerbum potius pitylizin/ q̄ nomē pity-
 lisma. Ceterū recte: pitylisma fit inde/ etiam usitatissima pportio-
 ne. Neq; adeo incōgruū Galeni græca uerba prius adscribere: dein
 pro capru nostro interpretari. Cum igit̃ exercitationum uaria ge-
 nera noer/ ac de iis etiā doceat: quæ ueloces q̄dem/ sed citra intē-
 tionem uiolentiāq; sint: inter quas/ & hæc ipsa sit/ de qua nūc agi-
 mus: Ita scribit ad uerbum. τὸ δὲ πῖτυλίζειν ἐπειδὴν ἐπ' ἀκρῶν
 τῶν ποδῶν βεβηκὼς ἀνατεῖναι τὸ χεῖρε κινεῖ τὰ χίστα τὴν
 μενὸ πρὸς φέρων τὴν δὲ πρὸς ὡ μάλιστα δὲ τοῖς χερσὶ προιστάμενοι
 γυμνάζονται τοῦτο τοῦ γυμνάσιον. ἵνεκὰ τοῦτο σφάλλοιντο
 πρὸς αψάμενοι τοῦ τοίχου ῥαδίως ὀρθῶνται καὶ ὄντω δὲ
 γυμνάζομένων λανθάνει τὰ σφάλματα καὶ ἀσθενέστερον
 γίνεται τοῦ γυμνάσιον. Est inq̄ pitylizin/ uel si māuis pitylissare/
 cum quispiam sūmis pedibus ingrediens/ manus p̄ndit/ omissi
 meq; mouet/ alteram retrorsum scilicet/ alteram prorsum: quo po-
 tissimū gymnasiū genere ad parietes exercētur/ ut sicubi lapsenē/
 adp̄hensō mox pariete facile refurgāt/ atq; ita exercētiū lapsus
 fallunt: & ipsa sit exercitatio ibecillior. Porro lacedemoniū orbē

laconicū ipsum acceperim ut ī quo solerēt ad eū modū exercetū.
Dion historiarum tertio/quinquagesimoq; libro/ laconicū ī urbe
uaporarium/aut sudatorium/ (sic enim interpretari uidemur posse
quod ē apud eum pyriateriū) ab Agrippa edificatū tradit. Dein
laconicum dicit appellatū/ quoniā lacedemonii per ea tempora
nudi/unctiq; p̄cūctis exercebātur. Laconicū istud & Martialis
innuit ita inquit.

Ritus si placeant tibi laconum:

Contentus pores arido uapore

Cruda uirgine/martiaq; mergi.

Sed & Columella ī libro de agricultura primo sic. Attonitiq; mira
mur/gestus effeminatorū/ quod a natura sexum uiris denegatū/
muliebri motu mēriantur/decipiātq; oculos spectantiū. Mox de
inde/ut ap̄t ueniamus ad ganeas cotidianā cruditatē laconicis
excoquimus:& exusto sudore sitim quērimus. Iam igitur uel ex
his Columellæ uerbis cōstare cuius potest/ quos iam potissimū
poeta significet: Nempe eos dubio p̄cul/q; diem totum in laconi
cis istis/gymnasiisq; cōtererent/uncti nudiq;. Quare etiā lubricat
inquit/ p̄pter oleū & unguen/ quo defricti exercebant. Seneca etiā
libro epistolarum septimo ad Luciliū nihil aliud p̄sus/ q̄ laconi
ca insinuat ita narrās. Quid mihi cum istis calētib; stagnis: qd
cum sudationis: in quē siccus uapor corpora exhausturus/cludi
tur: ut omnis sudor per laborē exeat. Restat uti nunc quoniā or
bem dixit: etiā doceamus fuisse in orbē cōstructa laconica: quod
ex libro quinto architecturæ apud Vitruuiū patet/ ī his uerbis. La
conicon sudationes/ quæ sunt coniungēdæ tepidario equēq; late
fuerint/ tantā altitudinē habeant: ad imā curuaturā hemisphēri:
mediūq; lumen ī hemisphērio reliquat/ ex eoq; clypeum cōneum
carenis p̄deat/ per cuius reductiones/ & dimissiones/ perficietur
sudationis temperatura. Ipsumq; ad circinū fieri oportere uidet
ut æqualiter/ a medio flāme/ uaporisq; uis p̄curuaturę rotundatio
nēs peruageretur.

Scirpus exsolutus Aufonii uatis: de Cadmi filiabus: Melone: Sepia: & Cnidiis nodis.

I Cirpū quem Theonī grāmatico p dimettros iambos acatalectos proponit ingeniosus / & nō ineruditus poeta Aufonius / sic nos tentabimus explicare. Sed ipsos prius uersiculos adscribamus.

Aurad sit interpres tuus	Aenigmatum qui cognitor
Fuit meorum / cum tibi	Cadmi nigellas filias
Melonis albam paginam	Notasq; furuæ sepia
Cnidiosq; nodos prodidit.	

Ex his autē postremus uersiculus / libris quidē uulgationibus mēdose legi: modos habēs / uel meos p eo / quod nos reposuimus nodos. Sicut autē inuenio cū in aliis nōnullis / tum ī libro Iohānis / Boccacii manu perscripto: q nūc in bibliorheca sancti spiritus florentina seruat. Ceterum nec ratio metri patit̃ alterutrum / uel modos / uel meos. Quoniā iambū esse nō pythichū sede illa secunda oporteat. Litteras igit̃ Cadmi Phoenicis munus: & papyrus nilotica & attamētum scriptorū / & calamū librarium litteratoris eius germanum instrumentū uidet̃ mihi Aufonius sub hāc iuolucra cōplicasse. Cadmus. n. litteras primus in grēcā attulit e phoenice. Testatur Herodotus ī Terpsicore / Phoenicas eos īquiens: q Cadmo duce uenire ī grēcā / litteras uernaculas & patrias hoc ē phoenicias ostēdisse primitus grēcis / Sed fluxu etatis ait cū uoce notā quoq; sensim mutata. Primiq; iis Iones usi: Quare etiā φοινικία sunt appellata. Cadmeas autē se quoq; uidisse scribit Herodotus / litteras / ī rēplo Apollinis Ismenit̃ thebis ī boeotia: cēlātas ī tripodibus qbusdam: de qbus tria citat epigrammata: maxime (urinq; ipse) Ionicis similes. Quāobrem si ueteres grēcæ litterarum notæ: nō aliæ q̃ phoenicū: latine uero nō alię fuerit q̃ grēcorum / sicut & Plinius indicat: citata ipse quoq; delphica.

(Nam illud Tabula/nouiciū est & ab ineruditis additū) manife-
stū est/etiā latinās litteras/nō alias esse: q̄ quas a Cadmo didice-
rimus. Quare ob id eas Cadmi filias uocat Aufonius: quoniam
atramēto minusculæ imprimūtur: ideo suauiter Nigellas. Ob id
igī Zeno sicī epigrāmāte

διὰ τὴν πᾶν φοινικῶν τὴν ὁ φθόνοσ οὐ καὶ κάλμος
κείνοσ ἀφ' οὗ γραπτὰν ἑλλὰσ' ἔχει σελίδα

Timon quoq; pynthonius ut apud Sexu legimus libro pyntho-
nionū quarto: sic scilicet

γραμματικὴ τῆσ' οὐτις ἀνασκοῶν οὐδ' ἀνέστησιν
ἀνδρὶ διδασκομένη φοινικικὰ σήματα κάλμων

Cadmi phoenicica signa notas litterarū uocitans. Omitto quod
& Suidas/ aut Zopyrion potius φοινικεῖα uocatas litteras ait.

Omitto Plinium/ ceterosq; p̄multos: q̄ dicant eas a Cadmo ī gre-
ciā allaras. Nā cū diuersi quæ legerāt apud Herodotū passim me-

minerūt/ satis ipsi fecisse uidemur/ quod ista suæ reddimus aucto-
ritati: nec. n. tā numerāda sicuti putamus ueterū testimonia sūt:

q̄ ponderanda. Melonis uero albā paginā ob id ait: quod papy-
rū nilus producit: ex quo paginæ fiunt candidæ. Nilus autē a

ueteribus latinis/ non dū assuetis græcæ linguæ Melo uocabatur/

quæadmodū Pompeius ī uocabulo/ quod est alumnēto declarat.

Quāq; habēt pleriq; codices/ nō melo sed milo/ inēdose ifciteq;
Quare uacillāre (si uiderē) auctoritatē/ adminiculō Serui substēra-

bimus/ cuius in primo æneidos ita uerba sunt. Sane Atlas græcū
est sicut nilus. Nā Ennius dicit nilū Melonē uocari: atlantē uero

Telamonem. Sic ille. Deniq; pro atramēto in litterarum formas
lito Sepiā capimus etiā apud Persium.

Nigra quod infusa uanescat sepia lymphe/

Scilicet/ ob eius piscis ingeniū: q̄ liquorē dicat antū profundere.
Quo fortassis olimq; atramentum confieret. Ex quo Marcianus
Dehincq; nigello puluere: q̄ ex fauilla cōfectus uel sepia putare
illaro p̄ cānulas eadem resanari. Futuum porro/ nigri/ de quo &

furem dici putat Varro! Sed & Horatius ex eo quoque
Furum inquit regna Proserpinæ.
Et furuas hostias Diti patri Valerius maximus! Sed & ante eum
Varro nigras interpreta. Cnidios dein nodos accipe/ quoniam ca
lami probatiores Cnidii/ sicuti Plinius ait libro sextodecimo hi
storiarum naturalis. Affectauit autem imitationem Persianam/ cum dixit no
dos. Quoniam & ille scripserat.
Inque manus chartę/ nodosque uenit harundo.

Caput xxxx.

Scirpi simile uatis eiusdem epigramma/ emaculatum/ atque enar
ratum.

q Vem nuper uatis Aufoni scirpum enodaui: rededit in
mentem nobis terra/ si con eiusdem facilius intellectu for
tasse/ si quis & emaculatū habeat codicē/ & gręcę litterarum nō sit
ignarus: ut cui uel alterutrum desit/ non minoris sane laboris furu
rum/ quod hoc est enigma superius. Versus hi sunt.
Lais eros & itys/ chiron & eros itys alter
Nomina si scribas/ prima elementa adime
Ut facias uerbum quod tu facis eune magister
Dicere me latium/ non decet opprobrium.
Nempe de primis singulorum ipsorum nominum litteris seriatim in
ter se coagmetatis gręcum dissultat hoc uerbum λείχει/ quod
est latine lingit/ ut eo uerbo (sit autem honor aunbus) inguinum li
gumitor Eunus/ aut si quid tale ad diuinās insinuetur.

Caput xxxxi.

Quod in digestis Iustiniani principis/ diem diffusum male pro eo
quod est diffusum legitur: ut & apud Gellium/ diffundi & defini
tiones/ pro illis diffindi/ & diffisiones: atque inibi de padectis flo
rentinis non nihil.

d. Diffisionis uocabulum: & item quod dici solitū in iudiciis
diffindi diem/ pene iam sublatū e mediō/ atq; incertia quā
dam improba/ importunaq; bonis artibus exitiosa iā obliteratū/
restituere ipsi pro uinli conabimur & renouare diligētia nostra.
Vtitur ista loquēdi figura/ etiam iureconsultus Vlpianus i libro
lxxiiii. ad Edictū p hac sane uerba: quæ posita libro primo dige
storum sunt/ sub hoc titulo/ Siqs cautionibus in iudicio sistēdi
causa factis/ nō obtemperauerit. Siqs (inqt) in iudicio se sisti pro
miserit/ & ualerudine uel rēpestare/ uel ui fluminis phibitus/ se si
stere nō potuit exceptione adiuuatur. Nec imerito. Cum. n. i tali
promissione præsentia opus sit/ quēadmodū potuerit se sistere/ q
aduersa ualerudine ipeditus est: & ideo etiā lex. xii. tabularum/
si iudex/ uel alteruter ex litigatoribus morbo fontico impediā:
iuber diē iudicii esse diffisum. Hacenus Vlpianus. Diffisum autē
legendū/ nō diffusum/ quod omnes habent hi ferme libri: q sunt
in manibus. Arqui uolumen ipsum Iustiniani digestorū seu pan
dectarum/ dubio pcul archetypum: i ipsa curia florētina/ a sūmo
magistratu publice adseruatur/ magna q; ueneratione/ quāq; raro
id/ etiamq; ad funalia ostēdiē. Est autē liber haud quora spoliōnū/
prēdeq; pisanę portio/ sæpe a cōsultis citatus: maiōnibus characte
ribus/ nullisq; interuallis dictionū/ nullis itē cōpendiariis noris
quibusdāq; etiā saltem in præfatione uelut ab auctore plane & a
cogitāte atq; generāte/ potius q; a librario & exceptore inductis/
expunctis/ ac supscriptis. Cū gręca epistola/ gręcoq; etiā pulcher
rimo hoc epigrammate in prima fronte.

βιβλον ιουστινιανου ανατεχνησατο τηνδε
τηνρα τριωνιανου μεγαλω καμεπαμβασιλη
διατισ ηρακλην παναιολον ασωδα τευξας
η επιμαρμαιρουσιν αγαλματα παντα θεμιστων
ανθρωπων. Δασιστε δορυκτη τουτε λιβανησ
ενρωπησ τεωιδονται όλον σημάντορι κόσμω
Cuius ramen uoluminis legendi/ ac uersandi per otium mihi est

uni facta copia: Laurenti Medicis opera/causq; q uir suæ rei. p.
princeps/dum studiosis obsequat̃/enam ad hæc ulq; officia se de
mittit. Igitur i pandectis his/nō iam pisanis/ut quondā/ sed flo
rentinis: in quibus putā sunt uerba: nec ut in ceteris plena macu
lis/ & scabie Diffusum reperio/non diffusum. Quod idē apud. A.
quoq; Gellium/uideo deprauatū/libro/qui nūc uulgo rectius de
cimus/cum sit quintus decimus emēdatis codicibus. Nā ubi hæc
uerba legimus: Atq; i rerum quidē definitionibus/comperendi
nationibusq; hic ego in codice Gelliano: ex bibliotheca publica
Medicæ familiæ: quē uir haud indoctus (ut tū ferebāt tempora)
sed diligēs tamen iprimis Nicolaus nicolus ex uetustissimo exē
plari fideliter pro suo more descripsit/ita inuenio: Atq; in rerū
qdē diffinitionibus/cōperēdinationibusq;. Quod si suspitio libe
ra mi deē/malim credere eqdē i dierum q̃ in rerum uerā habuisse
& incolumē scripturam. Quin eodē capite Gellius: Iussi igit̃ inq;
diem diffindi. Sic. n. in eodem codice quod in his peruulgationi
bus: diem diffundi.

Caput xxxxi.

Pollices in fauendo premi/sicut in denegando fauorem/uerbi so
litos: ex eoq; sententiæ Horati Iuuenalis & Prudēti declarata.

h Oratius in primo epistolarum libro.

Consentire suis studiis: qui crediderit re:

Fautor utroq; tuum laudabit pollice ludum.

Utroq; inquit pollice Porphyrio: hoc est utraq; manu: ut sit tro
pos synecdoche/a parte totū. Sed ne quē forte ueteris scriptoris
auctoritas infatuet/ei quoq; aurem leuiter peruellemus: Scriptū
est igitur apud Plinium libro naturalis historie octauo & uigesi
mo i hæc uerba. Pollices cū faueamus/premere etiā prouerbio iu
bemur. Ex quo Iuuenalis peritissime illud.

Et uerso pollice uulgi: Quēlibet occidunt populariter.

Ceu si uerso pollice tollatur fauor. Deniq; etiā Prudentius in he
roico aduersus Symmachum: ira contra uestales quæ muneris gla
diatorio intererant declamauit.
Et quoties uictor ferrum iugulo inserit/ illa
Delicias ait esse suas/ pectusq; iacentis
Virgo modesta iuber conuerso pollice rumpi/
Nam ut fauere qui pollicem premerent/ ita puto qui uerterēt do
negare gladiatoribus fauorem credebantur.

Caput xxxxiij.

Quam multas habuerint antiqui diphthongos.

d Iphthongi apud latinos nō plures quattuor perhibētur/
cum septe nos eas saltē inueniamus/ i antiqs uel marmo
ribus/ uel nomismatis: quorū nobis copiā ingentē Medices Lau
rēnius suppeditat. Nā preter illas uulgatissimas: quæ sunt. ae. oe.
au. & eu. est adeo iuenire etiā. ai. & ei. & item. ou. pillis. g. i. u. in
ueteribus monimēris: Et. ai. quidē pro. ae. nōnulli cū littera. i. nō
e. græcorū more semper efferebāt: ut Quintilianus ostendit. Qui
dam singulariter tantū/ cum in genetiū uel datiuum casum inci
dissēt. Vnde etiā Aemilius pr̄ oeo quod sit Aemilius alicubi ro
mæ in antiqs spectationibus adnotauimus. Omnino autē cū su
pra testudinē Panthei ascendissemus/ fragmentū ibi marmoreū
cū eiuscemodi scripturæ uestigis offendimus. Ex quo etiā digere
sin uidemus factam i illis/ quæ uel apud Vergilium sunt: Aulai.
pictai: & quod nūc mēd ose legi: Aquai: Porro autē diphthōgus
ei. frequēius inueni: peneq; etiā in cōfesso ē: quod & nomisma
ta pleraq; & marmora uetustissima declarant/ & argumenta ipsa
plautinā comœdiarū: quæ captiui/ quæ uel itē menæchmi inscri
būtur. Nam si uersuum singulorum primas subinde litteras con
nectas: Capteuei: & Menæchmei resulabit/ ut sit ubiq; ei. diph
thōgus. Præterea Furi/ nō furi legimus/ in nomismate alio: ut

prima syllaba diphthōgo pducā. Qualis etiā apud grācos est.
Quid āt de eo dicā quod & Quītilianus idicā: & nos aliquādo
obseruauimus/ ut uocalē pducēdā geminarēt: cū in aureo nomī
mario Felix p/e/geminū: i areo aut Galbē principis uirtus p//
duplex/repiaē. Iā illa ἀκρως/nō ne ēt apud nos i grēcis saltē no
minibus ut i Harpyia/Orithyia/Thyiadeq; repiē: ut non iā septē
diphthōgos/ sed decē quoq; habuisse uideri maiores queāt.

Caput xxxxi.

Pegaseium nectar legi oportere apud Persium/ non melos.

p Et sius in epigrammate: quod prohoemii uice fungitur
Corios poetas/ inquit & poetidas picas/
Cantare credas pegaseium melos.
Nos i uetustissimo cōmētario: litteris/ quas lāgobardas uocāt p
scripro: quod ēt publice nostris auditoribus exhibuimus/ sic ad
uerbū iuenimus. Pegaseū nectar/ in aliis melos: ex quo existima
mus ueterē/ sincerāq; scripturā nectar habuisse. Nouiciam uero: &
mēdosā/ melos. Sed & Pōponius Lærus romanę princeps achade
miæ: diligētissimū homo ātq; ratis/ ueterē se habere Persianū co
dicē/ multis audiētibus affirmauit/ huic nostrae lectioni suffragā
tē. Quod & ratio tamē carminis euicent. Nā cū oporteat nouilli
mū chōliābi pedē/ spōdeū poni/ uel trocheū/ melos aut nūq; neq;
apud grācos/ neq; itē apud nostros/ nisi breui priore syllaba/ acci
piaē. Mēdū pfecto fuerit i uersu/ si melos admiseris. Nā quod au
tumāt nōnulli/ λ/ litterā uim pducēdi habere apud grēcos/ quod
omninō tacuit auctor metrorū singularis Hephestiō: id ego iue
niri qdē scio/ sed in obscuris dūraxat qbusdā/ & ignobilibus sce
dis: exēplūq; afferri ex Homero/ apud quē Helonia prima intēra
syllaba legamus. Id aut q; frivolu/ q; leue sit/ & nugatoriū/ uel hoc
euidētissime declarat/ quod usu iam/ & auctoritate doctissimi cu
iusq; receptū est/ ut id uocabulū apud Homerū quoq; λ/ duplici
norare. Ceterū si maxime cōcesserimus/ fieri hoc solere aliquādo
apud grācos/ nō tamē cōtinuō credēdū est/ illiusmodi usū licen

h i

ria Persiū græca una appellatione: quā uix semel ī tanta scriptorū
silua/ græci usurpare ipsi repianē. Præsertim cū neq; apud græcos/
q̄tū eq̄dē obseruauerim/ neq; itē apud latinos/ aliter q̄ breui prio
re syllaba melos iueniā. Nā quātope hāc solis cōcessā græcis licē
riā fugitarint latini ueteres/ uel Marialis poeta declarat: Cum se
de nomine ipso Earini tantope torquet. Nec sibi saltē pro Earino
ἐἰρῖνον dicere p̄mittit: uulgata apud græcos licēria/ litterā itē
ponendi/ sicut apud Homenū ἐπὶ ἀνθρώπῳ ἐἰρῖνοισιν. Atq; adeo
Marrialem ipsum audi.

Dicunt Iarion tamen poetæ

Sed græci: quibus est nihil negatum/

Er quos Ares Ares/ licet sonare:

Nobis non licet esse tam disertis/

Qui musas colimus seueriores.

Quare nihil dubitandū: qn sit illud melos/ ī Persiano uersiculo:

tanq̄ uerruca deformis recidēdū: restituēdūq; Nectar/ quod ratio

nobis toro capite & uetusta pariter auctoritas adnuerunt.

Caput xxxv.

Patroclo iuniorem Achillem: cōtra q̄ aut Aeschylus prodiderit:
aut uulgo existimetur.

d Isseminata iter oēs iā pridē/ receptaq; opinio Patroclū fuisse

Achille iuniore: ab eoq; uelut adamatū: sicut ferme Hylan

ab Hercule. Tū innuere hūc ipsū Marialis creditur sic inquiens.

Aeacida propior leuis amicus erat.

Quare ēt uersiculocuidā neq̄ssimo/ ex hermaphroditi libellis/

uulgo quoq; applaudebat. Ceterū Statius ī Achilleide parem de

niq; utriusq; eratē prædicat ita inquiens.

Insequitur magno iam tum connexus amore

Patroclus/ tantisq; extenditur amulus actis

Par studiis æuiq; modis/ sed robore longe.

Er tamen æquali uisurus pergama fato:

Plato aut ī Symposio/ lōge diuersū contēdit. Nā & multo iuniore

fuisse Achillē declarat: & ipsū potius a Patroclo adamatū: utpo-
te iherbē adhuc/ nec Patroclo ipso modo/ sed heroibus ē cūctis
formosiorē. Quin ea causa dī inq̃ illū honoribus egregiis affe-
rūt: ut ad isulas fortunatas mitterēt/ quod amatorē tāti fecerit/ ut
nō p̃ eo solū mori/ sed ei uel īmori/ q̃ in patria cōfensescere p̃cepta
uerit. Quin Aeschylū Plato idē ceu nugacē taxat/ quod is quoq̃
Achillē Patrocli fuisse amasiū pdiderit. Testēq̃ utriusq̃ grati Ho-
merū citat: cuius si q̃spiā uerba (nā hęc utriq̃ Plato nō posuit) si
bi īdicari postulat: legat ī undecima Iliados Rhapsodia/ sub Ne-
storis p̃sona/ q̃bus cū mādatis Patroclū filium pater Menoerius
ad bella dimiserit.

Caput xxxxvi.

Cacoethes apud Iuuenalē tetrasyllabon/ nō cacethos. Et cōdita
pyxide lyde/ non incondita legendū: Simul enarratus apud Mar-
cianum locus haud arbitror indiligenter.

i N septima Iuuenalis poetę satyra sic scriptum.

Tener insanabile multos:

Scribendi cacethos: & egro in corde senescit.

Vocabulū aut̃ quod ē cacethos/ neq̃ a gręcis uspiā usurpat/ neq̃
a latinis! Sed neq̃ ratio carminis admittit. Quare cacoethes legē
dū suspicamur: ut sit quod apud gręcos τὸ κακόνησθαι. Eo nanq̃
uerbo frequētissimo usitatissimoq̃ mala cōsuetudo significatur.
Quod itē in uerusto codice langobardis exarato litteris repperi-
mus: cuius mihi potestātē legēdi fecit: Franciscus Gaddius florē-
tinus: summi magistratus a secretis prudens humanusq̃ uir: nec
litteris īcultus! Sed & ille uersus ita in eodem.

Turgida nec prodest condita pyxidelyde.

Quod alibi perperam sic est/ In pyxide condita lyde: ut anum in-
telligas lyden illiusmodi medicamenta uenditantem/ crassam/ &
(ut īq̃t Plautus) doliarē: Quod & Capella fortasse spectās & face-
rissime sup̃ ebrio Sileno ludēs ita īq̃t. Ac dū mouere gressū: cupit
auocāte lyde. Nā ut si Cātharę uel Pyrthię nomina uel Baucidos

inaudias: cōtinuo suffarcinatas tibi/ & uinosas/ & pānucias/ quaf
dā delectione cōfinxeris. Ita nomine audito lydes mox hanc Iu
uenalis turgidā recordans/ ut mirifice sint iductæ ad excutiēdōs
cachinnos psonæ uino uenas inflatus Silenus & uētriosa lyde:
quæ tirubantē: & lapsabūdū enā (si dis placet) auocet ab irrisu.:

Caput xxxvii.

Quæ Plinius super titulis ueterum artificum pēdentibus prodi
dent/ ea de monimēis etiam ueteribus agnita romę: sicutiq; spē
ciem Vergilianæ ægidos.

r Omā nup ī attrio Mellinæ domus/ marmoreā quādā ueluti
basin aspeximus/ in qua græce sic erat σέλευκος βασιλεὺς
ἀνσιπποσ ἐποίησεν. Id latine ualet/ Seleucus Rex: Lysippus facie
bat. Erat ibi tū nobiscū græcelatineq; uir doctissimus/ & istiusmo
di lauriciarum diligētissimus Iohannes Laurētius uenerus sūmi
pōtifcis a secretis: homo linguæ utriusq; doctissimus: omniūq;
istiusmodi quasi lauriciarum studiosissimus. Is igit nos submo
nuit: quod & statim arripuimus/ agnouimusq; nō temere illic ἐποίησεν
potius q̄ ἐποίησεν: hoc est faciebat/ q̄ fecit: Siqdē/ ut ait Plinius ī
præfatione librorū naturalis historiæ: Sūmi illi artifices/ etiā abso
luta opa pendentī titulo inscribere: Vt Apelles faciebat: & Poly
clitus/ tanq̄ incohata semp arte/ & impfecta: ut cōtra iudiciorum
uarietates supesset artifice regressus adueniam: uelut emēdaturo
qdqd desideraret/ si nō esset interceptus. Quare inq; plenū uere
cundiæ est illud/ quod oīa opa/ tanq̄ nouissima iscribere/ & tanq̄
aliqd singulis fato sit ademptum. Tria autem non ut ille opinā
tur amplius adsolure traduntur inscripta/ Ille fecit: quæ suis lo
cis reddit: Quo apparuit sūmā artis securitatē auctori placuisse.
Et ob id magna inuidia fuere omnia ea. Ceterum etiam alibi ro
mę similis inueniri titulos: idem Iohannes Laurentius uenerus
asseuerabat. Vidimus item/ quod etiam his Miscellaneis nostris
putauimus inserendum/ marmoreum quoddam in urbe eadem

Palladis simulachrum gestās egida squamoso draconum corio
contectā: sic ut extrēmū ipsius ambitū dracūculi: itē ad limbi
aut fimbriā uicē circūcluderent. Erat ibi nū nobiscū Iulianus Bo
noniēsis: cui nūc ex re cognomē Antiquario factū: simulq; Geor
gius Italianus genuensis: homo rerū abditarū inuestigator expe
rientissimus. Cū statim Vergilianos uersūs recordati: quib; eam
demum Palladii clypei cēlaturam: mire expressisse: poeta incōpa
bilis uidebāt: ita ī octauo aneidos libro scribēs.
Aegidaq; horificam turbatā Palladis arma
Cerratim squamis serpentum: auroq; polibant:
Connexosq; anguis: ipsamq; in pectore diuā
Gorgona defecto uertentem lumina collō.

Caput xxxviii.

De Megabyzo scripsisse alios: quod Plinius de Alexandro: uen
titate in Apellis officinam solito.

p Plinius Secūdus ī uolumine historiæ naturalis quinto: &
uigesimo: uentitate ī Apellis excellentissimi pictoris offi
cinam: solitū ait Alexandrū Macedonē: nō artificio solū: sed comi
tate etiam hominis delectatum: Qui & ī officina īquit imperire
multa differēti: silentiū comiter suadebat. Rideri eū dicens a pue
ris: q; colores rererēt. Hoc quod de Alexandro Plinius scribit: Plu
tarchus ad Megabyzū rettulit: ī eo uolumine: quo disputat: quē
sint adulatoris: & amici discrimina: Cuius si uerba latine īterpre
temur: hęc fere sunt. Apelles inqt pictor affidēti sibi Megabyzo:
superq; linea & umbra dicere: nōnihil tentāt: uidē inqt ut pue
ri melida (coloris id genus) rerentes: tacēti nup tibi animos ad
hibebant: purpurāq; demirabant: & aurum! Sed idem te nunc de
ridēt: loqui sup iis: quæ haud didiceris: incipientem. Quin He
lianus quoq; in libris historiæ multifariæ: ad Megabyzū: & ipse:
non ad Alexandrum rettulit.

b iii

Caput xxxviii.

Contentio epigrammarum gręci Posidippi: & latini Aufoni sup
occasionis imagine: nū pulcherrima ecphrasis gręci Callistrati.

a Vloni poetę celebre est epigramma/quo simulachrū descri
biť occasionis: Nam sic utiq; deū quem gręci καίρον appel
lant interpretatus est. Sed. n. lóge miror/ qđ ita Phidia tribuerit/
quod erat Lysippi. Exat adhuc. n. Posidippi gręcum cōparis ar
gumenti: de quo suū finxerit Aufonius: qđ i gręco Lysippus Si
cyonius artifex: in latino Phidia perhibetur. Porro aut sūmis di
gitis gręcus auctor igredi/ latinus insistere dicit rotulę. Talatia
uterq; adnectit/ uterq; faciem crine regit/ uterq; occipitium denū
dat. Nouaculā tamē/ dextra gerit/ gręcus ille καίρον/ & peniten
tia comes iungit latinę occasioni. Figurę sunt apud utrūq; poe
tam panles/ plus tamē aliquāto arrident gręcę/ nam i istis omni
bus (ut ita dixerim) inangonistandis/ nescio quo pacto gręci bel
liores: qđ romani nostri: tum uelut ab Antigraho decidere apo
graphon erat necesse. Sed & Callistrati legimus ecphrasin simula
chri eiusdem mire festiuā: qua cōfirmat a Lysippo id opus factū:
publice sicyoniis spectabile. Porro aut ex are hunc ait esse deum
Callistratus: puerumq; adhuc primę pubis a capite florulentę
ad pedes. Tum formosum eundem/ sparsisq; fauonio crinibus/
& multa frōtis gratia/ genatūq; adeo/ & corporis totius pulchri
rudine/ Dionysio maxime similem: quin & insistere pilę suspenso
gradu/ pinnatis pedibus! Sed & capillos idem Callistratus i ocu
los pueri/ genasq; deflebens occipitū crinibus liberat: Cetera de
niq; scriptoris huius cōdimēta/ & lenocinia/ delicias/ festiuitates/
argutiasq; transmarinas/ ex ipso utiq; perēdas auctore arbitror.
Fit autē nescio quo pacto/ lasciuolas ut istas/ & elecratiunculas
quasi textā mileri chlamydē/ cane peius/ & āgui romana reformi
der grauitas. Illud haudquađ praterierim: Nicephorū quoq; nō
inelegantem scriptorē gręcū: sic ordiri quam de uirgine Desparat

composuit orationem: ut cum sup imagine ista nescio temporis
dixerim/an occasionis loquaſ: referat eā ad temporis illius: q sic
græce chronos/fugacissimam celeritatem.

Caput 1.

Locus in Plinianis exēplaribus emēdatus super nomine Proeri
dum: atq; inibi de ipsarum furore relata historia.

i N quinto & uigesimo naturalis historię libro: uerba Plini
Secūdi/quo capite de helleboro tractat: ita i uulgatissimis
codicibus reperiunt. Melāpodis fama diuinationis artibus no
ta est: ab hoc appellatur unū hellebori genus Melāpodion: Aliq
pastorē eodem nomine inuenisse tradunt: Capras purgari pasto
re illo animaduerrēre: datoq; lacte earum sanasse parotidas furē
res. Ceterum nō pastore /sed pasto: nō parotidas /sed proetidas i
codice uno uerustissimo: ex nobilissima ista Medicę gēris biblio
theca inueniebamus /Sed de pastore & pasto facile est: Sic proeti
das non parotidas legendū manifesta fides: eamq; uel indubita
tissimam uerissimāq; esse scripturā /præterq; quod ratio docet ipri
mis efficax. (Quid. n. sint parōrides furentes /aut quid parotidi
bus auriū uitio/cū ueratro?) Tamē & Dioscorides bonus auctor
apertissime declarat ita scribenis. Veratrum nigrū: id alii melāpo
diū/alii ectomū/qdā polyrrhizū appellāt. Melāpodīū uero quo
niam eo Melāpus quidā pastor proeti furentes filias purgasse ui
detur/atq; curasse. Sic ille. Sed atheniēsis Apollodorus in biblio
theca (nam ita liber eius appellat) purgationē proeti filiarum po
tius ad uatem Melāpoda q̄ ad pastorē refert: Natasq; ait ex proe
to & Sthenioebia filias Lysippen Iphinoen / & Iphianassam: quæ
ubi primum adoleuerint/uexatæ infania sunt: seu quoniā ut scri
bit Hesiodus /Liberi patris cerimonias/nō acceperint: siue (quod
est apud Acusilaum) quoniā Iunonis cōtemplerint simulacrū.
Postea aut q̄ furere occoeperint/ toto argiuorum agro prius erra

bundas/dein uero etiam per arcadiam/peloponnesumq; uniuersam/sui decoris oblitus locis solis excucurrisse. Donec Melampus Amythaone filiaq; Abantis Idorthea natus/uates scilicet:& qui primus medicamentis sanare/ac purgationibus inuenerat:curaturum se uirgines sponderit/si pretium sibi pars regni tertia transcriberet. Cui cum Proetus minime assentiret/ uidelicet mercede tam immani deterritus/magis/magisque indies gliscere furoris illum uirginum coepisse: contagione etiam ad mulieres ceteras demigrare/sic ut uulgo suam quaque domum relinquerent/filios occiderent/ac per solitudines uagarentur. Quare propter pagare se etiam atque etiam calamitate/cum daturum Proetus postulari mercedem pacisceret: iam uero non prius curaturum/Melampus ait/qui cum alterum tantum agni/fratri quoque suo Bianti adiudicaret. Hic uero metuentem Proetum/ne si praesentem conditionem respiceret/plus etiam subinde postulare/cosensisse in eam mercedem. Actum demum Melampoda/ ualensissimum quoque iuuenem/committe sibi asciuisse: clamoribusque eas/atque enthea quadam (sic. n. inqt) chorea sicyona usque demonibus copulasse. Ceterum in persequendo/ maximam natu Iphinoen extinctam/reli quas purgatione usas resipuisse. Tum Melampodi eas/ & Bianti Proetum tradidisse: ipsumque dein filium genuisse Megapenthen. Hactenus ferme Apollodorus. Helianus autem nomina Proetidibus/in omnifaria historia Elegen facit:& Celene. Sextus porro Empiricus pythioniorum quarto/ Polyanthum cyreneum dicere scribit in libro de Asclepiadarum genitura/Proeti filias/ ab Aesculapro fuisse insania liberatas:in quam lunone irata incidissent. Adicit Ouidius purgamina mentis earum Biantem misisse in Clitoriū fontem: cuius potus abstemios faciat. Sed enim qui Probus uulgo putat haud improbus omnino Maronis enarrator:& ipse testem citat Hesiodum/fabulamque pene sicut haec est Apollodori:quae breuissime perstringit. Hunc autem in eis errorem fuisse mentis/animique/bo ues ut se crederent:quod Vergilius quoque in bucolicis significat: neuque uideri fabulosum debet: siquidem Paulus Aegineta medicus

græcus auctor ī tertio pēriodeutico de atra bile/deq; infania ipsa
narrans:usu quoq; uenire ait/uti quidā sibi brutæ animāres esse:
uocesq; imitari illarum uideant. Prætereaq; nōnullos arbitrari se
uasa esse testacea factos/tū aut ob id meruerene cōfringantur.

Caput li.

Cur in Ephesiæ Dianæ templo molles appellati honores a Mar
tiale.

C Ur molles dixerit honores ī Triuiæ templo Martialis hoc
est in Dianæ Ephesię etiā hęc afferri possunt:scita(ni fallor)
& arguta satis/Sed quæ tamē interpretes omiserūt. Ac primo quī
dem de multimammis possumus dictum existimare. Nam ut di
uus Hieronymus ī epistolā Pauli ad Ephesios scribit:Erāt ephe
si templū Dianæ: & eiusdem ī ipso multimammia/ idest multarū
mammarū effigies: qua cultores eius decepti putabāt eā omniū
uiuētium nutricem. Possumus item ad pōpam referre:de qua Xe
nophon ephesius ī primo ephesiacorū libro/ scribit/ ad hanc sen
tentiam. Agebat aut inq; solēne iis locis Dianę festum/ab urbe
ad templū:quæ sunt stadia omnino septē. Celebrare pōpam uir
gines om̄nis idigenas oportebat/splēdide īprimis omatas. Præ
tereaq; ephēbos/Abrocomi equales:qui tū annū circiter decimū
septimum agebat:& cū ephēbis aderat/uelutiq; primas ī ea pom
pa ferebat. Magna aut uis hominum spectaculo intererat:uel po
pulariūm/uel hospitiū:liquidē mos habebat/ uti ī ea celebrare/
& sponsi uirginibus/ & ephēbis uxores inuenirent. Procedebar
ergo ordinatim pompa:primo scilicet sacra:facēs/canistra/ & suffi
merita:tū autē equi:canesq;:& uenatoria arma:nōnullorū quoq;
bellica.Sed pleraq;ramen pacalia:feminarum sequæq; ueluti ad
amatoris oculos cōposuerat/ uirginūq; ordinē ducebat Anthia.
Sic utiq; Xenophon scribit nō qdē Atheniēsis ille/sed aliter eo nō
insuauior:Ephesius:qui paulo post etiā ita subdit: Virigē pacta

pōmpa: uenere ī templum sacrificatū multitudo omnis / atq; ibi
ornatus pōpæ solutus omnis; Et conuenere eodē uiri / femineq;
ephebi / & uirgines. Non absurdū est aut propter Dianæ quoq; sa
cerdotē molles honores audire: de quo etiā nō nihil Domitius
ex Strabone. Ceterū Heracliti Ephesi summi philosophi: scilicet
illius qui ex obscuritate librorum scorinos hoc est renebricosus
appellabatur: quiq; omnibus humanis actibus illacrimabat: illius
inq; Heracliti ad Hermodorū extrat epistola: qua sic ferme ī ephē
sios cauillaē. Quāto ephesiis meliores / lupi / atq; leones: Nō se in
uicē mancipant: nec aquila / aquilam emittit / nec leoni leo / mini
strat pocula: Sed neq; canē / canis exsecrat: ut uos deū sacerdotē ex
secuistis. Megabyzum: metu ne uirgini uir cōsecrē: & quo pacto
impīi aduersus naturā: pii sitis aduersus simulacrū. Prīcipio. n.
id agitis: ut dis primus īpreceſ sacerdos / amissa uiriliter. Quin
deam quoq; īpudicitia uelut infimularis metuentes / ne illi mini
strerur a uiro.

Caput lii.

Quæ sit apud Martialem Cornibus ara frequens.

i Nsuperiori epigramate locus est hic aliter: neutiq; a Domitio
ne ue ab aliis / quantū uideā cognitus.

Disimuletq; deum cornibus ara frequens.

Quod. n. Domitius Hāmonis rēplū ī libya accipit / nullo pacto
procedit. Nā cum hic magnificentissima orbis terrarū ēdificia me
morent: quæq; inter miracula referrent / ut ex eorū comparatione
amphitheatri præconiū crescat: ridiculū pfecto fuerit / de rēplo hic
Hāmonis audire pauprimo scilicet / ut Lucanus ait his uersibus.

Ventum erat ad templum / libycis quod gentibus unum

Incultri Garamātes habent. stat Corniger illic

Iuppiter / ut memorant / sed non aut fulmina uibrans /

Aut similis nostro: sed torris cornibus Hammon

Non illic libycæ posuerunt ditia gentes
 Tempia: nec ęois splendent donaria gemmis:
 Quâuis ethiopum populis/arabumq; beatis
 Gentibus/atq; indis unus sit Iuppiter Hammon.
 Pauper adhuc deus est: nullis uiolara per ęuum
 Diuitiis/delubra tenens/morumq; priorum
 Numen/romano templum defendit ab auro.
 Neq; autē/ aut ex Plinī/ aut ex Maronis dictis colliges templum
 Hammonis apud Nasamonas insigne/ uel ędificiis uel opibus
 fuisse/ si uerba ipsa diligēter utriusq; pēsirabis. Et qdē mēior nī
 si ara potius Apollinis in dēlo accipienda/ quod Ceratinon bo
 mon dicunt/ inter seprē orbis spectacula/ sicuti Plutarchus ait ce
 lebrata: quæ tantum ex dextris cornibus sine glutino ullo/ aut
 uinculo/coagmentata/cōpactaq; sit. Hoc autē Plutarchus/ī eo scī
 bit opusculo quo tractat/uttra prudētiora sint/ aquigena/an terri
 gena animalia: Deq; ara eadē sic Ouidius in epistola Cydippes
 ad Acontiiū/meminit hoc uersiculo.

Miror & innumeris structam de cornibus aram.
 Plutarchus ē in Theſeo/de ara ī dēlo scribit/nō qdē ex dextris:
 sed ex sinistris tantū cornibus cōpacta/quē κερατωναβωμον appel
 lat/nisi mēdū sit exēplariū. Laertius quoq; Diogenēs Ceratinæ
 arę/hoc est e cornibus factę mētionē nōnullā facit ī Pythagorę uī
 ta. Quin & Callimachus poera in Apollinis hymno: Quadrimū
 adhuc Appollinē scribit ex cornibus Cynthiadū capreatū: quas
 soror Diana ī uenatu occiderat arā cōpegisse: fundamētaq; itēmi:
 & parietē/ e solis stituisse cornibus. Ipsius autē sunt hæc uerba.
 Τετραέτης τὰ πρῶτα θεμέλια φοίβοσ· ἔπειθε
 καλὴ ἐν ὀρτυγίῃ περιηγέος ἐνδοι λίμνησ
 ἄρτεμις ἀγρώουσα καρῆατα συνεχέσ· αἰγῶν
 κυνθιάδων φορέσκει· ὁ δ' ἔπειθε βωμὸν ἀπὸ ἁλῶν
 δαίματο μὲν κεράεσσιν ἐδέθλια/ πῆφε δὲ βωμὸν
 ἐκ κεράων κεράουσ· δὲ περίφ· ὑπεβάλλετο τοίχους.

Ob id ergo inquit Marialis Dissimuler deum: quasi nō iam dei esse id opus uideri queat/ quo alterū longe praestantius hoc est amphitheatrū mortali manu factū. Saneq; per totū epigramma signatis usus est uerbis argutissimus poeta: qui Memphim silere iubet/ q̄a bābara: nec iactari uult babylona labore assiduo: quoniam ipsa quoq; iactatio: intellectū laboris habeat. Et negat laudādos ob id honores Truie: quia molles: neq; n. mollibus praconia debent. Negat etiā/ quē aere pendeāt mausolea/ supra aera ipsum/ hoc est ad astra usq; ferri oportere: ut sit hoc epigrammate nihil utiq; pensitarius.

Caput liii.

Quod positum nomē Agamemnonis/ in M. Tulli diuinationibus/ pro Vlyxis est: tum in transcurso locus in epistolis ad Atticum non lineegans super miniatula cēra/ correctus & enarratus.

a Vlus Gellius in noctibus illis: suis maxime candidis errorem norat Ciceronis manifestissimum/ nō magnae rei/ neq; errasse eum mirat. Sed errorē non esse postea/ uel ab ipso animaduersum: uel a Tirone suo. Nā cū Homeri uersus Cicero quospiā uertat in latinum/ dicere illos Aiace[m] scribit apud eū poetam/ cū re uera dicantur ab Hectore. Facit hęc. A. Gelli libertas/ ut ne ipso quidem uerear referre in his libris paullulū quiddā compar huic eiusdem Ciceronis/ peneq; illi supiori germanum/ & geminū nisi forte (quod audius crediderim tanto interuallo) mendum fuerit exemplarium. Quāuis etiā in antiquissimo quoq; libro nō dispariter scriptū inueniamus: nec sane lubricus ex litterarū uicinirate sit in alterutrum nomē lapsus. Verba sunt Ciceronis in libro diuinationū secundo. Nā illud mirarer si crederem quod apud Homerū Calchandrē dixisti ex passerum numero belli troiani annos auguratum: de cuius cōiectura/ sic apud Homerum/ ut nos otiosi uertimus loquitur Agamemnon.

Ferre uiri: & duros animo tolerare labores:
 Auguris ut nostri Calchantis fata/ queamus
 Scire/ratos ne habeant/an ueros pectoris orsus.
 Ac deinceps uersus quoq; ceteros Homericos/a se conuersos ex
 ponit. Quod igitur hæc Agamemnonē loq; apud Homerū Cicero
 tradit: si modo ita scriptū Cicero reliquit/hoc neutiq; uerum pbat:
 cum apud Homerū ipsum i secūda Iliados Rhapsodia: non Aga
 memnō/sed Vlyxes istius sententię uersus pñtiet. Neq; est quod
 qsq; aut stomachet/hæc apud Ciceronē quoq; deprehēdi: aut mi
 reſ: cum appareat ex ipsius epistolis/ nōnunq; huiusmodi erra
 ra memorię fuisse i Ciceronis libris/ uel ab Attico/ uel a Bruto ani
 maduersa/atq; curata: Sicut illud i oratione Ligariana de. L. Cur
 sidio: quod erratū fateſ esse suum! Sed ut aiunt inq; ἀνθυμονικὸν
 ἀμαρτυρία. Sicuti quod i oratore arbitror/ Eupolin p Aristopha
 ne Cicero posuerat. Dein Atticus Aristophanem pro Eupolide re
 posuit. Itaq; etiā ueren se Cicero dicit aliquādo/ ne suę syntaxis
 miniata illius cęrula pluribus locis norandę sint. Quod autē ici
 dit: ut de miniata cęrula meminemus/corrigēdus obiter/ & iter
 prædus nobis hic ex epistola ad Atticū libro penultimo locus
 est: i quo ita scriptum perperā inueniſ. His litteris scriptis/me ad
 syntaxis dedi: quę quidem uereor/ ne nimia tua pluribus locis
 norandę sint: ita sum mereoros: & magnis cogitationibus impe
 ditus. Ego legendum puto/ Ne miniarula cęra tua pluribus lo
 cis norandę sint: ut sit intellectus: ad libros componendos: id
 enim græce syntaxis Ciceronem se dedisse! Sed uereri tamen ne
 miniarula cęra ipsius ad quem scribit Attici: quo sæpe uteretur
 emendatore/ pluribus locis norandę sint/ quoniam mereoros/
 hoc est suspensus animi foret Cicero/ & magnis cogitationibus
 (ut ait) impeditus. Consueuerat opinor Atticus: siqui parū abso
 lute locus a Cicerone tractaretur/ ei loco rubellas cęras affigere:
 quod nunc quoque solemus: In codice autem/quem fuisse aiunt
 Francisci Petrarchę primitus: certe Colucci Salutati dein fuit: &

post hunc Leonardi Arretini: Mox & Donati Acciaioli/uirorum
sue cuiusq; ætatis eruditissimorū/sic adhuc extat: ne miniara cer
uia tua. Quod si penultimę dictionis penultimā litterā pollulū
a sūmo pduxeris/hoc est de i/littera/l/feceris/ omne pculdubio
mendū sustuleris/Sed & puulgatis codicibus/sic i extremo rurū
uolumine epistolarū adhuc earundē legē. Cēulas.n.ruas minia
rulas illas extrimescebā: ut iam omnis hoc testimonio supior am
biguitas aboleatur.

Caput liiii.

Ceratinæ qui sint apud Quintilianum.

c Erating qui sint apud Quintilianum libro primo/non te
mere qui tibi explicet inuenias. Qui autē gręca uoluerint/
latinaq; commentaria/ plane intelligēt ratiocinationis in
explicabilis esse eam speciē/ quæ nescio quas ansas / atq; uncos
arte dialecticę perplexitatis inserret: Sic arbitror appellatā a mate
ria ipsa/qua urerentur uerborum: Sicuti est apud Senecam librō
epistolarū qntro ad Lucilium. Sederē inquit otiosus:& eiusmodi
questiunculas ponens: Quod non perdidisti habes: Cornua nō
perdidisti: Cornua ergo habes: aliaq; ad exemplum huius acutę
delitationis concinnata. Sed de hoc item i atticis noctibus inue
nias. Cerata autē gręce dici cornua: quis nesciat? Meminit huius
etiam Lucianus: in philosophorum Symposio: Sicuti de Sorite/
arq; Therizonte/Sed & in dialogo item mortuorum Castoris &
Pollucis/ ita ferme inquit. Et cornua inter se producunt: & Cro
codilos faciunt/ & eiusmodi perplexa docent interrogare: ut ex
cornibus scilicet/ hęc quam diximus Ceratinen ratiocinationē/
nec ratiocinationem uerius q̄ tendiculam accipias. Quin etiam
in dialogo altero: cui uel somnium uel Gallus est nomen. Et do
cens inquit duabus negationibus/unam confici asseuerationē:
Noctēq; nō esse/si diēs sit. Interdū etiā cornua mihi esse dicebāt

aliaq; id genus. Huiusmodi aut dialecticis in punctando quæ
stunculis / quales frequenter ingeniorum acumen excogitat / etiam Mile
sius Ebulides plurimum usus / sicut a Laetio Diogene in Euclidæ
Megaræsis uita / ponunt / ut latine conemur interpretari: Mentis:
fallēs: electra cōuelata / acualis / & ceratine: uel cornea: & item cal
ua. Ex quo in hanc sententiam est apud Comicum nescio quæ ut
idem prodit Laetius. Contumeliosius aut Ebulides ceratinas
interrogās & mendacibus / gloriosisq; sermonibus oratores uer
sans: abiit Demosthenis habens uolubilitatē. Quem etiam locum
Suida citauit. Sed & Zenō ille Cyrius iter cauilla cetera dialecti
corū Ceratinas itē & uridas numerabat. Sicuti idem in libro septi
mo de uitis philosophorū p̄didit Laetius. Quin hoc ipsum po
stremo nobis insinuat Marcius Capella libro quarto: cū inq̃r.
Perdita ne qua unq̃ cornua fronte ferant.

Caput lv.

Qui sint Crocodilæ apud eundem.

Pud Quisilianū eūdē libro itē primo etiam de Crocodiline
mentio fit obscuro & ipso pleniq; ignotoq; uocabulo. Ce
terū de hoc inuenimus apud Aphthoni græcum enarratōrē Do
xapatrē: quāuis apud eum Crocodilites potius q̃ Crocodiline.
Quod & uerius puto. Verba ipsius ita latine interpretamur. Serrā
inq̃r / & Crocodilites: sicuti est in egyptiaca fabula. Mulier quēpiā
cū filio secū fluminis ripas ambulabat. Ei Crocodilus filium
abstulit: redditurū dicēs si uetū mulier responderet. Negauit illa
fore ut redderē: atq; ob id æquum aiebat reddi. Hacrenus ille.
Moxq; idē Crocodilite inquit hanc propositiōem uocat / Cro
codili huius gratia: quam etiam *πρώνα* idest. Serram uocari
a græcis indicat. Adiuuat Lucianus in dialogo: cui titulus: uita
rum uenditiones: ita ferme Chrysippum loquentem inducens:
eiq; respondentem quēpiam: qui se profiteatur emptorem. Cōsi

dera igitur ait. Est ne tibi filius? Quorsum istud? Si forte illū iuxta
fluuiū errabundū Crocodilus inueniat: rapiatq; dein redditurū
polliceat; cum uerū dixeris: utrum reddendus ei uideat; nec ne?
Quid eū sentire dices? Rem sane pplexā interrogas. Ex his ut ar
bitror liquet etiā Crocodilirene/ sicuti supra Ceratinen sophisma
ros esse/ parū explicabilis speciem/ quo dialectici ueteres/ potissi
mumq; stoici uterenē. Quod genus eleganter Quintilianus ex
quisitas ambiguitates appellauit.

Caput lvi.
Cur gemino cornu Martialis dixerit in spectaculis: ubi de Rhi
nocerote: deq; tauris arhiopieis.

m Artialis epigramma est in spectaculis: de Rhinocero: cu
ius extremi uersus hi sunt.

Nanq; grauem cornu gemino sic extulit ursum.

Iactat: ut impositas taurus. in astra pilas.

Dominus ita enarrat: Gemino inq; cornu forti & uehemēti. Ver
gilius: Gemino dentalia dorso. Vel quoniam Rhinoceros habet
duo cornua/ ut apud Pausaniā solū legi: quorū alterū/ insigni ma
gnitudine ex nanibus extat: alterū supne erumpit/ exiguum/ sed
ualidissimū. Fateē sane Domitius apud unū se Pausaniā legisse
Rhinocerotē duo habere cornua. Quid aut Pliniū: qd Solinum:
qd alios credimus unū Rhinoceroti cornu tribuētis dūtaxat: an
uidelicet ignorasse oīs: quod solus animaduertit Pausanias.
Quid porro Septimio Florēti Terrulliano respondebimus chri
stianorū omniū/ quorū quidē latine/ opa extent: ut ariquissimo:
sic ausim dicere i omni pene litteratura diligentissimo q; libro ad
uersus Praxeam tertio uerba illa enarrans de uetere instrumento
Tauri decor eius. Cornua unicornis/ cornua eius: i eis nationes
uentilabit ad sūmum usque terrar: Non utiq; inquit Rhinoceros
destinabat unicornis: nec minor taurus bicornis & que sequuntē.

Ceterum de eo Pausanias i boeoticis meminit/neq; aut omnino
 Rhinoceros duo habere cornua: na hoc manifesto refelli pote
 rat. Sed tauros dicit esse i aethiopia q Rhinoceros uocent. οτι
 σφίσιν ἐπ' ἄκρα τῇ ρινί. Sic. n. illius uerba sunt. ἐν ἑκάστῳ κέρασ
 καὶ ἄλλο ὑπὲρ αὐτό ὄν μέγα ἐπιδέ τῆς κεφαλῆς / οὐ δέ ἀρχὴν
 κέρατα ἔστιν. Quonia inq; illis i summa nare singulis unicum
 cornu. Tu aliud supra/no magnum. Veru in capite ne initio qui
 dem cornua. No igit Pausanias aut insigni magnitudine alteru
 cornu/ aut alterum ait esse ualidissimu: Quod ob id eminisatur
 fortasse Domitius/ ut his facilius ursus extolleretur. Neq; aut de
 Rhinocero ipso sentit Pausanias: Sed ut diximus de aethiopi
 co tauro: qui similitudine quapiam/ & ipse Rhinoceros a quibus
 dam uocabat: Quare nos ita putamus exponendu Martialem/
 ut ursum uidelicet a Rhinocero cornu illo unico elatum/ eiecta
 tumq; sentiat/ graue gemino cornu: hoc est graue tauro futurum/
 cui sunt cornua gemina: ut cornu sit datu/ non ablatu casus.
 Nam cu tauri pilas cornibus ad astra euertent: extollere ursum
 famen no poterat grauem gemino cornu: ppter eaq; eum mirabi
 lius qlibet uno cornu Rhinoceros extulit.

Caput lvii.
 Quae sint apud Sueronium tetraones: correctumq; erratum Pl
 inianis exemplaribus.
 Tetraones in Caligula Sueroni/ quae sint aues/ omnino igno
 ratur. Verba ipsius hec. Hostiae erant phoenicopteri: pauo
 nes: tetraones numidicae: meleagrides: phasianae: quae ge
 neratim per singulos dies imolantur. Ceterum inuenu res erat
 haud difficilis: nisi Plinianos in emendatissimos haberemus co
 dices. Nam quod apud illum legimus libro decimo historiae na
 turalis: ubi de Anseribus agit: Decet Erythraeonas suos nitor:
 absolutaq; nigritia: Hoc i illo uetustissimo Pliniano exemplari de

Medicæ gentis bibliotheca publica/pene legitur emendare/uide
licet una tantum cōmutata littera: qualia multa i uerustis omni
bus uoluminibus interpolata uocabula. Nam cū ipsa quoq; men
dosissima plenisq; sint locis: uestigia tamē adhuc seruāt haud ob
scura/uerq; indagandæ lectionis: quæ de nouis codicibus/ ab im
probis librariis prius oblitterantur. In eo igit sic est. Decet & tra
bonas: ut si ordinē duarum primatū litterarum inter se cōmutes/
Tetraonas dissulter. Quare ita apud illum: Politiano auctore
legas. Decet tetraonas suos nitor/absolutaq; nigritia. In superci
liis cocci rubor. Alterū eorum genus uulturū magnitudinē exce
dit. Quorū & colorem reddit: nec ulla auis excepto Struthocha
melo/maius corpore implens pondus in tantum aucta/ut in ter
ra quoq; immobilis præhenda: Gignunt eas alpes/& seprétriona
lis regio. Hactenus ille de tetraonibus.

Caput lvi.

Origō & ritus ludorum secularium: prætereaq; ad id alia: citatūq;
eo Sibyllæ oraculum: mox & obiter explicata quædam: rursusq;
alia refutata non inutiliter.

e Rit arbitror opere precium/ colligere hic etiam seculariū lu
dorum originē/ causamq; nominis/ & item quot annorū in
reriecto spatio/quotiesq; facti/quo ritu/ quibusq; deis celebrari.
Nam & res est ipsa p se cognita non indigna/ cui studium modo
sit ullum uerustatis/ & ad intelligēdos poetarū locos nōnullos/
ingens attulerit adiumentum. Cū igit bellū inter se Romani/ Al
baniq; gererent/ & utraq; i procinctu iam staret acies/ extitit repē
te quidā monstrosa specie/ pelle amictus furua/uociferās/ iubere
Ditem patrem/deāq; Proserpinam/ fieri sacrum sibi/ priusq; præliū
cōmittere. Quo perterrefacti uiso Romani/ prius arā sub terra
edificauerunt/ & statim sacrificio facto/ pedum. xx. aggere contexe
runt/ ut esset omnibus/ præterq; Romanis/ ipsis ignorabilis. Sed. n.

euenit/ut Valesus Valesius: unde nomen/ & origo Valerię fami
lię: clarissimus/ in gente sabina & locuples homo rusticę uite/ arā
hanc quā diximus/ ita diuinitus iuenerit. Erat ei nemus ante uil
lam/ pceris maxime arboribus/ quę statim fulmine ictę/ cōflagra
runt: Nec multo post filii duo & filia correpti pestilētię morbo/
ad desperationem usq; medicorū laborabāt. Cū sese igit̃ lanius
familiaribus aduoluens pater/ p liberorū salute suū matrisq; pue
rorū capita deuoueret/ uox e nemore quod tactū de cēlo/ statī au
dita/ saluos fore eos spōdēs/ si Tiberi ad Tarētū puecti/ calfactā
Ditis & Proserpinę foco de fluuio ipso biberent aquā. Quoniā
uero lōgissime abesse Tarentū scilicet i extrema lapygia: nec pro
xime eam urbē reperiri Tiberim ullū fluuiū sciebat: spem sibi de
terrīmā fingebat/ etiam inde territus/ quod infernū potissimum
uox illa potestatum/ meminisset/ Sed impositos nihiloserius in
lintrē filios/ Hostiā primo: mox ad Cāpi Marti regionem deue
xit: ibi recreare sitientes/ & estu febriq; laborātes desiderans: qua
placidissime amnis labiē/ exponit i rīpa egrotos/ ac dū tumultua
nam sibi regeticulam cōcinnat/ extincto igniculo/ admonetur a
gubernatore/ perēdū potius Tarentū (nā ita locus in pximo uo
cabaē) renim fumū sese illic aspiceret. Tū uero lātior audito Tarē
ti nomine Valesius/ deos adorans/ & salutē sibi liberorum iā iam
ppemodum bona fide spondens/ agi psum iuber/ & illuc maxi
me nauigium appellī. Quo cū puenisset/ haurit aquam festinato
de flumine/ frētusq; omine tenacius arrepto: fumigās ibidē solū/
flatu sollicitat in flāmā/ calfactāq; mox aquā/ porrigit in calice
pueris. Succedit aut̃ potui somnus. Vident in quiere illi spongia
sibi a nescio quo detergeri morbū: Tum pręcipi: ut Diti patri/ &
Proserpinę/ furuę ibidē mactarenē hostiā/ trinocriumq; pperuū/
choris & carminibus/ cōcelebratē. Surgunt igit̃/ recupera ualeru
dine: uisumq; illud patri renuntiant. Is homo locuples/ defodi
iaciundis alte fundamētis humū iuber. Inuenta igit̃ sic ara est ea
quam diximus/ cū titulo Ditis & Proserpinę. Mactat ille (quod

erat iussus) futuras continuo uictimas / & trinoctium sacris frequē-
tar: tot enim numero filios media de morte receperat: ex eoq; Ma-
nius Valerius Tarētinus appellatus: quod a dis manibus ī Ta-
rento liberum suorū ualitudinem ipetrauisset. Ad hunc igitur mō-
dum quidam tradiderunt. At. n. M. Varro libro de seſcnicis. origi-
nibus primo / Cum multa inquit portenta fierent / & murus ac-
turris quæ sunt inter portam collinam / & exquilinā de cēlo racta
essent: & ideo libros sibyllinos Quindecim uiri adissent: renun-
tauerunt / uti Diti patri & Proserpinæ / ludi Tarentini / in Campo
Martio fierent / tribus noctibus / & hostiæ furugum imolarent. Hactē-
nus de origine. Seſculares autē / nō quia fierēt anno / uel centesimo
deniq; / uel etiam centesimo decimoq; nuncupati: quod utrūq; si-
cut assertores habet / ita re ipsa penitus coarguitur: Sed ob id ma-
gis credi potest: quod plerumq; semel hominis arate fierent: ut
multa alia quæ rara sunt / post seſculum euenire loquentiū consue-
tudo usurpat. Tarentini autē a loco ipso qui Tarentus ob id uo-
cat / aut quod ara ibi Ditis patris (quæadmodū supra diximus) ī
terra occultaret / aut quod ripā Tiberis fluiuius eo loco teneret / ex
quo ēt Rumon dictus a ueteribus / & in sacris serra nominatus /
quod ruminaret / hoc est exederet & seſcater ripas. Vnde ait Maro
Stringentem ripas / & pingua culta seſcantem.
Ceterū de rēporum iteruallis / quibus isti ludi referrent: fides in-
ambiguo est. Siquidē in carmine seſculari Horatius undenos de-
cies p annos fieri declarat / quod & cōmentari. xv. uirorum / & di-
ui Augusti edicta / & ipsius deniq; sibyllæ / quod adhuc extat ora-
culum / cōfirmauerint. Contra uero cētesimū redire post annum /
tam Valerius Antias / q̄ Titus Linius / & itē. M. Varro testati phī-
ben. Quod. n. legimus apud Herodianū trium spatio aratū so-
litōs instaurari / uereor ut emēdara sit ibi lectio / nostramq; ob id
e græco interpretationem: cum uenia legendam cenſeo. Nec autē (si
rēpora dinumeres) aut quāta interualla retro fuerint / aut quan-
ta esse debeant / omnino colligas. Instituti autem primi seſculares

ludi/post exactos reges a. P. Valerio Publicola/qui primus con-
sul fuit/existimanē. Etenim laborātibus pestilētia ciuibus/apud
hanc ipsam quam diximus aram/ publice nūcupatis uotis/ atq̃
bōuem Diti pro maribus/ concolorem p̃feminis iuuenam Pro-
serpine mactauit/ ludosq; & lectisternia trinoctio fecit/ & aram ter-
ra sicut ante fuerat/ exaggerata occuluit/ īscriptam titulo isto. P.
Valerius publicola frumentarium campum Diti & Proserpine cō-
secraui/ & ludos Diti & Proserpine Romanorū salutis ergo feci.
Secundos autem secundo & quinquagesimo post Romam cōdi-
tam factos anno/ admonitu sibyllorū carminum/ tradit græce
Zosimus/ missis occupata morbo ciuitate/ lectis ad hoc uinis/ q̃
libros consulerēt/ ex quorū responso/ denuo regesta humo apud
aram hanc ipsam/ ī extremo Campi Martii/ de more sacra/ & ludi
psoluti/ restitutaq; Romanis/ iterum est icolumitas. Cōsulem ue-
ro scriptor hic/ unum dumtaxat exemplario fortasse mendo. M.
Publium Quintium nominauit/ cum Censorinus. M. Valerium/
& Spuriū Verginium consules p̃dat. Idemq; terrios/ & itē quat-
ros/ cōsulū rēporibus/ quos & nominatim citat/ auctoritatibus
Antiatī Valetī/ T. Liui/ Varronis/ Pisonis/ Gelli/ & Emini cōpro-
bat/ factos etiāq; cōmentarios Quindēcūm sacris faciūdis/ in
restituendum asciscit. At. n. quoniam lubricus ī propriis nomini-
bus/ & item ī numerorum notis libratorum lapsus/ uitiata ista/
ni fallor/ in Censorini cōmentario reperies. Ceterum diuus Augu-
stus abolicos eos paulatim/ (sicuti quidam putant) atq; intermis-
sos instaurauit/ magno ut Liuius ait/ apparatu. L. Censorino/ &
. M. Manlio Puellio cōsulibus. Arteio autē Capitone circūitū spa-
riumq; subiciente/ ritum uero sacrorum libris indicantibus sibyl-
linis. Porro sextos Claudius se consule. iiii. & L. Virellio quasi
anticipatos ab Augusto/ nec legitimo rēpori reseruatos/ quāuis
ipse in historiis suis p̃didisse memoret/ intermissos eos Augustū
multo post diligētissime annorum ratione subducta/ ī ordinem
redegit/ quare uox etiā ītīsa p̃conis traditur/ inuitantis more

sollemni ad ludos / quos nec spectauisset quisquam / nec spectatu-
rus esset cum superessent adhuc qui spectauerāt: & qdam histrio-
num producti olim / tum quoq; producerentur: Etenī Stephanio-
nem / qui primus rogatis saltare instituit / utrisque secularibus lu-
dis / Augusti uidelicet & Claudii / saltasse accepimus / qui. lxxxiii.
non amplius anno iterfuere / quamuis & postea ille diu uixerit.
Septimos Domitianus se. xiiii. & L. Minutio Rufo consulibus /
computata ratione temporum ad annum nō quo Claudius pro-
xime! Sed quo olim Augustus ediderat: Deniq; in nomismatis
uariis / apud Laurentium nostrū Medicē Stelographiam quoq;
istam uidimus. LVD. SAEC. FEC. COS. XIII. Ac de his Papiniū
sentire i siluula ad urbis praefectum gallicum / cui titulus Soteria /
iam tum nostris auditoribus ostendebamus / cum uolumen ipsū
scilicet abhinc nouennium / publice interpretabamur. Verba ita
sunt.

Nec rantum induerint fatis noua saecula crimen.

Aur instaurati peccauerit ara Tarenti.

Quo loco Domitius noster / quanquā de Tarenti ara: disq; ipsis
manibus meminit: nihil omnino tamē super secularibus istis su-
spicatur: Iam uero apud Martialem / quam pene idem suae littera-
turae ne dixerim ingenii quoq; obliuiscitur. Quem scilicet & tūc
& cum fastos anno post enarrabamus: luculente (ni fallor) coar-
guimus. Est autem Martialis epigramma de marroña / quae puro
binis ludis Claudii scilicet Domitiani q; iterfuera: in eoq; etiam
hic uersiculus.

Bis mea Romano spectata est uita Tarento.

Quo loco parum cordatus homo hic / trigesimo quoq; anno cele-
brari sacra ad Tarentum dicit consueisse: quod nec aliquis etiam
fando audiuerit. Quin idem illos ex quarto eiusdē poetae libro
uersiculos pettracans.

Hic colat ingenti redeuntia saecula lustro.

Et quae Romuleus sacra Tarentus habet.

etiam posteriorem diiungit a priore/ & uti illo seculares ludos/ ita in hoc commenticia ista tricenaria sacra putat insinuari. Facit autem Tarenti huius etiam Varro i latine lingue commentario/ etiamq; uel iterum in fastis Ouidius mentionem. Sed redeo unde digressus. Centesimo decimoq; post Domitiani ludos anno/ instaurauit & eos imperator ille Septimius Seuerus/ cuius etia nunc Romę pulcherrimus spectatur triumphalis arcus/ cum filiis Anronino & Gera/ Chilone & Vibone consulibus: Quos ludos & uidisse sememorat Herodianus/ & Dion aetate sua factos memorie prodidit. Post Seuerum negat instauratos Zosimus: Quoniam hic annorum ceterum & decem pene receptus auctoritate ambitus/ in consulum Constantini christiani principis tertium/ & Licini quem dein bello ipse uicit incurrisser. Nos tamen apud Eusebiu i chronicis: & Eutropiu in historiaru libro nono legimus Philippo imperante (quaqua primus fuisse christianus imperator creditur) millesimum annum Romanę urbis ingenti ludorum apparatu/ & spectaculorum fuisse celebratum: bestiasq; in circo innumerabiles interfectas: & ludos i Campo Martio theatrales tribus diebus/ ac noctibus populo peruigilare concelebratos: quibus ludis secularibus etiam dicitur Philippus Iunior/ is qui nunquam misisse creditur: patrem Philippum seniore perulantius cachinnantem/ uultu auersato notauisse. Restat uti de ritu carpti paucula perstringamus. Institibus itaq; ludis/ tota Italia precones missitabant/ conuocatum ad ludos/ qui nec spectati/ nec spectandi iterum forent. Tum estatis tempore/ paucis antequam spectacula edebantur diebus/ Quindecim sacris faciundis in Capitolio & Palatino templo/ pro suggestu consideres/ piamina diuidebant populo/ que erant/ Teda: sulfur: & bitumen/ nec tamen ad ea seruis quoque accipienda ius ullum. Corbar autem populus/ cum in qua supra retulimus loca: tum praterrea in Dianę templum/ quod erat in Auentino: & cuius triticum: faba: hordeuq; dari mos. Tum ad istar Ceteris initioru peruigilia fiebant. Vbi uero iam aduenit festus dies

triduum trinoctiumq; sacris intenti i ripa ipsa maxime Tiberis
agitabant. Sacrificia uero Ioui: Iunoni: Apollini: Latonæ: Dianæ:
prætereaq; Parcis: & quas uocant Ilythyias: tum Cereri: & Diti: &
Proserpinæ suscipiebantur. Igitur secunda primæ noctis hora/ p̄
ceps ipse tribus ans ad ripam fluminis exstructis/ totidē agnos/
& una Quindecem uiri imolabant/ & sanguine imbutis ans/ celsa
uictimarum corpora concremabant. Constructa aut̄ scēna in thea
tri morem/ lumina & ignes accendi/ & hymnos concini/ ad hunc
usum tum maxime compositos/ & item spectacula edi sollempni
ter solita: data celebrantibus hæc mercede/ tritico: faba: hordeo:
quæ supra inter uniuersum populum diuidi ostendimus. Mane
uero capitolium ascendere/ sacra ibi de more agitare/ tum in thea
trum conuenire/ ad ludos i honorem Apollinis & Dianæ faciun
dos/ consueuerunt: sequenti die nobiles matronæ/ qua hora præ
cipitur ab oraculo/ conuenire in Capitolium/ Supplicare deo/ fre
quentare lectisternia/ canere hymnos ex ritu/ mos habebat: Ter
tio deniq; die in templo Apollinis Palatini ter noueni pueri præ
textati/ totidemq; uirgines/ patrimi omnes/ matrimiq; græca Ro
manaq; uoce carmina & Pæanas concinebant/ quibus imperium
suum & incolumitatem populi/ dis immortalibus cōmendabāt.
Quod si quis fortasse quaesierit/ quod genus tūc aut ludorum fie
ret/ aut sacrificiorū/ sciat & ludos celebrati omnibus theatris atq;
omne genus/ & sacrificia templis omnibus consuesse/ noctu pari
ter atq; interdiu: Nam de scēnicis & circensibus minime dubitā.
Cum Domitiani ludis histriones interfuisse meminerimus/ præ
tereaq; circensium die/ quo facilius centum missus peragerentur/
singulos a septenis spatiis ad quina legerimus correptos. Illud
utrique in Augusto memorabile: qui ludis istis iuuenes utriusq;
sexus prohibuit/ ullum nocturnum spectaculum frequētare/ nisi
cum aliquo maiore natu propinquorum. Enimvero his prout in
mentem de subito uenerunt expositis/ iam nec ille uatis Ausoni
uersiculus ambiguus relinqueretur.

Trina Tarentino celebrata trinoctia ludo:
Iā nec obscura apud Horatiū ratio exstiter: cur Parca^s Ilithyiaⁿ
Dianamq; ex Auentino: cur & pueroiū uota/ & Quindecūiros
memorauerit/ & itē libyllinos uersus/ qui nūe quoq; apud eundē
Zosimū uetustissimis qdē codicibus citra ulla fastigia/ qualesq;
de industria subieci^mus inueniuntur.

αλλοωτοαν μηκιστος ικηι χρονος ανθρωποισι
ζωης εισ ετεων εκατον δεκα κυκλον οδενων
μεμνησθαι ρωμαιε και ειμαλα λησεαι αυτον
μεμνησθαι ταδε παντα θεοισι μεν αθανατοισι
ρεζειν εν πεδωι παρα θυμβριδος αωλετον υδωρ
οωων στεινοτατον νυξ ηνικα γαιαν επελθηι
ηελιδυ κρυψαντος εον φασ ενθασε ρεζειν
ιερα παντογονοισ μοιραισ αρναστε και αιγασ
κυανεασ επι ταισ Δειλειθνειασ αρεσασθαι
παιδοτοκονσ θυεων οπη θεμισ ανθιδεγατηι
πληθουμένη χριρος συσ θιερευοιτο μελαινα
πανλευκοι ταυροι δε διος παραβωμον αγεσθων
ηματιμηδεωι νυκτι θεοισι γαρ ονυρνιοισιν
ημεριοσπελεται θυεων τροπος ως δεκαι αυτοσ
ιερευειν δαμαλίσ δε βοων δεμασ αγλαον ηρησ
δεξασθω νηος παρασεν και φοιβος αωλλων
οστεκαι ηελιος κικλησκεται ισα δεδεχω
θυματα λητοιδης αιδομενοιτε λατινοι
παιανες κουροις κουραισιτε νηον εχουεν
αθανατων χωριςδεκοραι χορον αυται εχουεν
καιχωρις παιδων αρσην σταχυσ αλλαγονηων
παντων ζωντων οισ αμφιθαλης επι φυτλη
αιδεγαμου ζευγλαισ δεδμημεναι ηματι κεινωι
γνυξ ηρησ παρα βωμον σοιδιμον εδρισωσαι
δαιμονα λιασεθωσαν πασσιδε λυματα δουνα
ανδρασιν ηδε γυναιξι μαλιστα δεθλυτερηισιν
παντες δεφοικοιο φερεσθων οαα κομιζειν

k i

ΕΣΤΙ ΘΕΜΙΣ ΘΝΗΤΟΙΣΙΝ ΑΠΑΡΧΟΜΕΝΟΙΣ ΒΙΟΤΟΙΟ
 ΔΑΙΜΟΣΙ ΜΕΙΛΙΧΙΟΙΣΙΝ ΙΛΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΕΩΝ
 ΟΥΡΑΝΙΔΑΙΣ ΤΑΔΕ ΠΑΝΤΑ ΤΕΘΗΣΑΥΡΙΣΜΕΝΑ ΚΕΙΣΘΩ
 ΟΦΡΑΤΕ ΘΗΛΥΤΕΡΗΣΙ ΚΑΙ ΑΝΔΡΑΣΙΝ ΙΔΡΥΘΩΣΙΝ
 ΕΝΘΕΝ ΠΟΡΣΥΝΗΙΣ ΜΕΜΝΗΜΕΝΟΣ ΗΜΑΣΙΔΕΣΤΩ
 ΝΥΞΙ ΤΕ ΠΑΑΥΤΕΡΗΣΙ ΘΕΟΠΡΕΨΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΘΑΚΟΥΣ
 ΠΑΜΠΛΗΘΗΣ ΑΥΥΡΙΣ ΣΨΩΝΔΗΤΕ ΥΕΛΩΤΙ ΜΕΜΙΧΘΩ
 ΤΑΥΤΑ ΤΟΙ ΕΝΦΡΕΣΙΝ ΗΙΣΙΝ ΑΕΙ ΜΕΜΝΗΜΕΝΟΣ ΕΙΝΑΙ
 ΚΑΙ ΣΟΙ ΠΑΣΑ ΧΘΩΝ ΙΤΑΛΗ ΚΑΙ ΠΑΣΑ ΛΑΤΙΝΗ
 ΑΙΕΝ ΥΨΟ ΣΚΗΨΤΡΟΙΣΙΝ ΕΨΑΥΧΕΝΙΟΝ ΪΥΓΟΝ ΕΨΕΙ.
 Cui at nō & latinos eos rēptemus reddere; si nō elegāter utpote
 extrēporales / ex fide tamē: seruato ēt q̄tū liceat / icomprā illius!
 sed uenerādē uetustatis colore nonnullo / aut squalore potius.
 Igit̄ ita q̄ uoler eos / rogatis illis adhuc qdē rusticanis adscribat.
 Alit ubi iam humanā longissima tempora uitā
 Orbis agens annos referet centumq; decemq;
 Sis Romane memor: (licer alta obliuia temptent)
 Sis memor: ut qua se nimium Tiberina coartat
 Ripa / feras dis in campo sollemnia sacra
 Cum nox atra premit terras / tectusq; laret sol:
 Agne / caprigenumq; pecus genitalibus parcis /
 Hostia furua utreq; cadāt / tum numina placa
 Leta puerperis (quod fas fuit) Illythias
 Terra suem ferat / & scropham sibi fertilis atram
 Sed Iouis ante aram candenti corpore rauros
 Luce imola: nam lux superis gratissima diuis.
 Iunonis templum nitida ceruice iuuenca
 Imbuat: atq; iridem Phoebus placeret Apollo
 Quem uocitant etiam solem: latoa propago
 Paenas pueriq; canant / pueraq; latinorum
 In templo / Sed enim pueri pueraq; seorsum
 Concelebranto choros. Verum hęc sit patrima proles /
 Matrimaq; at nuptæ genibus Iunonis ad aram

Oranto innisae: diuamq; in uora uocanto
 Februa quin etiam uir quisq; & femina: quanq;
 Femina praecipue: accipito. dehinc edibus omnes
 Primitias uitae placidis placamina diuis
 (Qua fas est) & celitibus portanto beatis
 Ante domi tamen illa memor tibi habero **repostar**
 Quae dare mox usu liceat poscente: uisq;
 Feminæq; gregi: rum digna sedilia diuis
 Perq; dies iuxta & noctes multesima turba
 Completo: & lepidis miscento seria ludis
 Quae tibi si stabili sint omnia condita mente
 Cuncta tuo Italiae tellus: cunctiq; latini
 Subdent colla iugo: & uictoris sceptrum timebunt.

Caput lix.

Non Vergiliū. sed Ouidiū uideri. Priapei carminis auctore. Tū
 uersiculū illū q; sit apud Martialem: Ridesi sapis o puella ride: Na
 sonis esse pculdubio: sed ex epigrammatis potius: q; aut ex arti
 bus: aut ex tragoedia Medea: uideri citatū: moxq; nouū q;ppia
 & mirum de Medea Nasonis adscriptū.

q; Vē Priapeia uocant epigrammata: Vergilio: pleriq; tribuūt: in
 ter quos ē et arbitror Seruius. Ceterū ego in Senecę libris
 illis: q; iā diu delituerāt: nup i lucē q; nō admōdū sinceri pdiere
 q;busq; oratorū & rhetorū sentētiās: diuisiones: colores: suafona
 rū cōplectit̃ (nisi forte mēdosū credamūs quod habet exēplar uni
 cū) subditicia esse nec Vergili: sed Ouidi: deprehēdo. Siq; dē illius
 i uolumine secūdo uerba ita sūt. Hoc genus sēsus memini quēdā
 prętorū dicere: cū declamaret cōtrouerfiā de illa: quę egit cū uiro
 male tractationis: quod uirgo esset: & dānata. Postea petiit sacer
 doriū. Nouimus iqt istā maritonū abstinētiā: q; ē si primā uirginē
 bus timidis remisere noctē: uicinis tamē locis ludūt. Audiebat il
 lū Scaurus: nō tātū disertissimus homo: sed uenustissimus: q; nul
 lus unq; ipunitā stulticiā trāsire passus ē: Stasī Ouidianū illud.

Dum timet aliterius uulnus inepta loci.
Et ille excidit: nec ultra dixit, Huc usq; Seneca. Nouimus aut hūc
esse uersiculū ī priapeio epigramate: cuius p̄cipiū ē.
Obscure poteram tibi dicere.
Sed & stilus ipse (nī fallor) & p̄sus Ouidiana quēpiā in eīs uersī
bus germana lasciua. Quatenus at sit huic auctoritati fidēdū, le
gentiū sit iudiciū. Nos ut nō p̄ uano scripsimus hoc: ira nec p̄ con
fessio. Certe sic Ouidio cōuenit etiā ī ceteris oscenior: sic Vergiliū
cōtra dedecet: a uirginea quoq; uerecūdia Partheniā uocatū, titū
lus istius opis, ut q̄libet in iurato testi & suspecto, pudeat ramē
profecto nō credere. Sane illud in cōfessio scripsisse epigrammata
quoq; alia Nasonē, de q̄s uersiculū citat hūc Priscianus.
Larte ferox celo Cossus opima tulit.
Et apud eundem luden rem legerat sane Quintilianus istud.
Cur ego non dicam furia te furiam?
Nec alibi certe crediderim, q̄ fuisse in epigrammatis, quem citat
hendecasyllabum phalerium Martialis.
Ride si sapias o puella ride.
Nam quod praeceptum respicit aliquod ex artibus Domitius id
utrique uel auctoritate refutatur Marciani Capelle, qui uidelicet
in satira pro uersiculo Nasonis eum: non pro Martialis agno
scit. Audiui etiam, qui crederent de tragoedia esse Medea, quam
Tacitus, quā laudat Quintilianus, & quā fuisse (quod miror) pene
Vergilianis cōsuta uersibus auctor Terrullianus ē: & nos in Nu
trice significauimus! Sed hoc mihi nō sit uersimile. Quis .n. uel
ī grāca uspiā, uel ī tragoedia latīna phalerios legit, aut qd omni
nō tragicum sapit, hic uersiculus: a terna illa grauitate resiliēs pe
nitus atq; abhorrēs. An uero nō & Marcianus ipse negat p̄pemo
dū clare de tragoedia hūc esse, si uerba modo ipsius fideliter reci
rata, diligēter quoq; expēdāt. An nō ille saturā suā, quod austerā
& cēsoria: quodq; nimīū tragici supcilii, lusus castigauerat, qua
si repcutiēs, & ad frōrē (quod dicit) exporngēdā iuitās: Peligni
iq̄ de cetero iuuenis uersiculo resipisce, & (nī tragicū corrugans)

Ride (si sapi) o puella ride. O
Nisi tragicum inquit corrugaris. id est nisi frontem caperas tragicam
seueritudine. Quod significat rugarum tristitia & squalore alpe-
ras. Igitur si de tragoedia sit ipsa uersiculus / quo reuocare uno ma-
ximè laturam suam poeta hic / ab austeritate illa tragica molitur!
sane iocus hic (ut arbitror) Frigidus hibernas cana niue cōspuer
alpes. Iam si quis de sinceritate / lectionis istius ambigat: libros
uelim Marciani uetustissimos inspiciat / publica Medicæ gentis
flōrentina bibliotheca / sic enim profecto fidem nostram credo
sua diligentia adiuuabit.

Capitulum lx. O
Agon uerbum: quo Victimarius uti solitus: de quo etiam in fa-
stis Ouidius.

o Vidius in primo fastorum O
Nominis esse potest succinctus causa minister.
Hostia celitibus quo feriente cadat.
Qui calido strictos tincturus sanguine cultros
Semper agat / ne rogat: nec nisi iussus agit.
De hoc mactanda uictimæ ritu / deq; ite uerbo / quo sacerdotis mi-
nister uteretur: apud unū dūtaxat Senecā i libro eodē oratorū / rhe-
torūq; tertio / factā repio mētionē p hęc uerba. Deinde cū schola-
sticorū sūmo fragore: & tu qsq; es carnifex / cū strictā substuleris
securim / anteq; feriās / patrem respice. Belle deridebat hęc Asinius
Pollio. Filius inq; ceruicē porrigat. Carnifex manū porrigat / de
inde respiciat ad patrē: & dicat Agon: Quod fieri solet uictimis!
Sed ioco quoq; remoro / aiebat rē uerissimā / nō posse carnificē ue-
nirē / nisi eo tempore / quo iā exorari pater nō posset. Hęc Seneca:
Quo colligitur / uerbum quo uictimarius id ētidē urebat Agon.
fuisse / hoc est ago ne. Quare belle Ouidius.
Semper agat / ne rogat / nec nisi iussus agit.

Caput lxi.

Erratum in codicibus Plinianis / super cicuta / uinoq; quodq; mē-
dose apud Macrobiū Aconitum pro Coniō:

u Erba ex epistola Androcidis ad Alexandrum magnū: cla-
ri sapientia uiri uitiose posita ī Plinianis his codicibus re-
periunt hoc modo. Vinum potaturus rex / memēto re bibere san-
guinē terræ. Sicuti uenenū est homini Cicuta: ita / & uinum: Leuis
pfecto sentētia / nimisq; uiolēta / & coacta: addo etiā insipida / fal-
saq; Vinum esse homini uenenū / sicuti cicutā. Sed. n. in uetustissi-
mo illo Medicæ familiæ Pliniano codice / citato a nobis iā saepe
sic inuenias. Cicuta homini uenenū est / cicutā uinū. Nam ut ho-
minē cicuta: sic cicutā uirus meri potus extinguit. Ex eoq; psua-
dere Alexādro nitē Androcides / ut tanq̃ re potētissima patius
utat̃ uino: quod ueneni / uenenū sit. Vnde / nō dispari sensu terræ
esse sanguinē docuerat. Quo circa de uerbis eius ita Plinius con-
cludit / Neq; uiribus corporis utilius aliud / neq; uoluptatibus p-
nitiosius / si modus absit. Confimiliter etiā idem ī libro q̃nto / &
uigelimo de cicuta narrās ut homini exitiosa: Remedium est air
prius q̃ pueniat ad uitalia uini natura excalfactoria. Quod idē
Dioscorides pdidit. Diuus igit̃ Ambrosius in libro / quē de uti-
litate ieiunii cōposuit: Etiā inq̃r maior uis uini / q̃ ueneni. Deniq;
uenenum uino excludit̃ / non uinum ueneno. Sed & Plutarchus
in Symposiaciis libris: eadem ferme quē Plinius de Cicuta. Tum
eum locū: sicutiq; alios p̃multos / ppe ad uerbū conatus exprime-
re est ī Saturnalibus Macrobius. Quanq̃ in omnibus quos quī-
dem hactenus uiderim Macrobianos codices / Aconitū pro cicu-
ta / repitur: sicut in uetustissimo etiam Bernardi Michelocci bene
litterati hominis / & amici nobis / Sed. n. opinor mendum esse id
exēplarium: nec. n. mihi / tam fuisse ineruditum Macrobiū psuase-
rim: ut quod esset gr̃ce Coniō / ipse Aconitum uerterit. Liben-
tius crediderim / gr̃eco usum uocabulo / sicuti quoq; Ambrosius

in Hexahemero Coniū dixit: quod ex Basiliano paris argumen-
ti libro & tituli/cicuram Rufinus trāstulit. Lubricus autem sane
lapsus/ī Aconitum de conio.

Caput lxiij.

Qui sint Arietini testiculi: qui digitus medicus/apud Tullium.

Icero ad Herēniū libro tertio/de memoriæ artificio tractās/
ita imaginē quādam instruit. Et reum inq̃r ad lectū eius
statuēmus: dextra poculū: sinistra tabulas: medico testiculos
arietinos tenentē. Quo loco uideo hesitare litteratores quospiā
etiam haud extremē fortis: quid sit quod legimus: medico testi-
culos arietinos tenentē. Medicus autē unus ē digitis quinq; uo-
catur: hoc est ut arbitror/minimo p̃ximus. Porphyrio. n. sup Ho-
ratiānū illud ex ultimo sermone.

Qui siquid forte lateret/

Indicē monstraret digito.

Sic ait: Hoc ideo quia certis nominibus singuli digiti appellabā-
tur: & sūt hæc nomina. Pollex. Index. Famosus. Medicus. Mini-
mus. Quidam uero e græcis credo iunioribus nomina digitorū
ρωμαιστι sic esse scribit. ἀντίχειρ. δεικτικός. ἰατρός. δακτυλίων
τησ. ὠτίτης. ut si dicas. Pollex. Index. Medicus. Anularis. Audi-
cularis. Quod eq̃dem nec affirmo: nec refellō. Tantū notādum/
Medicū ab eo dictū/qui sit medius aut famosus: nō qui minimo
p̃ximus. Apud ipsos aut legunt̃ hæc nomina. ἀντίχειρ. λιχάνος.
σφακέλος. ἐπιβάτης. μύψ. De testiculis autem arietinis legis
in uocabulo Scortēs in Festi compendio/sic. Scortēs id est pelles
testium arietinorum / ab eisdem pellibus dicti. Tantum apud
Festum. Sed. n. Pedianus/Sportas/sportulas/sportellas/nummū
esse ait receptracula: & faccos/sacculos/sacellos/ & crumenas/ &
uelleas/ & scorreas/ & manticas/ & marsippia. Ut nihil sit dubiū
quin ē digito eo/ qui sit minimo p̃ximus suspensas haberi uelit

Scoreas / hoc est e testibus arietinis pelliceas cūmenas.

Caput lxiii.

Aliter citari a Varrone Terenti uerba: q̄ aut in exemplaribus ha
beatur / aut Donatus agnouerit.

in Arcus Varro in libris de lingua latina sic ait: Apud Teren
tium scortatur / porat / olet / unguēta de meo. Scortari est sa
pius meretriculam ducere. Sic ille / ac deinceps alia in eam senten
tiam. Ceterū Terentiani omnes adunū codices / non scortat ha
bent / ut Varro legit / sed obsonat. Locus autē in adelphis est: ob
sonat / porat / olet / unguēta de meo. Quā lectionē etiam Donatus
agnoscit. Quid hic igit dicemus / mendum ne esse in Terentianis
oibus codicibus / an (quod uix credere ausim) memoriola uacil
lasse Varronem quoq; ipsum *ωολυγραφῶτα* a Cicerone appella
tum / sicuti eundē Ciceronē Gellius depræhendit: Vt fateamur
etiā / maximis quibusq; ingeniis / officere incuriam nōnunq; pro
desse usquequaq; diligentia.

Caput lxiiii.

Declarati uersus Ausoni: sed & Ouidi sup. Choliābo aut Scazōre.

a Ausoni poetæ sunt trimetri uersus ita.
Cui subiugabo de molarum ambagibus:
Qui machinali saxa uoluunt pondere
Tripedes Caballos / terga ruptos uerbere.
Quid hic eū significare opinemur: Nēpe ut arbitror uersus illos:
qui Choliambi uel scazōres appellātur: ut si dixeris claudicātes:
Quales apud Persium in principio: Qualis ille itē Martialis / ab
ipso nominatim citatus:
Apollinarem conueni meum Scazon.
Est. n. Scazon trimeter iambicus / senis & ipse constans pedibus:

sicuti rectus iambicus! Sed hoc uno dispar/ut et scribit Hephestio/
quod rectus postrema sedem/iambo/pyrthichio ue occupat! Sed
in antepenultima/cuictos accipit pedes: quoniam modo id metrum
sit capax circa syllabarum quantitates indifferens! Sed claudus hic
iambicus clausulam postulat spondiacam: uel trochaicam prorsus.
Penultimum autem pedem/non dissyllabum modo! sed iambum plane/
uel spondeum. Quod uero ait Hephestion: Spondeum recipi sede
quinta choliambi/ nunc equidem apud latinos inuenire me com-
mini! Sed ipse uersiculum hunc adducit graecum.

ἐπ' ἄκρον ἔλκων ὥσπερ ἄλλαντα ψύχων

Et Quintilianus Aristides graecus auctor in libro de musica super Iam-
bico loquens trimetro: Claudum fieri ait quando in extremo spon-
deum recipit. Denique Ouidius quoque in priore libro de amorum
remediis de utroque iambo sic scribit.

Libere in aduersos hostes stringatur iambus/
Seu celer extremum/seu trahit ille pedem.
Sunt autem utriusque ad maledicentiam/libertatemque facti: rudes/ & crue-
ti. Quare ob id stringendos etiam ait Ouidius in aduersos hostes.
Dionysius item halicarnassensis in libro de interpretatione: uehe-
mens aut acremetum esse Choliambos ait. Idemque mox Hipponactem/
cum lacerare conuictis inimicos uellet/infragisse ait de industria
metrum/ac pro recto claudum fecisse & abnumerum/ hoc est acri-
moniae consentaneum/conuicioque. Nam sicuti dissoluta figura parat
acrimoniam: sic (ut ille inquit) dissoluta compositio: Quare Cabal-
los utriusque Choliambos eos/ Ausonius nominat/ quoniam translationem
duxerat ab essedo: & uehiculo: cui caballi adiunguntur: & ut tar-
dos ostenderet/de molarum ambagibus captos dicit. Pretereaque ter-
ga ruptos uerbere/ tum eosdem tripedes uocauit/ quia graece numeri:
quantis senos habeant pedes: nam bini quique pro singulis uiden-
tur in iambis capi/ Qui machinali saxa uoluunt pondere: propterea
dixit/ uelut molas describeret/ quas uersare ipsos indicauerat: uel
ut eos uiolentos/ ferocesque ostenderet allegoricos: quasi quod lapides

ingentes torquent & uoluunt i hostem. De trimetro item utroq;
sic idem Aufonius alibi greco uersiculo.

ἑλιπώδην σκάζοντα καὶ ὄν σκάζοντα Τρίμετρον
Quod latine sic uertas.

Loripedem scazontra/ & non scazontra trimerrum.

De scazontribus eisdem sic i epistola quapiã ex libro quinto apud
iuniorem Plinium: Proinde aut rumpemoras/ aut caue/ ne eosdẽ
istos libellos/ quos tibi hendecasyllabi nostri blanditiis elicere
non potuerunt/ conuicio scazontes extorqueant.

Caput lxy.

Qui sit habitus in statuis pacificator: deq; eo sentire Staturum in
prima Silua.

f Tarius in Siluula prima: quæ in equũ maximũ scripta est:

Iuuat ora tueri

Mixta notis belli/ placidãq; gerentia pacem.

Tum idem.

Dextra uerat pugnã.

Quem locum Domitius sic enarrat. Dextra uerat pugnã hoc ẽ
inermis est in statua/ uel ad dextrã est templum Pacis/ quod nõ
placet iqr. Ceterũ sicuti placet hic sensus. Dextra uerari pugnã/
quã sit inermis/ aut item quod de rẽplo ipso traditẽ Pacis: quãq;
nec auctori quidẽ placet suo: feram non moleste scilicet huic sen
tentiã meam nõ probari. Nam ego norari habitum puto: qui pa
cificator in statuis diceretur. De quo ita legimus apud Quĩnli
num. Fit & ille habitus/ qui esse i statuis pacificator solet: qui in
clinato in humerum dextrum capite/ brachioq; ab aure prorẽsor/
manum infesto pollice protendit: qui quidẽ maxime placet iis/
qui sedicere/ subblata manu iacrant. Hacrenũ Quintilianus. Ex
rat at adhuc pacificatore habitu (ni fallor) statua illa Romę: quę
pro gde Lateranensi inter prima urbis spectacula cõuiscitur.

Locus ī Plauti Mustelaria/ & itē alter ī Milite/ uindicari a uitio.

i N mustelaria Plauti: locus est mēdose scriptus/ plerisq; co-
dicibus: ad hūc sane modū. Viden ornāmēta in foribus: ui-
deo. Spectra qua arte dormiunt. Dormiūt. Ille quidē ut conuenit
uolui dicere/ Sed cum de his/ neq; sensus eliciat̃ ullus: & festiuū
Plauti dictū uitio librariū p̃reare: faciā (ut arbitror) op̃e p̃pre-
tium/ si scripturam icolumem de Plautino cōdice citato a nobis
iterum reposuero. Est aut̃ prorsus hęc. Viden coagmenta in fori-
bus. Video: Spectra quā arte dormiunt. Dormiūt. Illud quidem
ut conuiuent uolui dicere. Nam quia conuiuere dicunt̃ qui dor-
mitant: ut apud Cinnam lectus est uersiculus:

Iam grauis ingenti conuiuere pupula somno:

Propterea cum in foribus iuncturas esse minime laxas/ id enim
coagmenta sunt Tranio seruus ostenderet: dormire eas ridicule
prius/ dein etiam conuiuere: ioculariter dicit ex oculis dormitā-
tium ducta metaphora. Similiter corrigendum puto locum alte-
rum ex Plautino milite: qui sic uiriose legiſ. Mirus oleo uicitra-
re te tam uili tritico. Quid iam? quia lusciosus. Verbero edepol
tu qdem cecus/ nō lusciosus. Nam cum nullus hinc elici sensus
queat: legendū arbitror sic. Mirus lolio uicitrare te/ tam uili triti-
co. Siquidē hoc ubiq; idem apud Plautū mirus: pro mirum est re-
peries. Atq; lolio uitari oculos etiā ait Ouidius faſtorū primo.
Et careant lolis oculos uitiantibus agri.

Notat id Fulgentius quoq; non contēendus grāmaticus. Qua-
re cū Sceledrus seruus lusciosum/ uitariſq; oculis cōseruum Pa-
leſtrionem uelit ſignificare/ mirum eſſe ait uicitrare eum lolio: cū
ſit ipſum triticū tam uile: lolio autē uicitrare eum colligere ſe uel
inde affirmat illudens: quod ſit lusciosus. Luscioſi porro ſeu lu-
ſcicii: qui uitium hoc habent oculorum ut clariuſ uelperi q̃ meri
die cernant.

Caput lxxvii.

Cornicem uideri apud ueteres cōcordiæ symbolū: nō ut omnes apud Iuuenalem existimant Ciconiam.

p Ro comperto iam habetur: Ciconiam deniq; esse: qua concordia representaret apud priscos effigies: atq; ita uersiculū Iuuenalis omnes interpretant.

Quæq; salutato crepitar Concordia nido.

De eo tamē nullum omnino afferūt testimoniū: quod auctoritatis adminiculo sustentet. Ego Cornicē magis accipio/ ductus Heliani græci scriptoris testimonio: qui libro de animalibus tertio/ de hac aui: sic p̄p̄modū scribit. Cornices inq; inter se fidissimæ sunt: & cū societate coierint/ maximo se opere diligūt. Neq; id genus animalia uideat quispiam: licenter misceri/ & remere. Quin hoc quoq; dictitant: qui res istiusmodi callēt: altera extincta: cōparem uiduā degere. Ceterum id quoq; audio/ ueteres ī nuptiis post Hymenū Cornicē inuocare: signūq; id cōcordiæ dare his consueſſe: qui liberū quēdōnū gratia conuenissent. Tum qui se des auiū & uolatus obseruāt inauspicatū esse captantibus auguria dicunt: unius tantum Cornicis obsequium. Sic ille. Sed et in nomismatis aureis duobus: Faustina Augusta/ manifestā p̄ſus imagunculam/ nuper mihi Laurentius Medices ostēdit cum titulo ipso concordia.

Caput lxxviii.

Versus ex Callimacho super crinibus reginae Berenices: atq; inde mendum ex Carulli exemptum uersiculo.

e Legiam Callimachi de crinibus Berenices inter sidera receptis mira elegantia uertit in latinam linguam/ nobilis poeta Carullus/ quīs pleraq; sint ī ea corrupta/ mēdosaq; & remere scripta libranorum inscitia. Sed argumentū ipsius partim apud

Hyginiū latinū auctorē/ partim ē apud Theonē/ neq; nō Achillē
quoq; grācos Arati enarratores iuenias: grāca sane ipsa Callima-
chi elegia/ nō extat ad nos/ q̄tū cōpererī/ Sed grare irēcidit. Apud
Theonē ramē Arati eiusdē interpretē p̄cipiū illius tale repetio.

ἡ με κόνων ἐβλεψεν ἐν ἡέρι τὸν βερενίκης
βόστροχον. ἡ κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς.

Prætereaq; i commētariis sup Apolloniū Rhodiū ex Lucilio Tar-
rheo/ Sophodeo/ ac Theone collectis/ ubi de chalybibus agitur li-
bro secūdo/ sic adeo est inuenire. μέμνηται αὐτῶν καὶ καλλίμα-
χος χαλύβων ὥς ἀπόλοιτο γένος τηλόθεν ἀντέλλοντα κακὸν
φυτὸν οἷμιν ἔφηναν. Ex quo uersiculū sic illū legēdū q̄s dubitet/
Iuppiter ut Chalybon omne genus pereat: Ut sit Chalybō grāce
dictū. Atq; hoc inscite legūt qdā Telotū: Vulgarissimi codices ce-
litū retinēt cōtra ēt metri rationē. Sed hāc scio nostrā obseruatio-
nē iā p̄ndē esse puulgarā: quā ramē a nobis orit̄/ uel ille ipse scit
q̄ uulgaui/ libēterq; ēt fateē uir doctissimus undecūq; Picus.

Caput lxx.

Oarion sinceriter esse apud Catullū: quod Aorion isti legūt: qui
bonos uiolat libros.

Nelegia eadē Catulli ex Callimacho: Oariō legīt p̄ eo quod
sit Oriō. Quā quoniā iēgrā adhuc iuiolatāq; dictionē nō nul-
li temere attētare iā incipiūt: cōtra hāc sinistrā ip̄itotū audaciā stā-
dū mihi est/ oī (quod aiūt) pede: uel Callimachi eiusdē auctori-
te/ q̄ sic i hymno ip̄so i Dianā/ ēt nūc extāte ait. οὐδὲ γὰρ ὥτ' οὐ-
δὲ μὲν ὠρίων ἀγαθὸν γάμον ἐμνήστεισαν.

Sed & Nicander Thēacon libro consimiliter.

βοιωτῶ τεύχονσα κακὸν μόρον ὠρίωνι. Et Pindarus i Isthmiis
οὐ γὰρ φύσιν ὠριωνεῖαν ἔλαχεν. Et alibi. ὀρεῖαν πελειᾶδων μὴ
τηλόθι ὠρίωνα νεῖσθαι: Quare putat Eustathius q̄nto i odyssēā
cōmētatio παρὰ τὸ ὠρίων appellatum. Nō igitur Aorion: sed
Oarion uera lectio.

Caput lxx.

Cuius in Bruti nomis mare symbolum sint pileus & pugiones.

l i

I quis nomisma Bruti reperiat ipsius celatū imagine: prære
reacq; pileo/ & duobus pugiunculis/ ne diutius i explican
da ratione/ causaq; laborer: legat historiarū Dionis librum. xlvii.
Nam ex his inq; Brutus significabar: ab se/ & Cassio patriā libe
raram. Sed. n. pileum gestari ab his solitum: qui liberratē nacti!
uulgarius/ manifestusq; q̄ ut sit auctoritatibus confirmandū.

Caput lxxi.

Quæpiam uulgo legi adhuc apud Maronem cōtra regulam con
traq; rationem metri.

P Vdet referre: q̄ manifestum: sed nō dū tamē a quoq̄ (quod
sciā) nisi nobis indicibus animaduersū mēdū Vergilianis
codicibus inoleuerit libro Aeneidos octauo.

Quod fieri ferro/ liquido ue potestur electro.

Ceterū i uolumē illo: quod ē in ītima Vaticana bibliorheca/ mīre
uerustū/ & grādibus characteribus p̄scriptū: nō potestur offēdal!
sed porest usitatus uerbū: Quē ēr uerior esse lectio/ uel ide p̄ba:
quod electrū/ ubiq; prima syllaba lōga/ tam apud grecos poniē/
q̄ apud nostros. Neq; qd̄q; īterperes sup uerbo potestur alioqui
nouo/ inusitatoq; loquunē. Haud tamen prēterit me/ ueteres hoc
quoq; prulisse/ sicut Pacuuiū i Chryse: sicut ēr Lucretiū: quēadmo
dū & poreraē lectū a Nonio Marcello est in Cēcilianis ānalibus.
Sed & aliter locus itidē uitio cōsimili laborat/ apud eūdē poetā.
Sceptra Palatini/ sedemq; petiuit Euandri.

Cum i uolumine eodē nō petiuit trisyllabū! sed petit dissyllabū
scriptū iueniaē. Quod & metri uis cōgit: alioq; prima syllaba Euā
dri/ cōtra oēm uel rationē/ uel cōsuetudinē/ breuis foret. Est uero
in utroq; uersu spōdeus q̄nta sede. In uerbo autē petit syllaba ipsa
pōstērior/ uel qā sit i fine/ uel qā coaluerit una ex duabus/ iure p̄
ducta ē. Marcianus autē Capella syllabā docet ubiq; esse cōmunē
quæ desinat in/ T/ litterā/ sicut in illo cernimus Vergili.

Nam tibi Thymbre caput Euandrius abstulit ensis.

De philyra & lemniscatis coronis.

p Hilyra quid sit uideo nesciri a plerisque; peruerseque etiā a nō nullis interpretibus accipi. Nā uocabulo eo sic utitur Hora-
tius ī primo carminū.

Displicent nexæ philyra coronæ.

Et Ouidius item qnto fastorum.

Ebrius incinctus philyra conuiuia capillos

Saltrat:

Quo apparet usum ipsius apud ueteres in coronamentis fuisse percelebrem. Iam primum igitur si conferas / quæ super philyra Theophrastus in tercio de plantis: quæ ue item Plinius in decimo sexto naturalis historie narrat: facile nimirum cognosces: eādem apud nos esse Tiliam: quæ philyra sit apud græcos. Ac sic etiā Theodorus Gaza quæuis homo doctus & diligēs iter prætā. Porro autē tuniculæ ēt quædā ex libro ipso Tiliæ arboris uel ad eius imitamentū factæ: quibus aut lēnisci fierēt: id est fasciolarum decoronis pēdulæ: aut libelli: græco uocabulo peculiariter appellatæ philyræ. Testat̃ partē ex his eodē librō Plinius his uersibus. Inter corticē & lignū tenues tunicas / multiplici mēbrana / e quibus tunicula Tiliæ euocā: tenuissime earū philyræ / coronarū lēniscis celebres antiquorū honore. Rursusque idē libro primo atque uigesimo de lēniscis & philyris ita meminit. Crassus diues primus argēto / auroque folia imitatus ludis suis coronas dedit. Accesserūt quoque & lēnisci: quos adici ipsarū coronarū honos erat: ppter heruscoli / quibus iungi nisi aurei / nō debebāt. Puri diu fuere ii: Celare eos primus instituit. P. Claudius Pulcher: bracteasque ēt philyræ dedit. Porro lēniscatas coronas / ēt (ni fallor) ī nomismatis Laurēti Medicis idētidē uidemus: de quibus inērio quoque apud Suetoniū / sicuti itē a Pōpeio Festo lēniscorū uocabulū diligēter exponit̃: de quibus lemniscis itidē nō nihil Tertullianus quoque ī libro de Corona militis.

Nicas aut in cōmentario:quem p ordinē litterarū cōposuit:grece ille qdem: sed in hunc ferme intellectū Philyrā interpretať. Philyra inqt planta librū papyro similē habēs: ex quo etiā funes complicāt. Esse aut ductilē philyrā lanicii modo/ uel netilem potius/ innuit & Terrullianus idē in libello eo: q de pallio inscribitur. Quin Herodianus etiā græcus auctor olim a nobis i latinū conuersus/ & Innocentio octauo Pontifici maximo dedicatus: libro ipso historiæ primo/ mentionem libelli facit e Philyra renuissīma/ utroq; uersum replicabili. Sed & Capella Marcianus libro de philologiæ nuptiis secūdo: Cernere erat iquit q libri/ quātaq; uolumina/ quod linguarū opera ex ore uirginis defluebāt. Alia ex papyro/ quæ cedro perlita fuerant uidebant. Alii carbasinis uoluminibus īplicati libri: ex ouillis multi quoq; tergoribus: Rari uero i philyræ cortice subnotati. Tū ista quoq; Vlpiani uerba repertas i titulo digestorū/ de legatis: & fidei cōmissis: librorū appellatione cōtinentē oīa uolumina/ siue i charta/ siue i mēbrana sint: siue i qualibet alia materia. Sed & si i philyra/ aut tilia/ ut nōnulli cōficiūt/ aut i alio corio: idē. n. erit dicendū. Deniq; Eustathius in cōmētario secundo Homerice Odyssee/ facta prius de nauticis rudētibus mētrione/ corticē Tilie dicit: quā græce philyram nominat: plurimā in id genus funiū suppeditare marenā. Receptū aut uideť ex eo/ uti coria quoq; singula/ uel tunicas/ aut membranas/ ēēt marenæ disparis a Tilia/ philyras uocēt/ aut philuras/ y/ græca in/ u/ cōmutata/ ueteri & puulgata latinorū cōsuetudine: Sicuri de papyro agēs Plinius libro. xiiii. Præparant ex eo inqt chartæ diuisæ acu in prærenues/ sed q̄ latissimas philuras. Nā illud utiq; ad hæc enarrāda neutiq; prineat/ quod idē ait Plinius libro xiiii. Philyra cocos/ & polline nimiū salem cibus eximere.

Caput lxxiii.

Vocabulum quod est expernata/ Catullianis uideri exemplaribus reponendum.

q Vod nūc traditū sumus / forasle a nōnullis / ut incertū / & uacillans / partiq; adhuc exploratū deridebiē / & exhibilabitur. Sed ego / mibi de eo dicendū putauī / ne uestigiū istud antiquitatis pene iam abolitū quaecunq; sit extinguere. Ostendit mibi Romę abhinc quadriēniū Manilius Rallus græcus homo / sed latinis litteris adprime excultus: fragmētum quoddā Sexti Pōpei Festi (nā ira erat ī titulo) sane q̄uerustū / sed pleraq; mutila tū: prærosūq; a muribus. Quod me magnope tenuit / siq̄dē relliquiæ ille qualescunq; ex integro ipso uolumine supabant: quod auctor Festus cōposuerat: nō ex hoc aut cōpendiario: quod nūc in manibus coactū uiolēter / & decurtatū / scilicet ab ignobili & indocto quodā: nec isto quoq; nomine / satis bene de litteris merito. Nonnullas quoq; ex eodē fragmēto Pōponius lētus uir antiquitatis & litterarū bonarum cōsultissimus / sibi pagellas retinuerat: quas itidē legēdas mibi describēdasq; dedit. Ex lectione igit̄ ea suspicatus utiq; sum: uerbū me Catullianū: quasi postliminio in suas sedes reuocaturū: Siq̄dē ubi exponiē in hoc cōpendiario / uocabulū supernari: quod eos significare ostēdit: qbus femina sunt succisa ī modū suillarū pnarū: atq; ex Ennio uersus allegat̄. His pernas succidit iniqua superbia poeni.

Hoc utiq; loco uetus codex circūrosā plane habet expositionē / sed ita ramē / ut appareat ex relliquis litterarū male cohērentibus / Catullū quoq; post Enniū adduci / citariq; eum uersiculum: qui nūc mendose sic legitur.

In fossa liguri iacet separata securi

Nā ut de carminis residuo nihil mibi arrogētemere: uidebar sane tū syllabarim quæq; olfactās: ēt p explorato afferre posse: supernata legēdū in eo / nō separata. Quātū ex paucis illis poterā ueluti minutalibus / aut ramēis colligere: q̄tūq; ēt uel ex oblitteratis pene iā uestigiis ariolari. Quod si cui pēdere adhuc ueri fides uiderē: at pēdeat eq̄dem malo: q̄ aut cadat aut iaceat. Nos aliquod in eo certe (nec arbitror iniuria) ponimus firmamentum.

Caput lxxiiii.

Historia non illepidā super Zeusi pignore & Helena.

z Eufis ille pictor Heracleotes / ad prime nobilis / etiam Helena pinxit imaginem Crotoniatibus nimisq̃ laudatam: de qua Cicero i rhetoricis / cōtra Hermagorā: luculentissime scripsit. Sed quod obiter in Heliani libris omnifarię historię supioribus annis apud Iohannē Laurentiū uenerum / magnę quidē in pontificia curia auctoritatis: nec minoris tamē in litteris eruditionis? Sed & emunctę naris hominē Romę legimus / id nobis neutiq̃ indignum uisum / quod hic etiā legere. Neminem autē spectratum Zeusi admittebat: nisi qui manupretiū dedisset. Ex quo uulgo etiā tūc Helena: meretrix uocitata: quoniam quęstuaria.

Caput lxxv.

Emendata uox in Ibide: simul explicata sententia neutiq̃ nota hactenus.

e Narrauit Domitius libellum Nasonis in Ibin: pręfatus ex Apollodoro se Lycophrone: Pausania: Strabone: Apollonio: aliisq̃ gręcis / etq̃ latinis accepta scribere. Multa in eo cōmētario / uana / ridiculaq̃ confingit / & cōminisci extēpore: cōmodoq̃ suo: quibus fidem facit / aut se frontē penitus amisisse: aut rā magnum sibi fuisse interuallum inter frontē & linguam (sicut ait q̃dam): ut frons comprimere linguā non poruerit. Furor est adhuc aliquos rā cęcos istius hominis inueniri amatores / ut ad ista nō dum / suos qualescunq̃ oculos adaperiant. Furor est profecto furor / dare occasionē impudētię ceteris / fouēdo errores etiam alicuius / quoniā fuerit iterdū sentētię nō poenitendę. Sed qd̃ istis facias litterationis / non litteraturę magistris: qui nullo magis / q̃ ralisbus nugis supercilia tollunt: ut cochleę cornua: quorūq̃ plūbea prorsus igenia / q̃ magis excolunt / tam magis obbrutescūt?

At enim ne penitus ludamus operā/ dissimulatis his/ quos sua
facit uilitas contēndos: exsequemur reliqua ppositi. Mibi igitur
ille unus locus iter ceteros mouere stomachum solet: qui sic
médose nunc legitur.

Vtq; loquax in equo est/ elisus guttur Agenor:

Sic tibi claudatur pollice uocis iter.

Vbi sic ait Domitius. Agenor lapsu eq; iserta ori manu extictus
est. Ita ne tandem uir doctissime/ Sed oto te mi Domiti grēci pro
fer si pores aut latinum/ modo idoneū/ fabulā istius auctorem/
nec recusabo iā/ quin me non dixerim gregales/ aut admiratores
tui/ Sed uiri quoq; litterati/ quibus hic labor exsudat/ p indoctis
simo iam/ proq; etiam impudentissimo damnēt: & quidē cunctis
suffragiis: quoniā a te dissentiam. Mibi sane recta esse & emenda
ta scriptura uidetur: si rationi libera cōiectura sit/ nō Agenor/ sed
Acerno: ut de Anticlo dictum accipiamus. De quo est etiā apud
Homerum libro quarto Odysseae. Nā cū ad equū illū troianum/
trabibus cōtexūt/ grauidūq; militibus īpulsu numinis accessisset
Helena/ uoces imitari uxori cuiusq; occoeper/ ut inibi delirescen
tium desideria euocaret/ refricaret memoriā: responsa tentaret eli
cere/ Sed. n. reliquis patientiā/ silentiumq; prestantibus: cū solus
Anticlus in respondendi lubrico articuloq; iam foret: statim est
ab Vlyxe preuentus/ & manibus impressis suffocatus. Itaq; inter
cepto uel interstructo potius indicio periculū depulsum. Ceterū
Tryphiodorus quoq; grēcus auctor/ in poemate/ quo de Illo
capta scribit: Anticlum hunc ortygiden appellat/ uxoremq; eius
nominat Laodamian/ ita inquiens.

ὄρτυγι' Διὸς Ἀντικλοῦ ὃν αὐτῷ Τεινεῖωτα

ἴπῳ Λακρύσαντες ἐνεκτερέϊξαν ἄχαιοι

Et idem alibi sic.

Ἀντικλοῦ δ' ὅτε κέντρον ἐδέξατο Λαοδαμείῃς

μοῦνος ἀμοιβάϊην ἀνεβάλλετο γῆρυν ἀνοίξας

ἀλλ' ὀδυσεύς κατέπαλτο.

Et alia deinceps addit: per quæ fabula omnis similiter ut ab Homero uersibus permultis explicatur. Sed & nos in Ambra sic attigimus.

Indiciq; meru præclusum pollice fauces

Anticlon orrygiden.

Cósimilia uero istis apud Domitium multa: quæ facile arguant: quo fuerit illius pcessura licentia/ præserti sic inuitata fauoribus iperitorû: nisi morari apud superos adhuc qdē iuuenis desisset.

Caput lxxvi.

Non Antilochum ab Hectore/ sed aliter uideri legendum in prima heroidum.

i N prima heroidum Nafonis epistola/ sic legitur.

Siue quis Antilochum narrabat ab Hectore uictum:

Sed uictû/ necatûq; ab Hectore Antilochû/ pfecto neutiq; reperiatur. Quare aut Amphimachû credideri legēdû/ aut nō ab Hectore/ sed Memnone. Constat enī ex tertriadecima Homeri Rhapsodia/ occisum ab Hectore Amphimachû Creati filium: qui de grecis ducibus unus etiam in catalogo numeratur. Constat item in reffectu a Memnone/ filium Nestoris Antilochum. Quamobrem ut in eo quod obrinuerat hactenus mendum deprahēditur manifestari: sic his a nobis ira pro rēpore suffectis: quæ lector uelim boni cōsulas/ aliqua nī fallor gratia si non ueritatis/ at certe uerisimilitudinis assentatur.

Caput lxxvii.

Quo argumento dicendum Vergilius non Virgilius.

u Ergilius dicendū ne sit/ an Virgilius/ ut nunc uulgo loquuntur/ hoc est/ cum uocali secūda/ an cum tertia potius in prima syllaba: uideo adhuc inter eruditos ambigi. Ceterum ut

ego Vergilium/ dicam magis per/e/ quod iam placere quibusdā
per nos etiam doctis incipit: q̄ Virgilium per /i/ quod uulgo ni
mis obtinuit: in causa sunt ueterum aliquot monumēta/ nostre
obseruationi patrocinantia: quę libens equidē subiciā ppter pro
pudiosos nescio quos/ & eruginis plenos: odio omni/ fastidioq;
dignissimos: qui quanq̄ semper elementarii sunt: uindicare tamē
inter indoctos fautores audent sibi censuram litterarum: Sic ut
istam quoq; qualemq; nostrā uerustatis deprahendendā/ ac
reuocandā (si liceat) diligentiam/ studiumq; non cauillentur mo
do/ sed & ita reprehendant acerbe: quasi flagitium facere purēt:
quod his oriū oblectemus: uel (ut ipsi magis contrēptim) quod
ob hęc otio nostro inuideamus: dum in rebus/ adeo friuolis/ &
leuibus operam sumimus: quasiq; tempus/ rem pretiosissimam/
in superuacua erogamus. Qui tamen si legissent aliquādo maxi
mos uiros de singulis quoq; litteris itegra uolumina composuis
se: ac ne Cæsarem quidem ipsum ueritum ī hanc tenuitatē descen
dere/ darent fortasse mihi ueniam/ non occupatissimo homini/ si
quādo inter altiora studia: etiā res istiusmodi tractarem/ paruas
q̄dem/ sed quibus etiā magna iuuentur. Neq; n. reprehēdi me iu
re puto/ si hęc etiam/ sed si hęc sola confecer: ad quā non ut ab
otio ad studium/ sed ut a studio ad otium me refero: & ī quę nō
tam feror ex professo/ q̄ casu incido/ ceu si litoribus ex cōmodo
inambulans/ conchas interīm/ colligam securus. Neq; tamē in id
ego supercilium subduco: nec inde me censerī/ facile paterer: ut q̄
non apinas modo hęc esse & tricas/ ut ī prouerbiū ludicro est: ue
rū ēr pene nihil & noui/ & fateor/ Sed tamē hoc ipsum tam nihil/
præstat agere q̄ longas ad ipsorum fortasse exemplū trahere oſci
rationes: Et grūnire in ceno turpiter: aut q̄ omnino nihil agere:
ne nihil prorsus agendo/ male discamus agere. Reddenda igitur
testimonia sunt nobis: nec ubi fides claudicet/ ac ne quid non in
expedito sit noscere uolentibus. Inuenies igit̄ Volsinis mensam
quampiā marmoreā/ uetustissimis/ peneq; exoletis caracteribus

intra eadem Christine uirginis: quæ pro ara est apostoli Petri ubi
VERGILI legitur. Inuenies etiam Surri nomē hoc Vergilius ita
notatū in mēsa irē lapidea: qua uidelicet & ipsa irra eadē uirginis
uice utuntur altaris. Idq; nos utrunq; non sine aliquot arbitris
etiam de proximo inspeximus. Neq; n. antiquatum dūtaxat in
speciebus auriti testes / sed & oculati esse cōcupimus. Quin i
pandectis quoq; his / quæ nunc florētiae publice asseruanr: libro
ipso Iustiniani principis Archetypo / nō aliter q̄ per e / notatur id
nomen. Sicuti etiam i uolumine Maroniano / litteris maioribus
perarato: qui Romæ in intima Vaticana bibliotheca mire uetus
ostenditur. Prætereaq; commentarium Tiberi Donati nunc i ma
nibus habet Landinus: homo & eloquens & eruditus: & floren
tiæ iam diu doctor bonarum litterarū celebratissimus: cui se præ
ceptor adulescentiæ meæ rudimenta magnopere debent: & qui
nunc in professione quasi dixerim collega / locata iam i tuto sua
sibi fama / nobis adhuc in stūdio laboriosissimō decertātibus ita
fauet / ut qdquid ipsi laudis acquirimus / quasi suū sibi amplecti
atq; agnoscere uideatur. Is igitur (ut diximus) cōmentarium Ti
beri Donati habet in manibus / & ipsum grandioribus notatum
ueteris characteribus: cuius auctoritas hoc haud dubiū relique
rit. Quod item i codice Diui Augustini de ciuitate dei: ex publi
ca Medicę familię bibliotheca: neq; nō in Columellæ ex priuata
eiusdem gentis / litteris utroq; langobardis exarato: Tum in Se
necæ epistolarū libro peruetere / cuius mihi copiā fecit Nicolaus
Michelotius / Laurēti Medicis a secretis elegātis homo ingenii
multisq; item aliis / uenerandis antiquitate uoluminibus / Identi
dem nunc Iacobo modesto Prateni / familiari nostro / & studiorū
adiutori: nunc aliis item nostris auditoribus / utrunq; aut res fe
rat / aut exigatur ostendimus. In collectaneis autem quæ nuper
me ad Laurentium Medicem lucundus misit uir unus opinor ti
tulorum monumentorumq; ueterum supra mortales ceteros non
diligētissimus solū / sed etiā sine contorueria peritissimus: relata

quoque inuenio elogia duo/que romæ (sicut ille indicat) in marmo-
ribus inueniuntur. TI. VERGILIUS DONATUS. Et iterum.
.C.PAPIRIUS CESTVS VERGILIAE OPTATAE VXORI
SVAE BENEMERENTI DE SE. Quauis aut monimenta ista
tanta seculorum uetustate roborata/mihi satis ad presidium sint: attra-
men res ipsa quoque astipulae & ratio. Nam sicuti a uere dicte Vergi-
lie stelle: sic a Vergiliis ipsis/uel ite a uere proprium hoc nomen credi
derim inclinatum/potius herde quam a uirga/quod quidam nugantur lau-
rea. Nam id cum apud auctorem minus idoneum inueniamur/ tum refel-
litur hoc ipso: quod multi ante hunc editum poetam/eodem sunt
appellati nomine. Quoad igitur aut non testimonium grauius:
aut non ratio ualentior exhibetur/utique a uetusta magis consue-
tutine/ quam a noua inscitia standum est: unde haec sartago loquendi
uenerit in linguas. Etenim magna pars iuniorum caligamus ad
ueri conspectum. Quin (ut reliqua exsequar) Verginius quoque
nomen huic finitimum/ non Virginus in marmoreo nuper labro
prope ipsa diuæ Mariæ Maioris insculptum Romæ animaduer-
timus.

Caput lxxviii.

Additam falso negationem primo digestorum uolumine: quo
capite de officio proconsulis agitur & legati.

¶ Aulus iurisperitus libro secundo ad edictum ita scribit/
Legatus mandata sibi iurisdictione iudicis dandi ius habet.
Sed haec uerba in primo digestorum uolumine: quo capite de officio
proconsulis/ & legati/ tractatur: addita perperam negatione in plerisque
codicibus inuenias. Sic uidelicet. Legatus mandata sibi iurisdic-
tione iudicis dandi ius non habet. Ceterum in pandectis istis Floren-
tinis: quas etiam archetypas opinamur/ negatio prorsus est nulla.
Quo fit ut interpreter legum Florentinus Accursius/ mendosum & ipse
nactus codicem/ pene dixerim miserabiliter/ se torqueat.

Caput lxxix.

Cur Seleuci regis facies in nomismatis cornigera.

I Eleuci regis facies in nomismatis cornigera: Causa eius apud Appianū in Syriacis. Nāq; ait ab eo ferū taurū de sacrificio Alexātri Magni uinculis elapsū: retentū manibus ambabus/ & occisū. Atq; ob id inq̃r. προστιθέασιν ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντασ ἐπιφθε Τακέρατα. Quod significat/ ob id eius statuis deniq; apponi cornua.

Caput lxxx.

Fabula ignotior de Tiresia & Pallade: qua sensus aperitur Propertianus.

Propertius in libro elegiarū quarto/ sic ait:
Magnam Tiresias aspexit Pallada uares.

Fortia dum posita Gorgone membra lauat.
Extrat adhuc hymnus Callimachi poeta: cui titulus ἐστ λουτρά τῆς παλλάδος. In quo fabula Tiresiæ multis elegiacis uersibus i hāc ferme sententiā tractat. Fuisse nymphā quāpiā Thebis/ cui nomē Chariclo/ Palladi præceteris gratā. Matrem Tiresiæ. Sed cū se Pallas aliquādo/ & Chariclo itē/ i Heliconio Hippocrene/ nudæ p̃gestū lauarent/ ac tum casu uenator Tiresias ad eundē fontē sitiens accessisset/ Mineruā scilicet imprudēs nudā conspicatus/ statiq; oculis est captus. Nā ita Saturniis legibus cautū inq̃r: ut qui deū inuitum cernat/ ingēri mercede cernat. Cui simile quippiam de deatū conspectu etiā Abammon egyptius i epistola scribit ad Porphyriū philosophū: Quā ramen existimar Proclus Iamblichi potius esse q̃ Abammonis: ex quo Vergilius.
Transq; caput iace: ne respexeris: Quod & Leucorhea Homericamouit Vlyssen. Sed ut illuc/ unde abii redeā/ Cū in hāc Tiresias calamitatē incidisset/ mota lacrimis Chariclus nymphæ Pallas/ & uatē eum/ & lōgeuū/ & post obitū quoq; prudentem sapientemq;

præstitit: & baculo insuper donauit/quo ueluti duce/uestigiis in
offensis gradere. Quod & nos in Ambra sicattigimus/ cum de
poeta loqueremur Homero

Baculum dat deinde porentem

Tiresiæ magni: qui quondam Pallada nudam

Vidit: & hoc raptam pensauit munere lucem.

Suetus inoffensos baculo duce rendere gressus.

Et item sic in Nutrice Tiresian periphrasticos insinuauimus.

Quid cui post uisos nudatæ Palladis artus

Cernere nil licitum?

Quin hinc apud Nonnū libro qnto Dionysiacon/ ira exclamās
induciē Acrgon: ut felicē Tiresian dicat: q̄ citra mortē tantū amī
sis oculis Mineruam aspexerit nudam: quæ etiam lumen adēptū
in animum ipsius transtulerit: Atq; adeo sic ait.

Ὀλβιε Τειρεσία . σὺ μὲν ἔδρακες ἐκ τοῦ ὀλέθρου

γυμνὸν ἀναιὶνσάμενος οἰκτείρωνος εἰδος ἀθήνης Et paulo post.

ζῶεις σὺν βλεφάρων ὀλέσας φάος ὑμετέρων δε

ὀφθαλμῶν ἀμάρνυμα νόῳ μετέθηκεν ἀθήνη

Hacrenus aut super hoc poetæ loco/ scripseramus: cū nobis Picus
noster Mirādula/ quasi Cynthius alter/ i illo ipso quo iā hæc ipri
mēda fuerāt articulo/ aurē uellit/ & admonuit/ ut elegiam quoq;
ipsā Callimachi/ quæ uidelicet una extat apud grecos (q̄tū eqdē
sciā) sed & rarissima est iuentu/ subiceremus: & q̄q; spariis inq;
exclusi tēporis/ uerrere eā quoq; tamē in latinū tēptarem. Ego
uero q̄ nec scribere alieno stomacho libēter soleo/ nec extrēporali
rati satis cōfido/ nō distuli tamē id onus quoquomodo subire:
Quoniā cū quid a me Picus exigit/ nec licet mihi nescire quod
nesciā/ nec nō posse quod nequeā/ uel quod homini me canissimū
sentio/ uel quod plus eū uidere i rebus meis/ q̄ me ipsū/ mihi per
suadeo. Vertimus igit pene aduerbū/ & quod græce diciē παρ
πρόλα/ nō sensu mōdo/ sed numeris ē: quod ē difficillimū/ colori
busq; seruatis: Tantūq; nūc admonemus lectorē: paucula uideri
mihi adhuc mēdosa i grecis exemplaribus: quæ nō erat pudoris

m i

nostri corrigere/ sed & septimū ipsū a fine uersiculū reliquo uno
dūtaxat uocabulo exoleuisse. Quē nos tamē latinū p cōiectura/
suffecimus. Illud itē sciro ē opus/ nostrū hoc esse interpretamētū/ &
a nobis deniq; fluxisse/ priusq; i ullius cōmētariis ebulliret: quod
& siluæ p se ipsæ quas citauimus tot abhinc ānos editę pbabūt:
quatū uidelicet alterā magno sumus olim cōuentu/ publice mul
tis excipiētib; interpretati. Sit ergo nostri iuris/ quod nostri fuit
muneris: ne quarta omnino luna (sicuti puerbiū fert) nati creda
mur/ ut aliis rātūmodo ad Herculis exēplū laboremus. Iā illud
quoq; miror/ cur & Domitius/ & alii qdā post illū/ quocūq; momē
to/ quacūq; occasione scribere audeāt hoc aut illud/ imitatione
Callimachi dictū fuisse a Proprio: cum preter hymnos pauculos/
nihil profus extet ad nos poete istius: nec autē plane qdq; quod
amotis argumēta cōtineat/ Sed aures ad Callimachi iā uersiculos
subscriptos ueteri more sine ullis accentuunculis arrigamus.

Καλλιμαχου εις λουτρα της παλλαδος.
ο αι λατροχοι τας παλλαδος ειτε πασαι
ειτε. ταν ιωων αρτι φρυαυομεναν
ταν ιεραν εσακουσα. και α θεος εντυκος ερωει.
ξουσθε νυν ω ξανθαι ξουσθε πελασγιαδες
ουποκαθαναια μεγαλως απενιψατο παχεις
πριν κονιν ιωπειαν ξελασαι λαγονων
ουδοκαδη λυθραι. πεπασαλαμενα παντα φερουσα
τευχεα των αδικων ηνησ απο γηγενεων
αλλα πολυ πρατιστον νφαρματοσ αυχενασ ιωων
λυσαμενα παγαισ εκλυσεν ωκεανω
ιδρω και ραθαμιγγασ. εφοιβασεν δε παγεντα
παντα χαλινοφαγων αφρον απο στοματων
ω ιταχαπαδες και ην μυρα μηδαλαβαστρως.
συριγγων αιω φεογγον υπαξονιον
μη μυρα λατροχοι. τι παλλαδι μηδαλαστρωσ.
ονγαρ αθαναια χριματα μικτα φιλει.
εσιετε μηδε καταωτρον. αιε καλον ομμα το τηνας.

ουλοκατ' ανιδαν φρυξ' εδικασεν εριν.
 ουδ' εσ' ορειχαλκον μεγαλα θεος ουδε σιμουντος
 εβλεψεν, διναν εσ' διαφαινομενην
 ουδ' ηρη. κυωρις δε διαυγεα χαλκον ελοισα
 πολλακι ταν αυταν δισ' μετεθηκε κομαν
 α δε δισ' εηκοντα διαθρεξασα διαυλωσ
 οια παρ ευρωται τοι λακεδαιμονιοι
 αστερες. εμπεραμωσ ετριψατο λιτα λαβοισα
 χριματα τας ιδιας εκγονα φυταλιας.
 ω κοραι, τοδ' ερενθος ανεδραμε πρωιον οιον
 η ροδον η σιβδης κοκκος εχει χροινη
 τωι και νυν αρσεντε κομισσατε μουννον ελαιον
 ωι καστωρ ωι και χριεται ηρακληος
 οισετε και κτεναοι παγχρυσεον ως απο χαιταν
 ωφηνιται λιπαρον σμασασμενα πλοκαμον
 εφ' θ' αθαναια παρα τοι καταθυμιος ιλα
 παρθενικαι μεγαλων παιδες ακεστοριδαν
 ω θανα. φερεται δε και α διουηδεος ασωις
 ως εθ' αργειων τουτο παλαιότερον
 ευμηδης εδιδαξε τειν' κεχαρισμενος ιρευσ
 οσ ποτε βουλευτον γνουσ' εωι οι θανατον
 δαιμον ετοιμαζοντα φυγαι τεον ιρον αγαλμα
 αιχετ' εχων, κρειον δεις ορος οικισατο
 κρειον ορος. σε δε δαιμον απορρωγεςσιν εθηκεν
 ενωετραισ, αισ νυν οννομα παλλατιδες
 εφ' θ' αθαναια περσεπτολι χρυσεοπηληξ
 ιωπων και σακεων αλομενα παταγωι
 σαμερον υδροφοροι μη βαπτετε. σαμερον αργος
 τωινετ αποκραναν μηδαπο των ποταμων
 σαμερον ωλωλαι τας καλπιδας η σφυσαιειαν
 η εσ' αμυμωνην οισετε ταν δαναω
 και γαρ δη χρυσωιτε και ανθεσιν υδατα μίξασ
 ηξει φορβαιων ιναχος εφ' ορεων.

Ται θαναί το λοετρον αγών καλον. αλλα πελασγε
φραζεο μουκεθελων Ταν βασιλειαν ιδηιο
οσκεν ιδηι γυμναν ταν παλλαδα ταν πολιουχον
τωργος εσοψειται τουτο πανυστατιον.
ωτνιαθαναια συ μεν εξιθι μεσφαδεγωτι
Ταισδερεω. μυθος δουκεμος αλλετερων
παιδες. αθαναια νυμφαν μιαν ενωoka θηβαις
πουλυτι και περι δη φιλατο ταν εταραν
ματερα Τειρεσιαο και ουωoka χωρισ εγεντο
αλλα και αρχαιων ευτεωι θεσπιδων
ητωι κορωνειας ινα οι Τεθνωμενον αλσος
και βωμοι ποταμωι κειντ εωι κουραλιωι
πολλακις αδαιμων μιν εωι εμβασατο διφρωι
ουδ οαροι νυμφαν ουδε χοροστασιαι
αδελαι Τελεθεσκον οθ ουχαγειτο χαρικλω
αλλετι και τηναν δακρυα πολλεμενε
καιωερ αθαναιαι καταθυμιον ευσαν εταιραν
δη ωποτεγερ πεωλων λυααμενα περονας
ιωωω εωι κραναι ελικωνιδι καλα ρεοισα
λωντο. μεσαμβρινα λειχορος ασυχια
αμφοτεραι λωνοντο. μεσαμβριναι λεσαν ωραι
πολλαδασυχια τηνο κατειχεν ορος.
Τειρεσιας δετι μυνος αμαι κυσιν αρτι γενεια
περκαζων ιερων χωρον ανεστρεφετο.
Διψασας δαφατοντι ωτιρροον ειλυθε κρανας
σχετλιοσ ουκεθελων Δ ειδε τα μη θεμιδες
τον δε χολασαμενα περ ομωσ προσεφασεν αθανα
Τισ σε τον οφθαλμωσ ουκεταπωοισομενον
ω ευηρειδα χαλεπων οδον αγαγε δαιμων
α μεν εφα. παιδος δουματα νυξ εβαλεν
εσταθη δαφθογγος εκολλασαν γαρ ανιαι
γωνατα. και φαναν εσχεν αμνηχανια
α νυμφα δεβονσε. τιμοι τον κωρον ερεφας

ποτνια. τοιαυταί δαίμονες εστε φίλαι.
ομματα μοι του παιδός αφείλεο. τέκνον αλαστέ
ειδὲς ἀθαναίας στήθεα καὶ λαγόνάσ
ἀλλοὺκ ἀελιον πάλιν οψέαι ὦ ἐμε δειλάν
ὦ ορος ὦ ἐλικων οὐκετι μοι πᾶριτε
ἢ μεγάλαντολιγῶν ἐσφαβο δόρκας ὀλεσας
καὶ πρὸκας οὐ πολλὰς φασα παιδὸς ἐχεις
ἀμὲν ἀμφοτέραισι φίλον περὶ παῖδα λαβοῖσα
μήτηρ μὲν γούρων οἶτον ἀνδρονίδων
ἀγέ βαρὺ κλαίουσα. θεὰ δὲ ληνσέν ἐταιρὰν
καὶ μιν ἀθαναία πρὸς τοδελῆξεν ἐπὸς
Δία γυναι μετὰ πάντα βαλεν πάλιν ὅσσα Διοργάν
εἶπας. ἐγὼ δούτοι τέκνον ἐθήκ αλασ
οὐ γὰρ ἀθαναίαι γλυκερὸν πᾶλει ομματα παίδων
ἀρπαζειν. κρονίσι δῶδε λέγοντι νομοί
ὅσκει τιν ἀθανάτων ὅκα μὴ θεὸς αὐτοὺς ἐλθῇται
ἀθρήσῃ μισθῷ τούτον ἰδεῖν μεγαλῷ
Δία γυναι το μὲν οὐ πάλιν αἰρετον αὐτὴ γένοιτο
ἐργον ἐπεὶ μοῖραν ὦδ ἐπένευσε λῖνα
ἠνικά το πρῶτον νῆν ἐγείναο. νῆν δὲ κομίζον
ὦ ἐνὴρῖδα τέλῃος οφειλομενον
ὅσσα μὲν α καδμῆις ἐσπυτέρων ἐμῶνρα καύσει
ὅσσα δαρισταῖος τον μόνον εὐχόμενοι
παῖδα τον ἀβάταν ἀκταῖωνα τυφλὸν ἰδεσθαι
καὶ τήνσ μεγαλὰς συνδρομὸς ἀρτεμιδὸς
ἐαυται. ἀλλοὺκ αὐτον ὅτε δρομὸς αἰ τὲν ὀρεαί
ρυσενται φύναι ταμὸς ἐκβολαίαι.
ὀπποταν οὐκ ἐθελῶν περ ἰδῆνι χαρίεντα λοῖτρα
δαίμονος. ἀλλανται τον πρῖν ἀνακτα κύνες
τούτακι δειπνήσεντι. τὰ δὲ νῖεος ὅστέα μήτηρ
λῆφεται δρυμῶς. πάντασ ἐπέρχόμενα
ὀλβισταν ἐρεεῖ σὺ καὶ ἐναῖωνα γενεσθαι
ἐφορῶν αλασὸν παῖδ ὑποδεδάμεναν

ω εταρα τωι μητι μινυρεο. τωι δε γαρ αλλα
τευ χαριν εφεμεθεν πολλα μενευντι γερα
μαντιν επει θησω νην αιδιμον εωμενοισιν.
η μεγα των αλλων λητι περιωτερον
γνωσεται λορνιθασ οσ αισιοσ. οιτε πρετονται
ηλιθα και ποιωων ουκαγαθαι πτερυγες
πολλα δε βοιωτοισι θεοπροπα πολλα δε καδωι
χρησει και μεγαλοις υστερα λαβδακιδαισιν
λασω και μεγα βακτρον ο οι ποδασ εσλεον
λασω δε βιοτον τερμα πολυχρονιον
και μονοσ εντε θανηι πεπνυμενοσ εννεκνεωσι
φοιτασει. μεγαλοι τιμιοσ αγεσιλα
ωσ φαμενα κατενευσε τοδεντελεσ οικεωινευση
παλλασ. επει μοναι ζενσ τογε θυγατερων
λακεν αθαναιαι πατρωια παντα φερεσθαι
λωτροχοοι. ματηρ λουτισ ετικτε θεαν
αλλα διος κορυφα. κορυφα διος οικεωινευει
θυγατηρ
ερchet αθαναια νυν ατρεκεσ. αλλα δεχεσθε
ταν θεον ακωραι τωργος οσαισ μελεται
συντεναγοριαι συντενυμασι συντολολυγαισ
χαιρε θεα. καδεν αργεος ιναχιον.
χαιρε και εφελαοισα και εσπαλιν αυτισ ελαωαισ
ιππουσ και δαναων κλαρον απαντα σαω.

Politiani Ex Callimacho In Palladis Lauacra.

i Te foras agedum: quęcunq; liquentibus undis
Membra lauature Pallados: ite foras.
Ipsa uenit. Fremitus sacronū audimus equorum:
Ite agedum flauæ o Ite pelafgiades.

Non prius ingentes lauit sibi diua lacerros:
 Illa q̄ absterlit puluere cornipedum.
 Nec tum quando armis multa iā cede cruentis,
 Venit ab iniustis horrida terrigenis:
 Tum quoq; equū subducta iugis fumantia colla?
 Perfudit largi fontibus oceani:
 Dum sudor guttaq; putres/dūq; omnis abiret
 Spuma oris circum mansa lupara rigens.
 Ireo achia: sed non unguenta aut alabastris
 Audio certe ipso stridulū ab axe sonum.
 Palladi lotrices non unguenta/aut alabastris
 Nulla etenim diuæ huic/unguina miŕta placent.
 Ferre nec huic speculum. uultu est pulcherrima semper:
 Nam nec in Ida olim iudice sub phrygio
 Se/uel orichalco/magna hæc dea: uel Simoentis
 Spectauit/quantū uertice perspicuo:
 Nec Iuno/sed sola Venus/se splendido in ære
 Vidit/eandem iterum disposuitq; comam.
 Bis sexaginta spatiis uerum incita cursu:
 Stellæ apud Eurotan ceu lacedæmoniæ:
 Perfricuit tantum pingui se diua liquore:
 De baccis arbor quem sua protulerat.
 O puera/sed enim rubor emicuit marutinus,
 Quem rosa/quem grano punica mala ferunt.
 Ergo marem nunc tantū olei quoq; ferre liquorem:
 Quo se unguit Castor/quo Amphitryoniades.
 Ferre etiam solido ex auro:quo pectine crines
 Explicet:& pinguem cæsariem dirimat.
 Exi age iam o Pallas/præsto tibi uirgineus grex
 Natæ magnorum carus Acestoridum.
 O Pallas quin iam clypeus Diomedis/& ipse
 Ferrut/ut argium mos uerus obtinuit.

Eumedes docuit/meditans tibi grata sacerdos:
 Cum in se cōposito cerneret interitu
 Ire malam sortē: fugit quippe ille/ruamq;
 Ad montē Crion substulit effigiē
 Ad montē Crion: nū abruptis imposuit re
 Cautibus: halsq; uocant nunc quoq; pallaridas
 Exi age quę expugnās urbes: cuiq; aurea cordi
 Castis: equūq; fremor: cū sonitu clypeū.
 Vos hodie undifera ne ringuite: uos hodie argos
 Fontibus ex ipsis non fluuiis bibire.
 Vos hodie ancillae ferre utnas ad Phisadean:
 Aut ad Amymonen progeniē Danaī
 Nāq; auro & multis permixtus floridus undas
 Defluet e levis Inachus ipse iugis
 Et purū feret huic laticē. Caue tu ergo Pelasge
 Ne nudā imprudens aspicias dominā.
 Aspiciet nudā qui Pallada/ quę tenet urbē
 Ultra iam hoc Argos cernere non poterit.
 Iam ueneranda exi Pallas: dū quiddā ego istis
 Dicā: nec meus hic sermo/ sed alterius.
 Vnā olim o puerę Thebis deā Pallas amabat
 Nympham/ prę cunctis quās habuit comites.
 Marrē Tiresie: nunquāq; fuere seorsum!
 Sed siue ad ueterū mōenia Thespiadum!
 Siue Coroneas/ seu tenderet illa Haliarion
 Vecta iugis/ uisens Boeotię populos:
 Siue Coroneas: ubi pulcher odoribus halat
 Lucus: ubi ara ipsi Curalium ad fluuium.
 Sæpe illā curru secum dea uexit eodem:
 Nullaq; Nympharū colloquia/ aut Thyasi
 Grata fuere satis: nisi præforer ipsa Chariclo:
 Verum & ei multę debita erant lacrimæ.

Quāuis cara comes magnæ foret usq; Minerua/
 Nam se olim peplis utraq; depositis
 Dum lauat in lymphis Heliconidos Hippocrenes:
 Vtq; die uacuuus mons taceret in medio!
 Dum lauat ergo utraq; & mediæ sunt tēpora lucis!
 Dumq; est in toro plurima monte quies!
 Tiresias unus canibus comitantibus ibat
 Per loca sacra/leui flore genas nitidus:
 Immensamq; sitim cupiens releuare/petito
 Fonte/uidet/que non cernere fas homini.
 Hic irata licet sicillum affata Minerua est.
 Quis te non ullis iam rediturum oculis/
 O/Euerda malus hæc Deus in loca duxit?
 Sic ait:at pueri lumina nox pepulit.
 Astutit/obtruncit:dolor illi ut glutine uinxit
 Genua/sonum tenuit uocis inops animus.
 At Nympha exclamās/quid nato ait o Dea factū ē?
 Nunquid uestra deę raliş amicitia?
 Lumina mi pueri rapuisti.pectora nate
 Vidisti infelix Pallados/iliaq;
 At non & solem cernes iterum.heu misera/o mons
 O Helicon rursum non peragrande mihi.
 Magna nimis paruis mutas:qui lumina nati
 Pro ceruicis paucis dorcālibusq; habeas.
 Sic puerum ambobus carum complexa lacertis.
 Mater/flebilium carmen Aedonidon
 Triste gemens iterat:sed enim miserata Minerua
 Tunc sociam/uerbis talibus alloquitur.
 Dia inquit mulier:uerte hæc quæ prorulit ira:
 Non per me captus luminibus puer est.
 Nam pueris auferre oculos haud dulce Mineruę:
 Verum Saturni legibus hæc rara sunt.
 Vt quicunq; deum aspiciat/nisi iusserit ipse!

Mercede ingenti scilicet aspiciat.
Dia igitur mulier fieri hac infecta nequit res:
Quippe ita Parcarum fila uoluta manu/
Editus ut primum puer est! Sed tu accipe contra
O Euerda quod maneat pretium
Munera Cadmeis pro quanta adolebit in ignes:
Quāta & Aristæus: uotaq; suscipient:
Natus ut impubes Actæon/unicus illis:
Tantum oculis careat: namq; erit & Triuiae
Concurfor! Sed non cufus: non emulus illum
Tela/arcus iaciens montibus/eripiet.
Cum diuam (licet inuitus) se fonte lauanti
Viderit: At fiet qui modo erat dominus/
Esca suis canibus. Sed enim nemora omnia lustrans
Dum genetrix nati colliger ossa sui:
Tunc te felicem/tunc dixerit esse beatam:
Cui mons uel cecum reddiderit puerum.
Parce queri mea grata comes. Nam plurima contra
Huic ego te propter præmia contribuam.
Esse dabo egregium uatem: quem protinus omnis
Perperuo celebret nomine posteritas:
Cognoscer uolucrum quæ prospera: quæq; uolatu
Irita: cuius irem triste sit augurium.
Plurima Boeotis oracula: plurima Cadmo
Hic canet: & magnis plurima Labdacidis.
Huic ingens baculum dabo: quod uestigia ducat
Qua uelit: huic uitæ tempora longa dabo.
Mox & honoratus Diti/colet infera regna
Inter & extinctos unicus hic sapiet.
Adnuir his Pallas dictis: quodq; adnuir illa
Perficetur: soli Iuppiter hoc tribuit
Natarum e turba/ quæ sint patris omnia ferre:
Lorrices: Mater nulla deam peperit:

Immo Iouis uertex: uertex Iouis/omnia nura
Perficir:& nata prorsus idem licitum est.
En uere nunc Pallas adest. Eia ergo puellæ
Quis Argos curæ est/ire deam accipite:
Cumq; bonis uerbis/& cum prece/cumq; ululatu.
Salue o diua urbem protege/& Inachiam.
Salue hinc abscedens: iterumq; huc flecte iugales:
Ac rebus Danaum sis precor auxilio.

Caput lxxxi.

De Oeno & Asello: quodq; apud Propertium mēdose legir Oeno.

a Pud Propertium eūdem quarto elegiarum libello/ita duo
uerficuli leguntur.

Dignior obliquo funem qui torqueat Oeno:
Aeternusq; tuā pascat Aselle famē. Diu fateor animum meum
stimulauerat/ac pupugerat/quidam quasi scrupulus: donec eum
codex uetustus euellit/quem mihi Bernardinus Valla celebris
reconsultus/& primæ homo nobilitatis Romæ ab hinc ferme qn
quennium commodauit: ubi non Oeno! sed Oeno legi/legisseq;
me statim duobus eruditissimis iuuenibus ostendi: qui me do
mi commodum salutarerant. Liquer aut insinuari a Propertio So
craticæ illius picture argumētū: de qua sic Plinius libro naturalis
historiæ qnto/& trigesimo narrat. Et piger iqr/q; appellat Oenos
spartū torquēs/quod Asellus attodit. At. n. piger hic Ocnus (ut
uideo) multorū inuitamētis: uagus repēte factus/& desultor: co
ridie iā sedes mutat. Quapropter ut certo i filiquastro cōqescat ali
quādo! petēda fides est/abeo maxime codice/quem citaui mus:
hoc ē (ut uere dixerū) a stirpe: de qua istius cōiecturæ pullulauit
occafio. Sic. n. qui uis irelliger/ne utiq; me mihi asserere aliena! sed
mea dūtaxat: inq; meis libris nil prius esse fide.

Caput lxxxii.

Quod i digestis ritulo de edendo legatur ad alium/legi ad al
bum conuenire.

i N titulo de edēdo: qui secundo digestorū uolumine legiē/
uerba Vlpiani sūt ita libro quarto ad edictū. Eū quoq; ede
re Labeo ait: q; pducatur aduersariū suū ad albū/ & demōstrer: quid
dictaturus ē. Sic er. n. scriptū in pādectis ipsis florentinis. Atq; co
dices oēs: q; sunt ī manibus/ nō ad albū/ sed ad aliū habēt. Vnde
multa uidelicet Accursi hesitatio. De albo autē prętoris itelliges.

Caput lxxxiii.

De Harpocrate.

e Pigrāma ē Catulli. Lelius audierat patruū obiurgare solere.
Si quis delicias/ diceret/ aut faceret.

Hoc ne ipsi accideret patruī perdespuit ipsam

Vxorem/ & patruum reddidit Harpocratē

Quod uoluit fecit/ nam q̄uis irruerit ipsum:

Nūc patruū/ uerbū non faciet patruus. Quāsitū diu q; nā is fo
ret Harpocrates: de quo mentionē & hoc loco faciat Catullus &
item in altero epigrammate/ sic inquires.

Si quidq; tacito commissum est fido ab amico:

Cuius sit penitus nota fides animi:

Me unum esse inuenies illorum iure sacratum

Corneli: & factū me esse puta Harpocratem. Nos ramē & Vene
tiis & itē Veronę (quod diximus) ab hīc ānos octo ferme de eo
studiosis aliquor publice respōsitauimus: quorū nūc testor fidē/
cōsciētiāq; / si cui forte aliena adscribere/ ac nō mea potius mihi ui
deor uindicare. Plutarchus igit̄ ī libro/ quē de Iside fecit/ & Osiri
de/ Harpocraten scribit ex Iside ipsa natū: & Osiride: q; cū illa iam
mortuus rē habuerit/ Sed natū ramen pręmaturo patru: debilita
nq; crunbus. Porro editū eundē circa brumę tempus minus ab
solutū & rudē/ pręflorētibus puta/ pręuidentibusq; rerę fētibus:
quo circa etiā lētis primicias illi offerri. Neq; ramē inqt aut imper
fectū esse deū/ aut ifārē/ aut deniq; legumen aliquod existimādū/
sed rudis īpfectiq; sermonis/ minimēq; articulati præsidiē quendā
potius ac moderatorē. Ex quo ēt digito labra cōprimit/ argumen

rum taciturnitatis & silentii. Quin mense eo/ quem uocant Meso-
rēm/ primitias leguminum offerentes: ita dicunt: lingua: fortu-
na/ lingua demon/ deq; ægyptiacis arboribus/ persicam i primis
ei sacram ferunt: Quod fructus cordi: frōs linguæ/ persimilis.
Hactenus ex plutarcho de Harpocrate/ carptim/ uellicatimq; & p
interualla. Meminit eiusdem Lucilius quoq; poeta græcus in epi-
grāmate ad Dionysium: monēs ut siquem habeat inimicum: nec
Isin ei/ nec Harpocraten/ aut qui cecos deus faciat iratos preceſ:
cogniturum quid deus/ quid Simo ualeat. Sed & Tertullianus i
Apologetico/ sic ait. Serapidem & Isidem/ & Harpocratem/ cū suo
cynocephalo/ capitolio prohibitos iferrī/ idest curia deorum pul-
sos/ Piso & Gabinius consules/ non utiq; Christiani: euerſis etiā
aris eorum abdicauerunt/ turpium & orioſarum superstitionum
uicia cohibentes: his uos reſtitutis summam maiestatem contuli-
ſtis. M. autem Varro in libro de latina lingua ita ſcribit. Cælum
& terra: hi dei idem qui ægypti Serapis/ & Isis/ & si Harpocrates
digito ſignificat/ ut raceas. De hoc igiſ intellexit Ouidius libro
Metamorphoſeon nono:

Sancta q; Bubastis/ uariſq; coloribus apīs
Quiq; premit uocē/ digitoq; ſilētia ſuadet.

Er item Auguſtinus libro de ciuitate dei undeigeſimo: Et quo-
niam (inquiens) fere in omnibus templis ubi colebant Isis & Se-
rapis/ erat etiam ſimulachrū/ quod digito labiis impreſſo/ admo-
nere uideretur/ ut ſilentium fieret: hoc ſignificare idem Varro exi-
ſtimat/ ut homines eos fuiſſe tacerēt. Hactenus Auguſtinus. Sed
in epiſtola Abammonis ægyptii ad Porphyrium/ quam aut i græ-
cam uerſiſſe orationem/ aut certe compoſuiſſe Platonius Iambli-
chus exiſtimatur de deo quodam/ ueluti ſecundo ſit mentio/ cui
nomen ægyptiaca lingua fecerit Icheon hunc oſtēdit ſilentio co-
li oportere. Quod idem etiam de ſūmi dei cultu prolixè Porphy-
rius ἐν τῷ περὶ ζώων ἀποχῆσ Quin Dauid irē propheta pſal-
mum ita quempiam inchoat.

Lecha Dumiggia rheilla elohim be ziggion
Id latine significat/ Tibi silentium laus/ deus in Sion. Quod ali
ter ramen interpreteres septuaginta uerterunt: hoc est.
Te decet hymnus deus in Sion.

Quare Harpocratem puto ægyptii suis adhibebant sacris: qui si
lentio colendum ostenderet/ summum deorū: Plinius quoq; de
Harpocrate i libro naturalis historie. xxxiii. hactenus meminit.
Iam uero etiā Harpocratem/ statuasq; ægyptiorū numinum/ in di
gitis uiri quoq; portare incipiūt. Vt ergo ad Catullianū Lelium
redeamus: Scire ille quidē/ ne obiurgaretur a patruo/ posthabita
illius quā comprimebat uxore/ ipsum iam cepit irrumare patruū:
eoq; pacto tacere coegit/ quoniā loqui fellator nō potest.

Caput lxxxiiii.

De libertinis/ qui uocentur dediticii.

i. Institutiones hę quę uocantur in iure ciuili/ Iustiniani prin
cipis nomine editę/ sed a Triboniano ramen/ doctisq; aliis
uiris/ composite/ etiā gręce scripę sub eodem prorsus intellectu/
reperiuntur. Nisi quia ritus quidam/ cōsuetudinesq; Romanorū
ueteres/ uberius aliquanto/ & laxius in gręco ipso/ q̄ in latino co
dice referūtur/ ut peregrinis hominibus/ atq; a Romanorum mo
re/ cōsuetudineq; alienis: res tota penitus inotesceret/ Sed quod
de libertinis iis/ qui dediticii uocabantur/ strictius/ breuiusq; in
nostris institutionibus/ non alienum uisum est ex gręci uolumi
nis sententia: prolixius hic/ atq; ob id etiā dilucidius explicare.
Qui igitur apud antiquos manumittebantur/ modo maiorem/
& iustam liberratem/ consequebantur/ & fiebant ciues Romani:
modo minorem/ & latini Iuniani ex lege Iunī Norbani fiebant:
q̄ illorū quasi secreta fuerint inuētor/ atq; auctor. Modo ēr inferiōrē/
& fiebāt ex lege Aelia Sentia dediticii. Nā si quis q̄diu seruitutē
seruierat/ suppliciu ex delicto dedisset/ ut aut inscriprus fuisset:

hoc est/ ut notas & stigmata iniusta fronti accepisset: aut in publi
cū carcerem coniectus/ aut ex delicto uerberatus/ & se deliquisse
confessus fuisset: dein gratia inita a Domitio manumitteretur/ li
bertinus dediticius uocabatur: ad exēplum uidelicet peregrino
rum dediticiorū. Nam cum aliquando peregrini quidam: Roma
norū uestigales/ elatis animis/ bellum repente aduersus eosdem
suscepissent/ tū uicti ui: abiectis armis/ se uictoribus dedidissent:
hactenus humane tractati sūt a Romanis/ ut uitā quidem impe
trarent/ Sed hac uelut ignominia notarenē: ut deditici deiceps
uocati sint: quia se dedidissēt. Quare etiā libertinorū hoc genus
deditici sunt/ ab Aelio Sentio nuncupati. Ut q̄ i admittendo cri
mine uelut iidē fuissent/ eodē quoq; nomine appellatētur.

Caput lxxxv.

Cuiusmodi apud Iuuenalem Cereris ludī accipiātur: deq; Cerialium auctore Mēmio.

i. Vuenalis in satyra quartadecima sic ait.

Ergo omnia Flora:

Et Cereris licet/ & Cybeles/ aulē relinquo.

Nemo ex iis poetę huius interpretibus/ super ludis Cereris quip
piā locutus: Nō quo nomine appellarenē/ non quā fierent in eis/
non item a quo primus celebrati: non ubi de his facta mentio:
Quę singula tamē a boni/ doctiq; interpretis officio/ nō abhorre
bāt. Quocirca totum id nobis faciēdum: ne curā istius nostrę
scrupulositas/ in paruulis etiam momētis desiderē. Ludī igit̄ Ce
reris: quorū hic est memora/ Cerialia dicti: quibus equorum cur
sus in Circo celebrabantur: primusq; eos .C. Memmius Aedilis
Curulis fecit. Cornelius Tacitus in libro historiarum sexodeci
mo/ de Nerone principe loquens/ Tandem inquit statuere Circē
suum ludorum die: qui Cereri celebratur/ exsequi destinata/ quia
Cęsar rarus egressu/ domoq; aut hortis clausus/ ad ludicra Circi

uentitabat. Et paulo post. Vtq; Circēſium Cerialiū ludicrū/pluri
bus equitum curſibus celebraretur. Ouidius i quarto faſtorum.
Circus erit pompa celebr/numeroq; deorum/

Primaq; uentolis palma petetur equis.

Hic Cereris ludi/non eſt opus/indice cauſa

Dion quoq; hitoria ſcriptor in libro ſecundo/& quadrageſimo
narrat/Potito iam rerum Cēſare:ēdiles rum primū duos ex parti
cis/ quattuor ex plebe creatos/ Sed duos illos ſupiores/a Cere
re fuiſſe denominatos/ idq; ab illo initio ſcribit ad ſuam uſq; gra
tem permanere: Idēq; etiā Dion libro ſeptimo/ quadrageſimoq;
ante deuictū Brutum eueniſſe ait/ ut ēdiles plebei gladiatorū cer
ramina pro equorū curſibus Cereri exhibuerint. Præterea Laurē
rius Medices/uir omni laude præcellens/ nomīſmata compluria
nobis oſtendit/quæ faciem uiri barbarā/& itonſam habeāt/ cum
duplici titulo. Quitinus & C. Memmi: Altrinfecus autē Ceretis
imagūculā draconibus uehētē/ cū titulo huiuſmodi. Memmius.
Aed. Cur. Cerialia Preimus fecit. Vbi etiā Preimus nō primus cū
diphthongo in priore ſyllaba notatum obſeruauimus. Hūc nos
putamus/ aut. C. ipſum Memmium fuiſſe: qui prætor cum. L. Do
mitio fuerit: quiq; Cēſari obiēcit etiam ad Cyathum & uinū Nī
comedi ſteſiſſe/ cum reliquis exoleris: quiq; eundem Cēſarē aspēr
rimis orationibus lacerauerit: Mox reconciliatus/ etiam ſuffraga
rorem in peritione cōſulatus habuerit: De quo ſic in epiſtola ad
Atticum Cicero libro quarto. O uirū. o ciuem Mēmium. Cēſaris
omnes opes confirmant/ cum eo Domitium cōſulem iunxerūt:
qua pactione/ epiſtole cōmittere nō audeo. Ad eumq; puro: uel
certe ad filium liber poera Lucreti de rerū natura ſcriptus. Siqui
dem & dignitas hominis/ & tempora congruunt/ niſi tamen arbi
rari malumus/ filium potiſſus eiſdem. C. Memmi cognōminem
patri/ēdilē Curulē rum factū a Cēſare.

Caput lxxxvi.

De fluctu decimo seu decumano: cuius permulti poetæ memine-
runt.

o Vidi poetæ uersiculi sunt in primo tristium uolumine
Qui uenit hinc fluctus / fluctus supereminet omnes:

Posterior nono est: undecimoq; prior.
Decumanum intelligit fluctum: qui fieri maximus dicitur / sicuti
oua quoq; decumana dicunt: quæ maxima. Nā & ouum decimū
matus nascit. Ex hoc scuta quoq; decumana / quæ essent amplissi-
ma sunt appellata. Et decumana i castris porta / ab hoste auersa.
Sicutiq; decumanus i agro limes ab oriēte ad occasum non mihi
pprerea uidet dictus / quoniā quasi duocumanus / ut. M. Iunius
Nypsus opinatur: id. n. nimis durū / & coactū / sed quoniā longif-
simus / & maximus. Nam cardo ipse iā dimidiatus decumano sci-
licet anticipāte / cōsiderat. Sed de fluctu decimo / siue decumano /
er i undecimo Methamorphoseō poeta idē meminit his uerbis.
Vastius insurgens decimæ ruit imperus undæ

Et Silius italicus libro. xiiii.
Non aliter Rhodopes boreas a uertite preceps:
Cum sese immisit decimoq; uolumine pontū /
Expulit in terras.

Sed & Seneca in tragoedia Agamemnone
Hæc oneresidit: illa conuulsum latus
Sūmittit undis: Fluctus hanc decimus regit.
Valerius etiā Flaccus argonauticon secundo sic ait.
Quanta quoties & Palladis arte
In cassum decimæ cecidit rumor arduus undæ.
Lucanus quoq; in quinto pharsalia.
Hæc fatum decimus dictu mirabile fluctus
Inualida cum puppe leuat.

Ut uel hoc ipsum norabile sit arque insigne tantopere decimum
istum fluctum uelut a conspirante poetarū choro celebrant.

Caput lxxxvii.

Quod erat in Ciceronis epistola uocabulum philotheoron/ corruptum dein improbe in nomen quod est philocteren.

i N Ciceronis epistola ad Trebatium: cuius initium. In equo troiano/scis esse/in extremo sero sapiunt: ita scriptum fere cunctis exemplaribus inuenitur. Deinde quod in britania non minus q̄ Philocteren te praeuisti/plane non reprehendo. Diu me torseram/maceraueramq̄/eliciendo sensu de uerbis his/ neq̄ p̄cedebat. Quotum.n. de Philoctere hic Cicero/Sed.n. postea codicem illum uerustissimum/Laurenti Medicis opera sum nactus/quē & superius citauim/ minus multo q̄ ceteri deformatum/ inq̄natum/peruersum/conturbatum. Nam in eo sic erat. Deinde quod in britania/non minus Philotheorum te praeuisti/plane nō reprehendo. Nam Philotheorus is est/qui spectationum studiosus: qualē se Trebatius in britania praeuerat: dum praelium fugitās/otiose assentiri armis medijs. Ex quo Ciceroni materia ioci/& caulli.

Caput lxxxviii.

Vnde illud tractum faimus troes: quaeq̄ extent in litteris/super lacedaemoniorum choro/& cantico.

f Vimus troes: hic loquendi color tā efficax: de consuetudine chori illius lacedaemonii: ductus/quasiq̄ i adagium ascitus. Nam ut est scriptum apud Plutarchum in libello/cui sic est titulus/Quo pacto laudare se quispiam/citra inuidiam ualeat. Chorus erat lacedaemoniorum trifarius: Senum/Puerorum/Iuuenum. Canebant autē senes ita. αἰμειν ὡς τῆμεν ἀλκιμοὶ νεανία. Quo significabāt fuisse quondam se robustos iuuenes. Pueri uero sic. αἰμειν δεγέσόμεθα πολλῶν κάρρωνες. Ex quo se futuros lōge his meliores p̄ofitebantur. Iuuenum autē cantio haec. αἰμειν Δέ γέμεν αἰ Δελῆος ἀνγείσσειο. Indicans ipsos iam id esse/ quod

uel illi fuissent/uel hi futuros sperarent: eiusq; rei paratos facere
periculum. Quod item scriptum in Diogeniani collectaneis. Cō
simile prouerbum de Milesiis ponit Aristophanes in comoedia
Pluto. πάντες ποτήσαν ἀλκιμοὶ μιλῆσιοι. Vt iam nō esse eos
uiros fortes intelligamus: quos olim fuisse dicamus. Hoc intel
lectu Cicero de coniuratis agens/ uiixerunt inq; extinctos ea uo
ce nescio quo pacto significantius declarans/ minusq; multo iui
diose/ q̄ si plane dixisset occisos.

Caput lxxxix.

Quod Seruius grāmaticus bucolicos Maronis uersus/ tam men
dose legit: q̄ falso enarrat. Notataq; ibi & relata quaedam sup ini
tandis pueris: superq; dis aliquot ueterum/ maximeq; genis &
Iunonibus.

i N bucolicis Vergilianis hi duo sic uersiculi leguntur.

Incipe parue puer cui non inere parentes:

Nec deus hunc mensa/ dea nec dignata cubili est.

Quos enarrans Seruius haud inceleber grāmaticus & uerā lectio
nem/ (quod eius pace dixerim) contaminat/ & fabulam sibi ex tē
porē cōmodoq; suo confingit/ contra omnem ueterum auctori
tem. Neq; n. cui/ sed qui legendum: hoc est nō casu datiuo/ singu
lariq; numero: sed plurali nominatiuo/ quanq̄ utrobq; apud ue
teres eadem uox/ uisdēq; notata litteris: sicuti i primo Quintilia
ni de institutione oratoria/ non oscitans lector inueniet. Ex quo
etiamnum uersiculus/ in. vii. Valerij Flacci Argonauticon libro.

Curaq; cui profuga forsan tener alta carina.

Etiannum inq; iste uersiculus/ cui retinet/ nō qui: tam scilicet in
uetustissimo codice/ de quo reliqui fluxere: q̄ in his quoq; puil
gationibus. Quod autem dicimus qui legendum/ nō cui: docet
idem Quintilianus i nono/ figuram esse declarans hinc nume
ro/ sicut plurali singularis subiungatur. Ex illis. n. inq;: Qui nō

risere hunc non dignata. Quis aut dubitet / quin de Vergilianæ
lectionis incolumitate Quintiliano credendum sit potius / q̄ Ser
uio / præsertim / qui manum quoq; Vergili citet aliquando / & Cice
ronis. Quocirca manifestum est quod diximus / mendose locū a
Seruio adduci. Fabulam aut sibi eundē ex proposito / cōmodoq;
finxisse q̄s non uideat / cū nusq̄ ob id præcipitatū fuisse Volcanū
legamus: quoniā deformis natus: quoniāq; ei nō Iuno ariserit:
Et. n. poeta Homerus ob id ait / quod matri cōtra Iouem patrem
suppetias tulerit: Natus. n. ex Ioue & Iunone secūdum Homerū
Volcanus: licet ex Iunone sola fingat Hesiodus in theogonia si
cuti ex solo Ioue Minerva dici. Vnde ἀπατρὸς a Theocrito uo
catur in enigmatio: cui βωμόσ inscriptio: Quare parētes ad Io
uem Iunonēq; uix satis etiā proprie referētur. Sed & illud sane q̄
frigide Seruius idem / quod neq; admissum ad epulas deorū Vol
canum dicit: neq; diuinos honores meruisse: quē Varro etiā inter
selectos deos numerat septimū. Tum ne pcesserit q̄dem uel isto
pacto quod molit̄ Seruius: quādo nō ob id ait præcipitatū / quod
haud risent / sed quod ipsi haud arisū. Viderimus / utrū ne ipse
mox credibiliora suspicer: certe iam Seruius uerissimis reuincit̄.
Et q̄dem sic ego legerim / sic enarrauerim. Parētes Salonini pueri /
de quo nūc agitur / ut sit parentes uocādi casus / hunc qui nō rise
re / neq; deus mensa dignatus neq; dea cubili: hoc ē nec Genius /
nec Iuno uitalibus auris dignū putauere hunc / ex illis q̄ nō rise
re: ut sit figurate dictum Quintiliano teste / pro eo quod est hūc /
qui nō risit: uel qui e numero est eorū / qui nō risere. Credebat̄ enī
habere quisq; suū deum suāq; deam / hoc est suum geniū / suāq; Iu
nonē uitæ præsides. Hos igit̄ indicauit Maro Catexochen. Mēsa
enim Genio cōuenit / ut
Funde merum genio:
Iunoni lectus. Quod Iunius quoq; Philargyrius docet / hūc ipsū
ita interpretās locum: Pueris inq; nobilibus editis / i attio Iuno
nis Lucina lectus poni. Herculis mēsa. Sed & apud Varronē

lectum est/initiari pueros/Educe:Potine:& Cube/diuis edendi:
 potandi:& cubandi:ubi primū a lacte:& cunis transferunt: Quā
 Varronis auctoritatem/Donatus i Phormionē Terentianam ad
 ducens/etiam hūc ipsum citauit Maronis uersiculum: atq; idem
 Probum quoq; rettulit adnotasse. Mensa igitur/& lectus argumē
 ta uitalitatis/quod initiis ipsis adhiberent. Ceretū habet homo
 suam sibi ridēdi pprietatē. Qui uero nō rideat: ei qui potest esse
 uita uitalis/ut ait Ennius/Deum uero/deamq; ad has referre Var
 ronē Educā/Ponnā/Cubāq; nequeas: quod hę feminę omnes/
 ut Augustinus etiā in libro de ciuitate dei sexto/declatatur. Sed
 nec ad Pilūnum ratione pari & Pitūnum/coniugales deos/qbus
 ut ait Varronē scribere Marcianus i secūdo libro de uita patrum/
 natus si erat uitalis simul ab obstetrice fuerat sublatu: & i terra
 stratus/ut esse rectus auspicare/ sternere etiā i gēdibus lectum cō
 fueuerūt. Restat igitur/uti quod de Genio/& Iunone diximus/
 auctoritatū quoq; tribiciniū fulciat. Plinius itaq; naturalis hi
 storię primo/Cū singuli inq; ex semet ipsis/toridē deos faciant:
 Genios/ Iunonesq; adoptādo sibi. Seneca epistolarū ad Luciliū
 unde uigesimo. Ita tamē ait hoc seponas uolo/ut memineris ma
 iores nostros q crediderint stoicos fuisse: singulis.n.& Genium
 & Iunonē dederūt: Vnde arbitror Iuuenalis.
 Et per Iunonem inq; domini iurante ministro.
 Hoc.n.reprehēdit satyricus poeta/ quod non p Genium/sed per
 Iunonem domini minister iuraret: uidelicet more muliebrī. Quō
 circa sic illa apud Petroniū arbitrum Quartilla loqrur. Iunonem
 meam iratā habeā/si unq; meminerim uirginē fuisse. Nam infans
 cum paribus inq; nata sum/& subinde pdeuntibus annis maiori
 bus me pueris applicui:donec ad hāc etatē perueni. Hinc etiam
 putō natū prouerbiū illud/dicat ut posse taurum tollere/ q uī
 rulum sustulerit. Cererum si detur modo:nō iniquā plane a no
 bis peragi reprehensionem:labascereq; iam cōmentū istud Serua
 num:quod anteaq; talia pdebamus/ pro idubitato obrinuerat:

Reliqua in medium (ne nobis blandiamur:) libera opinaturis
relinquamus.

Caput lxxx.

Qui uir Theodorus Gaza: quantumq; tamen lapsus in Aristo-
telis problemare uerso.

n On recuso: quin sub censuram sub aleâq; ueniar: quaecûq;
hoc erit/ de quo scribam: dum ne sint i hoc albo duæ mihi
maxime suspectæ litteraræ pestes/ inscitia/ inuidiaq;: dum ne q's
mihi amufotos: (ut uerbo utar quo Symmachus) dū ne q's opi-
cus: dū ne q's durus/ & contumax & in hominis uerba/ q̃ in uerū
fidem iuratus/ contingat iudex. Quod si iudices etiam nūcupā-
di/ non Tarentinos equidem/ & Cōsentinos/ & Siculos mea ista
legere: sicuti sua quædam Lucilius/ Sed latinos homines/ græcæ
litterature non ignaros: non Iunium Congium uolo/ sed Scipio-
nem/ sed doctissimum omniū Persium/ atq; Rutilium: hoc est siq;
sunt illis compares: macti prudentia/ ingenio/ doctrinaq; uiri: ad
quorum iudicium iure sit elaborandum: qualis puta si liceat/ is
ipse est/ qui mihi instrumenta studiorum tam multa/ otiumq; al-
tissimum suppeditat/ auis/ atauisq; porēs/ Medices Laurentius/
Florētina reip. cōlumen/ cuius cum iudicium illud circumspectis-
simum/ & naturalem quandam mētis altitudinē maxime quæq;
in actu rerum/ uel ciuitates experiuntur uel principes/ tum eundē
in litteris/ & humanitaris/ ac sapientiæ studiis/ ei deniq; nō admi-
rantur/ q non penitus ut ipsi/ qui non introitus inspexerūt. Qua-
lis est itē Iohannes Picus hic meus e Mirandulanis principibus
absolutissimum nature opus: a quo philosophia latine iam me
dirans loqui/ summum puro fastigium accipiet: Quales præterea
duo illi/ sed una deuincti amoris copula: Veneti patricii sūt Her-
molaius Barbarus/ barbariæ hostis acerrimus/ qui latinæ philoso-
phiæ/ uelut arma/ instrumentūq; uerborū: sic aut aure diligētissima

rerget/aut incude noua fabricaē: ut ob ipsius industriā iam nunc
pene in isto quidē genere/ uel nitore/ uel copia uiuamus ex pari
cum græcis: Et Hieronymus Donatus: uir nescio utrum grauior:
an doctior: an etiā humanior: certe omni lepore affluēs: omni ue
nustate: cuius tamē ob id uereor/ ne leuior cuiq̃ censura uideat̃:
quoniā me pulcherrimo carmine! Sed & epistola una atq; altera
mire laudauit. Licet. n. tantū boni de me ipso: qui multū a tolera
bili/ ne dum a perfecto absum/ pudeat credere: magis tamē tanto
uiro pudet nō credere/ talia de me: sic (ut apparet) ex animo affir
manti. Quare istis q̃dem paucis/ aut eorum (siqui sunt) cōsimili
bus/ dum nostra hęc qualiacunq; sunt arriuerint: floccipēdo iam
nunc/ images penitus/ umbrasq; laruanū: q̃bus natura esse dici
tur (ut sancti uiri uerbis utar) terrere paruulos/ & in angulis gar
rire tenebrosis. Theodorus igitur Gaza uir græcus/ & ut doctis
etiam uideretur eruditissimus! Aristotelis problemata uerrit i lati
num! Sed in quo problemate querit̃? Cur homines/ qui ingenio
claruerūt/ uel in studiis philosophiæ/ uel in rep. administrāda/ uel
in carmine pangēdo/ uel in artibus exercēdis melancholicos oēs
fuisse uideamus: & alios ita ut etiā uitii attrā bilis infestaretur/
in eo manifestius utiq; (ni fallor) insigniusq; extitit interpretis er
ratum/ q̃ ut excusari iam/ dissimulari ue possit. Nā cum illic exem
pla subiiciat Aristoteles/ heroū qui laborasse dicant̃ attrā bile: pri
mumq; de Hercule agat/ fuisse illū nimirū tali habitudine/ signis
argumentisq; collegit istiusmodi. Quod & Comitialis morbus
sacer ab eo sit dictus: & filios occiderit uecors/ ut i Senecę tragoe
dia tractat̃: & anteq̃ obiret/ scarētū ulcerum eruptione laboraue
rit: Vnde illa puto nexea runica uenerit in fabulā/ nā hoc quoq;
uitium attrā bilis est: Ex quo etiam Lysandro lacedæmonio pxi
me ante obitū/ genus id inquit ulcerū emerit. Theodorus itaq;
quod ad filios & ad ulcera Herculis attinet/ ita deniq; interpreta
rūt. Puerorum quoq; inquit morio mentis idem hoc explicat/ &
eruptio ulcerū: quę mortē interdum antecedit: Cum sit ita græce.

καὶ ἡ περὶ τούτων παύλας ἑκστάσις καὶ ἡ πρὸ τῆς ἀφανίσσεως
αὐτοῦ ἐντῇ ἐλκῶν ἑκφυσις γενομένη. Neq; autem dubitem ex
usu esse/anteq; ipsi locū uertimus/ perpendere diligētius/ quid si
bi illud uelit ἐντῇ. quod ille dissimulat/ quæ ue de prepositione
articuloq; illo abiuncto sentētia elici possit. Et quidē ego sic arbi
tror legendum corrigendūq; ἐν οἷτῃ. ut sit ad uerbū sensus: Et ī
liberos suos pauor/seu maior dicere mētis excessus: & ante obi
tum ipsius in oera ulcerū eruptio. Quod autē pauorē maluimus/
aut mentis excessum uertere/q; ut iste/motionē mētis: quæ græce
sit Ecstasis: auctorē sequimur ī priore: quē psalmorū probat inter
pretem/Pictauēsis Hilarius: in posteriore Hieronymū/ qui tamē
alicubi solitarium quoq; illud excessus/ latine p illo Ecstasis red
didit. Nam pauorē Cicero quoq; metū definit esse/mentem loco
mouētem. Sed de nomine alias. Nunc quod instat. Profert exem
pla Aristoteles/per quæ manifestū fiat/ Herculem quoq; atra bile
uexatum/sicuti dein Aiacem/ Bellerophon tē/ceterosq; ostendit/
ut sensus/ordo/ratio/prætereaq; ueritas inexpugnabilis/& uinci
nescia/nostræ prorsus interpretationi suffragent. Quorsum. n. hic
de pueris mente moris in mediis agat heroibus/ aut quæ magis
etas a bile hac atra quæ furorem dicimus/ q; puerilis abest? Quid
autē generalem hanc ulcerū ante obitū eruptionem accipit/ quod
neq; uerba significant Aristotelis:& plane illius proposito uolū
tariq; contrarium? Nēpe q; probare nitaē/ ex argumētis qbuspiā/
atq; exēplis/nō pueros/nō quoslibet/attra bile/sed heroas/ maxi
mosq; uiros inq;erari. Quin illud etiā diligētius cogitandum:sa
cer ne tantū morbus ut Aristoteles ait/ an etiā Hercules/ quod
de suo Theodorus adicit:appelle. Atq; locum eūdem male uer
sum/a Petro etiam Aponensi/ cui cognomētum ex re Cōciliatori
factū/naturæ rerū ac medicinæ cōsultissimo! Sed ut tū fuere tēpo
ra/parum linguę utriusq; perito homine minus eqdem indignet/
Is autē errantē/suo semet indicio prodiit/ in cōmentario quodā su
per hac ipsa pblemata cōposito. In eas. n. se cōiecerat angustias/

ut explicare nil possit: ac stuporē / siue quod ait ipse cōgelationē
quæ pueris accidat / denominari inde cogat dicere / hoc ē (ut arbi
tror) ab Hercule. Quod ego illi tū dederō / cū denōiationis istius
uox quepiam indidem pronuntiabitur. Sed enim Theodori cau
sam facile iam quiuis impulsam / prostratam / constrictam / sciat:
etiam si nihil adiciamus. Quin ipse credo / si reniuisceret / & de
hoc admoneretur / neutiquam pro recto defenderet: si plus uero
daret / q̄ studio: potius ut in duodecim scriptis adsolet: Quoniā
moti semel peniteret: concedi sibi postularet: ut calculum redu
ceret. Nec autem nos hæc de eo notaremus: si non plurimi facere
mus. Non enim sic dementis otii sumus / ut incolumi dignitate
nostra / uelimus eo abuti: contra recentem / nimirumq; iam triuta
lium nugamentorum prouentum: Contraque ista pene dixerim
mendicabula & propudia garrulorum: nescio risu ne exploden
da magis / an silentio dissimulanda: Quo perpetuo ignobiles /
inter suas ineptias delitescant. Hoc autem dumtaxat attulimus:
non quidem obstrigilandi / quod dicitur causa / sed admonendi
potius studiosos / qui scribendi onus hoc laboriosissimum pari
ter / inuidiosissimumque susceperint / Nequid unquam de inten
tione remittant / neu parcant / industria / operaque: ne ue indul
geant sibi / aut oneri cedant. Circumspiciant undique / librent /
pensent / exigantque singula / nihilque non olfactent / non excu
riant / non examinent / non castigent etiam / atque etiam / ac sub in
cudem sepius reuocent: Consulantque interim uel minus erudi
tos / & renuiorum (ut ita dixerim) uiriculas non aspementur.
Quando ita ferme comparatum est: ut in alienis erratis lyncei si
mus / in nostris lippi / cæcique: ac non uideamus ut Catullus
ait.

Mantrix quod in tergo est.

Sed i primis caueant hoc tamē: qui scribūt / ne dū nimis ad uota
laudum properant: cruda adhuc in publicum sua studia propel

o i

lant. Illud in Theodoro mirari me fareor: Quid ita scripserit in
præfatione librorū de animalibus Aristotelis/ quibus unis præci
pue commendatur: adiutum sese a nullo: nec certare adeo cum
ceteris interpretibus: quos inquit uincere nullum negotium est:
Cum libros eosdem sic Georgius Trapezūtius ante ipsum lucu
lente uerterit: ut uel redditis quæ apud ueteres inuenerat: uel per
se denuo fictis/ excogitatisq; uocabulis/ latiam prorsus indolem
referētib; uitio factū nostro/ primus opinor iuniorū/ docuerit:
cur ipsi minus multas q̄ græci rerum appellationes habeamus.
Hos igitur si quis libros diligenter legerit: minus profecto Ga
zā laudabit/ pene illius uestigiis insistentem: Quin si homo erit
ingenuus/ credo stomachabitur: sic a Theodoro dissimulatum!
per quem maxime p̄fecerat: sic habitum pene contempni/ ludi
brioque/ cuius potissimum laboribus insidiabatur. Nobis uero
ē fortasse habebit gratiā/ quod ista reddere suis auctoritatibus
contendamus. Nam quantum sibi Georgius in eo placuerit ope
re: uel illa de præfatione uerba significāt/ qbus sese libros eos la
tinis ait non minus elegantis/ emendatosque dare/ q̄ apud græ
cos habeantur. Sed & hoc ad se trahere Theodorus conatur/ ut
item quæ de mensibus græce prodidit/ ex huius potissimum de
qua loquimur interpretationis prohoemio sublegūtur. At enim
fuere (sicut apparet) acerbissima inter hos græcos inimicitia: Sic
ut in grammatico quoque suo commentario Theodorus: Geor
giū uocer hunc Pornoboscon: quod alenrem scorta significat: Al
ludens arbitratur ad Georgiū ueterem grāmaticum/ cui cognomen
rum græci Choeroboscon dixeret. Cerera porro/ quæ Theodorus
hicedidit: ubi modo non reperundarū sit accusandus/ sicut eru
ditione/ diligentiaque non carent: ita sunt (ut mihi quidem ui
detur) ad examen quoddam strictius/ curiosiusque reuocanda.
Nos hoc loco nec doctorum nitida nomina rempramus apud
imperatorum decolorare iudicia/ nec ramen dissimulare: Quid

in quoq; desideremus/ aut inhonoratū trāfire uolumus: cui ueritas patrocinetur/ Vt autem habere stultum q̄maxime ingenuum/ paratumq; uolumus/ ita q̄minime accusatorium/ q̄minime licentiosum & noxium: Nec enim tam uasitiam profitemur/ q̄ exhibemus industriam. Quid autem nos olim de doctrina estimaue-
rimus igenioq; Theodori: græcis aliquot & latinis epigramma-
tis testati sumus: quorum nunc unum dumtaxat/ idq; græcū su-
biciemus: Siquis tamen hæc quoque/ siquis captus amore leger:
Igitur sic est.

κείτο μέγας ποταγών γαζῆ θεοδώροιο ἀμφὶ
μόναισ' ἰάνσονίαισ' ἡδέλικωνιάσι.
Ταῖς μὲν γὰρ γενεῇν ταῖς δ' αὖθρε πτήρι' ὀφείλεν
ἔλλας γάρ τε κε τὸν γ' ἰάνσον' ἰδὲ τραφέν
ἴσον δ' ἀμφοτέρων σοφίῃ γλώττῃ τε κέκαστο
τὸν δ' οὐτ' αὐτὸς ζῶν οὐτ' ἄρ' ἔκρινε θανάτων
ἀλλὰ καὶ ἰταλίνῳ μεγάλῃ ἐπὶ ἑλλάδι κείσθαι
εἴλετο, ὅφρα κλέος ξυνὸν ἦ ἀμφοτέροις

Caput lxxxxi.

Quo pacto uir idem græce transtulerit: quod est apud Cicero-
nem/ Suadē medulla/ positiq; Eupolidos uersus de Pericle: tū
indicatum: quibus deniq; dea Pitho/ latinis appellationibus
censeatur.

Ib bellum Ciceronis Aureolum de senectute Theodorus idē
Gaza non incommode profecto nec infeliciter uertit i græ-
cam linguam. Sed est in eo quoq; (nequid grauius dixerim) pau-
lo nonnunq̄ indiligentior. Illud interī pro argumento sit: quod
ubi ait strictim Cicero. M. Cethegum ab Ennio Suadē medullam
dictum: uocabulum illud Suadē medulla/ μελίγηριν Theodo-
rus/ quasi tu dixeris dulciloquum interpretať. Cum Cicero idē
in Bruto/ locum hunc Enni/ uerbaq; sic ampliter exponat. Suadē

medulla inquit Pirho quam uocant græci/ cuius effector est ora-
tor/ hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cerhegum me-
dullam fuisse uult: ut quam deam in Pericli labris scripsit Eupo-
lis sessitauisse: huius hic medullam nostrū oratorē fuisse dixerit.
Hactenus in Bruto Cicero: Quo apparet utique non intellectum
a Theodoro locū. Neq; enim μελίγηριν debuerat/ sed πειθῶν.
μυελον interpretari. Neque id pluribus tamen arguimus: q̄a uer-
borum disceprationis res non est/ arbitro eius & cognitore. M.
Tullio. Quoniam autem. M. Tullius etiā Eupolin citat: q̄ deam
scripserit hanc persuadendi: sessitauisse i Pericli labris: quā Pirho
uocer ipse: Suadā uero Ennius/ Agedū (si placet) ipsos ex Eupo-
lidos Δήμοισ (Id enim comoedię nomē) uersiculos subiciamus
gratum puto futurum studiosis/ si ceu spicilegiū racemationēq;
faciamus: aut si tabulas ueluti quaspiam ex hoc litterarum nau-
fragio collectas in corpus aliquod restituiamus. Sunt autē quos
inueniamus hi.

κράτιστος οὗτος ἐγενετ' ἀνθρώπων λέγειν
ὅπως παρέλθοι. ὥσπερ οἱ ἀγαθοὶ δρομῆες
ἐκκαὶ δέκα ποδῶν ἡρεὶ λέγων τὸν ῥήτορα
ταχύν. λέγεισ' μετ' ἑαυτοῦ τῷ τάχει
πειθῶτις ἐπεκείβηεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν
οὕτως ἐκείλει καὶ μόνος τῶν ῥητόρων
τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις.

Neque autem istos Eupolidis poetę uersus / ex ipsius statim fon-
tibus hausimus: ut cuius opera ætate interciderint/ sed eorū par-
tem ex interprete quopiā Anstide Rhetoris accuratissimo: parti ex
epistola Plini iunioris accepimus. Quin Anstides ipse oratione
quę p Pericle iscribitur comici eiusdē testimoniū aduocās ita loq̄r
μόνον δεπειθῶτις ἐπεκείβηεν ἐν τοῖς χείλεσιν. Quā at uocauit
Ennius suadā: puto eandē Suadelā Horatius. Sed bene (iq̄r) nū-
marū decorat Suadela/ Venusq; Neq; n. assētiā Porphyriū/ Ve-
neris id epitheton existimāti. Nā Cicero i libro de oratore retioi

cum de Pericle loquatur Leporem maluit nuncupare/ q̄ Suadam
sic inquit/ Cuius in labris uereres comici/ etiam cum illi male
dicerent/ quod rum athenis fieri licebat/ leporem habuisse dix-
erunt/ tantāq; in eo uim fuisse/ ut in eorū mentibus qui audissent/
quali aculeos quosdam relinqueret. Cōrra autem Quintilianus
Ne enuntiare quidem istius deæ latinum ausus nomen/ ita in de-
cimo scribit oratoriarum institutionum. Et quod de Pericle uere-
ris comoediæ testimonium est/ in hūc transferri iustissime possit/
in labris eius sedisse quandam persuadendi deam. Porro Marcia-
nus/ modo Suadam/ modo Pitho nuncupat. Nos eandem ī poe-
matis Manto/ Ambraq; nostros/ modo Suadam/ modo Leporem/
uidelicet Ennium/ Ciceronemq; secuti.

Caput lxxxii.

Qui sint apud Liuium Causarii.

¶ Iulius in septimo ab urbe cōdita/ Tercius inquit exercitus/
ex causariis/ senioribusq; a. T. Quintio scribatur/ qui urbi/
moenibusq; praesidio sit. Causarii q̄ sint/ nō temere qui tibi expli-
cet inuenias! Sed id ex uerbis tamen Vlpiani iureconsulti libro
sexto ad edictum facile colliges. Ea sunt in tertio scripta digesto-
rum uolumine/ quo titulo de his agitur/ qui notantur infamia.
Verba ita sunt. Ignominiae causa missum/ hoc ideo adiectum est/
quoniam multa genera sunt missionum. Est honesta/ quæ emer-
itis stipēdiis/ uel ante ab imperatore indulgetur/ & Causaria/ quæ
propter ualerudinem laboribus militie soluit. Ex quibus uerbis
ratiocinari possumus/ Causarios pprie dici milites ualerudinis
causa missos.

Caput lxxxiii.

Vindicata Iustiniani principis prefatio quæpiam/ a uitiis/ men-
disq; aliquor.

p Vdet me seculi nonnunq̃ istius / i quo sum natus indocti /
nimis & arrogantis / uersantē animo identidem quæ mon
stra rerum / uerborūq; libros etiā ipsos legum / qbus regimur / occu
pauerint: Sicuti quod nuper dubium ridens / an stomachans ad
notabam in epistola Iustiniāni: quę posita est ante digestorum li
bros Theophilo Dorotheo / Theodoro / Idoro / & Anatólio / &
Thalleleo / & Cratino / uiris illustribus / antecessoribus / & Salami
nio uiro disertissimo scripta: Nā cum doceat illic Imperator annū
quartū / studiosos / græco uocabulo lyras appellatos: & irem q̃nti
prolytas / ut i pandectis extat illis archetypis / cuncta nunc habēt
exemplaria hircos in priore: coloritas i posteriore loco nihili uo
cabula: Sed quæ tamē ab Accursio pro maxime idoneis enaren
tur. Quin primi anni auditores / nō dispondii (quod uulgo) sed
dupondii / sicut in archetypis inuenio / tam friuolo ut idem ait / q̃
ridiculo cognomine / appellabant. Sed & in eadem epistola (ut in
transcursu hoc quoq; ostendam) desiderantur uerba de sexra Ilia
dos Rhapsodia: cum Glaucū & Diomedem nominat imperator
inter se dissimilia permurantes. Erenim post id uerbum / sequi sta
tim debet hic Homeri uersus / si archetypo credimus.

Χρῦσα χαλκείων ἑκατόμβοια ἑνεαβοίων.

Caput lxxxviii.
Lepidum Seueriani cōmentum / de lunæ factura & solis: deq; mē
struis diebus & annuis.

p Ercurrimus aliquando ego / & Picus hic Mirandula nunq̃
satis homo laudatus / subsiciuis horis / antiquos enarrato
res / instrumenti sacri uereris / græcos maxime Diodorum: Philo
nem: Gennadium: Aquilam: Origenem: Basilium: Didymum: Isi
dorum: Apollinarem: Seuerianum / alios id genus cōpluris / quo
rū ille sicutiq; latinorum sententias omnis / q̃ diligentissime cum
Iudeorum / & Chaldeeorum interpretum conferens opinionibus /

nihil nō euentilat: & pēsculat: unde modo/ aut ueritas elici: aut
obscuritas tolli/ aut roborari fides/ aut refelli possit īpietas. Sed
quod apud Seuerianum superioribus diebus / auctorem luculen-
tum memini nos legere/ uisum est haud indignum: quod in hūc
accipere gregem. Solem factum a Deo primitus/ & Lunam legi
fer Hebręus prodit: quarta mox ut orbem īchoauerat die: qui ra-
men/ quoniam alterum diei: nocti alteram pręfecisset: etiā illum
in orientis credi potest: hāc in occidentis posuisse confinio. Nec
autē debuit (quemadmodum quidem hic opinatur) sic a princi-
pio statim lunā fingere Deus/ ut detrimēto affecta: ut decerpta:
ut gracilescens: ut discriminata: ut inanis: ut diluta: ut exhausta
foret lumine: qualē nunc esse eā uel nascētem: uel ītermestruam:
uel senescētem: uel incoitu/ uel in ipso quoq; deliquio uidemus.
Quin orbe pleno potius: īgregoq; circulara: nō gibbosa: nō prę-
tumida: nō sinuata: nō corniculās: nō diuidua: nō silēs. Et. n. ista
dein multiformitas temporum erat & noctium & dierum uelut ī
reru allaris/ & discriminatrix futura. Quocirca edito recens/ & ma-
tutinos ingrediēte carceres Sole/ Luna prorsus eregione/ mētam
finitoris/ radebat occiduam: munifex rū primum orbis/ & in suo
quasi dixerim tirocinio. Sed ut ad occidētem Sol ipse circūactus
est: etiā inuicem peruecta Luna suo curriculo est ad orientis colli-
mitium. Sic igiŕ audientes dicto/ diei pariter pręfuerunt/ noctiq;
Cur autē non se rē potius/ quartę Lunę facies exhibuerit: quo-
ta est edita die/ quoniam summū inquit/ luna quarta tenere occi-
dentis limitem nequiuisset. Ita rotundata specie: plenoq; prorsus
ore/ quintamdecimam pro quarta exhibens/ undecim sibi dies/
uelut arrogauerat: ac rotidem plane diebus Lunā/ Solem/ natura
præuertitur. Ex quo fit ut Soli etiam iure dies illos undecim Lu-
na quasi bona fide restituat. Nā cum sit underriginta/ & semissis
dierū mēstruus Lunę calculus/ dissultat hinc/ annarius duodeci
mensium numerus e diebus omnino. ccc. liii. Quę summa: un-
decī sibi alios agglutinās/ quos a primordio Luna sicut auctanū

præsumperat/annum constituer hunc solarem.ccc.&.lxv.dierū.
Tantum Seuerianus/lepidiore tamen puto/ꝫ ueriore commēto:
quo etiam crescere ī immensum possit fabularis illa de Arcadum
uerustate superlatio: qui profelenoe quod est anrelunares appel
lati:si fuerit in confesso diebus esse undecim lunam/nō tam mun
do ipso/ꝫ initiali quoq; die maiusculam.

Caput lxxxv.

Græcum elegans adagium super xeniis digestorū exemplaribus
restitutum.

1 Iber in gratiam iureconsultorum restituere græcum quoq;
prouerbiū sublatum plane de ipsorū libris! sed integrū
adhuc in archetypo: sicut in epistola quapiam diui Seueri/ & im
peratoris Antonini reperitur: ea citatur ab Vlpiano/in primo de
officio proconsulis/eodemq; titulo ponitur in digestorum libro
primo. Verba sunt hæc epistolæ: Quæ quoniam elegantissima/ &
plena bonæ frugis: ediscēda iis censeo: q; remp.gesturi. Quantū
inquit ad xenia pertinet/audi quid sentimus. Græcum prouerbiū
est.ὅυτε πάντα . ὅυτε πάντοτε. ὅυτε παρὰ πάντων. Nam ualde in
humanum est a nemine accipere/Sed passim utilissimum est/ & per
omnia auarissimum.Sic illi.Porro græca uerba/possis ad hunc in
rerpretari modum:Nec omnia:nec passim:nec ab omnibus.

Caput lxxxvi.

Quanta in munbus salacitas:& Aeliani uerborum interpretamē
tum:atq; inibi locus apud Martialem correctus & enarratus.

i Nseprimo epigrammaton uulgaris quidem codicibus ita
est apud Martialem.

Nā cū me uitā:cū me tua lumina dicis!

Sed.n.uetustissimi quiq; sic habent:

Nam cū me murem: tu cū mea lumina dicis.
Quod tamen a nullo est hacenus animaduersum/ aut emēdatū.
Quari uero potest: quo intellectu puella blandiens amatori/ mu-
rem eum uocet. An eodem quo etiam passerulum solet: quia mu-
res quoq; perhibentur salacissimi: sicuti scriptū inuenio libro Ae-
liani duodecimo de animalū pprietate/ uerbis ad hāc sententiā.
Ferunt autem mures inquit salacissimos esse/ testemq; adducunt
Cratinum scilicet in fugitiuis: Age nunc tibi defereno aduersus
mollitiem muris fulgurabo Xenophōris. Sed enī feminā quoq;
murem narrant ad ueneria esse prærabidam. Rursumq; apud Epi-
cratem in choro. Fabula enim hæc Epicratis est. Postremo subiit
me deestabilis lēna: deierans per puellam: p Dianam: per pher-
sephatram: esse uitulam: esse uirginem: esse pullam indomitam.
At illa Cauus erat murinus. Superiectione eā salacissimam dice-
re uoluit: cum Cauum prorsus murinum uocitauit. Et Philemō:
Mys albus/ cum quis eam/ Sed pudet fari. Clamauit adeo statim
Deestanda lēna/ ut sepe latere nō est. Hacenus Aelianus: aucto-
ritatibus etiā magni nominis comiconū succenturiatus.

Caput lxxxvii.

Automaton legendū in Suetonio/ quod nūc uulgo aut ornatū:
quidq; ea uoce significetur.

I. Ocus apud Suetonium in Claudio ita perperam legitur in
plensque uoluminibus. Si aut ornatū/ aut pegma/ uel quid
tale aliud parum cessisset. Cum ueri/ integriq; sic habeāt codices.
Si automaton/ uel pegma. Inspice uel Bononiæ librū ex diui Do-
minici/ uel item alterū Florentiæ ex diui Marci bibliotheca: quā
gens Medica publicauit: ueterem utrunq; Sed & utroq; uerustio-
rem/ quem nūc ipsi domesticum possidemus/ ut raceam complu-
ris alios: ne fortassis ambitiosior & nimius citandis testimoniis
deprehēdar: ubiq; hāc nimirum posteriorem scripturā inuenies.

Apparet ergo Automata appellari solita: quæ ita mechanici fabri
 cabantur: ut sua sponte efficere quippiam: uelut ignara causa ui
 derentur. Qualia nunc aut horologia sunt: aut uersatiles quæpiam
 machinæ: in quibus imagunculas/occulta ui/cursitantes/ludibū
 dasq; miramur. Quales etiam uel fontes/uel ignes ipsi/quodam
 artificioso temperamento/specieq; noua/certis iterualis/aquas/
 flammæ ue iaculantes. Automatum enī uelut ultroneum/ & spō
 tale possumus latine interpretari. Sic Homerus i secunda Rhapsō
 dia/ Venisse ad dapem Menelaum dicit Automaton spōte sua si
 gnificans/ non cuiuspiam uocatu/ quasi a semet impulsū/ Sicut
 Eustathius quoq; exponit: q; deinde ait a iunioribus αὐτόματα
 uocari: que forte quadam fiant/ quasi μάτην hoc est temere. καὶ
 ὅς ἐστι τυχόν. Et paulo post idem sic addit propemodum. Talis
 autem sentētia etiam illa Mechanicorum nominauit Automata.
 Ceterū philosophus Heron in Pneumaticis: Aquam exprimi ait
 in sublimē Automaton: id est spontalem: de sphæra concava: quā
 describit/ sicuti cornicem quoq; confingit: quæ se ad auiculas iri
 dem fictas conuertat αὐτομάτως. Quin ediculam quoq; docet
 construere/ cuius accenso igni fores item αὐτομάτως: id est spon
 te aperiantur: extincto cludant: ut omnia quo diximus intellectu
 sint audienda.

Caput lxxxviii.

Persi locus: & item Senecę declarati: deq; manumittendis festuca
 seruis: & circumactu.

p Ersius in satura sexta sic ait.

Non in festuca licet quem iacrat ineprus:

Vbi poeta diligentissimus manumissum hominē ex uetere cōsue
 tudine significauit. Est enim a Plutarcho traditum in libello: de
 his/ qui sero puniuntur a Deo/ Morem fuisse Romanis/ ubi quē
 piam manumitterēt: ut eius corpori tenuem festucam inicerent.

Ex quo illud apud Plautum ī milite: Quid ea ingenua/an festuca facta? Serua an libera est? Quoniam autē & circumagebantur: qui libertatem nanciscébatur: fortasse ut ostenderetur licere iam ipsis/pro suo arbitrio/quorū uellent moueri: quod & supra dixerat Persius:

Verterit hunc dominus/momenro turbinis exit

Marcus Damas:

Et a p̄tore plerūq; uindicta liberabantur: propterea & iactat inquit/& lictor. Nam lictores senī p̄toribus apparebant. Circumagi autē solitos: qui manumitterentur/etiam Seneca docet ī octaua primi libri ad Luciliū epistola: Philosophiā inq; seruās oportet/ut tibi contingat uera libertas. Non differtur in diem/qui se illi subiecit:& tradidit: statim circumagitur. Hoc enim ipsum philosophiē seruire: libertas est. Circumagitur hoc est manumittitur/ liberaturq;.

Caput lxxxviii.

Cur muri partem discere quod ait Suetonius/hieronice soliti.

f. Veronius in Nerone: Reuersus inquit e grācia Neapolim/ quod in ea primum artem prorulerat/albis equis introit/ discicta parte muri/ut mos hieroniarum est. Ita ille. Nemini autē est dubium/sacronū certaminū uictores/hieronicas appellari: Sed moris istius causam tantum adhuc inuenio apud Plutarchum/libro Symposiacon secundo in hanc sententiam. Quod autē(inq;) uictoribus curru uehentibus permissum/ parrem muri diuideret atq; deicere/hunc sane habet intellectum/non magnopere ciuitati muro opus esse: uiros habenti/qui pugnare possint/& uincere.

Caput .C.

Quæ sint apud Maronem silētia Lunę: quæ ue tacita uirgo apud Horatium: superq; iis Seruiana & Actoniana refutata sententiæ.

u Ergilius Aeneidos secundo

Tacitæ inquit per amica silentia lunę.

Seruius igitur Sciendū autē est ait septima luna captā esse troiam: cuius simulachrū apud argos ē cōstitutū. Hinc ē quod dicitur Oblati per lunam: Et alibi. Per cæcam noctē. Tacitę lunę autē more poetico noctem significat/ aut physica ratione dixit. Nā circuli septem sūt/ Saturni/ Iouis/ Martis/ Solis/ Veneris/ Mercuri/ Lunę: Et primus hoc est Saturni/ uehementer sonat: reliq̃ secundū ordinem minus. Sicut audiuius i cithara/ cuius ultima chorda minus sonat. Hacrenus Seruius. Libenter igitur ab eo quæserim/ cur amica luna: latere/ ac fallere conantibus: aut num Lunā quoq̃ silentem apud. M. Catonem/ & itē apud Pliniū/ ad eandem referat harmoniā planetarum. Quod autem citharę ultimā chordam sonare ait minus: hoc ita deniq̃ pcedet/ si ultimam nō iam primā/ sed pro sūma capiat: quę grācie hypate uocatur: unde grauior excitatē sonus. Sicuti ab extrema altera/ & tenuissima: quā equidem libentius ultimā dixerim/ acuta uox profertur/ quā plus sonare ob id uideretur/ quia prorsum tenditur/ ut in libro de musica secūdo scribere ait Theophrastum Porphyrus i commentariis illis: quos i harmonica Ptolemęi scriptos reliquit. Sicuti grauius ob id inq̃ minus auditur: quā circa diffunditur. Quod autem & apud Macrobiū legimus/ & itē apud alios/ Saturni orbē/ cuius cōuersio sit cōcitatio/ edere acutissimum sonum: minime hoc arbitror a Platone/ uel in Timęo/ uel in Rep. probabitur/ quā tardissimum scribit esse Saturni orbem: quāq̃ hoc fortasse ad lōgiorem sui cursus ambitū referetur/ Sed Aristoteles certe in libro secūdo de cęlo/ tardiores ob id ait esse superiores orbēs/ quod iperu stellarum octauū orbis/ magis retardentur. Vt ergo uel Alexandri/ uel Simplicii/ uel itē iuniorum de eo opinionem prætermittam: si ueram plane Macrobi sententiā uis colligere/ ad cursum referas diurnū: q̃ sine dubio celerrimus i supremis/ & cōcitatissimus i uenietē. Sed nos hac ablegata commenticia (ut arbitror) Serui/ minimeq̃

necessaria subtilitate: potius accipimus tacite lunę silētia/ lunam
ipsam/ quam uocant silentem/ hoc est minime tum quidem lucen
tem: ut latere insidię magis possent/ pulchra nimirum/ & elegāti
rratione ab auribus ad oculos. Nam sicuti silentio nihil audi
tur: ita nihil tenebris cernitur. Plinius igitur libro naturalis histo
rię sextodecimo. Diem inquit coitus lunę ab aliis silentis lunę/
ab aliis interlunium appellari. Tum idem libro duodeuigesimo:
Et hoc ait silente luna sen iubent. M. Caro etiam i libro de Re ru
stica: Nunc sterco euehi luna silenti: nunc itē silente luna/ ficos/
oleas/ mala/ puros/ inferi: Postremo etiam prata/ primo uere iubet
eadem luna silēre stercoreari. Ridiculum autem fuerit aut hęc Ca
roniana/ Plinianaq; referre ad siderum musicam/ aut in uetustissi
ma/ usq; receptissima locutione desiderare istiusmodi ambages.
Equidem lunam hic silentem/ ut dixi: pro minime tū lucente acce
perim: quod fuerat tempus gręcis obseruandum. Neq; ita tamen
interpretor/ ut ad uiuum refecem/ atq; ipsum deniq; lunę coitum
plane intelligam: cum nox tota tenebrosa: nam hoc utiq; refel
litur: quoniam poeta mox ait: Oblati per lunam. Non dū igitur/
luna lucebat/ cum illi a Tenedo sub uesperam nauigabant? Sed
lucere tum coepit: cum iam urbem occupauerant. Nō igitur/ aut
sera fuerit/ aut perniox luna tum/ nec lunę quidē omnino coitus?
sed tempus arbitror potius/ q̄ diu illa non luceret. Et enim plura
sape q̄ uideatur uox apud poetas aliqua complectitur. Ob hoc
igitur illud in nostra Rustico.

Quidq; silens moneat/ quidq; intermenstrua Phoebe.
Nec absurde tamen/ pręter epitheti rationem temporariam/ lunę
acceperis amica silentia/ quoniam i auspiciis quoq; silentium uo
cari Cicero scribit: quod omni uitio caret. Iā apud Acronē q̄ pul
chrum/ q̄ ingeniosum: qui enarrans Horati locum/ libro carminū
secundo.

Dum capitolium
Scandet cū tacita uirgine pontifex.

Tacitam uirginem inteflexit quasi claram sacerdotii nobilitate/
& ut hoc ineptis psuadeat/auctoritate etiā abutiſ Maronis: q̄ di
xerit: Tacitæ per amica ſilentia lunæ: Ceu ſi racita luna ſit hic ē
pro clara accipiēda. Videlicet nō & apud Dionyſiū ſaltē Romanę
hitoriæ auctorem/ & apud Plurarchū/alioſq; p̄ multos Acro le
gerat ignorari prorsus ab omnibus/q̄bus deniq; uel ſacris/uel ſi
mulacris Veſtales uirgines ruendis præforent: ut ob hoc ipſum
quod præſtabat ſilentium: racita uoceſ uirgo/ Troianam ſoli cui
fas uidiſſe Mineruam.

f Ed ut hic liber/quanq̄ ſic quoq; nimis lōgus/ aliqua tamē
uelut Coronide cumuletur: & nihil ſit omnino inrepercuſſum!
ſcire lectorē uolumus: poſtea q̄ de magno quaſi populo/ iam rum
anno ſuperiore/centunam hanc unam/ ſicuti nunc eſt/ niſi tātum
pauculis ſubinde (ut ſit) interſperſis floſculis adornaueramus:
& ſpectandam publice amicis aliquot exhibueramus! emanari
in uulguſ fabulā/nō ſatis certo auctore: quæ ſuſum ſus aures iſtius
modi compleuerit. Nihil eſſe mirum/ ſi quedam noua/ & inſignia
uel antea dictauerit Politianus/ uel nūc referre i litteris incipiat:
Olim iam iſtęc omnia diligētiſſime perſcripta a Nicolao Perotto:
qui fuerit Sipontinus pontifex/ in eo maxime libro/ cui titulum
feciffet Copiæ cornu. Nam quoniam plurimū auctoritate (ſic. n.
quicuq; illi aiebāt) apud Urbinaſ ducem/ cui dictus iſ liber/
Medices ſuus Laurentius & gratia ualeat: per eum uidelicet ope
ris iſtius/ & quidem archetypi facta eſt Politiano poteſtas. Ergo
ille nunc rapinator: ut hunc ſemel in uncauit librum: uelut inſtar
quoddam uirgulæ diuinæ: publicam prorsus materiam priuati
iuris facit: & ut alter Aefopi gracculus aliena ſupbit pluma. De
his itaq; per aliquot iā cōciliabula iacraſ/ euentilaſq; rumuſcu
lis/ cum mihi neſcio quid/ ut eſt officioſiſſimus homo/ Robertus
noſter Saluiatus renuntiāſſet/ nō litterarum modo! ſed litterato
rū quoq; omnium/ uelut alba linea magnus amator: agnouit ſta

rim inuidiæ mores / quæ dū cui nocere molitur / in omnia sese uer-
tit: & ut ille apud Licentium Proteus!

Spumat aper / fluit unda / fremit leo / sibilat anguis.

At enim quod ad ipsius ictus occallueram / nō sum propterea stu-
diis iratus meis / tantum laboris / tali mercede rependētibz: nec
ipse me damnaui / quod non hanc rerum pestem desidia ma-
gis placassem: nec ut nonnulli forsitan cupiebāt / concerpfi librū!
Sed eum potius seposui paululum: & omīssa in præsens edēdi cu-
ra / tantumq; sulcis uelut intercisuiis / ita librum nonnunquam /
sicut hortum rigans! pleniorē tamen cogitatū uelut a siliquis
ad panes / hoc est a ludicris ad philosophiæ seriā transtuli. Sicigi-
tur uersare altiora quæpiam animo studia / & operæ grauioris in-
stitui: quæ suo & ipsa tempore (si lecta potenter erit res) in publi-
cam utilitatem: quo magis arguatoribus istis oculi doleant / ap-
parebunt. Et enim ego tenera adhuc ætate / sub duobus excellen-
tissimis hominibus / Marsilio Ficino Florentino: cuius longe fe-
licior / q̃ Thracensis Orphei cithara / ueram (ni fallor) Eurydicen /
hoc est amplissimi iudicii Platonici sapiētiā / reuocauit ab in-
feris: & Argyropylo Byzantio Peripateticorum sui rempons lon-
ge clarissimo / dabā quidem philosophiæ utriq; operam! Sed non
admodū assiduā: uidelicet ad Homeri poetæ blādimēta natura /
& ætate / procliuior: quem tū latine quoq; miro ut adolescēs ar-
dore / miro studio uersibus interpretabar. Postea uero rebus aliis /
negotiisq; prementibus / sic ego nonnunq̃ de philosophia / quasi
de Nilo canes / bibi / fugiq; donec reuersus est in hanc urbem ma-
ximē Laurenti Medicis cum beniuolentia! tū uirtutis & inge-
nii similitudine allectus / princeps hic nobilissimus Ioannes Pi-
cus Mirādula uir unus / an heros potius / omnibus fortunæ / cor-
poris / animiq; dotibus / cumulatissimus: utpote forma / pene diuī
na iuuenis & eminēti corporis maiestate / p̃spicacissimo ingenio /
memoria singulari / studio infatigabili / tū luculenta uberiq; faci-
dia / dubiū uero iudicio mirabilior / an monbus: Iam idem totius

philosophiæ cōsulatissimus / etiāq; uaria linguarum litteratura / &
omnibus honestis artibus supra ueri fidem munitus / atque in
structus: Denique ut semel complectar / nullo non preconio ma
ior. Is igitur continuo me: cum quo partiri curas dulcissimas / &
nugari suauiter interdum solet / & quem sibi studiorum prope assi
duū comitem (qui summus honor) adlegit: is me institit ad phi
losophiā non ut antea somniculosus / sed uegetis uigilantibusq;
oculis explorandam / quasi quodam suæ uocis animare classico.
Quocirca talem ego illum / tātumq; uel auctorem nactus / uel du
cem: neuriquam occasione defui: quin occurri potius & arripui:
sicut assiduo p̄p̄modum summorum tractatu auctorum: uelut
arrito crebrius silice / pauculas saltem ueri scintillas / uidear excu
disse: tantumq; flammā rapuisse fomitibus / ut i nocte ceca / & illu
ni / iam iam mihi aliquid profecto fulgoris sublucescat. Sed ecce ti
bi interim / dum totus in hoc ego: repente cornu istud i uulgus.
Fit concursus. Est i manibus. Effundit̄. Excutitur. Quid multa?
Calumnia me liberat. Vidisses continuo non nullorum uultus /
lugubre quiddam tacentes: & quod antea nūquam soliti / nescio
rum quo pacto: (sicut ille apud Platonem Thrasymachus) eru
bescerent. Sed isti quidem cornu / quanquam certe nō uacuo / qd
in esse tamen uiderim non est huius temporis indicium. Tantū
constiterit imp̄sentiarum / non idem spectasse me / quod eius uo
luminis auctorem: nec par utrique destinatum / pr̄stitutūq; fasti
giū. Quod sicubi locos eosdē prenara forte uterq; tractauimus /
(id autem incidere alicubi fuit necesse) Crassior tamen inter nos /
q̄ inter Piramum Tisbenq; paries. Argumento sit interim uel illa
Iuuenalis Coryt̄o: quæ tamen apud ipsum Cocytos est: de qua
tanquam de paupere regno cum Domitio digladiatur / uel ara itē
Martialis frequens cornibus / uel philyra / uel siquid aliud istius
modi / quod optes cum meis manipulis accēsisq; cōmittere.
Quin illud euenit / ut hoc ipso quo Miscellanea cessabāt interual
lo / centum quædam adnotationes doct̄e me Hercules (quis enī

neget) & laboriosę ab homine amicissimo nobis/nec huius igna-
ro propositi/tum bene etiam litterato/non sine beniuola grataq;
nostri mentione publicarentur. In quis unum casu credo uel alte-
rum pari ferme atque apud nos argumento/cōplūsula certe ger-
mana illorum propemodum/quę uel cū Fastos Nasonis/abhinc
nouennium ferme/uel postea/cū Flacci saryras interpretabamur/
quāta norūt omnes frequētia publico auditorio dictaueramūs.
Perfancie (si sit opus) deierem/tenens aram:cōgitasse me statim/
si non de meo/certe de communi iure concedere amico penitus:
nec aliquid ex eis agnoscere/quorū sibi ille titulū/ haud opinor
iniuria uindicauisset. Nō enī sic fastu turgeo/sic mihi ipse faueo/
ut uideri uelim/tā docti hominis/ī aliquo doctor:ne mihi illud
in os iaciatur. Sus Mineruam. Sed quonīa sic ea se principem de-
mum repperisse narrabat:ut ignorata profus(ira credo putauit)
& inenarrata ad eā diem ceteris asseueraret/coactus fateor sum:
quod & ipse pro ea quam profiretur humanitate/facile patietur:
simpliciter/īgenueq; professionem meam/suspicionibus istis cō-
munis ignorantie absoluere. Nam sicut haberi iure uel incuilib
possim/uel arrogans/ si non ei quoq; qui tam sit & diligēs & eru-
ditus/domi & ista & meliora nasci putem: (Quādoquidem Me-
dio posuit deus omnia campo) Sic diuerso patrociniū fame
deferere/nō solum dissoluti/sed etiam (nī fallor) in semet ipsum
pene crudelis uideri possit. Et pereant Donatus aiebat/qui ante
nos nostra dixerunt: Nos ei prospera fausta q; precamur/ & cupi-
mus/qui nostra post nos aut iuenit/aut certe dixit. Tantum ro-
gamus ne pigeat in eorum consortium/quę tanto ante/tam mul-
ti sub nobis exceperunt:& ī quibus p uirili parte laborauimus!
etiam nos/ sicuti partiario admittere: ne nō amicorū sint (quod
ait Euripides)cuncta communia.

. F I N I S .

Impressit ex archetypo Antonius Miscominus. Familiares
quidam Politiani recognouere. Politianus Ipse
nec Horthographian se ait/ nec omnino
alienam prestare culpam.

Florentiae Anno Salutis. M. CCCC.

LXXXIX. Decimotertio

kalendas octobris.

R E G I S T R V M.

A	F	L
ANGELI	Quo	Hyginium
plena	rici merus	De phylira
Omne	eundemq;	Quod
exemplo	hiscere	At enim
presenti	g	m
b	Locus	Prestitit
Obscurior	solum	ουλοκατανιδαν
De megabizo	adducit	ποτνια.
qui bonos	scirpus	ω εταρα
qui sint	h	n
nemo	Prima	rum
c	fuisse	hoc est
Capistro	Palladis	De fluctu
qui sit	composuit	uel illi
poere	i	o
istorum	Ferre	ut explicare
d	aliaq;	in quoq;
uero	ceterum	cum de
enim	euenit	nihil
assiduis	k	p
in psalmos	rina	necessaria
e	oranto	rim inuidie
Quare	Ride	neger
Aligherius	In Hexahemero	
uali		
Taddei		

